

Miloš Urban

SEDMIKOSTELÍ

Gotický román z Prahy

Kniha vychází s laskavým
příspěním Českého literárního
fondu.

Afgo. 1999
Copyright © Miloš Urban, 1999
Illustrations © Pavel Rút. 1999
ISBN 80-7203-220-8

*Všechny osoby v následujícím
příběhu až na jednu smyšlené.
Naproti tomu všechny budovy, až
na jednu, jsou pravé. Instituce
jsou bez výjimky románové.*

PRAZE

Z nového napětí mezi rozumem a citem, z nového zájmu o subjektivní pocity a psychologii se rodil gotický román...

Nejenže se próza do jisté míry vracela ke svým původním romantickým a fantastickým kořenům, ale pojednávala také o vztahu mezi rozumem a imaginací, mezi stálostí a revolucí.

R. Ruland. M. Bradbury

Strašidelný příběh a zobrazení historické události se mohou navzájem osvětlovat a nakonec evokovat prožitek historického dění, vzbudit cit u těch, jimž byla minulost lhostejní.

M. Procházka

Romantický umělec odvrací zrak od sebe a své společnosti a hledí zpátky.

F. Nietzsche

I

Mluvím o nynější době.

*Nastalo jaro v zimě. Ted sníh ve větvích
se bude snášet jako květu.*

T. S. Eliot

Bylo překrásné jitra na začátku listopadu. Protáhlé babí léto zdržovalo po celý říjen příchod podzimu, až přikvapil první štiplavý mráz, šlehnutí proutku, po němž město ustrnulo úlekem. Není to ani půlrok, co se naposled psaly moderní časy: metropole se ještě dovedla vyrovnat s nadcházející zimou. Svitla rychle ubývalo a za nehty zalézal mráz, ale komíny fabrik horce dýchaly a okna domů se rosila bílým světlem. Byly to výpary rozkladu, byl to pot smrtelný. Mejkap nových fasád ani šperky rychlých vozů nezastřely pravdu holou jako stromy na Karlové náměstí: rok starý, století staré, milénium přestarlé. Každý to měl na očích, mnohý se staženým hrdlem odvracel zrak a poddal se zubům posledního podzimu: trojhlavý pes vtrhl do Prahy a nevybočil z přímé trasy, tři hladové tlamy se vrhaly po všem, co se v pozdní hodině lidstva troufalo pohnout. Rdousily nelítostné.

To bylo loni, pak se vše změnilo. Nadešla doba slitování.

Nízké bílé slunce přelezlo zeď nemocnice a uvízlo v pavučině javorových korun. Pozvolna a jako na truc ohřívalo mrazivý suchý vzduch vonící listím, pro něž nebylo pod nohama vidět chodník. V Kateřinské to nebylo horší než v jiných letech, ale Viničnou zasypala v celé délce šelestivá duna, pod níž se ztratil asfalt i dlažební kostky. Jistota pevné půdy pod nohama byla ta tam. každý krok znamenal dobrodružství bez pevných obrysů, nejasný, neurčitě zlověstný otisk podrážky v červené závějí. Prodírat se zapadanou ulicí však může být nebezpečné: stejně nebezpečné jako procházka po zamrzlé řece.

Ubíral jsem se po větrovském hřebeni směrem ke Karlovu, rozrážel nohama žluté moře a uhýbal před sprškami rozvířeného okru, rumělky, sieny a umbry. Ulice se proměnila v říční koryto s kolmými břehy: špitální zeď po levé ruce a budovy přírodovědy po pravé. Když si cestu v mysli prodloužíte, protnete jí pahorek a překlenete údolí, neomylné vás dovede ke kostelu. Zbožný poutník nezbloudí.

Projela sanitka, hned po ní druhá a až za hodnou chvíli třetí. To nebylo moc. Dřív jsem jich vždycky napočítal víc. Míval jsem uniformu a nechodil tudy pro potěšení. V klidné ulici, jež nikdy neviděla drogy ani falešné peníze, jste si takto mohli ukrátit dlouhou chvíli, aniž by vás někdo načapal. Proč jsem tudy šel teď? Snad ze zvyku, pro radost z procházky po rozbřesku, jenž slibuje vydobýt ze dne víc než cvaknutí vypínače, až na odpoledne padne soumrak. Komu by se chtělo řídit se v kvílící ambulanci Novým Městem a rušit to tiché, výsostné ráno?

Viničná ulice je na tři sta metrů dlouhá a rovná jako šíp. snadno ji přehlédnete z jednoho konce na druhý. Došel jsem asi do poloviny, když jsem si všiml ženy jdoucí kousek cesty přede mnou. Jak to, že jsem ji dosud neviděl? Překvapilo mě to, ulici jsem měl za liduprázdnou. Žena byla malá, cestu vpřed si razila s obtížemi. Přihrbená, ale nijak sešlá, s nakrátko střiženými šedými vlasy, v hnědém kabátě a s hnědou taškou, tou nezbytností starých paní. V obavě, abych ji nevylekal, jsem zvolnil tempo. Nebylo to nutné. Listí jí sice sahalo po kolena, ale vykračovala s udivující rázností.

Brodila se rudozlatou záplavou a co chvíli se podívala vlevo, jako by na zažloutlé omítce zdi hledala červenou značku s názvem ulice či jiný poznávací bod. Nebyla zdejší. Všiml jsem si, že má na nose brýle, které jí skrývají celou vrchní polovinu obličeje. Otočila hlavu vpravo a na okamžik se zastavila, aby otevřenými vraty nahlédla do dvora jedné z budov. V tu chvíli se nad sloupkem vrat přímo nad její hlavou zjevila statná věž kostela svatého Apolináře, se špičatým krovem. Vypadala jako kapuce zlotřilého mnicha, číhajícího na přespolní poutníky ke kostelu. Už jsem chtěl vykřiknout, abych ji varoval, a pak jsem si uvědomil, že si s mýma očima zahrál tetelivý vzduch.

Žena zaváhala a znovu se dala do kroku, a mou první halucinaci vystřídala druhá. Zazdalo se. že její střevíce šelestící v listí slyším blízko, těsně za zády. nikoli kus cesty před sebou. Věděl jsem, že za mnou nikdo nejde, a přece mi to nedalo a otočil jsem se. V ulici pusto a prázdno. Na zapadané vozovce se černaly stopy po kolech, v prostoru se vznášelo ticho, po odeznění sanitních houkaček ještě hlubší než dřív. Zafoukal vítr a koleje v listí zmizely docela.

Usmál jsem se své nervozitě a chtěl jít dál. Jenže malou ženu nebylo nikde vidět. Musela odbočit do Apolinářské: buď vpravo ke

kostelu, anebo vlevo k magistrále. Či se dala rovné a sešla po starých schodech na Albertov? Odvážila by se?

Větrov je hora nevlídná, kráska zlomyslná k pošetilcům, kteří v ní našli zalíbení. Vichr prohánějící se Viničnou a Apolinářskou tvořivá na křižovatce vír podobný malému tornádu. Nejednou mi strhl služební čepici a zahnal ji přes plot nebo pod auto, a dešť mě tu pokaždé zastihl v okamžiku, kdy nebylo kam se schovat. Toho rána se oba trapiči toulali jinde, snad na druhé straně údolí, a tak si na mě hora vymyslela něco jiného: kousek před křižovatkou jsem na zapadaném chodníku zakopl, odřel si polobotku a bolestivě se uhodil do palce. Rozhrnul jsem nohou listí, pod ním se objevila dlažba a já jsem spatřil, že je rozbitá. Opracovaný, do čtvercových vzorců poskládaný kámen měl zelenavý nádech a místy úplně chyběl. Z šedavé prsti rašila bílá tráva, vybledlá vzpomínka na léto.

Na rozcestí, u něhož stávala Jedová chýše, zlopověstná hospoda a bájná jantarová hora pražského studentstva i zlodějstva, jsem zabočil doprava a poněkolkáté se nechal překvapit jasnými barvami květin na zahradě apolinářské fary. Kvetou snad na památku zaniklého hostince, skrz plaňkový plot je tu věrně zalévaly generace štamgastů vrávorajících nocí. V květinách se trochu vyznám, ale nikdy jsem nedovedl spolehliví rozlišit jiřiny od aster. Obdivuji ty i ty. „Vysoké astry, tato poslední souhvězdí zapadajícího léta. tam planuly pestrým svitem. " Na tuhle včtu jsem si toho rána vzpomněl a přijal ji jako náповědu. Nevím, kdo ta slova napsal a kdy jsem je četl, ale to, že se mi připomněla, mě přesvědčilo. Až půjdete kolem Svatého Apolináře, vzpomeňte si. že sršaté květy za plotem jsou astry. Jména jsou zde důležitá.

Od rudých a fialových květů jsem navykle zvedl zrak k mohutným zdem a temným oknům chóru kostela. Přicházíte-li z této strany. Apolinář vás zdrtí svou robustností a přinutí zrychlit krok, neboť ho vidíte příliš zblízka jako nepřístupnou pevnost, jež se nad vámi sklání a hrozí vás rozdrtit některým ze svých nesčetných, a přece přesně spočítaných kamenných kvádrů. Lepší než z východu je pohled od jihu, jen odtud přehlédnete chrám celý. Odtud se jeví světlejší a vlídnější, a teprve když se podíváte z jihovýchodu, abyste měli jasně před očima celou věž. loď i kněžiště, uvidíte kostel tak skvostný, že mu stěží najdete rovna, a to i přesto, že stavba donedávna chátrala.

Šplhal jsem pohledem po opěrných sloupech, přeskakoval zrakem z okna na okno, od tabulek vylívaných olovem k lomeným obloukům a zpátky. Zdivo pod presbyteriem bylo nahlodáno časem, žlutavá omítka přecházela do zelené a při zemi ji pokrýval mech, místy se rozmokváním vydouvala a vytvářela křehké kapsy obývané hmyzem. Na opěrácích, kde je kámen holý, se třpytila vlhkost a klikatily se po nich jizvy. Ve spárách mezi hranoly se s lety usadil lišejník, hniloba a černé saze.

Viděl jsem pavouky, jak zlákáni teplem vylézají ze škvír na slunce. Na špaletě vysokého okna seděl hnědý šváb. Zřejmě se právě probudil a něco ho nepříjemně zaskočilo.

Kdysi tu byli jiní obyvatelé. Sloupy podpírající zdivo sloužily za nosníky stříšek, zbudovaných ze svázaných klacků, a zpod jejich stínu natahovali své strupaté paže nuzáci, žebrajíce almužnu na řemeslnících, úřednících a kšeftářích spěchajících na mši. I oni měli svůj cech a hájili své chatrné příbytky proti přivandrovakům z venkova, kteří neměli nic. Po žebráckých přístěncích dnes nezůstala stopa, ale samaritánský duch místa přetrval. Kousek pod kostelem stávalo centrum pro drogově závislé - malomocné dvacátého století.

Toho rána tu nikdo nebloumal. všichni se schovali před světlem bodajícím do očí. Apolinářská ulička byla prázdná a tichá. Farníci také žádní, kostel byl zavřený kvůli opravám. Celkem žádná změna, leda na prostranství před betonovou mateřskou školkou přes ulici: k soše klečící dívky přibyla socha druhá.

Byla to ta žena. za níž jsem prve šel. V ruce stále svírala hnědou tašku a upírala zrak na stylizovanou představu nevinného dětství. Nejspíš jí něco připomněla, viděl jsem, že pohybuje ústy. Přistoupil jsem blíž. ten neobvyklý výjev člověka hovořícího k soše mě znepokojil, ovšem zcela jsem zapomněl, že už nenosím uniformu. Zvolna jsem došel až k ženě a tiše se zeptal, jak jí můžu pomoci.

Ukázala na sochu a řekla: „To není možné...”

A co? Ta špatná stavba, která se sem nehodí? Anebo instituce, která v ní přebývá? Nejdřív Jedová chýše a nechvalně proslulé vraždy v blízkém okolí, a po demolici, hle jaké osvětlení, mateřská škola. Duch místa se tak snadno nezničí. Avšak udivený výraz v rozšířených očích ženy s brýlemi a taškou neprozrazoval rozhořčení, spíš paniku. Napadlo mě že je pomatená. Třeba šla k lékaři, možná na psychiatrii, která je odtud co by kamenem dohodil, a zapomněla,

kam jde. Zabloudila v neznámých ulicích, zatoulaná do známých vzpomínek. Znovu jsem na ni promluvil, co možná nejvládněji.

„Tohle je jenom socha. Jestli jdete k lékaři a ztratila jste cestu, doprovodím vás.“

„Vy to nevidíte?“ obrátila se na mě, v hlase rozhořčení. „Copak ty květy nepoznáváte?“

Opravdu se pomátla, nyní jsem o tom byl přesvědčen. Nicméně jsem zavadil pohledem o sochu: oprýskaný šedý beton, místo odpadlé levé ruky rezavý drát. Hlava zmrzačené dívky byla tmavší než tělo. srážela se na ní rosa. Na temeni seděla korunka z květů, živých a jasné žlutých, kterou tu patrní zapomnělo nějaké jiné děvčátko, živé, z masa a kostí.

„Jsou čerstvé,“ řekla malá pani s brýlemi. „Někdo je ráno natrhal a uvil do věnce. Do věnečku pro kamennou pannu. Jak to? Co svět světem stojí, tyhle kytky rostou jen na jaře.“

„Na tom nic není,“ uklidňoval jsem ji, „pod kopcem je nějaký ústav, Brožkův, nebo jak se jmenuje, je to genetická zahrada patřící k přírodovědecké fakultě, ta je tady blízko. Možná se jim podařilo vyšlechtit druh, co kvete na podzim.“

Podívala se na mě, jako bych byl blázen já, ne ona. „Tohle? To bych chtěla vidět, k takovému, co to svedl, bych se na kolenou modlila. To kvítí je lék, pane, a vzácný, když si ho dovedete vážit. Jindy než brzy zjara neroste.“

Hlavou mi bleskla vzpomínka na dětství. Chodil jsem s babičkou sbírat žluté kvítky... Med, sirup proti kašli. Ano, babské recepty.

Podíval jsem se blíž. Malá pani poodstoupila, aby mi udělala místo. Zvedl jsem ruce a opatrně sňal věnec z kamenné hlavy. Několikrát jsem jej obrátil v dlaních a nakonec ke kvítkům přičichl. Naráz se mi vybavilo jejich jméno. Podběl.

Ještě jsem držel věneček v dlaních, když se odněkud ozvala rána, kterou vzápětí doprovodil ošklivý, neznělý zvuk kovu. Přišlo to ze vzduchu, z výšky, z povětří. Když se opět rozhostilo ticho, zvedl jsem zrak. květy stále mezi prsty. Malá pani byla pryč, stál jsem před sochou sám. A znovu ten zvuk; nyní se zřetězil a podivnými, nestejnorodými tóny zazvučel do šira. Bim bam, bim bam, ale jinak, než se sluší. Ve věži kostela se houpal zvon a zvonil falešně. Hodinky na mě ruce ukazovaly tři čtvrtě na devět. Strnul jsem leknutím. Kostel je zavřený, a zvoní v něm na mši.

Nejsem hrdina. Z vrátnice nedaleké kliniky jsem zavolal policii. Automaticky jsem vytočil číslo svého bývalého nadřízeného a v duchu si oddechl, že se neohlásil on. ale jeho zástupce. Hlídka přijela za čtyři minuty, dva muži, které jsem znal. Divoké vyzvánění drásalo uši a nepřestávalo.

Dveře postranního vchodu byly pootevřené. Vstoupili jsme. V jediné lodi vládlo šero, špinavá okna presbyteria pouštěla dovnitř šedý kal - i denní světlo tu čekalo na opravu. V lodi nikdo, na oltáři prach, za varhanami stín a pavučiny. Učinili jsme krok do tmy pod kruchtou a po hmatu a ještě více po sluchu, neboť rámus zvonů zde téměř ohlušoval, jsme našli dvířka vedoucí ke schodům do zvonice. Nebylo zamčeno. Za dveřmi čekala černota, na první stupně vzhůru nám posvítil zapalovač jednoho z policistů. Brali jsme schody po třech a brzy byl plamen zbytečný, bílé sluneční paprsky shora ho zcela utlumily.

Konečně jsme stanuli pod lešením velkého zvonu. Hluk byl nesnesitelný, ještě chvíli a všichni tři bychom se vrhli do hlubin z oken věže, jen abychom mu unikli. Pro mračna zvířeného prachu nebylo téměř vidět, navíc nás oslepovalo slunce, které se tu tříštilo do tisíců odrazů na stěnách. Jasně se rýsoval pouze černý stín obrovského pavouka, zmítajícího se na dlouhém vlákně sem a tam. Přízrak... ? Loutka na strašení dětí... ? Jen člověk - ubohá oběť netvorů noci, k nimž sám náleží. Nešel z něj strach, ale strašné bylo. co s ním udělali. Škubal sebou jako dřevěný maňásek, jednou stál na ruce a křepčil na hudbu zvonu, podruhé lezl po stěnách a potřetí plul vzduchoprázdnem a mrskal se jako ryba na udici. Železné srdce udávalo takt a smýkalo jím sem a tam. Mezi zvonem a nohou oběti se napínal provaz.

Vrhli jsme se k němu. ale setrvačná síla ho opět odhodila na opačnou stranu a nanovo s ním udeřila o stěnu věžní komory. Když lano svým živým kyvadlem švihlo opět k nám, popadli jsme nešťastníka za paže a drželi, dokud se rozbušené srdce zvonu neuklidnilo. Naposledy s ním zaškubalo, doprava, doleva, a my jsme se pomalu zhoupili s ním jako rybáři na vlnách. Pak se zvon zastavil. Bolely uši, hlava, celé tělo.

Policisté ho drželi v náručí a já jsem přeřízl provaz. Zkrvavená hlava se kývala v úrovni našich prsou, oči byly pevně zavřené, pleť sinavá. Jen ústa svědčila o životě, vydávala slabé sténání. Opatrně

jsme ho položili na podlahu. Byl v bezvědomí. Když jsem se ujistil, že dýchá, opatrně jsem prohmatal tělo a zběžně prohlédl břicho, zda nenajdu zlověstné podlitiny. Vypadalo to na potlučená, možná i polámaná žebra a nejspíš na otřes mozku, jak jím zvon nemilosrdně tloukl o kamenné zdi, ale beznadějný případ to očividné nebyl. Jeden z policistů zavolal vysílačkou na ústředí, aby za námi poslali záchranku.

Víc se nedalo dělat. Otřel jsem si kapesníkem tvář a narovnal záda. a tu jsem si povšiml, s jakou krutostí z muže udělali nedobrovolného zvoníka. Až potud jsme se domnívali, že jeho kotník vězí ve smyčec lana. Nyní jsme viděli, že lano prochází nohou. Třeštili jsme zrak na to, jak se na vnější straně pravého lýtky ztrácí v ošklivé ráně. otvoru mezi kotníkem a Achillovou šlachou, a hrozivé vydouvá kůži a tkáň. Na druhé straně provaz vycházel ven jako nit provlečená uchem jehly. Zajišťoval ho dvojitý uzel. Rána skoro nekrvácela, ale okolí až po holeň rychle nachovělo a tu a tam vyvstávaly modré skvrny.

Venku zakvílela houkačka, na schodech zadupaly boty a objevili se ošetřovatelé v červených kombinézách. Bylo vidět, jak je pohled na zranění překvapil, ale beze slova naložili muže na nosítka, připoutali ho řemeny a snesli po příkrém schodišti. Sdělil jsem policistům své podezření: někdo oběť rozhoupával až do našeho příchodu a pak rychle zmizel, byl jsem přesvědčen, že pachatel musí být nablízku. Prohledali jsme okolí zvonu v osmihranném nástavci věže a po žebříku vylezli až do kónického podkroví. Potom jsme rozevěřeli okenice, abychom zjistili, zda se někdo neskrývá na římse po obvodu věže. Byla však sešikmená, udržela by se na ní leda opice. Mé přesvědčení neobstálo, ale pocit, že nejsme ve věži sami, mě neopustil. Policisté si zapsali pár poznámek a odešli, na protokol nespěchali, znali mě jako bývalého kolegu. Znovu jsem všechno prohlédl, ale jiný východ ze zvonice než schody, po nichž jsme přišli, jsem nenašel. Byla to učiněná záhada, asi jako čerstvé květy podbělu nalezené v listopadu.

II

*Qui vive?
U tvých dveří stojím já. prošlý čas.
přítel tvůj a strážce
a varovná.*

R. Weiner

Historie mých pohrom se začala psát v den, kdy jsem dostal své jméno - či už když jsem se narodil. Nebo ještě o devět měsíců dřív? A možná ji předurčilo už narození mého otce. muže s nehezským přízviskem, které jsem zdědil.

Rodiče mě nechtěli. To kvůli mně stvrdili svůj vztah manželstvím - z močálu rovnou na skálu. Ukrutnosti, k nimž jsem byl v dospělém věku záludně přiváben, jsou jen logickým následkem těchto nedorozumění. Neznám nic ubožejšího než manželství uzavíraná v dvacátém století a považuji se za šťastlivce, neboť jsem se dožil konce onoho hnusného věku svobodný. Bezpochyby to bylo jen proto, že jsem se včas obrátil zpátky, k minulosti, k jejím tajemným příběhům. Všechny se nedají vypovědět, přetrvávají ty, jež stojí za to. Můj vlastní příběh, dnes už též dávná minulost, patří k tím nejpodivuhodnějším.

Začnu vzpomínkou, která mi v paměti utkvěla dodnes a je esencí mého dětství, vzpomínkou na výlet, který mi otec věnoval k osmým narozeninám. Žili jsme v Mladé Boleslavi, měšťt ležícím v kraji tisíce a jednoho starých příbytků. My jsme však bydleli na sídlišti. Léto co léto jezdili rodiče na dovolenou k nedalekému Máchovu jezeru a brali mě s sebou, ale výstup na malebný hrad, kolem něhož vedla cesta, pokaždé odložili na přesrok.

Až přišly osmé narozeniny a otcovo překvapení: výlet na Bezděz. Dovolil mi sedět v autě na místě spolujezdce, kde byl bezpečnostní pás, dodávající větší důležitosti než generálská šerpa. Byl jsem šťastný a dobrá nálada mne neopustila ani cestou, když jsem poslouchal stížnosti na matku, jež v té době přicházely čím dál tím častěji. Nic jsem si z otcových řečí nedělal, odhodlán nenechat si zkazit den. Otec zapomněl, že tam jsem, a začal nadávat. Matka je líná, to je ten pravý důvod, proč se válí na kanapi; že upeče dort, takové bulíky ať věší na nos mně, ne jemu. vždyť jí jsem ukradený, s tím pitomým hradem otravuju už čtyři roky a nakonec samozřejmě

musí on, ale co by pro kluka neudělal? Svíral volant, až mu zbělely klouby, a hádal se s matkou, která zůstala doma. Sáhл pro cigarety a zjistil, že sedím vedle něj. Překvapilo ho, jak jsem vmáčkly do sedačky, divil se, jak mi je volný bezpečnostní pás. Tenkrát ještě nebyly samo navíjecí. Rozcuchal mi vlasy a zasmál se tomu. Po doteku jeho prstů mě pálila hlava, jako by ji byl poškrábal.

Jeho nálada se zhoršila, když se z motoru začaly ozývat divné zvuky. Zpomalil a natáčel hlavu, aby lépe slyšel, a pak mi rozepl pás a naznačil, abych přešel na zadní sedadlo a přiložil ucho k opěradlu, za nímž byl motor. Nic podezřelého jsem neslyšel, ale náležité jsem se nesoustředil, neboť jsme projeli Bělou pod Bezdězem a mezi posledními domy nad pšeničnými poli prokmitlo vzdálené panorama dvou šedozelených vrchů a bílého hradu na vyšším z nich - pohled, který jsem si nemínil nechat ujít.

Za nezájem o chod motoru mé otec potrestal na parkovišti pod hradem. Odmítl odejít od vozu, dokud záhadnému klepání nepřijde na kloub. Zatímco se skláněl pod kapotou, pobíhal jsem mezi ním a první kamennou fortnou na úpatí kopce. Prochází jí prastará hrubá cesta příkře se vinoucí vzhůru, rozbité kamení sálalo teplem a zvalo mne, abych na miste ulehl a zavrtal se do jeho puklin jako do peřiny. Až by šel otec kolem, nenašel by mé.

Kontrola vozu trvala víc než hodinu. Na žádnou závadu se nepřišlo, odstranit klepání se nepodařilo. Přesto se na mé otec s pokrčením ramen usmál. Nechtěl jsem věřit svým očím a nejraději bych se mu vrhl kolem krku, kdybych nevěděl, že to nemá rád. Když si sbalil náradí, odbilo na věži vesnického kostela jedenáct. Slunce pálilo a dotírali komáři. Otec mě vzal za ruku a prohlásil, že můžeme jít. Dlaň měl celou od oleje, napadlo mě, zda se do mé nechtěl jen utírat. Poznal, na co myslím, a zachechtal se. Vytrhl jsem se mu a utíkal do stráně jako zajíc. Hnala mě zloba a netrpělivost.

Byl teplý letní den a výstup k hradu otce zmáhal. Než do supěl ke třetí bráně, již se vstupuje do hradního opevnění a kde les přechází v šípkové trní, nad nímž je z této strany jen holá skála a na ní zdi s cimbuřím a o kus dál Čertova věž. byl jsem u pokladny před poslední bránou pětkrát a pětkrát se vrátil k němu, pokaždé zklamán jeho pomalostí. Cestou jsem potkával spoustu lidí. blížilo se poledne a všichni mířili dolů — nahoru jen my. Zaradoval jsem se, že budu mít hrad jen pro sebe. Odjakživa jsem ho považoval za svůj.

Radost mi pokazil muž, který nahoře okouněl s cigaretou v koutku zlostného obličeje. Od boudy sloužící za pokladnu se k prvním bukům na samém vrcholu severního svahu táhla prkenná ohrada, dlouhá téměř deset metrů a vyšší než dospělý člověk. Uzavírala prostranství před poslední bránou s těžkými dubovými vraty. Pokud jste chtěli vidět do kraje, museli jste se buď vrátit kousek cesty zpět a pokusit se zahlédnout skrz koruny stromů nedaleký Břehyňský rybník a za ním na severozápad Máchovo jezero, nebo, což jsem tehdy ještě nevěděl, projít na druhé nádvoří hradu, odkud je na jižní straně vidět Houska a šikmo za ní Říp a jednou za rok též špice katedrály na Hradčanech - ovšem jen za větrného počasí a clonových mračen vysoko na obloze.

Pojal jsem úmysl obejít ohradu a podívat se směrem severním. Na samém okraji srázu jsem hodlal proklouznout na druhou stranu a opřít se o hrubě přitesané fošny, ale jakmile jsem překročil území vymezené návštěvám, přiskočil ke mně muž s cigaretou, chytil mě za paži a řekl: „Ty nesmíš. “ Vyslovil to krátce a tvrdě, s cizím přízvukem.

Zaražené jsem si ho prohlédl: vlasy ulíznuté na pěšinku, jejíž přímost naháněla strach stejné jako hranatý knírek a černá přepásaná bunda z umělé kůže. Nešlo mi do hlavy, co tomu divnému patronovi vadí.

Vtom se mu za zády vynořil otec. Očekával jsem, že se na chlapa oboří, ale s jakýmsi posunkem na mě jen vyvalil oči a mlčky mě odvedl k pokladně. Tam mi zasyčel do ucha. abych se tu s nikým nebavil. Ohlédl jsem se po muži s cigaretou: díval se za námi přimhouřenýma očima, zvláštním, nepochopitelně podezřívavým, možná i nenávistným pohledem. Dnes vím. k čemu ho přirovnat: byl to pohled dvacátého století.

Prošli jsme se vstupenkami dvířky ve vratech a ocitli se na prvním nádvoří. Otec uvolnil ruku na mém rameni a vlídnějším tónem vysvětlil, že jen několik kilometrů na severovýchod je letiště, cizí. sovětské, a ohrada a ten chlap jsou na Bezdězu proto, aby se tím směrem nikdo nekoukal a aby se nedalo fotografovat. Namítl jsem, že mě nezajímá letiště, ale Ralsko, kopec ještě špičatější než Bezděz, završený křivou zříceninou, která nahání strach, protože připomíná zborcený trůn. Na něm. jak jsem vždycky věděl, sedává neviditelný obr a s rukama opřenýma o pobožené zdi a nohama spuštěnýma z

prudkého svahu hlídá prastaré území Berků z Dubé. mé vlastní území, vždyť i já jsem na něm v Boleslavi doma. Tak jaképak letiště? Jací Sověti? Ten jejich hlídač je ve srovnání s mým směšný!

Otec mě však už neposlouchal. Od jednoho z paláců k nám po schodech sestupovala krásná žena. dnes bych řekl dívka, ale tehdy mi připadala stará, nedosažitelně dospělá. Pozdravila se s otcem, a když zjistila, že jsme na prohlídku jen dva. usmála se a řekla, že aspoň budeme brzy hotovi.

Mohli jsme oči nechat na jejích dlouhých řasách, růžových rtech a světlých vlasech, na její útlé postavě v kratičké žluté sukni, zeleném tričku a seprané džínové bundě do pasu. Jako ovce jsme ji následovali skrz komnaty a černé kuchyně rozpadlých paláců, věnujíce pozornost hlavně jejím nahým nohám, naboso obutým do sandálů, které nosila nedopnuté; jejich klapot se rozléhal v prázdných hodovních síních. Upozorňovala nás na gotická okna s kamennou kružbou a květinové motivy na hlavicích sloupků a přípor, ale já jsem bezmocně chodil s hlavou skloněnou, očima přilepenýma k jejím kotníkům, a veškerý zájem o památky musel zachraňovat otec, ač byl, jak jsem dobře věděl, okouzlen průvodkyní ještě víc než já. Dívka byla mladá a naprosto současná, vůbec se k šedým ruinám nehodila, a přece se po areálu pohybovala se samozřejmostí hradní paní a zdobila jej barvami duhy. Rozpukané zdi a vyprahlé rozvaliny s námi soupeřily o její stín; kde se zastavila, tam vše ztichlo a předstíralo pozornost tomu. co říká.

Jestliže jsme o výklad neměli. ani nemohli mít zájem, navenek jsme se tvářili jako znalci historie a předháněli se v dotazech a poznámkách, rádoby zajímavých a zřídka vtipných. Otec samozřejmě vítězil, pohledy k němu vysílané byly uznalé, na mě zbyla shovívavost. Zlobilo mě to a ještě víc nutilo do předvádění své vyspělosti, až mě otec musel napomenout. Omluvil se za mě. ale dívka jen drtila v ústech bojínek, zuby měla bílé a vlhké, rty se jí pobavené, blahosklonné usmívaly. A tu jsem si představil, že já jsem to šťastné stéblo, které rozmarné olizuje a namotává na jazyk, a oslňující polední slunce mi ztemnilo před očima.

Uražené jsem se stáhl z jejich dohledu. Okřiknutí jsem považoval za nespravedlnost, jednostrannou výhodu dospělého nad dítětem. Neměl jsem v úmyslu být drzý, jen vtipný: u zdi opodál stály staré zednické necky plné dešťovky. a já je začal opěvovat coby rytířskou

koupelnu a s pomrkáváním se zeptal průvodkyní, jestli se tam chodí sprchovat. Ten prachbídny žertík jsem tenkrát považoval za duchaplné šibalství. Otec mi pohrozil, že jestli nepřestanu otravovat, odvede mě k pokladně a dokončí prohlídku sám. Byl jsem přesvědčen, že by to udělal se skutečnou radostí.

Výklad už jsem neposlouchal. Zkoumal jsem dívku z povzdálí a zkusil si ji představit jako svou matku. Ten nápad mě zaujal. Jak by to bylo krásné, mít tak půvabnou, milou a mladou maminku... Ale hned jsem se nad takovou úvahou zastyděl a vyčetl si ji. Zrazovaly mou opravdovou matku, a to nebylo vůbec nutné. Tahle dívka přece mohla být moje sestra nebo teta. Na víc se má fantazie nezmohla.

Bylo vidět, že si s otcem padli do oka, dívka se chvílemi dokonce nedržela tématu a vykládala, jak studuje v Praze historii a tohle je povinná brigáda, kterou označila výrazem „letní aktivita“. Otcí to připadalo legrační a zeptal se, zda je aktivní dostatečně a jestli si myslí, že by dokázala být ještě aktivnější. Z jeho vtipů mi bylo trapné, s mou rytířskou koupelnou se nedaly srovnat. Ona se však kupodivu smála. Roztesknilo mě to. Aby mě neviděli, zůstával jsem pozadu čím dál víc. Sotva jsem se podíval přes hradby, když průvodkyně ukázala prstem na hrad Housku, bělající se v oparu těsně pod úrovní namodralého obzoru.

Ožil jsem ve chvíli, kdy prohlídka měla skončit a dívka nás znenadání vyzvala, abychom s ní poobědvali - uspořádáme si improvizovaný piknik. Otce ten nápad nadchl a já jsem byl rád, že s krasavicí můžeme pobýt delší čas, než k jakému nás opravňuje vstupenka. Posadili jsme se každý jinam, on u paty Velké věže a já pod troskami nejstaršího paláce. Čekali jsme, ke komu se průvodkyně posadí, až si z pokladny přinese svačinu a limonádu. Otec si mě měřil neproniknutelným pohledem, a když krájel žlutavý sýr, nastavil čepel nože tak, aby mě paprsky slunce na ní zachycené párkrát bodly do očí. Nebo se mi to jen zdálo? I já jsem byl vyzbrojen kapesním nožem, jenže jsem neměl co krájet, a tak jsem svou kudličkou s britskou vlajkou na střence aspoň mrštil do trávy. Měl jsem štěstí, nádherné se zabodla. Otcí to neuniklo a viditelně se lekl, dokonce znejistěl tak, že mu sýr vyklouzl z prstů a upadl na zem. Ale to už se vrátila průvodkyně. Nejprve udělala pár kroků mým směrem, pak zaváhala a zamířila k otcí. Zvedl obočí a vyslal ke mně pohled římského triumfátora. Sebral jsem hrst písku a vyhodil ji

nad sebe; hlavu mi posypala sprška prachu.

Opět se dali do řeči. otec se odvazoval víc a víc. Sedili ve stínu pod věží, zatímco já jsem se utábořil na slunci o pár metrů dál, ukusoval krajíc a sýr, který nepříjemně křupal v ústech, a se zavřenýma očima jsem poslouchal slabý bzukot včel, promísený se dvěma vzdálenými, žárem rozpálenými hlasy. Nerozeznal jsem jednotlivá slova a byl jsem tomu rád. Zamžoural jsem do sežehlé trávy, kde se bělaly sedmikrásky a modraly drobné pětিলisté kvítky, které jsem ke své lítosti neuměl pojmenovat.

Kamenná jižní zeď paláce sálala horkem a já jsem cítil, jak mi do zad zákeřně vypaluje díru, a myslel jsem na to, jak o tom otec, který se bezstarostně baví, vůbec neví a zjistí to až ve chvíli, kdy mě stará zeď propili skrz na skrz a z prsou mi vyšlehnou plameny. A na záchranu pak bude pozdě, zamnul jsem si ruce s uspokojením.

Musel jsem na chvíli usnout. Nebylo možné, aby se chvíli po poledni za jasného dne nad hradem zablesklo. Ale ten blesk jsem viděl jasně a současně mnou otřáslo burácení hromu. Zvedl jsem zrak a spatřil, jak se z vrcholku věže něco řítí, černá geometrická konstrukce samá ruka samá noha, jež vzápětí rozdrtí ty, co sedí dole.

Než monstrum dopadlo, probudil jsem se. Průvodkyně s otcem dál tiše rozmlouvali a z puklin v kameni za mými zády se ozýval cvrček. Řinul se ze mě pot a bolela mě hlava, ale toho jsem si nevšímal; třesl jsem zrak na dvě černé tyče čouhající z nízkého křoví za Velkou věží. Zvedl jsem se a zamířil tam, ale otec mě zavolal, ať se jdu napít. Když viděl, jak mi po spáncích stéká pot, zvedl se, sáhl mi na čelo a nazlobeně řekl, že jsem si měl vzít čepici. Průvodkyně se zatvářila starostlivě. Viděl jsem, že je to jen na oko. a odvrátil jsem zrak. Ukázal jsem ke křoví se slovy, že to, co tam leží, je triangulace, že nevím přesně, co ta triangulace znamená, ale myslím, že je to pyramida, co kdysi stávala na věži, a že mají štěstí, protože dopadla přesně v místě, kde se oni dva cpou. Dodnes netuším, odkud mi ten složitý název přišel na mysl ani jak se mi v té chvíli dostal na jazyk, ale podle toho, jak se dívka zatvářila, jsem nebyl překvapen jen já.

Otázala se, jestli už jsem na hradě někdy byl či něco o něm četl - umím už přece číst, ne? - nebo něco zaslechl ve škole - kde chodím do školy, v Boleslavi? Jenom jsem zavrtěl hlavou a v duchu se radoval ze svého úspěchu. Probudil jsem její zájem! Udivil jsem ji! Zvítězil jsem! Na otce jsem se raději ani nepodíval a hltal dívčina

slova. Představila se jako Olga - s otcem si už tykali -, vzala mě za ruku a odvedla k podivnému předmětu, který jsem uměl pojmenovat a dokonce správně umístit na Velkou věž, kde opravdu stával. Otec se loudal za námi a mlčel jako zařezaný.

Pyramida byla železná, místy zčernalá a úplně prorezivělá. Špicí s dvěma zbylými řadami příček vězela v zemi, z noh zbývaly jen ty dvě, které jsem zahlédl z druhé strany nádvoří. Měly průřez do tvaru L a mohly měřit asi dva a půl metru.

Olga se změnila zpátky v průvodkyni a vyprávěla, jak se vztyčení pyramidy podivným způsobem zapsalo do novodobých dějin hradu. Započalo se roku 1824, ale práce přerušila nehoda: pod zedníky se zřítíla klenba a jen s velkým štěstím nikdo nepřišel k vážnější úhoně. Zedníci však zůstali odříznuti na vrcholu věže. pouze na úzkém ochozu, až do druhého dne. kdy je přišli zachránit lidé ze vsi s narychlo vyrobenými žebříky. Rok nato se opět mohlo přihodit neštěstí: za krásného dne a dobré viditelnosti zaměřoval na věži jistý inženýr Provodínské kameny, když tu do triangulační pyramidy uhodil blesk z čistého nebe. Shodil ji z věže a muže. jenž s ní pracoval, zbavil na pár hodin vědomí. Když to pak nešťastný inženýr vyprávěl kastelánovi, musel se zeptat na své jméno, protože je zapomněl. Kastelán o tom napsal do hradní kroniky, a zaznamenal i datum: čtvrtý duben 1830. Pyramida se rozbila a byla přenesena ke zdi. kde dodnes rezaví. Nakonec Olga připojila k výkladu poznámku, že se „příběh o tom, kterak se Bezděz pochybnému pokroku ubránil“, vykládal při prohlídkách naposled před válkou, a nejde jí do hlavy, kde jsem k němu přišel já.

Dmul jsem se pýchou, zatímco otec se bránil mocnému zívání.

Olga se podívala na hodinky a řekla, že na ni venku čekají další hosté. Když mi u brány podala ruku. zeptala se mě na jméno. Nemohl jsem odpovědět, pokazil bych si celý den a hlavně to, jak jsem se předvedl jejím úžasným očím. A tak jsem mlčel. Otec jen mávl rukou a s úšklebkem jí vysvětlil, že se za své jméno stydím. Jen co nám odemkla, vyběhl jsem před bránu, aby se mě nemohla zeptat podruhé. U pokladny postávalo asi patnáct lidí a všichni se kdovíproč dívali na mě, kromě muže opírajícího se o ohradu. Nebyl to ten co před obědem, tenhle měl na hlavě placatou čepici s kšiltem. Ale i tento hlídač zvědavých pohledů pokukoval zpod huňatého obočí po příchozích a potahoval z cigarety. Čouhala mu z obrovského kníru,

za nímž nebylo vidět žádná ústa. Loučení s Olgou trvalo otci podezřele dlouho.

Večer otec dojedl večeři a odjel do práce, přestože jsem měl narozeniny. Matka byla překvapená stejně jako já, nejvíc z toho, že si vzal auto. Jindy jezdil autobusem. Tušil jsem, kam má namířeno, ale mlčel jsem. V soutěži o Olžinu přízeň mě porazil na hlavu a já jsem tu prohru hodlal nést mužní. Otce mne zklamal, dokonce víc než to: byla to zrada. Ale já jsem ho zradit odmítl a těšil se na den, až si to uvědomí a uzná mou velkorysost. Nedočkal jsem se. Zato se mi zmocnila jistota, že jsem svým mlčením zradil matku. Dort, který jsem tenkrát dostal k narozeninám, pekla sama. Byl dobrý, nejlepší, jaký jsem jedl. A přesto mi hořkl v ústech a nesnědl jsem víc než kousíček.

Matka na otcovu nevěru samozřejmě přišla sama, ostatní to nebylo poprvé. Nějaký čas to u nás zase za moc nestálo, tato období tiché nenávisti jsem se naučil předvídat a zvykl si na ně, jako jsem si zvykl na své rodiče. Naučil jsem se přehlížet jejich slabosti a dětinské vrtochy, smířil jsem se s jejich neschopností a neochotou mi porozumět. Naučil jsem se jim za to mstít tím, že jsem je vyloučil ze svého světa. Jenže o mých osmých narozeninách to bylo nejhorší: nikdy předtím jsem na domácích kalamitách neměl svůj podíl, až teď. Malý kuplíř - tak jsem se viděl ještě roky a styděl se před matkou, ale i před otcem a nejvíc před sebou samým. Už na to nechci myslet, i když zatím jsem na to chtěl nechtěl myslel každý den, až do minulého podzimu, kdy Čas všechno obrátil opačným směrem. Nestěžuji si na to, naopak. Dál by už stejné nic nemělo smysl.

III

*Putuji zemí suchých kamenů; když se jich
dotknu, krvácejí.*

T. S. Eliot

Potíže se jménem začaly po příchodu do školy. Děti na ně zpočátku reagovaly jako na jiná jména, posměšky se začaly sypat poté, co je poprvé vyslovili jejich rodiče. Ale tehdy to ještě šlo. Od vyšších tříd pak, kdy se děti začaly rozkoukávat a objevily v sobě schopnost a zálibu ubližovat, nastalo pravé školní peklo. Jakýkoli důvěrný vztah mezi dětmi byl nepřípustný, nosila se jen nenávist a pohrdání; věčně s někým nemluvit a někoho pomlouvat patřilo k bontonu žáka. Přátelství škola znemožňovala, kdo se odchýlil od nepsaných pravidel, sklidil posměch a byl vykázán na samý okraj společenství.

Narodil jsem se dlouho poté, co zemřel Hitler a Stalin, ale Mao tehdy ještě žil. Rodiče mě nedali pokřtít, jméno, jež jsem dostal, jméno slabochů a smolařů, bylo jen jedno, bylo samo -docela jako já. Stokrát jsem zatoužil zvolit jiné, ale nebylo to možné, ani sourozence si člověk jen tak nenajde. Přátele ano, ale kde je vzít?

Na Olgu, zrádnou hradní paní, jsem dlouho nemohl zapomenout, vídával jsem ji ve svých snech, které mne pak jako přízraky pronásledovaly vždy celý další den. Ještě po letech jsem měl před očima její tvář a umiňoval si, že tu ženu vyhledám a řeknu jí, co pro mě znamená; tak málo soudnosti jsem měl. Obraz Olgy po čase nahradily dívky vstupující do zorného pole omezeného školou, ale vkus byl již zformován a postupem času přísněl, což zapříčinila hlavně má ostýchavost. Ideál krásy spočíval v její nedostupnosti. Čím nedosažitelnější byl předmět mého zájmu, tím intenzivněji jsem se jím zabýval ve svých představách.

Troufalost a přímočarost, s jakými si v těchto věcech počínali moji spolužáci, mé odrazovaly jakkoli jednat, přestože jsem jim ji záviděl. Cítil jsem se handicapován už samým svým jménem, ani představit bych se byl nemohl, a jméno je přitom to první, o co se musíte podělit s blízkým člověkem. Stranil jsem se lidí, ale dalo se to vydržet, sám jsem jich přece v sobě nosil tolik! Časem jsem se naučil vystačit si s jejich společnostmi - nebo jsem si to aspoň namlouval. A hodně jsem četl.

Na gymnázium jsem si začal říkat K. První rok si mé dobírali, potom se s iniciálou smířili a uvolili se takto mé oslovovat, bylo to koneckonců o tolik kratší než vokativ mého jména. A za víc než jediné písmeno jsem jim stejné nestál. Učil jsem se špatně, svými výsledky jsem zhoršoval pověst technicky orientované třídy a to se přísně sledovalo. Patřil jsem mezi ty nejméně úspěšné. nejednou mi bylo naznačeno, že bych měl sám ze školy odejít. Lákaly mne cizí jazyky, ale do třídy s jejich rozšířenou výukou jsem se nikdy nedostal: zájem těch, kdo podobné jako já marné zápasili už s rovníci o dvou neznámých, byl příliš velký. Těžší látka, logaritmy, integrály nebo výpočty z deskriptivní geometrie, mne mýjela jako autobus plný brebentících orientálců: viděl jsem ho přijíždět a hotovil se naskočit do otevřených dveří, ale vůz jen zpomalil a já jsem se skoku neodvážil. Pak jsem se jen díval, jak nenávratně mizí v zatáčce.

Rok co rok mi hrozilo propadnutí z exaktních věd, mé znalosti byly tak chabé, že nade mnou učitelé lámali hůl a doporučovali, abych se po maturitě, pokud ji složím, o další studia nepokoušel. Úzkost a stihomam doprovázející katastrofální známky, stejné jako otcovy lamentace. že mé včas nepřihlásil na vojenskou školu, kterou vystuduje každý, mé vháněly do náruče krajiny rozkládající se mezi Českým rájem a Českým středohořím. Její obdivuhodnou netečnost ke světu, k hrubostem dvacátého století, trvající i přesto, že se na ní tak krvavé podepsaly, jsem přijímal s povděkem a chápal ji jako znamení milosti.

Neodcházel jsem k přírodě nedotčené, les plný stromů a křovin mi připadal prázdný a odjakživa ve mně budil tíseň. Důležitý byl pro mě kámen v krajině, kámen kdysi opracovaný lidskou rukou, jež využila architektury Boží uzpůsobila ji svým potřebám. Do kamenných příbytků dávno zmizelé vrchnosti jsem se utíkal v zimě. době mlčení, v létě, kdy byly překřičeny hlasivkami návštěvníků, ale i na jaře. kdy kámen taje -neboli vydává své tajnosti - a nejraději jsem ke zříceninám s poetickými názvy Bezděz, Kvítkov, Milštejn, Děvín, Sloup. Ronov, Berštejn či Duba vystupoval na podzim, neboť v tuto dobu jsou kameny nejsdílnější, stačí k nim přiložit dlaň a poslouchat. Neudivovalo mě to. Odjakživa jsem to měl za samozřejmost.

O funkce ve školních a mládežnických výborech jsem nestál a neměl ani natolik dobrý prospěch, aby mě do některé navrhli.

Respekt učitelského sboru mi vysloužily nástěnky a nakonec mě zachránily před propadnutím. Pestrobarevná hesla upomínající na výročí socialistického státu pro nás svědomitě sestavoval a špendlil třídní učitel, posléze nástěnkář jmenovaný z lepších studentů. Vzpomínám si, že to onoho cílevědomého hochy nijak netěšilo, ale když nad jeho pílí ohrnovali nos. hájil se, že mu to při přijímání na vysokou školu připočtou k dobru.

Ač to po mně nikdo nechtěl, zkusil jsem to taky. Uspořádal jsem výstavu Máchových perokreseb českých hradů, bylo to dílo celé řady předjarních večerů. Pod reprodukcí jsem umístil popisky a stručný obsah nejznámějších pověstí, vážících se k danému místu. Pokud jsem o žádné nevěděl, buď jsem si ji vymyslel, anebo převzal odjinud. Vždy jsem se nechal vést místní historií; pověsti byly bez výjimky krvavé. Před očima vyjevených spolužáků jsem výstavku odhalil hned vedle nástěnky k výročí vítězného února. Zazvonilo a někdo mi poradil, abych to sundal, že by to mohlo být chápáno jako provokace. Tomu jsem nevěřil.

Přišel třídní učitel. Okamžitě si mého díla všiml a přistoupil k němu. nasadil si brýle a zblízka prohlédl obrázek po obrázku a přečetl všechny připojené texty. Potom brýle sundal, otočil se k nám a mírným hlasem se zeptal, kdo to vyrobil a proč. Vstal jsem a řekl, co mě napadlo: chtěl jsem nástěnkou oslavit výročí Máchovy návštěvy Mladé Boleslavi. Učitel se zatvářil nejistě, ale když nikdo nevyprskl smíchy, zeptal se, co mě na tom tak zaujalo. Odvětil jsem, že Karlu Hynkovi učarovalo jméno skály, která tehdy stála těsně za městem: Hroby. Strávil na skále noc a pak o tom napsal povídku. Tu skálu nedávno radní odstřelili kvůli panelovému sídlišti, které postaví na jejím místě: chtěl jsem ji připomenout svým spolužákům - aby nezapomněli. Učitel na mě dlouho zkoumavě hleděl a pak se rozhodl, že mi uvěří. Na konci hodiny mě pochválil a já se oddal pošetilé radosti. Podlehl jsem snadno: byla to první pochvala v mém životě.

Učitel mou iniciativu oznámil na schůzi sboru a požádal ředitele, aby ji zaevidoval jako zvláštní aktivitu třídy - v rámci jakési okresní soutěže škol. Uložili mi připravovat tematické výstavy pravidelně a naznačili, že to s mými vyhlídkami na studium na univerzitě není tak beznadějně, jak se zdálo. Možná mě doporučí.

Nástěnky s příběhem či „komiksy“, jak se jim žertem říkalo, mě brzy proslavily. Spolužáci mne považovali za podlézavého snaživce,

učitelé ve mně viděli ředitelova patolízala. Jen jediný člověk byl mé práci nakloněn, profesor dějepisu Netřesk. Řekl mi jednou, že jakkoli se obracím, ba přímo utíkám k minulosti s nemístně nekritickým, nebezpečně idealizujícím obdivem, vidí na mně, že zájem je upřímný. Jeho slova mě dojala a přitom jsem se v duchu zastyděl za skutečný cíl, který svou činností sleduji. Ale jeho výklad antiky jsem opravdu hltal s největším zájmem, pro evropský středověk jsem zahořel jako skutečná smolná pochodeň. Studoval jsem třikrát víc, než bylo nutné na výbornou, brzy jsem věděl bezmála tolik co studenti vysokých škol. Před třídou se mne Netřesk ptal na mínění o roli stavebních cechů v třináctém století, o pocitu odpovědnosti tehdejšího člověka za prvotní biblické hříchy, o smyslu formálních výstřelků v umění flamboyantní gotiky, o násilí a dvornosti coby určujících znacích středověké mentality. Byl jsem za to vděčný. S nadšením jsem přednášel referáty, které jsem vypracovával po nocích, někdy jsem se s učitelem dělil o vedení hodin a zkoušel je pojímat jako semináře. Znamenal pro mě víc než kdokoli před ním. byl jsem mu zcela oddán. Dal mi naději, že má existence na tomto světě není zbytečná.

Ale čím více jsem studoval z knih, tím méně jsem stál o přímá svědectví minulosti, jak jsem je přijímal z kamene. Snad proto přišla ta zrada. Dnes, s pohledem upřeným už jenom zpátky, pro to mám vysvětlení: v jinošských letech jsem se vzdálil sám sobě, své cestě určené osudem. Sešel jsem z ní a osud zasáhl, aby mě na ni vrátil. Ne hned, až po čase, abych tak snadno neprohlédl jeho záměr.

Netřesk mě zradil takto: oženil se se svou někdejší studentkou, dívkou o tři roky starší než já a o čtyřicet let mladší než on. Nemožný svazek, a přece jej uskutečnili, navzdory mému zoufalství. Aby unikl maloměstským posměváčkům a mým němým výčitkám, odstěhoval se s mladou ženou do Prahy a já jsem byl opět v celém okresním městě sám. Dostali jsme jiného dějepiséře, kněze, který se v padesátých letech zřekl své minulosti, aby mohl vyučovat dějiny. Byl odborníkem na dělnické hnutí, jiná historie ho málo zajímala.

V zimě posledního ročníku jsem se přihlásil k přijímacím zkouškám na univerzitu. V té době jsem ve školním respiriu uspořádal obrazovou kroniku školství na Mladoboleslavsku a doprovodil ji bohatým dokumentačním aparátem, dlouho shromažďovaným po archivech. Školní inspektor ji doporučil všem

středním vzdělávacím ústavům v kraji a naše gymnázium se až do letních prázdnin stalo poutním místem. Měl jsem vyhráno: maturoval jsem s tak mimořádnými výsledky, že jsem si této zkoušky musel přestat vážit, a měsíc na to mě přijali ke studiu historie na pražské filozofii. Strašně jsem se styděl, ale svého úspěchu jsem mínil využít co nejlépe.

IV

*Den jako den. To zdání je pouhé, že
budoucnosti jsme zas blíž.*

O. Mikulášek

Mluvím o nynější době. Ví Bůh, jak tomu bylo dřív. On zná mou úlohu v celé té věci, všechny mé slabosti, má nepatrnost mu není cizí. Dovede rozlišit bílé od černého, dobro od zla, pravdu od chiméry. Já to nedovedu, nikdy jsem o sobě něco takového netvrdil. Nechtěl jsem s tím mít co společného, to všechno oni. Vybrali si mě a moc bych se divil, kdyby o tom Bůh nevěděl. To, oč jim šlo, mám přece od Něho. Co z toho plyne? To nejneuvěřitelnější: jejich záměr měl Jeho posvěcení.

Tak kdo jsem já, abych odolal?

Zima byla na blátě a na sněhu, pořádně tuhá. listopad s prosincem se protáhly do března a i teď v květnu jsou rána. kdy cítíte staré mrazivé šlehy přes prsty. Ledové květy dávno opadaly z okenních tabulek, ale vítr, co je svál. se přihnul od strany půlnoční. Padlý květ střídá padlý list, je jaro. je podzim, jsou všechna období najednou. Podběl vykvetl v listopadu, uprostřed zimy se pod novou hradbou objevil červený mák. Ještě to potrvá, než se do přírody vrátí starý řád. S pomocí Boží tomu napomůžeme. Až za týden vykvetou šeríky, bude to dobré znamení.

Od policie mě vyhodili loni v létě, několik měsíců před krvavou patálií v kostele svatého Apolináře a jen několik dnů po tragické události na Nuselském mostě, kterou teď vypovím. Tenkrát přišel o život člověk, za jehož bezpečnost jsem ručil, i když dodnes si neumím představit, jak bych byl mohl tomu neštěstí zabránit. Vyšetřování trvalo týdny, kriminální policie váhala, jedná-li se o vraždu či sebevraždu a má-li případ převzít od místa, a pak věc vyřešila po svém, obětí jednoho ze svých lidí. To jsem byl já. Zájem veřejnosti o letní kauzu nebyl valný a opadl docela, když apolinářský zvon ohlásil onoho slunného jitra konec starých časů. Či konec moderních časů? Možná že skončily již v den, kdy kyvadlo Času houpající se nad Prahou poprvé zaváhalo ve svém kmitu: v den, kdy zemřela inženýrka Pendelmanová.

V polovině července si mě předvolal náčelník kriminální policie. Vykonával jsem službu řadového strážníka a nespadal pod jeho

pravomoc. Bylo to naše první setkání a nepatřilo k nejpříjemnějším. Když jsem vstoupil do jeho kanceláře v ústřední budově novoměstské policie, někdo už tam byl. Před velkým psacím stolem z dubového dřeva stál zády ke mně vysoký muž. Ohlásil jsem se a postavil se po jeho boku. Ani se na mě nepodíval a dál tiše rozprávěl s náčelníkem. Znal jsem ho od vidění, byl to kolega, který přešel ke kriminálce, když jsem dokončoval akademii. K policii nastoupil brzy a ve sboru sloužil pět let. Snad proto si troufl stát před nadřízeným v tak ležérním postoji. Kdybych byl tušil, kolikrát budu muset v příštích dnech snášet jeho neomalenosti, asi bych se hned omluvil a odešel.

Měl jsem trapný pocit, že jsem ty dva vyrušil při soukromém rozhovoru. Nebyli nadšení, že mě vidí. Náčelníkovi, kterého jsem takto zblízka viděl poprvé, mohlo být k padesátce, byl prostřední postavy, téměř holohlavý, s masitým, odpudivé podobaným obličejem. Když mé vzal na vědomí, zvedl obočí a pokrčil rameny se slovy, že bude nejlepší, když bez okolků přejdeme k věci. Na tváři druhého muže jsem zahlédl úsměšek.

„Mé jméno jistě znáte, " začal náčelník a vytáhl z kapsy saka bílý, perleťové lesklý, nejspíš hedvábný kapesník. „Ale aby nedošlo k žádnému nedorozumění: jsem plukovník Olejář a celé to tady řídím, což mi nedělá takové potěšení. Jak si možná myslíte. Doufám, že se co nevidět stanete mým podřízeným. " Odmlčel se a pomalu si rozprostíral kapesník v dlani. Pak si jím omotal ukazovák, zatímco ticho nepříjemné houstlo a stojící muž se nepřestával šklebit. „Patrně se vám doneslo, že od nás museli odejít čtyři lidé. a i když jim podvod, kterého se podle vyšetřovací komise měli dopustit, ještě nebyl úplně prokázán, k práci detektivů se nesmějí vrátit, dokud se neočistí před soudem. " Olejář se zahleděl na prst v hedvábném kapesníku, jako by čekal na nějaké znamení. Zatím mluvil dál: „Dostali jsme úkol, kterého se běžně ujímají zkušení kriminalisté, ale protože je nás tak málo, nechal jsem si personálním oddělením vytipovat schopného pochůzkáře. Počítač vybral vás. i když o vás někteří velitelé nemají valné mínění. " Levou rukou zvedl lejtstro, které dosud leželo na stole, a pravou, s ukazovákem zabaleným do kapesníku, mi blahosklonně pokynul. „Přesto jsem si řekl, že to s vámi zkusím. Na mou žádost vás kdykli uvolní. Budete pracovat tady s Junkem. " Ukázal na muže vedle mne. „Seznamte se: nadporučík

Junek má před povýšením, za výborné služby a za záchranu života dítěte obdržel od nejvyššího policejního ředitele pochvalu. Takové kádry tu potřebujeme, můžete se od něj učit. " Než stačil doříct poslední slovo, vyřinula se mu z pravého ucha černá tekutina, hustá jako povidla. Nadskočil jsem leknutím, ale udržel jsem jazyk za zuby. S kamenným výrazem v tváři zachytil Olejář proud do připraveného kapesníku a přikryl si jím ucho. Chvilí počkal a potom si je ucpal zabaleným ukazovákem. Netušil jsem, co se děje a zmatené pohlédl na Junka. Díval se někam za náčelníkovu hlavu, tvářil se jakoby nic a lehce se pohupoval na špičkách polobotek. Olejář s hlavou nakloněnou doprava a prstem zavrtaným v uchu kývl svým směrem: „Tady strážmistr je naše čerstvá posila, jeden z mála lidí ve sboru, kteří mají za sebou civilní vysokou školu. 1 když, pokud vím... " Zvedl ke mně oči, pochybovačné a překvapivě soucitné. Bylo mi hrozně. Vyndal prst z ucha, prohlédl si ho, zmačkal špinavý kapesník do kuličky a upustil ho do odpadkového koše. Nato se téměř zuřivě rozkřikl: „I když jste nedostudoval! Prý si od ostatních necháváte... Jakže si to nechává říkat, nadporučíku? K. ? Jak směšné! Stydíte se za své jméno, strážmistře? Pravda, k policistovi se příliš nehodí. Neuvažoval jste o změně? Ale já vám nic nenutím. Při styku s civilisty se stejně vykazujete číslem, tak je to jedno. Máte humanitní vzdělání a u nás jste prošel kursem psychologie. Klientka, kterou budete mít na starost, je trochu na nervy. Vyžaduje citlivý přístup. Asi mi to nebudete věřit - mně samotnému je to líto -. ale nikoho vhodnějšího než vás zrovna nemám. Potřebuji vás, strážmistře, a doufám, že mě nezklamete. "

„To máte ale špatné informace. " řekl jsem. potlačuje hanbu a hněv. „Studoval jsem historii, a jak jste si jistě zjistil, nedopadlo to nijak slavné. Necítím se být k ničemu kvalifikován. Rád se vrátím do normální služby, pochůzky mi vyhovují. Potřebuji získat zkušenosti v terénu. "

Tímto rozhodným vystoupením, které překvapilo mé samotného, ale i poručíka Junka, takže mi věnoval postranní pohled plný nedůvěry. jsem náčelníka nepřesvědčil. „Ale jděte, " řekl, „nesnáším falešnou skromnost. Víte, co by za takovou příležitost dali jiní? Neznám strážníka, který by kdykoli s chutí nevyměnil policejní uniformu za civilní přšiplášť. Nebo si nevážíte úkolu, kterým vás pověřuji? Je to vyznamenání pro vás pro oba. " Přikývl jsem.

neschopen dále odporovat.

S uspokojením po nás přešel pohledem a začal diktovat pokyny. V půli věty však stáhl tvář. jako by ho píchlo někde hluboko v útrobách, vytrhl z kapsy druhý hedvábný kapesník a přitiskl si ho na ucho - tentokrát levé. Věděl jsem už, co přijde, a podařilo se mi nehnout brvou.

Dnes si říkám, že kdyby se mi bylo udělalo zle. mohl mě Olejář úkolu zprostit. Unikl bych však tomu. co bylo uchystáno? Sotva.

Inženýrku Pendelmanovou pojilo s bývalým komunistickým režimem nepřímé, ale pevné pouto. Byla vdovou po funkcionáři ústředního výboru strany, náměstkovi někdejšího ministra práce a sociálních věcí. Dozvěděl jsem se, že krátce po Novém roce 1990 spáchal její muž, tehdy již odvolaný a zostuzený aparátčík. neobvyklou sebevraždu: vjel svou těžkou limuzínou na zamrzlou hladinu Orlické přehrady a zamířil přímo k výpusti, kde se led neutvořil. Auto se propadlo a zmizelo beze stopy. Následující noci přišel nový tuhý mráz a přehrada zamrzla celá. Vůz s mrtvolou zůstal pod ledem, vyprostili jej až za týden. Lidé, co u toho byli, vyprávěli. jak vojenská jednotka vysekala z hlubin přehrady ledový kvádr podobající se obrovitému skleněnému těžítku. Když vodní jeřáb kostku vytáhl, spatřil v ní přihlížející dav černý automobil a v jeho okénku strašlivou tvář; ústa se strnule usmívala a vypouštěla vír nehybných, velikých prázdných bublin.

Inženýrku Pendelmanovou mužova smrt nezlomila. Dál docházela na jistý úřad při městském zastupitelstvu, kde celý život pracovala, a po další tři roky se bránila nátlaku kolegů, kteří se snažili dostat ji pryč. Dřív se jí báli a podezřívali ji, že donáší Pendelmanovi. Když po změně poměrů toto nebezpečí pominulo, přestali skrývat nenávist a chtěli babiznu, jak jí říkali, vystrnadit. Nebylo to jednoduché, výborně se vyznala v zákonech. Nakonec přece jen odešla - poté. co si vymohla nadprůměrnou penzi. Odpočívát nemínila. Pendelman byl v mládí považován za talentovaného levicového básníka, po válce patřil k radikálům zakládajícím dělnická nakladatelství, a než přišlo kulturní zatmění osmačtyřicátého roku. stačil vydat tři sbírky svých veršů. V padesátých letech byl vězněn, po Gottwaldově smrti rehabilitován, do nejvyšší politiky se vyšvihl za normalizace. V té době také přestal s psaním, předtím mu však literární časopisy uveřejňovaly jednu báseň za druhou. Vdova Pendelmanová se

rozhodla připravit posmrtný výbor z jeho díla a našla pro knihu nakladatele.

V létě minulého roku přišla oznámit, že ji někdo sleduje. Odbyli ji, ale přišla znova, když jí někdo rozbil kamenem okno. Byla to nevelká dlažební kostka, nechala ji na policii s žádostí, aby ji přezkoumali v laboratoři. Nebrali ji příliš vážně, ale museli uznat, že na celé věci je něco neobvyklého -pokud si vdova všechno nevymyslela. Bydlela ve čtvrtém patře činžovního domu na Pankráci, a podobná drobná dlažba se nikde v okolí nevyskytovala. Strefit se do okna v takové výšce vyžadovalo silnou a cvičenou ruku - anebo velké štěstí. Oběť byla přesvědčena, že jde o politickou perzekuci za manželovu minulost a o vyřizování starých účtů. Zavedli ji k náčelníkovi kriminálky a ten rozhodl, že má nárok na ochranu života a zdraví. Slíbil, že jí na měsíc přidělí dva ze svých lidí. Pak se uvidí. Pokud se během této doby výhrůžky obnoví, policie se začne případem intenzivně zabývat.

laboratoři se pokusili sejmut z dlažební kostky otisky prstů. Zkouška to byla jen formální - dopředu bylo jasné, že se na otesaném kameni nic nenajde. Prohlédl jsem si přiloženou fotografii. Nebylo na ní nic zvláštního. Tvrdý kámen, nejspíš obyčejný druh křemene. Za řeč stálo jen jemné zelené žilkování.

Střídali jsme se s Junkem po týdnů, on se službami začal v sobotu dvacátého července, já jsem je měl ukončit čtyři neděle nato. po dvojím střídání. Zašel jsem s ním na pivo. abychom se lépe poznali a dohodli se na plánu spolupráce pro případ, že by se výhrůžky opakovaly nebo byl na klientku podniknut útok. Mluvil však hlavně o sobě, a to velmi otevřeně, až mě tím uvedl do rozpaků. Připili jsme si na tykání - měl jsem mu říkat Pavel. Požádat ho, aby mě oslovoval jen iniciálou, jsem se neodvážil. Řekl jsem mu celé své jméno. Kupodivu se dál tvářil přátelsky, ale když mi podával ruku na rozloučenou, nešel mi jeho skrytý úsměšek.

Byl byl plný slamének, žlutých, červených a hlavně fialových, všude vázy, sklenice a umělohmotné kelímky plné těchto květin bez vůně, slaměnky byly zastrkány i za rámy obrazů a mezi stránky svazků v knihovničce. Jejich přítomnost mě podivní uklidňovala, zatímco Junka přiváděla k zuřivosti.

Pendelmanová nám vyhradila komoru s malým okýnkem na zaneřáděný dvorek, tmavý úzký kanclík zastavěný černými skříněmi

plnými pánských obleků nemódního střihu a bizarních dámských toalet, šitých podle měnicí se módy posledních čtyřiceti let. Z kapes, knoflíkových dírek a zpod límců těchto rób vykukovaly slaměnky. Připomněly mi česnek proti upírům. Když jsem se vdovy na všechny ty suché květy zeptal, řekla, že už jsou staré; když před lety zemřel Pendelman, někdo je poslal na její adresu ve velkých proutěných koších. Vzpomněla si, že jí to přišlo líto, protože koše přišly pozdě, bylo už po pohřbu. A tak si je nechala a na mužovu památku jimi vyzdobila byt. Jsou prý také dobré proti molům. Když jsem ten slaměnkový příběh vyslechl, otrásl jsem se odporem. Už tehdy mě napadlo, že ty květiny patřily jí, nikoli Pendelmanovi, ale tenkrát jsem ještě neuměl rozlišit náhodu od souvislosti.

Majitelka garderoby mě vyzvala, abych si po nebožtíku manželovi odnesl, co se mi zlíbí, že ji bude jen těšit, pokud to někdo ještě užije. Nebral jsem její nápady na vědomí, ale když jsem desátého srpna zazvonil u dveří a ohlásil se smluveným heslem, abych druhý - a naštěstí poslední - týden hrál nevítanou úlohu osobního strážce, přišla mi otevřít s jakýmsi oděvem přehozeným přes ruku. V předsíni se něčemu usmíval Pavel Junek a právě si zapínal své kožené sako. Nosil ho přes bílé tričko a spíš než jako policista v něm vypadal jako úspěšný mladý muž. Jak jsem se s ním mohl srovnávat? Inženýrka se tvářila nakvašeně a namísto pozdravu mi podala balík, který držela, s vysvětlením, že když to nechce Pavel (tykali si), mám si to vzít aspoň já. Ukázalo se, že je to světlý plášť do deště. Ten schopnější a zkušenější z jejích dvou bodyguardů jí nejspíš vykládal, jak se má oblékat správný detektiv, a ona nepochopila, že si dělá legraci.

Vycházeli spolu dobře. Uměl s ní o čemkoli zavést řeč, večer co večer s ní hrál člověče nezlob se a díval se s ní na televizi. Rozuměli si. měli stejné politické přesvědčení. Junkovi rodiče patřivali k stejné privilegované skupině jako Pendelmanovi. Když se společnost obrátila naruby, po rodinné váženosti a úctyhodnosti Junkových byla veta. Mladému muži to způsobilo ošklivé trauma, uniformu policisty mu oblékla zuřivost. Byl odhodlán k pomstě, zatím však nevěděl jaké.

Každý den jsem inženýrku Pendelmanovou doprovázel na nákupy jako cvičený pes. Večer vždy trvala na tom, že mi uvaří. Její pokrmby byly chutné, ale kupovala si jimi mé soukromí. Po večeři se snažila o společenskou konverzaci, ale mně tohle nikdy nešlo. Raději jsem

mlčel. Od začátku ve mně tušila ideologického nepřítele. Kdykoli to šlo, uchyloval jsem se do svého pokoje a četl si v dějepisných knihách, které jsem si nosil s sebou. Uráželo ji to. lamentovala nad stavem společnosti, jejíž ochránci se místo zdokonalování ve střelbě učí o středověku. Několikrát řekla, že tak divného detektiva ještě neviděla, a vyslovila radost nad tím, že se toho nedožil manžel. Za jeho časů prý byli u policie jiní kabrňáci. Rozesmálo mě to a dal jsem jí za pravdu. Potom se mnou pár dní nemluvila. To mi vyhovovalo.

Ke konci mého služebního podnájmu začala být vlídnější. Poslední, páteční večer jsem se s ní díval na televizi. Pila maďarské víno a přemluvila mě. abych si dal aspoň jednu sklenici. Zachutnalo mi. nechal jsem si nalít víckrát. Nejsem na alkohol zvyklý, nikdy jsem nebyl. Chvilí před jedenáctou jsem se přistihl, jak jí vyprávím o svých oblíbených koutech severních Čech a vysvětluji, co je to kastelologie. Vše. co jsem říkal, v ní budilo nadšení. Její zájem byl předstíraný, opilecká veselost hraná. Uvědomoval jsem si to, ale opojená lehkomyšlnost nad tím mávla rukou. Nevzpomínám si. kdy jsem šel spát.

Probudil mě zvonek u dveří, ostrý jako střep vinné láhve. Svě strašné selhání jsem si uvědomil hned. už ve chvíli, kdy jsem se s těžkou hlavou zvedal z kanape v přiděleném pokojíku. Vycítil jsem, že jsem v bytě sám. a nahlédnutí do vedlejší ložnice a do kuchyně to potvrdilo. Sáhl jsem do pouzdra pro pistoli a potmě se přikradl ke dveřím. Prudce jsem zmáčkl kliku, ale bylo zamčeno. To mě udivilo. Drnčení zvonku rázem utichlo a mně se trochu ulevilo. Vzápětí se ozvalo bušení na dveře, nikdo vykřikl slovo policie. Ohlásil jsem se a vysvětlil situaci.

Po čtvrt hodině, během níž jsem střídavě pil vodu z kohoutku a pak zvracel do záchodu, někdo zvenčí vylomil zámek. Byl to poručík Junek. Vyzval mě. abych šel s ním. V tu chvíli jsem si připadal jako mukl; žertem jsem natáhl ruce, aby mi nasadil pouta. Ani se neusmál. Cesta naštěstí nebyla dlouhá.

Otáčela se ve vzduchoprázdnu kousek za prvním pilířem, visela na prádelní šňůře za krk, jako seschlá cibulka zapomenutá ve spíži. Rozednívalo se jen pomalu, při pohledu na světlo nuselských lamp v hloubce pod námi se zdálo, že vládne nejhlubší noc. Most se pravidelně zachvíval s každým vlakem, který nám zaduněl pod

nohama, a za našimi zády svištěla auta v intervalech, jež se s přibývajícím světlem zkracovaly. Některá zvědavě zpomalila a dopravní policista je odháněl plácačkou jako dotěrné mouchy. Služební vozy stály zaparkovány před mostem, aby neblokovaly provoz. U chodníku v místě neštěstí stála jen sanitka. Maják na střeše kabiny nesměle poblikával a houkačka mlčela, zahanbená, vědomá si své zbytečnosti.

Mám být rád, že se to nebude vyšetřovat, tak mi to řekli. a přidali radu. abych okamžití podal žádost o propuštění, bude zaručeně podepsána. Mám prý z pekla štěstí, o alkoholu se v protokolu neobjeví ani slovo, takovou ostudu si policie nemůže dovolit. Mou rezignaci podepsal sám Olejář a vzkázal mi, abych mu ve vlastním zájmu nechodil na oči. Prostřednictvím svého nadřízeného jsem ho požádal o rozhovor, ale neodpověděl. Celá věc mi byla od začátku podezřelá a dobře jsem věděl, že za podpis neúplného protokolu můžu být soudní stíhán, ale hrdinu jsem hrát nechtěl, bylo by to špatné představení. Oficiální verze zněla ve zkratce takto: sebevražda, již ostraha nemohla zabránit. Policistu zabezpečujícího ochranu před atentátem zamkla chráněná osoba ve vlastním bytě, zatímco spal. Dokazují to klíče v kabele, která zůstala ležet na chodníku nad místem neštěstí.

Jak se stará žena dostala přes dvoumetrové drátěné pletivo, a proč se oběsila na prádelní šňůře, když stačilo vrhnout se do hlubiny, to nikdo nevysvětlil. Nikoho to příliš nezajímalo. Toho dne došlo pod Nuselským mostem k druhému neštěstí. Nějaká mladá žena stála u zábradlí několik hodin, aby si televizní reportéři v klidu připravili náčíní. Teprve potom skočila, večer to odvysílali ve zprávách, smrt v přímém přenosu se stala hitem okurkové sezóny. Sebevraždě inženýrky Pendelmanové scházel mediální půvab. S vraždou by to jistě bylo jiné, ale policie toto vysvětlení odmítla.

V

*Bud'te mu rovny silou, paže mé! Podepřítí
pospěšte den, jenž se řítí. aniž jsem dobře
žil.*

R. Weiner

Na první léta své dospělosti, strávená na univerzitě, vzpomínám stejně nerad jako na dětství. Fakulta mě přijala mezi posluchače katedry historie, aniž bych pro to musel udělat víc než složit přijímací zkoušky, jež byly ostudné jednoduché. K mému hladkému vstupu na vysokou školu patrně přispěla minulost činorodého nástěnkáře. ale tím jsem si už svědomí nezatěžoval: opojení úspěchem vše přebilo. Kazilo ho jen to, že nebylo, s kým je sdílet.

Rodiče byli dávno po rozvodu. Otec se odstěhoval, našel si práci jinde, občas zatelefonoval. Svědomitě platil nízké alimenty. K osmnáctinám mi poslal tisíc korun a v dopise připsal, že už jsem dospělý a je na mně, abych se ozval, budu-li s ním chtít mluvit. Nevěda, jak bych takový hovor vedl. nikdy jsem to neudělal. Jak je to vlastně dlouho, co jsem ho viděl naposledy?

Život na koleji nestál za nic. Moji spolubydlící byli mladí hédonisté s pramalým zájmem o studium, kterým však snadno proplouvali. Nebyl jsem zvyklý mít ve svém pokoji tři cizí lidi a trpěl jsem nespavostí. Jejich přirozená hlučnost a radostná naivita mě popouzela. Zkusil jsem se přestěhovat, ale nikde jsem nenalezl klid, jaký jsem potřeboval. Neznal jsem nikoho, kdo by se jako já soustavně připravoval na všechny semináře, nevynechal jedinou přednášku a tři noci v týdnu probděl nad předepsanou literaturou. Takhle se s učením nedřel nikdo, a nevím, zda takového poctivec univerzita poznala dřív. Beanie, iniciační obřady, divoké pitky po hospodách Starého Města, trestné výpravy na židovský Josefov, souboje s vojáky pražské posádky a milostné avantýry s paničkami, o tom všem se lze snadno dočíst v historické literatuře. Nikde však o jedincích zcela oddaných studiu, hotových vzdát se pro studium světa. Byli kdy takoví, anebo jsem byl první?

Ovoce radosti z vykonané práce jsem nikdy neokusil, z toho, co jsem se naučil, jsem nedovedl nic uplatnit. Čím víc jsem chtěl vyniknout, tím hloupějších omylů jsem se dopouštěl, při referátech jsem trémou z přítomných dívek - jak rád bych je byl vykázal z

místnosti! - zadrhával v řeči. neschopen si náhle zapamatovat ani řádku nejsnadnějších dat. V ročníkových pracích jsem docházel k odvážným závěrům, které vyučující rozmetali jedinou větou. Lásku ke středověku mi vzít nedokázali, už dávno přerostla v posedlost.

Časem jsem mezi studenty přece jen začal rozlišovat. Rozdělil jsem si je do čtyř hlavních skupin: premianty, kterým látka nedělá potíže; lajdáky, kteří dobrovolně spějí k vyhazovu, ovšem dokud mohou, užívají zahálčivého života; lenochy, co dokud nemusí, nehnou prstem, ale když se přiblíží zkoušky, svou přítomnost na škole vždy nějak obhájí; a nakonec privilegované, kteří mají status studentů, ale jakékoliv studium jen předstírají a prochází jim to. Právě obory těchto podivných patronů, obývajících na koleji nejlepší pokoje a pravidelně cestujících do ciziny na výměnné stáže, prozrazovaly úzkou spjatost s oficiální státní ideologií, a i když se některé kombinovaly s obory jako historie nebo filozofie, neměly s těmito vědami příliš společného.

Měl jsem na tyto studenty smůlu. To oni mě vyhnali z koleje, aniž si toho povšimli. Snažit se studovat při improvizovaných hokejových zápasech na chodbě či pingpongových turnajích hraných na spojených pracovních stolech mohl jen učiněný donkichot. Já se o to pokoušel, dokonce jsem požádal kolejní radu, aby hlučné hlupáky vykázali ven. Nic se nestalo. Jenom v menze jsem od vedlejšího stolu zaslechl, jak mě kdosi nazval jezovitou.

Odstěhoval jsem se do podnájmu v činžovním domě na sídlišti Prosek - ke své vzdálené příbuzné. Paní Frýdová, která byla v penzi a žila sama, mi vyhradila nejmenší pokoj svého velkého bytu. obrácený na sever. Byla velmi zbožná - aspoň to o sobě tvrdila. Hned první večer se pochlubila, že se dennodenně od rána do večera modlí otčenáš a zdrávas a nevynechá jedinou nedělní mši v libeňském kostele. Pak jsem to od ní slyšel ještě mnohokrát, představovala si, že budu chodit na pobožnost s ní. Řekl jsem jí, že chodit do kostela se musí umět, a já to neumím.

Zpočátku mé její řeči máty, později jsem si zvykl. Zvykl jsem si i na nevlídný byt. a to v krátkém čase. což mě samotného udivilo. Čekal jsem peklo, jež jsem znal z Boleslavi, ale nakonec to nebylo horší než poušť. Jako Šimon na sloupu jsem tiše a bez pohnutí vysedával u okna a vyhlížel ven. Po většinu dne bylo okolí liduprázdné: všude tisíce příbytků, a nikde žádný život. Ticho

betonových stěn bylo nezvyklé, teprve tady jsem se mohl doopravdy soustředit. Jediné, co se z panelových dílců ozývalo, bylo sténání železné výztuže, když se po parném létě prudce ochladilo. Už nikdy se nikdo nenarodí, pomyslel jsem si tehdy s mrazením v zádech. Na tomto světě, v této společnosti, v tomto městě už ne. Kdo ještě žije, pomalu dožije, a nikdo nový nepovstane.

Po dny a noci jsem shlížel na svou hranatou šedivou gobi a bránil se pomyslením, že v celých dějinách lidstva to byl právě člověk dvacátého století, kdo nejvíce snil a nejhůře chyboval. Ta myšlenka pak přerostla v přesvědčení.

Do Mladé Boleslavi jsem jezdil málo, pojem domov pro mě ztratil obsah, už jsem ho necítil. Vymyslel jsem si zábavu, jež mi měla ukrátit nekonečné soboty a neděle, kdy jsem vyčerpán studiem nevěděl, co s volným časem. Toulal jsem se po severním obvodu města a s radostí o to větší, že byla nečekaná, nacházel životodárné oázy: háj se zarostlým kamenolomem, bývalou střelnici, hvězdárnu provozovanou amatéry, vodárenskou věž. postavenou právě včas, aby ji nepostihl funkcionalismus, hřbitov, k němuž doposud vede jen polní cesta. Těch míst není moc, ale párkrát mě dostala z nejhoršího.

Jednoho jasného větrného dne s azurovým nebem a bílými kupkami mraků jsem však musel dál. až na Hradčany. Vydal jsem se tam s úmyslem rozhlédnout se z velké svatovítské věže po městských čtvrtích vzniknuvších v dobách, kdy stavitelé lidských obydlí ještě nepohrdali pojmem Krása. Vzal jsem si pro tu příležitost dalekohled a celou cestu šel pěšky. Na věž jsem toho dne nevylezl. Bylo babí léto a teplo jako v červenci, po dvouhodinové chůzi jsem si potřeboval v chládku a přítmí kostela odpočinout. Usedl jsem do lavice v zadní části hlavní lodi a pozoroval cizozemce, jak s tupostí sobě vlastní špacírují po svatostánku s čepicemi na hlavách. S vykroucenými krky a zakloněnými hlavami připomínali strakaté ptáky. Napomenul jsem se. že stejné jako oni i já jsem tu cizí. a odvrátiv pohled od jejich přízemní kratochvíle, zahleděl jsem se k výšinám chrámové klenby.

Viděl jsem minulost: kamenné kružby protínaly sklo v roztodivných obrazcích, přípory šplhaly po sloupech a vysoko nade mnou přecházely v klenební žebra, jež se ohýbala v poslušné, a přece radostné úkloně, svědomité podpírajíce strop, podkroví a střechu svatyně. Měly v sobě vtesánu pokoru středověkého člověka, od

kněze a vojáka po dělníka - ale i tvůrce katedrál. Pozvedl jsem dalekohled a namířil jej šikmo vzhůru. Rázem se proměnil v dětský krasohled. musel jsem přimhouřit oči před oslněním, záplavou záblesků a duhových barev ve vysokých oknech, bájevných vykladačích světla dne, jež je vně kostelních zdí pouze bílé. Nejprve mne upoutalo okno v kapli Božího hrobu, výjev položení základního kamene chrámu. Přišlo mi pokleknout, vděk za tu krásu mi náhle zapověděl sedět. Abych se ubránil dojetí, pohlédl jsem jinam, do okna Thunovské kaple, a spatřil tam člověka zápasícího o život. Je to kdokoli z nás, jeho tvář nese obecné, mužské i ženské rysy, mé vlastní nevyjímaje. Poznal jsem se v něm dokonale - až jsem se v lavici schoulil úzkostí. A když jsem se do svých přibližovacích skel odhodlal pohlédnout potřetí, spatřil jsem výjev plný hrůzného majestátu. Poslední soud v obrovském okně příčné lodi. I ten ke mně promluvil jasným hlasem: zachraň se, dokud je čas. V náhlé panice jsem od něj odtrhl zrak a zapřen nohama o klekátko, zvrátil jsem se v lavici dozadu a přeletěl pohledem klenbová žebra zkřížená jako umrlčí kosti; stačilo natáhnout ruku a dotknout se své křehké smrtelnosti. Zlomený v zádech jsem zastavil pohled až v hlubinách růžice nad západním portálem, a tu jsem strnul úlekem. Hleděl jsem na samý začátek, na stvoření světa. A bylo to stvoření postavené na hlavu. Ten otočený obraz, jak jsem tehdy pochopil, říká o člověku víc než všechny knihy světa.

Týden co týden jsem s dalekohledem v batohu obcházel pražské kostely a vybíral si ty s nejbarevnějšími vitrážemi. Místům zvýrazněným v bedekrech jsem se spíše vyhýbal. Malou Stranu a Staré Město jsem přenechal turistům a zaměřil se především na Karlovo Nové Město. Učarovala mi jeho horní část. okolí kostelů svaté Kateřiny, svatého Apolináře a svatého Karla Velikého, a nikdy nezastavěné, středověkou hradbou obehnané stráně pod Karlovem, kde se donedávna pásly ovce a zrály tam hrozny, a za srdce mě vzala též ztichlá oblast kolem špitálu, uličky, kterými obchází smrt a málokdy odejde s prázdnou.

Kromě kostelů, radnice a několika nepřístupných domovních sklepů tu nezůstal kámen na kameni, co nesmetlo josefínské pokrokářství, to zašlapala do země asanace konce devatenáctého století, mezi umělci známá jako strašlivý holocaust pražský. Musel jsem tam chodit stále znovu, hnal mě tam soucit se zmizelými domy

a zvláštní nostalgie, zamilovanost do zašlých časů. jejichž dávná současnost mi byla osudem odepřena.

Prohlubující se zájem o středověk se na mých akademických výsledcích příliš neprojevoval. Zajímal mě všední život měšťanů, obyčejné věci jako přijímání svátostí oltářních. výchova dětí, možnost cestovat, nákupy šatstva a potravin, vztahy mezi sousedy i soužití s domácími zvířaty. V kronikách jsem pátral po zmínkách o tom, jak tehdejší lidé cítili krásu a jak ošklivost, jak chápali své bytí na světě a jak se cítili ve svém městě. na svém rynku a ve své ulici, v jednopatrových dřevěných a kamenných domech s příkrými lomenicemi, tenkými komíny a jako rukáv úzkými zahrádkami.

Se svým způsobem studia jsem neměl úspěch. U zkoušek jsem si vedl špatně, patřil jsem k těm, kteří se zuby nehty snaží neodbyt uloženou práci, ale protože je zajímá něco jiného, vše se jím bortí pod rukama a pro svá pochybení nenacházejí omluvu. Nebyl jsem s to udržet v paměti kanonická data a události, jež s nimi historiografie spojuje, neviděl jsem v tom žádný smysl. V tom, co nám předkládali jako dějiny, jsem nespátkoval víc než výčty politických rozhodnutí a jejich důsledků, soupisy panovnických rodů a statistiky válek, které s jinými rody vedly. Já hledal historií jinou, živou: historii - časoprostor, v němž bych se pohyboval se stejnou jistotou jako ve svém každodenním bytí. Co s ním mají společného jacísi králové, jakési bitvy? Co mají společného se mnou? Ano, právě sem mne vedl můj zájem. Hledal jsem historiografii, jejímž předmětem zkoumání budou ti, kteří jako já nemají jméno. Hledal jsem dějiny sebe sama. bezejmenného a nedobrovolného příslušníka lidského rodu.

Univerzita mi už neměla co dát a toto vědomí mě s ní kupodivu smířilo. Věděl jsem, že za jistých podmínek vystuduji a dostanu na to papír potvrzený razítkem. Dovedl jsem si představit nezajímavou práci, kterou v tom či onom místě budu vykonávat - pracovat přece musel každý -, a těšil jsem se, jak se ve skutečnosti budu zabývat svým pojetím historie. Klidný tichý život bez velkých ambicí a následných zklamání.

A tu se změnily časy. má smutná země už byla jinou zemí. kolem ní jiná Evropa a kolem té jiný svět. Nebyl jsem tak docela bezejmenný. Dnes na něm nezáleží, ale tehdy bylo příjmení neodmyslitelnou součástí identity, a mohlo znít třeba Švach. Jako to mé.

VI

*Odmykám v domě U Sirény Odmykám U
Tří jelenů A kdosi stojí v temné chodbě a
volá jméno po jménu*

K. Šiktanc

Náhlá svoboda mě zastihla nepřipraveného. Jezdit na zahraniční stáže, učit se z pramenů doposud zapovězených, moci si zorganizovat studium podle vlastních plánů, to všechno uvedlo mé spolužáky v nadšení, které jsem nedokázal sdílet. Ucítili příznivý vítr a nastavili mu plachty odvahy a činorodosti: já jsem si jím nechal zpřelámat stěžně. Pokojík v podnájmu na Proseku sice umožňoval dobré soustředění, ale dostavovalo se zřídka. Většinu času jsem ztratil činností povýtce neakademickou: sněním o časech před příchodem novověku, kdy člověk měl ve společnosti přidělené pevné místo, a to tam, kde se narodil, všechnu zodpovědnost za směr svého života přenechával lennímu pánu. panovníkovi a Bohu a hleděl si toho, aby se vyvaroval hříchu. Neměl jsem proč křepčit s ostatními, oslavující aspiranti absolutoria z marxistických věd mi sice nevadili, ale nadále jsem s nimi nechtěl a ani neuměl nic mít. Ostré slunce po náhlém vyjasnění mě oslepovalo a zahánělo zpátky do útěšně stinných kavern včerejška.

Jednoho předjarního dne jsem ve velké aule fakulty vyslechl přednášku o významu Starého zákona pro společnost přecházející z druhého do třetího tisíciletí. Přednesl ji jistý páter Florian, farář z kostela Panny Marie na Slupi, kněz ilegálně vysvěcený v cizině, znalec středověké teologie. Vzdělaností se mu v Praze nikdo nevyrovnal. Jeho řeč. především myšlenka nutnosti přehodnotit klíčové pojmy jako zločin a trest, mne tak zaujala, že jsem se zapsal na jeho semináře z křesťanské etiky a stal se jejich aktivním účastníkem. Brzy nato jsem pátera Floriana navštěvoval v jeho bytě, půjčoval si od něj literaturu a vášnivě o ní diskutoval. Věřil jsem, že začínám věřit v Boha. Byl jsem přesvědčen, že On mi milostivě seslal učitele, jež jsem kdysi ztratil ve starém dějepisáři Netfeskovi.

Následující léto jsem strávil v Praze, abych byl Florianovi nablízku, naslouchal mu a pokoušel se mu oponovat, protože to od svých žáků jako prozíravý pedagog očekával. Chválil mé. Žádný student se prý neumí ptát jako já; žádný nechová takový nesouhlas se

stavem světa: žádný nemá mé odhodlání světa se zřeknout. Tříbil si na mně důvtip, často obhajoval světské poklesky před mými puritánskými odsudky. Začal jsem si tajné přát. aby mě Florian vyzval ke studiu bohoslovectví. Sám jsem se nepřiměl vyslovit takovou myšlenku nahlas, ani doma jsem o tom nemohl ce knout, protože bych byl matce za blázna. Ale Florianova vnímavost mě vyslyšela. Za pár týdnů mezi řečí prohodil, že bych se možná hodil za kněze, a tato pobídka stačila. Začal jsem se hotovit k novým studiím a učitel mě připravoval na přijímací pohovor. Záhy zjistil, co jsem se mu zatím neodvážil říci: že jsem nekrtěnec. Bylo zapotřebí to co nejdříve napravit. Smluvili jsme se, že mě pokřtí on sám. a to dvacátého čtvrtého září, na Jaromíra, v den. kdy můj otec slaví svátek. Chtěl, abych se s ním usmířil a sám ho požádal, aby u toho byl. Věděl, že to bude ta nejtěžší a nejprůkaznější zkouška mé připravenosti stát se knězem.

Trvalo mi měsíc, než jsem otci napsal. Odhodlal jsem se pouhý týden před plánovaným křtem. Odnesl jsem list na poštu a šel se pochlubit faráři. Nebyl doma. Odpoledne mi zatelefonoval jeden z jeho posluchačů - z nemocnice na Karlově náměstí. Mluvil o vloupání do kostela Panny Marie, o pokusu ukrást oltářní obraz a vyřezávanou gotickou madonu, o nečekané srážce s knězem, který se v chrámu potmě modlil a bezděčně lupiče vyplašil. Ten ho zbíl železným sochořem na páčení dveří, rozbil mu hlavu. Lékaři dávali naději, která byla horší než oznámení smrti: páter Florian přežije, ale do konce svých dní už neodslouží mši ani nepromluví jediné rozumné slovo.

Utíkal jsem na poštu a vyžádal si dopis zpět. Musel jsem vypadat strašně, protože mi bez řečí vyhovili. Vyrval jsem jej úřednici z ruky a před jejíma užaslýma očima ho roztrhal. Tak skončil pokus sblížit se s otcem.

Na fakultu jsem šel už jen jednou - ukončit studium. Rozepsanou diplomovou práci jsem nedokončil, k závěrečným zkouškám jsem se nepřihlásil. Trvali na tom, že mi do indexu zapíší alespoň osm uzavřených semestrů. Svolil jsem s pokrčením ramen. Vyšel jsem z fakulty a zamířil na Mánesův most. Tam jsem se nadýchl čerstvého vzduchu a pozvedl pohled ke katedrále. Pak jsem vytáhl z kapsy index a hodil ho přes zábradlí. Byl lehký, pár svázaných počmáraných papírků s razítky, téměř nic. Čtyři roky studia. Chvíli

plachtil ve větru, než se rozevřený položil na hladinu. Četba pro ryby.

Se zájmem o jakékoli další studium se vytratily poslední zbytky zájmu o světský život, byl jsem vším zhnusen. Abych utekl vlastním myšlenkám, vandroval jsem po městě od Těšnova k Výtoni a od Bojiště k Žofinu a s černým závojem melancholie před očima si měřil metropoli, to, co určuje a utváří její tělesnou schránku: její domy. Na Novém Městě jsou všechny církevní stavby staré a všechny světské stavby nové, radnice je výjimka potvrzující pravidlo. Do kostela jsem v té době už nechodil, ale dobře jsem si všiml, že chrámům se žádný z domů nevyrovná: zatímco staré budovy, křehké a zranitelné sběratelské kousky, mají obrovskou hodnotu a dělají Prahu Prahou, budovy stářím sotva přesahující sto let jsou průmyslově vytvořené předměty denní spotřeby a mohou stejně tak dobře stát v Chrudimi nebo v Ústí nad Labem, všude stejně rozlehlé, stejně pohodlné, stejně neplodné. Architekti šesti století pošlapali záměry zakladatele Nového Města, přímo jsem cítil jejich zlobu, pramenící z nedostatku pokory, jejich malicherný vzdor proti předkům, jejich mstu za to, že úrovní stavitelství čtrnáctého století může dosáhnout jen pár nejtalentovanějších. Upřímně jsem tyto novodobé architektky nenáviděl - neboť oni měli své učitele, dokonce ty nejlepší z nejlepších. Gotičtí stavitelé se jako jediní vzepřeli diktátu antiky, přišli se stylem, který dokázal nemožné: v lidských příbytcích znázornil vítězství ducha nad hmotou. Ve všech předchozích i následujících obdobích tomu bylo opačně. Napadlo mě, že svět se nemusel dočkat selhání modernosti v apokalypse dvacátého století, kdyby si byl ponechal svůj středověký stavební sloh. Zločin by se tak zajisté nestal součástí všedního dne - jako jím nebyl za krále Karla IV. -. nepojídali bychom ho jako černou hostii od moderátorů televizních zpráv. Nebyla by žádná televize. Nebyla by moderní architektura. Lidé jako páter Florian by nemuseli umírat rukou neznabohů.

Ale historie šla jinudy, s tím se nedalo nic dělat. Ve světě, jež jsem pozoroval kolem sebe, jsem nechtěl žít, ale ani s tím jsem nic nesvedl. A přece jsem cítil potřebu něco vykonat. Nějak se vzepřít řádu, který jsem považoval za špatný, zvrácený, vražedný. A tak jsem připadl na myšlenku dát se k policii. Sám jsem se tomu smál, při představě sebe sama v uniformě, jak se zbraní za pasem chráním

všechny ty zaslepené zbedněnce žijící v litovaném městě, jsem propadal záchvatům smíchu tak bezmocně černého, až jsem v něm našel východisko z věčné zasmušilosti své duše. Fantazie mi najednou nedala spát: jestliže se všichni tak ochotně chápou nevidaných příležitostí, jež jim nové poměry nabízejí, proč bych se jejich nezmocnil taky? Ovšem jinak a po svém.

Jedna výhoda byla v tom, že jako policista bych unikl povinnosti vojenské služby, která mi hrozila každým dnem. ale to nejdůležitější pro mě bylo zvýšené ohrožení života, do něhož se, jak jsem se domníval, určitě dostanu. A umínil jsem si, že se stanu šíleným vzorem našemu pořádkovému sboru, švejkem naruby, zélótou v policejním stejnokroji. Nechtěl jsem žít, ovšem nemel jsem odvalu ani odhodlání se vším skončit. Nasadit život za druhého člověka, to bylo něco jiného. Chtěl jsem riskovat, najednou jsem zatoužil pobavit se na vlastní účet, přesvědčit se, co ve mně je. ať je to třeba to poslední, co se o sobě dozvím. Nastavit kůži a vzorové o ni přijít - není to geniální alibi pro toho, kdo žil s pocitem, že se narodil v nesprávné době?

Tato naivita, již se nedala upřít jistá vynalézavost, mě přivedla do stavu nového veselí. Už dlouho mé má bytná takto neviděla a nyní došla k přesvědčení, že jsem se pomátl. V této náladě jsem se přihlásil v policejním náborovém středisku pro druhý pražský obvod. Bez výhrad mě přijali a stanovili datum nástupu do akademie. Když jsem se policejnímu lékaři přiznal, že jsem v poslední době měl potíže s alkoholem, se smíchem mě ujistil, že to ze mě u nich vymlátí.

Výcvik mi prospěl, i když toho tam ze mě vymlátili víc, než jsem chtěl. A v ničem jsem nevynikl. Při střelbách z pistole ohrožovaly mé roztřesené ruce ostatní střelce, autoškolu jsem musel přerušit poté, co jsem na ucpané křižovatce opustil v rozrušení vůz. Lépe mi šla cvičení v komunikaci, hůře fyzická příprava a boj muže proti muži. Spolu s ostatními jsem absolvoval všechny disciplíny, avšak praxi jsem se vyhýbal, kdykoli to jen šlo: z blízkosti potících se mužských těl se mi dělalo nanic, cítil jsem z nich odér brutality a zabijáctví. Už jen tím pachem mě soupeři vyháněli z ringu, své ústupy jsem omlouval jednou alergickými záchvaty, podruhé náhlým krvácením z nosu. Moji budoucí kolegové mi naháněli strach, mučil jsem se představami, co jejich zuřivost dokáže natropit. Tak snadno se

vymkne z područí soucitu, svědomí a zdravého rozumu! Kohout, býk, beran a pes, to byly čtyři kategorie, do kterých jsem řadil bojovníky na smrdutých žíněnkách, sleduje je z povzdálí s kapesníkem u nosu. Už se mi vůbec nezamlouvalo, že se mám z vlastní vůle stát jedním z nich.

Cestu k ostatním mi opět, jako už tolikrát předtím, zahradilo mé jméno. Jak jsem předpokládal, brzy se stalo terčem vtipů. Někteří kadeti sice vyšli vstříc mému přání a oslovovali mě K.. ale ani ti mě nebrali vážně. Sebevědomí se znovu začalo někam vytrácet, unikalo mi jako voda mezi prsty.

Aby toho nebylo dost, vysloužil jsem si stejnou přezdívku jako před lety na studentské koleji. Stalo se to čirou náhodou, ale když na to teď myslím, napadá mě, že jsem si to zavínil sám. Od školních let jsem nenáviděl hromadné sprchování, při pohledu na nahé spolužáky jsem si nedokázal nevybavit hromadnou exkurzi na jatka a hned po ní scény z dokumentárních filmů o Osvětimi. A když už přece jen nebylo vyhnutí, sprchoval jsem se s pevně zavřenýma očima.

Také v policejní akademii jsem se obsazeným umývárnam po cvičení vyhýbal a myl se až doma. Nebylo to příjemné, ale rozhodně příjemnější než pohled na bílou kůži lidských těl. pod proudem vody ohavně zarudlou. Paření štetin jak z obrázku naivního malíře. A přitom poslouchat ty stokrát omydlené hrubosti, co nemohou chybět při žádné společné lázni drsných chlapů.

Jednou jsem si počkal, až všichni odejdou, a v domnění, že se můžu umýt v klidu a o samotě, vstoupil jsem do podzemních sprch, zabalen jen do dlouhé osušky. Příliš pozdě jsem sebral, že tam někdo zůstal: pod jediným sloupem vody se v páře bělaly tři mužské postavy. Zpozorovali mě, jejich náhlá strnulost prozrazovala úlek. V tlumeném oranžovém světle nebylo z té vzdálenosti zřetelné, co tam ti tři prováděli, a já byl v tu chvíli rád, že mě tím nebude trýznit svědomí, policajt pronásledující mě za poklesky druhých. Trojice pod sprchou se při pohledu na bíle přístrojený přízrak vyděsila. Potom, když napětí opadlo, se jeden z těch tří zachechtal a řekl: „Došláp si na nás Koniáš.“

Přezdívka to byla nevhodná; snad proto se tak rychle ujala.

Dalekohled jsem prodal. Přestal jsem putovat po pražských kostelích. nezbýval na to čas. Bylo mi to líto, a zároveň jsem věděl. jak je takové chování u policisty výstřední: přílišný výsměch mi

mohl zabránit v uskutečnění tajného plánu sebezničení. Bylo lepší schovat se do uniformy, po službě chodit na pivo a předstírat zájem o fotbal, a přitom celý čas čekat na příležitost tragicky vyniknout.

Na mou žádost mě přidělili na Nové Město, do jeho horní části, té podivuhodné oblasti mezi ulicemi Žitnou. Sokolskou. Horskou a Vyšehradskou. Navíc jsem dostal na starost Karlovo náměstí a pásmo táhnoucí se od Emauz k Fiignerovu náměstí, od Hrobce ke Karlovu. Mým zamilovaným koutem však zůstávalo okolí Větrovského vrchu, snad proto, že ve mně tato místa budila záhadný, rozumem nevysvětlitelný strach.

Zločin se tenkrát těmto místům vyhýbal, změna nastala až po případu viselce ve zvonici, možná už po katastrofě s inženýrkou Pendelmanovou. Ale dokud jsem o ženě toho jména neměl ponětí. v ospalých uličkách kolem špitálu stejné jako ve stínu tří gotických kostelů. Karlova, Apolinářova a Kateřinina, mi bývala příjemné dlouhá chvíle. Za hezkých dnů jsem si ji krátil prohlížením novoměstských domů. A znovu mi jasně vyvstala před očima veškerá ubohost moderny, její němost, neschopnost komunikace, tak silně kontrastující s hrstkou starých kostelů, skromných, a přece nedostižných uměleckých děl. Tudy do mě vstupoval nový smutek. Utíkal jsem před ním na stráně nad Albertovem. nikdy nezastavěné, zachované v původní, neposkvrněné podobě. Hledal jsem výhonky zplanělé révy u středověkých hradeb, scházel jsem po liduprázdných schodech ke slupskému kostelíku a obdivoval panorama Větrova a Karlova odspoda z údolí.

V místě s temnou minulostí, kde kdysi stávala Boží muka a páchaly se tam strašné vraždy, jsem odřízl osamělý výhonek révy lnoucí ke gotickému zdivu: odňal jsem ho jeho prostředí a přenesl do svého podnájmu, kde jsem jej zasadil do květináče a podepřel mřížkou ze svázaných špejlí. K mým šáchorům. podivcům a azalkám tak přibyla rostlina, jíž připadlo mezi těmi vzácnými exoty zvláštní místo: zplanělá vyrostla nadivoko a neměl jsem ponětí, jak ji zušlechtit, aby se udržela při životě. Naučil jsem se ji pozorovat po dlouhé hodiny, až jsem nabyl dojmu, že ji vidím růst. Fascinovalo mě. jak je mi podobná. O její přežití jsem velmi stál. a když se začínalo zdát. že neuvadne, přenesla se její touha po životě i na mne.

Život se opět stal vzácným, chuť zbůhdarma jej utratit úplní vyprchala. Čím víc jsem si ho cenil, tím víc jsem trpěl při pohledu na

životy zmařené. Nelitoval jsem však jen životů lidských - noviny jsem nečetl a ve službě jsem se až do loňského podzimu nesetkal s vraždou -. ale želel jsem životů domů, očí, uší a jazyků města, které vyrvala a probodala nenávist Cechů k paměti. Chodil jsem ulicemi, jimž amputovali paměť, a v tiché hrůze míjel nové stavby, jež tak spolehlivě zaručují zapomnění. Začal jsem se pít po všem. co zbylo po kamenných obyvatelích města, rozbitých na stavební materiál. Zůstala po nich jen jména. U Rychlebů. U Vokáčů. Česká koruna. U Města Zatec. U Kamenného stolu - všechny jsou pryč. Ani Fišpanka není, a Mediolan jakbysmet. A nenašel jsem Černou čubku ani domeček Na Hřebínku. Adresa U Žáků neznámá. A nezvěstných přibývalo. U Klempířů, U Poláků. U Košťálů. U Tabů. U Sviků a U Podušků, všude se staly strašné vraždy, a nikdo je nemstil, nikdo netrestal! Černý dům neslyší, Zlatý lev nevidí. Tři hroby mlčí. Nesvítí U Slivenských. U Dvořeckých, U Šerýchů, U Kozlů ani V Krámcích, nepečou U Zlaté země, nestáčí U Jablečníků.

Tam všude se bydlelo, tam všude se žily životy, na které nesmíme zapomenout. A přece si troufli srovnat je se zemí a vyhladit z paměti, nahradili je budovami, v nichž se na konci dvacátého věku už ani nebydlí. Bankovní úředník nesnese, aby ses mu procházel nad hlavou, do horního podlaží si raději nastěhuje počítačí stroje. V bohatých nových domech bydlí bankovky a mince, v těch chudších regály, počítače a rychlo-varné konvice.

Ozbrojen a v uniformě pochodoval cínový vojáček křížem krážem Novým Městem a držel tryznu za zmizelé domy. U Zlatého křížku, U Zlatého klínu, U Zlatého kola, U Huspeků, U Krejcárků, U Čtrnácti pomocníků, U Kavků, U Džberu a U Točenic, U Švantlů, U Studniček, U Červeného pole, U Zámečníků, U Voplateníčků, U Karabinských, U Bílého vola, U Bílého jelínka, U Bílé růže, U Černého mouřenína, U Modrých raků, U Tří vlaštovek, U Pravdů, U Slovanské lípy, U Koláčníků, U Kominíčků a U Zahrádeckých. A U Dobrých, A U Pekelských.

VII

*Jméno! - Tvé jméno pravé. ty. sluncem
svržený soku. zvaný stín.*

R. Weiner

Pár dní po události ve zvonici Svatého Apolináře zahájila kriminální policie vyšetřování. Mužem, kterého neznámý pachatel třetího listopadu surově zbil a pověsil za Achillovu patu na srdce kostelního zvonu, byl jistý Petr Záhir. Pozvali mé k výsledku jako svědka. Stalo se to dva měsíce poté, co jsem byl tiše propuštěn pro hrubé zanedbání služební povinnosti, a necelé dva měsíce před tím. než se případ Záhir definitivně uzavřel.

Vystoupil jsem z tramvaje poblíž ulice Na Bojišti, kde stojí obrovská budova policejního ústředí. Pršelo. Podupával jsem v listopadovém větru a čekal, až mi semafor dovolí přejít na druhou stranu magistrály. Pohledem jsem těkal po protějším chodníku a tu jsem si povšiml podivné postavy, ubírající se podloubím moderního domu u křižovatky. Stejným směrem. jakým jsem se chystal jít, si vykračoval nějaký elegán v černém cestovním plášti nemoderního střihu, s holí v ruce a kloboukem na hlavě. Zahlédnout ho na jiném místě, patrně by mou pozornost neupoutal, ale na pozadí šedé omítky a geometrických linií domu z třicátých let se nedal přehlédnout: záhadná postava, jež se sem přenesla ze starých časů, nebo spíš herec vystupující v kostýmním filmu, který natáčejí poblíž a právě udělali přestávku na oběd. Byl velmi vysoký, musel mít přes metr devadesát, ale vytáhle nepůsobil - jeho šířka téměř vyrovnala výšku. Svým neobyčejným objemem a jakousi zvláštní hladkostí povrchu kabátu, nejvíce ovšem neměnností výrazu v masitém obličejí, připomínal oživlý sarkofág egyptské mumie, samozřejmě až na ten klobouk a vycházkovou hůl. Jež upomínaly na devatenácté století. Kdovíproč jsem pocítil nutkání se za ním rozběhnout. snad abych si jeho nevídaný zjev lépe prohlédl, ale zabránil mi v tom hustý provoz na magistrále. Než mi na semaforu naskočila zelená, stačil jsem ještě zaznamenat, že mu z tváře splývá plnovous a že ve volné ruce nese květinu. Hůlka, již držel v druhé, byla tenká a zakončená kulatým držadlem. Neopíral se o ni - to by nevydržela -, nýbrž s ní lehce pohupoval v rytmu svých dlouhých energických kroků. Neušlo mi, že nedbalý, a přece výstřední, stále se opakující pohyb ruky s hůlkou

nepostrádá ironii, ne-li lehký výsměch. Tenhle svérázný dandy věděl přesně, jak chce působit na své okolí: vzbuzovat v něm údiv a zvědavost.

A pak jsem zahlédl člověka, který šel či spíše popobíhal po jeho boku a až nyní se vynořil ze zákrytu toho titánského těla. Nepatrný mužík byl ve všem jeho protiklad. Mohl mít sotva metr padesát a byl jen o něco širší než obrova hůlka. Nebyl však zdaleka tak rovný: celý se kácel nakřivo, vysazen v bocích, jako kdyby se nohy špatně pojily s tělem - pravá noha namísto levé a levá úplně mimo trup. Jeho nesouměrnost v sobě měla cosi znepokojivého, nebudila soucit, ale smích, za nějž se pozorovatel vzápětí zastydí; smích zpravidla následovaný výčitkou svědomí. Přes těžkou tělesnou vadu se ten človíček pohyboval mrštně, viděl jsem, jak obrovi něco vzrušeně vykláda a bez potíží s ním udržuje krok. Na sobě měl šedý oblek a na hlavě mu seděla, jak se mi v tu chvíli zdálo, jasně červená čapka. Byl jsem tak zaujat jeho společníkem, že jsem si ho nestačil důkladněji prohlédnout. Když jsem se v davu chodců konečně dostal přes ulici, ti dva už mi zmizeli z dohledu. Jak jsem měl ještě téhož dne poznat, neodešli daleko.

Na komisařství jsem strávil dobré dvě hodiny. Případ dostal na starost Pavel Junek. Jak jsem se dozvěděl od bývalých kolegů, stačil od léta udělat slušnou kariéru. Patřil mezi ty, kteří případ Pendelmanová předčasně uzavřeli jako sebevraždu. Povýšil na kapitána, a přestože proti jeho nevybíravým metodám leckdo protestoval, vetřel se do kruhu nejbližších spolupracovníků policejního náčelníka.

Když Junek viděl, jak se smíšenými pocity a v přšplášti od paní Pendelmanové vcházím do vyšetřovny, rozesmál se a přivítal mě jako starého kamaráda. Věděl jsem, že za povzbudivým úsměvem skrývá faleš, a přece jsem byl za tu vstřícnost vděčný. Mně, na rozdíl od něho, do smíchu nebylo. Přes osm týdnů jsem hledal zaměstnání a pomalu neměl z čeho žít. dokonce jsem dlužil své bytné, což byla ostuda, protože mi pokojík pronajímala levně. Asi jsem mohl na některém gymnáziu učit dějepis, ale před třídu rozjivených hromotluků jsem se neodvažoval, a stejně bych na místo musel čekat. Určitý příslib práce skýtal městský archiv, jenže až od nového roku. a nebylo jisté, zda by mě přijali bez diplomu a státních zkoušek. Nedostudovaný historik, vyhozený policista. Mohl jsem se vykázat

horším osvědčením? Co jiného jsem uměl? Bloudit pražskými zbořeníšti.

Junek mě s nepřítomným výrazem politoval, že jsem byl vždycky smolař, a ujistil mě, že pokud jde o smrt inženýrky Pendelmanové, nevěří, že s tím mám něco společného - ano, zaznělo i takové podezření - a postupně se utvrzuje ve správnosti policejního rozhodnutí, že šlo o sebevraždu. Potom se vyptal na okolnosti případu Záhir a já mu v hrubých obrysech vylíčil divoké vyzvánění v prázdném kostele a objevení muže volně přišitého k srdci zvonu. Junek nesoustředěně poslouchal, tu a tam si udělal poznámku do notesu a zapaloval jednu cigaretu od druhé. Potom mu na stole zadrnčel telefon. Jakmile si přiložil k uchu sluchátko, vrhl na mě ostrý pohled a vzápětí uhnul očima. Pochopil jsem, že někdo mluví o mně. Položil telefon a řekl, že se vrátí za chvíli. Byl pryč půl hodiny, během níž jsem pozoroval jeho mladého kolegu, jak na obrazovce počítače bojuje se zubatou obludou z podsvětí. Přemohla ho ďábelskou lstí a učinila svým služebníkem.

Když se kapitán Junek vrátil, měl o poznání horší náladu. Otrávené klesl do židle s opěrkami, vyklepl z krabičky cigaretu a zapálil si ji. Chvíli otálel a pak mi znechuceným hlasem začal předčítat, co jsem mu vypověděl. Aniž vzhlédl anebo změnil tón, oznámil mi nakonec, že mě očekává policejní náčelník. Chtěl jsem se ujistit, zda myslí plukovníka Olejáře, ale už si mé nevšímal, a tak jsem se zvedl a vyšel na chodbu.

Chvíli trvalo, než jsem se zorientoval a našel hlavní schodiště. Vystoupal jsem do pátého patra a ocitl se přede dveřmi kanceláře, kam jsem už nikdy neměl vkročit. A vida - po pár měsících jsem opět tady. Zhluboka jsem se nadechl a zaklepal. „Dále“, které se ozvalo, sotva jsem odtáhl ruku, vyslovil nepříjemný hlas, který nepatřil plukovníkovi. Druhou ruku jsem už měl na klice, když tu se dveře rozlétly jakoby samy od sebe. Vynořila se za nimi hlava s vlasy barvy mrkve a skřehotavě mě vyzvala, abych vstoupil.

Uprostřed místnosti stál Olejář, ruce rozhozené v neurčitém gestu. Dokonce nestihl ani zavřít ústa, v tváři vyjevený výraz, který patrně odrážel překvapení mého obličeje. V dlani žmoulal saténový kapesník. Když mě poznal, se strojeným úsměvem sklapl čelist a kývl na pozdrav. Vypadal tu jako host. Skutečný vládce kanceláře stál za jeho zády, byl to onen obr, který mě tak zaujal na ulici. Zlehka

se opíral o dubový psací stůl a jeho silné prsty, jež byly skoro tak široké jako mé zápěstí, si pohrávaly s jedinou rudou růží, aniž by jí ublížily. Bez pláště a klobouku, jež visely na věšáku vedle dveří, byl sice nadále obrovský, ale už se nevymykal lidským rozměrům. Byl zcela nehybný, až na prsty a podivné oči, jimiž mne sledoval zkoumavým, ovšem nijak nevlídným pohledem. Náhle jsem stál přímo před ním. ani jsem nevěděl jak. snad že mé vtáhla dokanceláře moc jeho pohledu. Slyšel jsem. jak se za mými zády zavírají dveře.

Nedokázal jsem z obra spustit zrak. Mohlo mu být kolem padesáti, možná i šedesát - anebo teprve málo přes čtyřicet. Udivilo mě. že temeno lebky, jejíž silné kosti jako by tesalo Rodinovo dláto, je zcela holé. zatímco níž hlavu pokrývá hustý porost, jenž vzadu spadá až na límec a u uší přechází v mohutný vous. Nad horním rtem měl vousy zastříženy, takže byla dobře vidět široká ústa s úzkým vrchním a silným hranatým spodním rtem. Když byly rty sevřené, připomínaly dlouhou a hlubokou vrásku, tvořící zrcadlový protipól ke skutečné, rovněž nepřehlédnutelné dvojité vrásce přetínající klenuté čelo nad obočím. Také oči působily hranaté, hladké duhovky v barvě čínského jadeitu se dívaly dvěma obdélníkovými průzory vyříznutými v dokonale nehybné masce, kterou muž vydával za svou tvář. Nos byl široký, krátký a zahnutý jako zoban dravce a seděl v samém prostředku obličeje. Ta hlava byla nevídané symetrická, jako ulitá z bronzu nebo ještě spíš ze vzácného, žárem žíhaného skla.

Neznámý měl na sobě tmavošedý oblek šitý na míru, zhotovený tak, aby ho zeštíhloval, doplněný bílou košilí se stojacím límečkem, převázaným volnou vázankou barvy bordó. V jejím uzlu vězela stříbrná jehlice s broušeným drahokamem, který jsem podle modré barvy odhadl na safír. Tato drobná, ale nepřehlédnutelná a bezpochyby velmi drahá ozdůbka svědčila o výstředním a velkorysém vkusu majitele, stejné jako hnědé letní boty s průstřihy nártů, působící v kontrastu ke konzervativnímu šatu téměř sportovně.

Všech těchto maličkostí jsem si samozřejmě všiml až později. Nyní se plukovník konečně vzpamatoval a zachraptěl, že o mně zrovna mluvili a jsem již znám; stačí proto, když představí svého hosta. A vyslovil toto: „Matyáš Gmünd!”

Obr ke mně přistoupil a s úsměvem mi podal pravici. Byla těžká jako kámen, ale stisk měla překvapivě měkký, z dlaně proudil žár, který měl v sobě cosi konejšivého. Ta ruka ke mně okamžitě

promluvila, přímo jsem slyšel, jak říká: u mne jsi v bezpečí.

„A tohle je můj společník. " kývl Gmünd hlavou ke dveřím, „pan Raymond Prunslík. " Otočil jsem se a natáhl ruku k podivnému strážníkovi, který mě prve vpustil. Přiskočil a plácl mě do dlaně, takže jsem ucukl. Zasmál se tomu. křečovitě se zhoupł v bocích a zadrmolil: „Rozumíme si - na vojně mi říkali Rajón, ale pro vás vždycky pan Prunslík."

„Švach, " vysoukal jsem ze sebe své ubohé příjmení a předstíral, že by mě ani ve snu nenapadlo, že ten člověk může být ke svému postižení ještě pomatený. Patrně má v nepořádku kyčle, napadlo mne. protože zatímco nohy stály rovně, horní polovina těla se příkře nakláněla doleva a malé kulaté břicho trčelo dopředu jako u těhotné ženy. Váha jeho těla spočívala na levé noze. a když se mi představil, přenesl ji na pravou, přičemž se zaklonil v zádech a vysadil pravý bok. Tím se dostal do postoje opačného. Ruce přitom držel sepnuté před tělem, v gestu ostýchavosti či posměšné skromnosti. Dojem křehkosti tělesné konstituce trochu zmírňovaly vycpávky v ramenou saka a kontrastní kravata, z jejíhož zářivě červeného pole se na mě mračil symetrický vzorek ze žlutých hlaviček nějakých šelem.

Nejzvláštnější byly na Prunslíkovi vlasy, jež jsem venku považoval za čepici. Zářily jako plamen a připomínaly ho i tvarem; dole nakrátko ostříhané, na temeni delší a vyčesané do špičky, která se neustále pohybovala. Oči měl průzračné modré, sklíčka z okenní vitráže, nos rovný a posetý světlými pihami jako u dítěte, ústa neklidná, zkřivená do úšklebků, které co chvíli měnil. Jeho věk se dal, podobně jako Gmündův, jen těžko odhadnout, jistě však byl o několik let mladší než jeho společník.

„Posaďte se... kolego. " vyzval mne váhavě Olejář a nabídl mi židli. „A vy prosím také, pánové. " Nebyl ve své kůži a neuměl to příliš dobře skrývat. Po čele mu stékal pot.

Když jsem si sedl, vyhlédl jsem mezi žaluziemi z okna zabírajícího téměř celou stěnu. Naše podlaží převyšovalo úroveň střech okolních domů a kancelář byla orientována na severozápad. Žaluzií tu nebylo zapotřebí. Vzpomněl jsem si na Olejářovy uši a dovtípil se, že pološero je tu možná vítané. Naskytl se mi výhled na špičatou věž Svatého Štěpána, drahokam české novogotiky. pro niž jsou její čtyři malé a čtyři větší vížky zdobící mohutnou věž hlavní tak typické. Věž vyrůstá přímo z průčelí, portálem na jejím úpatí se

do kostela vstupuje. Samý vrchol korunuje královský diadém. na znamení toho, že farní chrám dal postavit sám panovník. Bylo po dešti a koruna se oslnivě třpytila nad městem. Čtyřbokou věž jsem viděl z úhlu, jedny hodiny ukazovaly čtvrt na čtyři, druhé za pět minut dvanáct.

„Milý kolego, nebudete tomu věřit, ale pan Gmünd je šlechtic... " začal plukovník a jeho nejistota se prohlubovala. „Majitel titulu rytíř. Odkud?"

„Z Lübecku, " řekl Gmünd.

„Z Lübecku. A také je pokračovatelem jednoho českého šlechtického rodu..."

„Jsem potomek pánů z Hazmburka, " obrátil se na mé Gmünd, „kdysi význačného rodu, který téměř vyhynul v sedmnáctém století. Ale nezmizel úplně. Ještě před sto padesáti lety slušné kvetla jeho poslední, takzvaná ústecká větev."

„Ted' ze mě promluví policajt. " vstoupil mu do řeči Olejář. „Musím k tomu dodat, že pan rytíř má na všechno papíry, vše právně ověřené. S klidným svědomím mu můžeme původ věřit. jeho rodokmen i získaný titul jsou historicky prokázané. Opravdu neobvyklé. Ten rod je strašně starý."

Pohlédl jsem na Gmündu. Tvářil se znuděně, jako by se mluvilo o někom jiném. Ten úvod mu nebyl vhod a Olejářův tón už vůbec ne.

„Pan Gmünd není občan České republiky, " pokračoval Olejář. Opíral se lokty o desku stolu a mimoděk sepal dlaně před obličejem jako v modlitbě. „Škoda, že jste tu nebyl posledně... kolego. Vyprávěl o svém dětství v protektorátní republice a nebezpečném útěku do Anglie, kterého se jeho rodiče odvážili v roce 1948. Říkám to správně?"

Gmünd neznatelně přikývl.

„Před několika lety. bylo to krátce po té změně... " - Olejář se ošil - „se pan Gmünd vrátil do Čech. Na majetek po rodičích si nárok nedělá, to je podle mě chvályhodné. Všechny ty nekonečné soudy by ho nakonec stejně jen znechutily a přiměly k druhému, třeba už definitivnímu odchodu ze země. " Olejář se zatvářil, jako by si právě tohle přál. „Troufám si říct, že by byla škoda, kdyby na nás zanevřel."

Mužíček Prunslík, který na židli už pár minut netrpělivě klátil nohama a několikrát kopl do ředitelského stolu, si strčil do ucha prst,

zakloktal tam s ním a pak se významně podíval na hodinky. Plukovník to viděl a zarazilo ho to. Pak nejistě zašilhal po Gmündovi a hovořil dál.

„Strpení, pánové. Rytíře přijal starosta našeho města, a pokud vím, velmi ho ten rozhovor potěšil. Abyste rozuměl, pan Gmünd je něco jako mecenáš. Nade vše miluje Prahu a obzvlášť naši čtvrť. Chce pomáhat. Zajímá se o staré novoměstské kostely a zbytky karolinských staveb, rád by přispěl na jejich renovaci. Spolupracuje s městským architektonickým ústavem a s památkáři. Všude - nebo spíš skoro všude - ho považují za dar seslaný z nebe. Radnice nás požádala, abychom panu Gmündovi dělali při jeho pracovních návštěvách vytipovaných objektů doprovod, tak jak to požaduje vyhláška příslušného zákona. Správa objektů by mu přístup sice umožnila, ale jen omezeně, v míře, která mu nevyhovuje, a na místa, kde se schraňují historické cennosti, by ho nepustili vůbec. Byli jsme požádáni o pomoc.”

Tázavě zašilhal po Gmündovi. Ten, jako by vytušil, co má na mysli, mu kývnutím naznačil, aby to řekl.

„Ono to všude nejde tak hladce jako u nás na komisařství nebo na radnici. Církevní správa nevidí pana Gmünda zrovna ráda. došlo dokonce k nepříjemnému sporu o jeden kostel... počkejte, byl to ten... ten slupský. Kostel Panny Marie? Když to říkáte, bude to tak, já se v tom nevyznám. Rytíř byl ochoten zaplatit nákladné opravy, ale kladl si jednu podmínku: aby kostel znovu přesevětili na chrám katolický. Nechtěli se s ním dál bavit.“

„Před lety tam přepadli a zmrzačili katolického kněze.“ řekl Gmünd bezbarvým hlasem, „a kostel byl považován za znesvěcený. Zapůjčili ho pravoslavné církvi. Nic proti tomu, ale nedomnívám se, že je správné takhle utíkat. Se zlem se musí bojovat.“ Při posledních slovech se usmál, snad aby zlehčil jejich patos.

„Páter Florian.“ zašeptal jsem, ohromen, že se v tak podivné souvislosti opět setkávám s jeho jménem.

„Vzpomínám si na to, “ ozval se znovu plukovník. „Pan rytíř se zapůjčením nesouhlasí. Jestliže byl kostel postaven pro katolíky, má jim zůstat, dokud bude stát. Říkám to správně, že? Věřím, že se obě strany dohodnou, věc zatím zůstává otevřená. Neměl bych vám zakrývat, že zainteresovaný klérus si vesměs nepřeje, na rozdíl od radnice, aby se pan Gmünd v přestavbě novoměstských kostelů

jakkoli angažoval. Zdá se, že z něj mají strach. Přiznávám, že i mně připadají některé jeho plány radikální - myslím tím radikálně zpátečnické -, i když já jsem jen laik a nemám do toho co mluvit. Ale o tom vám jistě poví sám. Mimochodem, vy jste po určitou dobu studoval v semináři, že? Nebo se mýlím?"

Gmünd a Prunslík se ke mně se zájmem otočili, první s nepatrně zvednutým obočím, druhý se škodolibým úsměškem. Cítil jsem, jak mi žhnou tváře. Bylo zřejmé, že některá z mých přezdívek se dostala k náčelníkovi.

„Máte špatné informace, " zakoktal jsem. „Na něco takového jsem nikdy nepomýšlel. " Gmünd odvrátil pohled, zato Prunslík se pásl na mých rozpacích.

„Promiňte, musel jsem se splést, " řekl Olejář mírným tónem, jaký jsem u něho při letním setkání nezaznamenal. Že by to byl Gmündův vliv? Podíval jsem se po obrovi koutkem oka. Vyzařovala z něho autorita, a navíc jakási neurčitá, nedefinovatelná hrozba. Ano. od chvíle, co mi tak přátelsky podal ruku, se v něm něco změnilo. Vlastně se těm lidem z církevní správy nedivím, pomyslel jsem si. Jedinou výjimkou, která si z toho divného chlapa nic nedělá, nebo se tak aspoň tváří, je Prunslík. Druhou budu já. umínil jsem si. A tu se někde rozesmály hlasy a nikdo kromě mě je neslyšel.

„Ale abych se vrátil k tomu. proč jste tady. " pokračoval plukovník. „Tihle pánové potřebují policejní doprovod, při vstupu do uzavřeného objektu je nutný. Starosta města mě ujistil, že jsou pro obec učiněné dobrodiní - ano. přesné tak to řekl - a požádal mě abych jim ve všem vyšel vstříc. Jenže já nemůžu postrádat své nejlepší lidi. Nabídl jsem, co jsem mohl. dokonce jsem byl ochotný odvolat některé detektivy od rozpracovaných případů, ale pan Gmünd takovou oběť odmítl. A víte, o koho si řekl? O vás. "

Ta slova mě vyvedla z míry. jak jinak. Nemohl jsem si pomoci a vrhl jsem na Gmünda s Prunslíkem podezřívavý pohled. Zdálo se, že na to čekají, protože se tomu zasmáli a mrkli na sebe.

„Jak se o vás dověděl. " pokračoval plukovník, „to jsem z nich nevytáhl, upřímně řečeno, je to pro mě záhada. Ovšemže jsem s tím nemohl souhlasit. Upozornil jsem pana rytíře, že u policie už nepracujete, zapříčinil jste. byť nepřímou, smrt člověka. Ve službě jste nikdy iniciativou nepřekypoval a žádný mimořádný výkon jste nepředvedl. Nabídl jsem pánům kapitána Junka, ale nechťeli ani

slyšet, nedali si vás vymluvit a celé jednání hrozilo krachem. Znova intervenoval starosta a kladl mí na srdce zájem veřejnosti, jenže co jsem měl dělat? Z titulu své funkce jsem nemohl ustoupit, ani kdybych si to ze srdce přál. Pak přišel pan Gmünd s nápadem, abychom mu kromě vás přidělili navíc někoho z našich lidí. Musel jsem mu znova vysvětlovat, že u nás už nepracujete a - nezlobte se. ale říct jsem to musel ani v dobách, kdy jste u nás byl, jste nepatřil k těm spolehlivým. To jistě uznáte sám. Pan rytíř mi potom naznačil, že něco ví o případu Pendelmanová. Poskytl mi pár zajímavých informací... Ale to sem dnes nepatří. Chtěl jsem mluvit o takové domněnce, s kterou se mi... " Olejářovi jako by došel dech. Přejel si prsty po spáncích a po uších, najednou sebou trhl a zakousl se do kapesníku, který svíral v zaťaté pěsti.

„Vidím, že máte bolesti, a tak to s dovolením dopovím za vás. " ujal se slova Gmünd. V podivném krátkém úsměvu, který věnoval plukovníkovi, se mísil soucit s pohrdáním. Pak na mě upřel přímý pohled. „Podle mého jste se u zločinného útoku v kostele svatého Apolináře neocitl náhodou, stejný jako nebyla náhoda, že jste neuhlídal život té staré ženy. Bylo tu podezření, že ta smrt má něco společného s politickou kariérou jejího muže. Tahle možnost je už vyloučena? A co ten Záhir? Nestálo by za to zjistit si i jeho politickou minulost?"

„To mě pochopitelně zaujalo, " vzal si opět slovo plukovník. „Jeden zločin by mohl objasnit druhý, je to ta nejlepší metoda a právě o to nám vždycky jde. přijít několika případům na kloub pokud možno současně. Záhirovu minulost už zkoumají moji lidé. " Mluvil o poznání slabším hlasem, s hlavou nakloněnou na stranu jako plavec, který vylezl z bazénu a snaží se vytřepat z ucha vodu. Tón hlasu skřípal přemáhanou bolestí. „Přistoupil jsem na rytířův požadavek a slíbil, že se vás pokusím přesvědčit ke spolupráci."

„Jaké?"

„Nestandardní. Dokud vás přítomní pánové budou potřebovat, budete je doprovázet na jejich cestách Prahou."

„A víc nic?"

„Nic. Je vám to málo?"

„Pokud vám to bude stačit, tak to samozřejmě беру. a jak rád! Dovolil bych si však jednu podmínku: že se pak budu moci vrátit k policii."

„Nechcete toho trochu moc? No uvidíme, slíbit nic nemůžu. Prozatím buďte rád, že vám nabízíme tohle. Pokud jsem dobře rozuměl, měla by to být práce tak na půl roku. Platit vás samozřejmě nemůžeme, naštěstí to rád udělá pan Gmünd. Vystavíme vám však speciální průkaz pro práci v civilu. Pohybovat se budete převážně po Horním Novém Městě, v okolí míst, kde byly ty dva zločiny spáchány. Pan Gmünd si na některých stavbách velmi zakládá a navštíví je častěji. O všech vašich pohybech bude podáváno dvojí hlášení: jedno budete psát vy, druhé náš člověk. Jestli se osvědčíte, zvážím, co pro vás budu moci udělat."

„Budou se snažit."

„Jistě, jistě... Ale jen žádné zbrklosti, jasné? Teď vám představím člověka, s kterým budete spolupracovat."

Zvedl telefon a něco do něj zamumlal. Po chvíli se otevřely dveře. Hlas, kterým se přichozí ohlásil, patřil ženě.

„Seznamte se," řekl Olejář. „Pan Švach, náš nedávný spolubojovník, a slečna Bělská z oddělení pro zvláštní úkoly."

Otočil jsem se. Ve dveřích stála policistka v uniformě, která jí očividně byla malá. Ta žena mohla být zhruba v mém věku. poměrně hezká, na první pohled nijak nápadná. Měla však krásné hnědé vlasy, vzadu předpisově sepnuté, a velké, velmi tmavé oči, které se k ní nehodily; vypadaly jako vypůjčené od někoho jiného. Přistoupila ke mně a podala mi ruku. Usmála se a v plných tvářích se jí udělaly dolíčky. V tu chvíli z ní byla dívka, která si uniformu oblékla jen z recese. Stejný pocit jsem dříve míval i ze svého stejnokroje - nepatřil jsem do něj. Dolíčky však ihned zmizely a byla tu opět policistka. Stisk její ruky byl formální, dlaň mi vyklouzla dřív, než jsem ji stačil sevřít. Tvrdší, než bych čekal. Hezká, neodpustil jsem si zhodnotit, jen trochu při těle. Neušlo mi, jak jí na prsou a na břiše šponuje košile a jak těsně jí kalhoty obepínají stehna. Rychle jsem odvrátil zrak - Olejář přece číhá jen na to, aby mě obvinil z neprofesionality.

„Patří k našim nejlepším lidem. V policejní akademii ji vyznamenali jako absolventku roku. Předpovídám jí slibnou budoucnost, "

Olejář se obrátil na cizince, aby je s policistkou seznámil. Jako první byl představen Gmünd, ale když k ní udělal krok, Prunslík se kolem něj prosmekl, popadl dívku za ruku a vlepil na ni mlaskavý polibek. Zároveň zvedl levou nohu a nártem si přešel po lýtku nohy

pravé. Bylo to tak komické, že jsem nad tou šaškovinou nevhodně vyprskl smíchy. Dívka však jen upřela tázavý pohled na Olejáře a ten, skryt za Gmündovými zády, pokrčil rameny. V momentě, kdy zaznělo jeho jméno, uskočil Prunslík stranou, trhl sebou a pokynul Gmündovi na znamení, že má volnou cestu. Obr k dívce přistoupil, mírně se uklonil a podal jí růži. Vypadalo to, že ji přinesl právě pro tuto příležitost, což ovšem popíralo pravdivost scény představování, jež se odehrála před mýma očima, a vzbudilo to ve mně nové podezření. Dívka ještě jednou rychle pohlédla na plukovníka a ten přikývl. Viděl to Prunslík a ihned ho napodobil - horlivě přikyvoval. Pak sklonil hlavu na stranu, strčil si prst do ucha a zapitvořil se.

Chladně potřásla Gmündovi rukou, růži si vzala, ale nehnula při tom brvou. Nemohl jsem si nevšimnout, jak znamenitě se ovládá. Anebo... Nemůže to být jinak? Co když se s tou groteskní dvojicí vůbec nevidí poprvé?

Opět jsme se posadili, plukovník nabídl Bělské židlí a vysvětlil jí úkol. Trochu zastřeným hlasem ho ubezpečila, že to pochopila a že nemá žádné otázky. Nedalo mi to a prohlédl jsem si její profil. Krk měla silný, zařezával se do něj límec košile. Čistá pleť, ale poněkud těžká brada, rty spíše středně plné, nedosahující těžkosti rysů kolem úst a tváří. Mírně ohrnutý nos, rovné čelo, protáhlé černé obočí. Ta tedy opravdu klame tělem. pomyslel jsem si. Škoda.

Gmünd se pustil do vysvětlování, jaké kroky hodlá v nejbližší době podniknout. Hovořil k Olejárovi a nás si zdánlivě nevšímal. Policistka zamyšleně otáčela růží v prstech a tu a tam ke mně zvedla zadumané oči. Prunslík ji sledoval zálibným pohledem, já jsem předstíral, že se dívám z okna. Nešla mi z mysli její ústa. Když se na mě prve usmála, zahlédl jsem její malé zuby a za nimi černou tmou. Viděl jsem ústa, která mlčí.

Náhle se na mě zpříma podívala a řekla: „Já vás asi znám. Slyšela jsem o vás. Nebyly to hezké věci. nevěřila jsem jim. A ten vyhazov od policie byl pěkný podraz. Jsem ráda, že jste zpátky.”

Úplně mě tím vyvedla z míry. Gmünd si dál tiše povídal s Olejářem a Prunslík nás pobaveně sledoval. Neušlo jí, do jakých rozpaků mě uvedla, ale nebrala na to zřetel.

„Těší mě, že budeme pracovat spolu. S člověkem, který si nosí do kostela dalekohled, se setkávám poprvé. Nebylo by lepší, kdybychom si tykali?”

Zavrtěl jsem hlavou, celý zmatený z toho, že mě zná. a pak jsem pro změnu přikývl. „Ano, " zablekotal jsem, „říkejte mi... víte. já bych rád. abyste mi říkala jen -"

Ale skočila mi do řeči: „Vlastně jsme na tom podobně. Já jsem Rozeta. Nemožné jméno, vid? A ty. jestli se nemýlím. " usmála se a zvedla ruku. „musíš být Květoslav. " Potom mě růží, již dostala od Gmünda. jemně udeřila do čela. Starověký projev přízně.

Zнала mě jménem, a přece jsem jí nepřišel směšný. Byl jsem bez sebe radostí.

Stálo to námahu, probrat se z okouzlení. Gmünd se něčemu usmíval, opíral se v židli a těkal pohledem po stropě. Prunslík se kdovíproč krčil za zády plukovníka, který stál u okna a vyhlížel ven. Jednou rukou se držel za krk, druhou si svíral temeno hlavy. Náhle mu z pravého ucha vytryskla tekutina hustá a černá jako asfalt. Prunslík udělal šerednou grimasu a koulel očima, zatímco u svého vlastního ucha otáčel imaginárním kohoutkem. Rozeta vstala a chtěla něco říct. ale bleskově si přiložil ukazovák na křivé rty. Jeho ledové modré oči zakazovaly jakýkoli odpor, doslova Rozetu přimrazily k podlaze, jejich nečekaná výhrůžka ji zastavila v půli kroku. Zvedla zrak k Olejářovi. Hlava se mu na krku třásla, jako by překonával záchvat koliky. Odporný proud valící se z ucha mu stekl na rameno saka. Potom křech přešla. Uvědomil si. co se stalo, a vyplašené se po nás ohlédl. Pak vyšel z místnosti.

Gmünd se stále díval do stropu, jako by si ničeho nevšiml. Prunslík se uchechtl - tak, aby to znělo jako zakašlání, ale aby to ustupující Olejář určité slyšel. Rozeta se tvářila, jako by ho chtěla okřiknout, ale pak si to rozmyslela a beze slova odešla. Já jsem zůstal sedět a soustředil se na své srdce, které si z důvodů, jimž jsem nerozuměl, zároveň přálo i nepřálo utíkat za Rozetou.

VIII

*Tady je chrám a tady je věž, tady je brána.
otevřít bez.*

Říkanka

Sešli jsme se v podchodu metra. Gmünd přišel sám. Na mou otázku, kde má společníka, odpověděl takto: nemá o něj strach, nejspíš vyspává po probdělé noci v hotelovém pokoji. Rozhlížel jsem se, zda neuvidím přicházet Rozetu. Schůzka byla domluvena na šestou. Gmünd vytáhl z kapsy u vesty stříbrné hodinky na řetízku, odjistil víčko a hned ho sklapl. „Můžeme jít. “ řekl. „Rozeta přijde ke Svatému Štěpánu.“

Vystoupili jsme po schodech na Václavské náměstí a ocitli se v podivném divadelním světě. Nažluklá světla uličních lamp byly bóje, jejichž záři rozmazávala vodní tříšť, antracitová noc zápasila s úsvitem a v osudné šarvátce utřžila krvavý šrám. Z bronzové sochy kapala voda a slévala se do špinavé stoky, stěrač taxíků neúprosně odpočítávaly poslední minuty noci. Zlé místo ve zlé době.

Gmünd měl špatnou náladu. Na náměstí schoval svou zachmuřenou tvář do límce a nedíval se nalevo ani napravo, zdálo se, že chce být někde úplně jinde. Šli jsme dlouho mlčky a jeho otázka pak přišla o to nečekaněji: „Zdalipak víte. kdy zemřel pražský chodec?“

„Prosím?“

„Ta onehdy slavná postava, pražský *everyman*. Dnes už jen postava literární.“

„Tu neznám. Nevím, co máte na mysli. “

„Na tom nezáleží. Nuže pražský chodec zemřel, když město rozřala magistrála. Od té doby tu chodí pěšky jen staromilští blázni - vy. já. Rozeta, Raymond a pár dalších. Jde nám o život, a přece si nedáme pokoj. Ostatní se opevňují v autech, a můžeme se jim divit? Dohnal je k tomu pud sebezáchovy, jsou bez sebe hrůzou, že je někdo jiný přejede.“

Víte. které místo mám v Praze nejmní rád?“ pokračoval Gmünd poté, co jsem odmítl místo pod deštníkem, v jeho ruce pouhým dětským paraplíčkem. „Tohle, Václavák, jak se mu dnes říká. Kdysi Koňský trh.“

„Ani já sem nechodím rád. V čem to asi je?“

„Postrádá vertikální rozměr.“

„Co Muzeum?“

„Bedna od čaje, které narazili kulicha, aby odpoutali pozornost od její škaredosti. Šulcová novorenesanční bouda, zpotvořenina antického chrámu. To tu měli raději nechat Koňskou bránu, byla aspoň upřímnější, stejně jako všechny ostatní staré stavby. Ale co tu bylo cenného, zbourali. Stával tu dům U Lhotků, měl překrásnou věž, ale šel k zemi. stejně jako dům U Císařských a U Žlutických na rozích Jindřišské a Vodičkovy: stály u nich pravé renesanční věže s rozhledem. S těmi se škatule Muzea ani přes své rozměry nemůže měřit: má tak špatně navržený tvar, že dominovat prostoru nemůže. Ty zbořené věže však tvořily přirozenou dominantu střední části Koňského trhu, náměstí, které Liliencron kdysi označil za nejskvělejší na světě - bezpochyby také díky těm věžím. Původně tu měly zůstat, jenže začátkem dvacátého století u nich vystavěli takzvané paláce, pětisetmetrové bloky provrtané pasážemi jako ementálský sýr. Tyto stavby je úplně zastínily, udělaly z nich strážní budky na ztracené vartě. Jak asi vypadá věž přilepená ke gigantickému domu? Jako žebráček před honosnou bankou.“

„Slyšel jsem o nové skleněné věži, co má jednu stát někde na Můstku.“

„Pak nás chraň Pánbůh. Architekti dvacátého století neznají pokoru a jsou za to trestáni impotencí. Ale když jsem mluvil o vertikále, měl jsem na mysli něco jiného. Jak vidíte. Václavák je nudle dlouhá tři čtvrtě kilometru a musím jí přiznat, že aspoň plní úlohu řecké agory. Ale jak je možné, že nemá jediný kostel? K Panně Marii Sněžné je to co by kamenem dohodil, ale z náměstí tam nedohlédnete, i kdybyste si vykroutil krk. A nevidíte ani Svatého Jindřicha, a už vůbec ne Svatý Kříž na Příkopě, nejpřehlédnutelnější kostel v Praze. Sejde z očí. sejde z mysli. Vůbec se nedivím, že Praha za poslední století tak upadla. Ošklivé město plodí ošklivé lidi.“

V údivu jsem na něj pohlédl - vždyť tento člověk, jehož jsem sotva znal. tu nahlas vyslovuje mé vlastní myšlenky! Buďto jsem narazil na spřízněnou duši. anebo o mně ví víc, než tuším, a dělá si ze mne legraci. Do tváře jsem mu neviděl, skrývala ji krempa klobouku a vyhrnutý límec.

Podíval jsem se po davu na chodníku. Sinalí chodci skutečně vzbuzovali odpor, hnali se proti nám jako upíři a mátožně uhýbali z

cesty. I v tuto ranní hodinu se nám pletli pod nohy čachráři s bílým masem; jiní šejdíři nabídli Gmündovi výměnu valut. Přešli jsme ústí Krakovské a Ve Smečkách. Mlha dusila světlo luceren, mžení jen pomalu ustávalo, tváře chodců se klubaly ze tmy jako podšívka z prošoupané plsti. Automobily zatím neměly barvu, byly jen světlé a tmavé, nic mezi tím. Hodina barev měla teprve udeřit.

„Odpusťte, " ozval se Gmünd. nyní již mírnějším hlasem, „odpusťte mi tu nerudnost. Nejsem zvyklý tak brzy vstávat, rád si přispím. Dnes však potřebuji být v kostele za svítání, chci vidět něco, co bych později neuviděl - zjistit, jak dopadají první paprsky světla do jednotlivých lodí kostela, prostudovat jeho hru na řezbách a na obrazech, na sloupech a na dláždění. Nečekejte kdovíjakou podívanou, skla v oknech jsou zatím obyčejná; pokud mi bude dovoleno, postarám se už, aby okna dostala kopie původních vitráží. Jsou úzká a světla tam nikdy nebylo dost. O to je světlo vzácnější. Musíme zvolit jasné, ovšem nepříliš syté barvy."

„A nevadí vám. že hru světel nebude mít kdo ocenit? Tak brzy ráno se nikde necelebruje."

„To je mi jedno. Kostel nemusí být pustý jen proto, že tam nejste vy nebo já. Jsem přesvědčen, že kostel není nikdy prázdný. A co my víme, třeba se poměry změní. Vitráže vydrží v oknech příštích padesát let. možná déle. My tady nebudeme, ale ta okna ano."

„Jste si tím nějak jistý."

„Abych se přiznal - nejsem. O to důslednější však musím být - musím přesvědčit sám sebe. že moje práce má smysl. Kostel je příbytek Páně, jak byl jednou postaven, tak by měl zůstat navždy. Jestliže byly původní vitráže barevné, naší povinností je tento stav obnovit a na nic se neptat."

„I kdyby do kostela nepřišla živá duše?"

„I tak. "

Zabočili jsme do Štěpánské. Snažil jsem se přijít na způsob, jak změnit téma rozhovoru, z kterého mi začínalo být úzko. Jako by rytíř opět vytušil, nač myslím, začal odjinud.

„Moji předkové z rodu Hazmburků byli od nepaměti katolíci. Pocházeli z Uštěku, městečka v zapomenutém koutě Cech. V šedesátých letech čtrnáctého století se Václav Hazmburk nepohodl s Berky z Dubé o nějaké území, svedl s nimi tři bitvy a pokaždé prohrál. Dva hrady lehly popelem. Zchudlý a raněný přesídlil se

svými syny do Prahy a zakoupil několik domů na Novém Městě. Nabídl králi své služby, doprovázel ho na cestách do ciziny a na dlouhá léta se stal jeho vyhledávaným rádcem. A pak, rok před svou smrtí, ho dal Karel popravit: užasla nad tím celá země. Důvod té strašné rány, jež tak nečekaně dopadla na náš rod, zůstal dějepiscům utajen. Jistě se o to zasloužil sám císař - trestal, ale neutrhával na cti a nikdy se nemstil potomkům. Na majetek synů Václava z Hazmburka nesáhl. Přišli jsme o něj později, při řádění utrakvistů. Domy byly vypáleny, kdo přežil, odešel se zbytkem jmění do německého Lübecku. Tam se Hazmburkové usadili na dlouhý čas. V sedmnáctém století nám byl udělen dědičný titul rytíř za to, že Jindřich Hazmburk, jenž zasedal v městské radě, odhalil jakýsi komplot a zachránil město před vypálením. Od té doby nepoužíváme starý erb a ponecháváme si jen titul rytířů z Lübecku."

Poznamenal jsem, že jsem taky ze severu a vlastně trochu jeho krajan, a Gmünd přisvědčil, že to ví. Bylo zřejmé, že si o mně získal podrobné informace. Ale kde? Proč? Příliš jsem se vyptávat nechtěl, aspoň prozatím. Práce v jeho službách pro mě byla příliš cenná, než abych ji takto ohrozil. Rychlým krokem jsme se ubírali Štěpánskou a brzy se nám za ohybem cesty začal postupně, kousek po kousku, ukazovat kostel.

„Dařilo se nám dobře až do šedesátých let minulého století. V té době už jsme byli v přízni s dánskou rodinou Gmün-dů - i tam mám předky. Jedna část rodiny zůstala v Lubecku, druhá se vrátila do Cech. Byl to první návrat Hazmburků do vlasti. Jak jste se asi dovítí, z těchto lidí pocházím i já. Wilhelm Friedrich Gmünd, který roku 1865 přijel s manželkou, dětmi, bratrem a sestrami do Prahy, byl můj prapraděd. Nic mu tu nepatřilo, ale peněz měl dost. Tradičně zakoupil dům na Novém Městě, říkalo se tam U Pekelských."

„To jméno znám. Nestál někde v Žitné ulici?"

„Ano. Připravila nás o něj asanace. Město je žena, kterou je třeba chránit, a Prahu tehdy nikdo neochraňoval. Zlo přišlo zevnitř, od městských radních. Jako rakovina. Švédské rabování ani vpád Pasovských neuškodily Praze tak jako oni, ani pruské ostřelování, ani požáry Starého a Židovského Města nebyly tak zhoubné. Pradědeček Petr Gmünd dům hájil, ale neubráníl - jako už tolikrát jeho předkové. Musel se přestěhovat. Náš domov byl srovnán se zemí, na jeho místě vyrostl bachratý činžák, zcela odporující duchu středověkého města.

Petr Gmünd byl stavitel. Spolupracoval s novogotickým architektem Josefem Mockerem. jako on patřil ke stoupencům purismu - zastával názor, že každá budova má právo vyhlížet tak, jak byla postavena: úpravy z pozdějších staletí musí pryč. Usadil se v Karlíně, v domě na Krakovské, dnes Sokolovské třídě, který sám navrhl. Zde mu nová výstavba nevadila, činžáky stály na bývalých Špitálských polích, kde nikdy nebylo nic než pár dřevěných stodol a za lesem Invalidovna. Pradědeček dokonce prohlašoval, že karlínská architektura je morální: nevytlačila žádnou původní zástavbu. Z okna měl výhled na nový kostel svatého Cyrila a Metoděje, postavený v retrorománském slohu. Ten pohled mu přinášel útěchu.

V osmačtyřicátém roce se mnou rodiče uprchli do Anglie. Byli jsme posledními výhonky české rodinné větve. Anglicky jsem se naučil rychle, ale otec s matkou mě donutili udržet si i mateřský jazyk. Začal jsem studovat architekturu, ale nebyla to dobrá volba, na železné skelety obalené betonem jsem se nemohl dívat. Tehdy otec navázal písemný styk se vzdálenými příbuznými v Lübecku, potomky těch, kteří před sto lety zůstali v Německu. Pozvali nás na návštěvu. Jejich rodu se podařilo ujít staré hazmburské smůle, byli to obchodníci a nežili si špatně. Za světové války nepřišli o jediného svého muže: zásobovali wehrmacht rybími konzervami a nemuseli na frontu. Po válce vše ztratili kvůli reparacím, ale do deseti let měli všechno zpátky. Udržovali rodinné tradice a na rodokmen české větve byli zvědaví. Fascinovalo je, jak jim jsme podobní. Zatímco v otcí vidí prý typického Gmünda, o mně prohlašovali, že jsem pravý Hazmburk. Dokonce mi ukázali portrét Jindřicha, toho, co byl pasován na rytíře, a jistou podobnost jsem musel přiznat já sám. Nabídli nám, abychom u nich zůstali. Rodiče odmítli, já přijal. Nastoupil jsem k rodinné firmě a po letech se stal jejím ředitelem. Dnes jsem na dobrovolném odpočinku. Mám jiné starosti než prodávat ryby."

„Jste úspěšný člověk. Máte rodinu?"

Neodpověděl. Přešli jsme Žitnou ulici a zastavili se před kostelem. Denní světlo na sebe nechávalo čekat a také Rozeta si dávala na čas.

„Pojďte, aspoň si to obejdeme. " vyzval mě Gmünd a křepče vykročil k uličce Na Rybníčku. Nedalo mi to a musel jsem se zeptat, proč mi vyprávěl rodinnou historii.

„Posledně jste se tvářil tak podezřívavě... a já potřebuji, abyste mi věřil."

„Olejáře jste přesvědčoval podobně? Vykládal jste mu to. co mně?"

„Jenom zhuštěně, neví víc, než vám sám řekl."

„Co si o něm myslíte?"

„Že je to chudák. Nemoc z něj udělala tvrdého, ale nepříliš dobrého policajta."

„A zranitelného. Určitě nechce, aby se o té jeho chorobě vědělo."

„Máte pravdu. Je to s ním špatné. Té nemoci se dá zneužít. Stejně jako jiných věcí."

„Myslíte, že je to s ním zlé? Myslím po zdravotní stránce."

„Je to s ním zlé po všech stránkách."

A Gmünd se najednou otočil a řekl: „Vidíte to, co já?"

Ohlédl jsem se. Ryk motorů z Žitné a Ječné k nám téměř nedoléhá. Z šera na konci uličky se nořila masa zušlechtěného kamene a ubíhala do výšky, kde se zužovala v ostnatý klín. černající se proti blednoucímu listopadovému nebi. Po naší levé ruce čněla vzhůru další špice, zvonice s příkrčeným tělem, ale zvednutou hlavou.

„Chodím sem už mnoho let. " řekl jsem. „hlavně za sobotních podvečerů, kdy tu bývám úplně sám. Když si odmyslíte ty domy kolem, rázem se ocitnete na jednom z nejstarobylejších míst v Praze."

Nechal jsem se unést víc, než bylo vhodné, a také v Gmündovi se něco hnulo: pozoroval mne rozšířenýma očima a úsměv. který mel naotech, byl téměř spokojený.

„A kámen?" zahučelo v něm dutě. „Nezdá se vám, že v takových okamžicích roste? Jak na vás působí?"

„Nevím, co máte na mysli. " Jeho výraz mě vyplašil, ty zvláštní oči mě polykaly zaživa.

„Nepřipadá vám to tak?" pokračoval klidnějším hlasem. „Třeba tato pozdně gotická zvonice, co si ji s takovým obdivem prohlížíte. Zbudovali ji v roce 1600 jako skromnou pomocnou zvoničku. V roce 1601 se mezi Pražany rozneslo, že zvonice o pár loktů sama od sebe povyrostla, a tak to šlo po několik dalších let. Po dostavbě Štěpána roku 1367 se vyprávělo totéž, a když byla v patnáctém století vztyčena velká věž, také se nechtěla zastavit, jakoby nespokojena s

rozměry. které jí přisoudili stavitelé. Když tady kolem vyrostly ty hloupé čínžáky, opět se zmenšila, ale dnes - opravdu, podívejte se - je zase o něco vyšší. A pohleďte tamhle - tam stávala kaple Všetech Svatých. Původně měla střechu vyhnanou strmé vzhůru, více než dvojnásobné přesahující výšku nosného zdiva - jako to vidíte u zvonice. A nahoře na špičce jí ještě seděla lucerna. Zkuste si ji představit. Kaple byla osmiboká, v tom napodobovala karlovský kostel, jen měla subtilnější proporce. Stejně jako on měla vysokou stanovou střechu a ta očividně rostla -každý rok přibyl loket dva. Pak, když se po pár stoletích neblaze změnila móda, dostala střechu kulatou - zase stejnou jako Karlov. Vypadalo to směšně - poklop na zavánějším sýru. Zdivo se rázem začalo drolit, celá stavba se jakoby roztékala a hrozil jí kolaps. Tvrdím, že za to mohli ti, co na ni posadili tu nevhodnou střechu. V osmnáctém století kapli císařský dekret zrušil, udělali z ní sklad. V polovině minulého století se střecha propadla a těžce potloukla dva lidi: jeden z nich nepřežil, druhý přišel o zdraví. A tak kapli Všetech Svatých zbourali. Proč? Nejspíš za trest, který si zasloužil někdo jiný. Karlov ještě stojí, je to nádherná památka. Už léta ho opravují. Škoda že nikoho nenapadlo vrátit mu původní střechu. Nikoho - jen mě. Uvidíte, že jednou tu směšnou zpotvořeninu nahradím důstojnou stanovou střechou."

„Vidím, že jste purista jako ten váš stavitel. Váš vkus je blízký mému. Ale pokud jde o karlovský kostel, nevím, jestli se vám ten záměr podaří. Praha si na jeho tři kopule zvykla, a mimoto si nejsem vůbec jist. zda by každý chrám měl být završen jehlanem nebo kuželem."

„Nic takového netvrdím. Říkáte, že Praha si na Karlov zvykla. Ono je to ale tak, že o něm vůbec neví! Není totiž vidět. Zeptejte se Pražanů na cestu ke kostelu svaté Panny Marie a svatého Karla Velikého - nedoptáte se."

Na špičatých věžích nelpím absolutně. Ale každé stavbě náleží to její. Pohleďte na kostelík svatého Longina. Pozornost turistů si asi nezaslouží, je ostudné zanedbaný, ale jeho románský sloh nic nehyzdí. dokonce i ta lucerna nahoře se k němu hodí. Rotunda s vytáhlou věží by vypadala nepřátelsky, asi jako saracénský stan. Podívejte se na ty krkavce, co krouží nad střechou. Proč je jich šest? Proč létají v pravidelných kruzích, co myslíte? A co to křičí? Nezní to jako *nevermore*?"

Pohlédl jsem. kam ukazoval. Nad rotundou svatého Longina opravdu létali nějakí ptáci, sám bych je nerozeznal od havranů. Příchod dne byl teď nezvratný, jejich peří se sytou černí odráželo od světlající oblohy. Nenapadlo by mé je počítat, ale když už Gmünd vyslovil číslo, zkusil jsem to. Pět? Osm? Ba ne, přece jen jich je šest. Podivil jsem se, jak dobrý má Gmünd zrak. Plachtili kolem kulaté vížky a nevydali hlásku. Každou chvíli některý usedl na šikmou střechu a ihned vzlétl. A najednou jich nebylo šest. ale sedm! Rychle jsem je přepočítal - opravdu, sedmero krkavců. Ten sedmý musel čekat ukrytý ve zvonici, a když jsme je začali počítat, nepozorované se k nim přidal. Pak odletěli. Gmünd se tvářil spokojeně, jako kouzelník, jemuž se podařil obtížný trik.

„O Longinovi se traduje, že v třináctém století sloužil jako farní kostel zaniklé vesnice Rybník. Řekl bych. že právě stojíme někde uprostřed návsi. Ale stavba je mnohem starší, svatému Longinovi byla zasvěcena až později. Prý tu v před-křesťanských dobách prováděli své rituály pohané.“

„Ty vrány opravdu vypadaly pohansky.“ zasmál jsem se.

„Od pohana ke křesťanu pouhý krůček. Bohužel to platí i opačně. Znáte tu pověst o štěpánském zvonu? Je velmi známá. Říkalo se mu Lochmar. podle zvonaře Lochmayera, který ho ulil. Byl to dobrý katolík, ale žil v mizerném století. O jeho názorech se doslechli husité, kteří, jak už to bývá. stejně jako katolíci nestrpěli jiné vyznání než své. Nechali zvonaře popravit na Dobytčím trhu. Když Lochmayer s hlavou na špalku zaslechl umíráček, zjistil, že se s ním loučí jeho vlastní zvon. A místo aby svým katům odpustil, proklel své dílo. Toho se zalekli i neohrožení husité a vymysleli pro Lochmara zvláštní úkol: měl vyzvánět při požáru a před bouří. Zvon léta dobře sloužil, ale v polovině šestnáctého století vylezl do věže nějaký kluk a začal vyzvánět i přesto, že žádné nebezpečí nehrozilo. Slyšet to bylo až na Dobytčí trh. Než se Pražané seběhli, zvonění ustalo. Chlapce našli pod věží s roztráštěnou hlavou. Od té doby se traduje, že ho shodil zvon Lochmar.“

„Za to. že na něj zvonil zbůhdarma?“

„Možná. A možná ho zabil jen z rozmaru, takový zvon je nevyzpytatelný. Vám to nic nepřipomíná? Kostel. Zvonice. Člověk.“

„Narážíte snad na případ Záhír?“

„Roztomilá shoda okolností, ne?“

„Kdo vám o něm řekl?"

„Zkuste hádat. Ten inženýrek si taky mohl zlámat vaz pod věží. na to je Apolinář vysoký dost. Kdyby se přetřhl provaz, kdybyste ho v poslední chvíli nezachránil... Olejář si vašeho činu cení, nenechte se mýlit jeho rezervovaností. Třeba vás ještě vezme na milost. Záleží na tom, jak se osvědčíte v mých službách. " V jeho úsměvu byla ironie. „Mimochodem jsem byl za tím Záhirem v nemocnici, už se zotavuje a míní se co nejdřív vrátit do práce. Pilný chlapík, takový malý nezmar. Svěřil se mi. že si nechal upravit vůz na ruční ovládání pedálů. Patní šlacha mu bude srústat nejméně šest neděl a on nesmí ztrácet čas. Abych nezapomněl, chce vám osobně poděkovat. Rád by vás poznal, něco pro vás má."

„Zlaté hodinky?"

„Myslím, že nějaký návrh. Podle všeho vám věří víc než policii. A když už jsme u policie... " Ohlédl se. Přes křižovatku spěchala ženská postava v policejním stejnokroji. „Pojďme Rozetě naproti, " řekl a já jsem pospíšil za ním. V tu chvíli se úplně rozednilo. Z Branbergerské kaple ve zdi kostela, kterou jsme spěšně minuli, se na nás ušklíbl andělíček.

O Rozetině zpoždění se Gmünd nezmínil. Vypadalo to, že si je dohodli předem. Dívka vytáhla z kapsy klíče a podala je Gmündovi. ale ten zavrtěl hlavou, a tak natáhla ruku se svazkem ke mně. Zavedla mě pak nikoli k hlavnímu vchodu v průčelí kostela ani k postrannímu do severní lodi, ale ukázala na nenápadná dvířka až skoro u presbyteria. Přistoupil jsem k nim. Všechny tři zámky, jeden starodávný a dva bezpečnostní, odskočily hladce. Vzal jsem za kliku a opřel se do dveří. Tiše a lehce se otevřely, jakoby samy od sebe. Cekal jsem závan chladu jako z kobky, ale teplota uvnitř nebyla nižší než venku. Ucítil jsem jen nevětranou místnost a slabou vůni kadidla. Uvnitř byla tma. Ohlédl jsem se. Gmünd a Rozeta stáli ne-hnutě vedle sebe. jako by na něco čekali. Do očí jsem jim neviděl, ale byl jsem si jist. že dychtivě sledují mé počínání, jemuž chybí rozhodnost odvážných. Přemohl jsem úzkost a udělal několik kroků do tmy. pak ještě jeden, a tu jsem se dotkl dalších dveří. Tyhle byly větší. Vypínač jsem nenašel, ale nahmatl jsem zámek a poslepu zkusil čtvrtý klíč. Zámek povolil a dveře se pootevřely. Proniklo ke mně slabé světlo. Rozhlédl jsem se po první místnůstce - byl jsem v sakristii a Rozeta s Gmündem tam právě vešli za mnou. Prošel jsem

dveřmi a ocitl se v postranní lodi kostela.

Panovała tu ještě noc, nejosvětlenější bylo kněžiště a hlavní loď. Sivé světlo se filtrem šestihranných tabulek zalitých olovem prodíralo stěží. Velký oltář byl ozdobený květinami. ale kromě jejich světlkujících trsů jsem zde žádnou poutavou hru světél neviděl. Gmünd bude zklamaný.

A kde vlastně vězí? Nikde ho nebylo vidět. Musel zůstat s Rozetou v sakristii. Sám jsem v kostele nemel co pohledávat, a tak jsem se chtěl vrátit. Náhle mě cosi zarazilo - ozval se ženský hlas. který nepatřil Rozetě. Ozvěna ho roznesla po celém kostele.

Opakoval nějaké jméno. Někoho volal. Ano. určité jsem slyšel správně. Vrhł jsem se k nejbližší lavici a schoval se za ni. Jméno zaznělo znovu, o něco zřetelněji, ale ještě ne dost. Proplížil jsem se podél lavic až ke zpovědnici a odtud jsem se rozhlédl. Hlas zesílil, měl plačtivý dutý tón, jako by vycházel z hloubi země. A nyní jsem něco i zahlédl: za pilířem u sakristie, kousek od místa, kudy jsem před chvílí přišel, kdosi stál a bránil mi svou přítomností v odchodu. Ženská silueta, světlý obrys vystupující ze stínů severní lodi. Znovu opakoval volané jméno. Byl to hlas plný neštěstí, zastřený steskem, obrácený nikoli ven, ale dovnitř, určený uším, které neslyší. Postrádal naději - to na něm bylo nejstrašnější.

Naslouchal jsem mu bez hnutí, připraven vzít do zaječích, kdyby se v kostele ukázal někdo další. Ale byli jsme sami - já a ta žena, ona za sloupem, otočená zády, já ukrytý za zpovědnicí. Až na ženino volání bylo úplné ticho. Napadł mě trik. který jsem jako dítě viděl v dobrodružném filmu. Sáhł jsem do kapsy, vytáhl peněženku a našel v ní pětikorunu: ta by mála být slyšet. Hodil jsem ji daleko od sebe, směrem ke Kornelské kapli v jižní lodi. kam jsem chtěl odlákat ženinu pozornost. Uder kladiva o kovadlinu nenadělá takový rámus; mince zazvonila o dlažbu, o podpěrné sloupy, o klenební žebra, o balustrády na kruchtě. Už dávno se někam zakutálela, ale stále zvonila jako zvon.

Žena nereagovala.

„Šimone, " ozvalo se od sloupu do kovového doznívání.

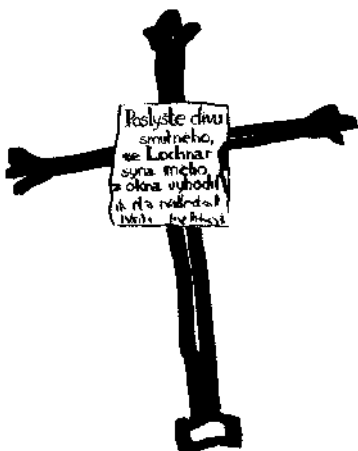
Ted' jsem tedy už rozuměl.

Sebral jsem odvahu a vyšel z úkrytu. První krok. druhý, třetí. Viděl jsem, co má na sobě: žlutohnědý plášť s bílou kapuci, který jí splýval až k zemi. Devátý, desátý, jedenáctý krok. Viděl jsem. že je

útlá, že má skloněnou hlavu, že ruce drží sepnuté před tělem. Dvanáct, třináct. „Paní. " řekl jsem chabým hlasem. Třásl se mi víc hlas. nebo kolena? Nemohl jsem si nevzpomenout na nedávné ráno, kdy jsem takto oslovil jinou ženu u kostela svatého Apolináře. „Paní. slyšíte mě?" Nereagovala. Udělal jsem úkrok stranou s úmyslem ji obejít a pohlédnout jí do tváře. Ale natočila se tak. aby ke mně opět stála zády. Zkusil jsem to znovu, a dopadlo to stejně. Nepochopitelné - nechce se mi ukázat! Otáčela se tu doprava, tu doleva jako korouhvička. Napadlo mě, že je to Rozeta, která si ze mě dělá legraci. Věděl jsem však, že to tak není. Ten hlas ani drobná postava jí nepatřily.

Cítil jsem mrazení v zádech. Bezděčně jsem si sáhl na čelo; vyvstal na něm studený pot. Zena teď stála bez hnutí, její svěšená ramena se ani nezachvěla. Věděl jsem, co udělám: cesta ven je volná, stačí skočit k otevřeným dveřím do sakristie a vyběhnout ven. Ano, udělám to. Ale namísto toho, zcela proti své vůli, jsem prudce natáhl ruku k rameni pod pláštěm a ruka narazila do sloupu.

Do sloupu ne. Do stromu. Jak jsem ho jen mohl považovat za sloup? A na čem to stojím? Dlažba zmizela, kolem se prostírá zelený pažit. Tráva v kostele... ? žasl jsem a nevěřil očím. Zvedl jsem hlavu: nikde žádná okna. nikde žádný strop. Bílá vysoká oblaka a mezi nimi blankytné nebe. jehož modř zraňovala oči. očekávající šero křížové klenby. Dívám se kolem sebe a vidím, že stojím na šeredném palouku, je porostlý železnými a kamennými květy. Kostel, kde jsem měl být. stojí o kus dál, kněžiště se zakusuje do hřbitova, já se třesu mezi kříži a stavba se nade mnou naklání. Za plotem se rozkládá zahrada, zahlédl jsem kus záhonu a vysoký zdobený skleník, vyhlíží jako průhledný válečný stan. Za větvemi ovocných stromů se černají okna kněžiště.

Přímo u nohou mám hrob, nad ním železný kříž. Nad zemí se na narezlé tabulce ježí lámané litery. Nedají se přečíst. Přesto jsem si jist obsahem nápisu, můžu ho přečíst po paměti: „Poslyšte divu smutného, že Lochmar syna mého Simona z okna vyhodil...”

Zatočí se mi hlava, padá na zašlý náhrobek a já jí v tom nejsem s to zabránit.

„Mluvíte ze spaní, příteli, a já myslel, že to jsou mdloby. " Někdo nade mnou stál. někdo jiný mě pleskal po tváři. Obr s příjemným hlasem, dívka s otázkou v očích.

Byl jsem v kostele. Seděl jsem opřený o sloup v severní lodi. kousek od vchodu do sakristie. Hučelo mi ve spáncích a svíral se mí žaludek. „To ten zkažený vzduch. " řekla Rozeta a přistrčila mi pod nos pytlík s bonbony. „Jen jsi udělal pár kroků, zapotácel ses a začal padat. Mohl sis ublížit, nebýt toho pilíře, svezl ses po něm elegantněji než filmová hrdinka. Netrpíš na nízký tlak?"

„Kde jste byli? Hledal jsem vás."

„Šli jsme za tebou. Když ses poroučel k zemi, nestačili jsme přiskočit včas."

„To asi ne, byl jsem tu přece dlouho sám."

„Něco se ti zdálo."

„Chci vědět. proč jste zůstali venku. Vy jste to na mě políčili, že?" Podívali se na sebe, na rtech nejistý úsměv.

„Skutečně jsme vám byli v patách. Mrzí mě, že jsem vás nezachytil, když jste padal, přišlo to opravdu nečekaně."

Gmünd se tvářil zkroušeně, ale bylo patrné, jakou má z události

radost.

„Vy jste tu ženskou neviděli?" vyjel jsem na ně.

Opět se na sebe podívali. „Asi se vám něco zdálo. " řekl Gmünd. Vypadal jako pozůstaly na pohřbu. Klobouk držel v jedné ruce, v druhé deštník a hůlku. I Rozeta si sundala čepici - to bych byl od policajta nečekal. „Ten váš sen je velmi zajímavý, " pokračoval rytíř.... Poslyšte divu smutného, že Lochmar syna mého z okna vyhodil. Tady jste skončil. Dál je to: Mne smutnou máti v srdce uhodil zármutkem velikým. Takhle zní celý epitaf, po tři století napsaný na hrobě chlapce.

který tu zahynul pod zvonící. Právě toho, o němž jsem vám vyprávěl. Musel jste si o tom někde přechíst, protože si nevzpomínám, že bych vám byl ten nápis citoval. Ovšemže tady za kostelem býval hřbitov. Hřbitov a zahrada, která časem zpustla, potom tu pásli dobytek. Muselo to vypadat bukolicky - Štěpán, zvonice, Longin a Všichni svatí, mezi nimi ovce a všude kolem pole. Vskutku utěšený kout. Hřbitov pak taky zrušili, ze zahrad zbylo pár stromů."

Vrhl jsem na něj nevěřícný pohled, ale nevšímal si toho. Otočil se a zamířil k velkému oltáři. Rozeta si strčila do pusy bonbon a vykročila na druhou stranu. Sbíral jsem se ze země. Měl jsem na sebe vztek, obzvlášť mě zlobilo, že Rozeta bere mou slabost jako samozřejmost. Gmünd také. Takhle si mě ve svých službách moc dlouho neponechá.

„Mocker!" zahalekal, až se to rozlehalo. „Co bychom si bez něj počali?" Stál před oltářem a ukazoval na okna. „Vidíte ty kružby? A tamhle to gotické lomení oken hlavní lodi - víte. co tam zanechalo baroko, než to Mocker opravil? Kulatá okénka!"

„Přiznám se. " pokusil jsem se připojit k jeho kritice, „že baroko taky nemám v lásce."

„Baroko je ten nejhloupější směr. Co horšího nás ještě postihlo? Funkcionalismus a stylová rozbředlost dvacátého století. Nic proti stavbám, které baroko stvořilo nově, ale jak si tehdejší architekti mohli dovolit představovat skvostnou gotiku? Nehorázná drzost. Barokní baňky na české vesnici -prosím, venkov to snese a je to nakonec první velká stavební jednotka, která tu zdomácněla, ale jinak na baroko pozor, umí být rozlezlé a vlezlé. Ve městech znamenaly jeho složité půdorysy, přebujelé zdobení a kopule katastrofu. Gotická stanová střecha, nejcharakterističtější prvek architektury středověké

Evropy, vzala za své kvůli těm plebejským cibulím! Věřím v krásu jednoduchosti, neboť ta se složitostí nedá překonat. Renesance na ni navázala organicky, uznávám, že velká věž Svatého Víta, která mi léta byla trnem v oku, působí sama o sobě odvážným, a přece vyváženým dojmem. Ale vezmeme-li do zorného pole celou katedrálu, i s věží, která měla jít dolů a nešla, nemůžeme v ní nevidět to rouhačské - to poukazování nikoli k Bohu, ale na sebe sama."

„Proti barokním kostelům je snad katedrála ještě krásná."

„Mě o tom přesvědčovat nemusíte. Já vím, je to taková moje mánie, získávat lidi na svou stranu, i když už tam možná jsou. Co myslíte. Rozeto, daří se mi to?"

„A co ten podivín Prunslík?" odpovídala mu otázkou. „Myslela jsem, že je to váš sluha, ale jak se zdá, moc na vaši práci nedbá."

„Není to sluha, nýbrž svobodný člověk a může si dělat, co chce. Tak trochu blázen, jak jste si už všimli. " Gmünd si zastínil oči proti rannímu světlu. Snažil jsem se vysledovat jeho pohled. Nejspíš jím obhlížel kružby v oknech. Dokonce si vytáhl notýsek a začal si něco zakreslovat.

„To jeho jméno. " pokračovala Rozeta - „Raymond. Není anglické?"

„Vaše taky nezní zrovna česky."

„Tatínek trval na Růžence, maminka chtěla exotiku."

„Raymonda jsem poznal už dávno, chodil do stejné školy. První krajan, s kterým jsem se v Anglii setkal, i když tehdy toho o Cechách moc nevěděl. Byl jsem v nejvyšším, on v nejnižším ročníku. Nemohl jsem se dívat, jak ho týrají spolužáci. Vadilo jim, že ho Bůh udělal jinak. Vzal jsem ho pod svou ochranu a spřátelili jsme se.

Je to syn českého emigranta před nacisty, napůl Angličan. Narodil se po válce, jeho matka byla Angličanka ze zchudlého šlechtického rodu odněkud z Lancashiru. Oba jeho rodiče prý měli modrou krev - on to aspoň tvrdí. Nevím, zda je radno tomu věřit, ale je mi to jedno."

„Je tedy vaším zaměstnancem?"

„Dá se to tak říct."

„Co pro vás dělá?"

„To a ono. Vyřizuje pochůzky po úřadech. Sám bych to všechno nestihl."

Bylo vidět, že ho rozhovor unavuje. Podíval se na hodinky a zvedl prst. V tu chvíli začaly kostelní hodiny odbíjet osm.

„Znovu náš Mocker. I střecha na věži je jeho, stejně jako velké gotické okno probourané v průčelí. Před sto dvaceti lety byli Pražané chytřejší než dnes, dovedli si vybrat architekta. Nedá se to bohužel říci o radnících: to byli stejní zabeďněnci jako ti dnešní: právě tehdy začali zvažovat asanaci Židovského Města. Dneska se nad purismem ohruje nos, jenže kult nového musí skončit krizí. Dokládá to móda splácánin všech možných stylů. Josefu Mockerovi lze samozřejmě vytknout přezdobování, jež se hodilo spíš pro francouzské katedrály než pro české kostely, ale to je jen minimální prohřešek, na který měl za vše. co pro znovuoživení gotiky udělal, svaté právo.“

Gmünd krácel jižní lodí chrámu, ťukal hůlkou o dlažbu, zastavil se u všech tří oltářů a chvíli si je znechucené prohlížel. „Odporné. Bude to muset pryč. Podívejte se tamhle na svatého Řehoře. Má se tvářit útrpné, ale vypadá jako obecní moula. A ta příšerná Pieta! - už jste viděli něco nechutnějšího? A tamhleto taky stojí za pozornost - oltář Panny Marie Svatoštěpánské. Rokokový oltář.“

„Mně se líbí, “ řekla Rozeta vzdorné.

„Mně ne. Napuchlý vřed na čisté pokožce gotického chrámu. Tolik falše a předstírání! Jsem skutečně rád, že už tu není Rozálie od Škréty, toho přeceňovaného mazala. Pro mé za mé to můžou odnést zloději. a s tím všechny ty prdelaté andělíčky. Kostel tu musí nechat, ten neunesou.“

„Kaple a oltáře taky neunesou, “ nedala se Rozeta.

„S těmi se vypořádám já, “ opáčil Gmünd, ale už klidněji. Byl zadýchaný od rozčilení, musel si otřít obličej. „Půjde to pryč, “ dodal.

„To vám nikdy nepovolí, “ řekla Rozeta zotra. „Ani já nesouhlasím s tím, co říkáte. Tyhle věci se musí řešit jinak.“

Jako by někde něco zaskřípalo. Gmünd se mračil, snad spíš v roztrpčení, že se nechal unést, než kvůli jejímu odporu. Znovu se podíval na hodinky a chladným tónem oznámil, že budeme muset jít. Bloček a tužku zastrčil do kapsy a došel si pro klobouk k lavici, kde ho nechal ležet. Ledabyly ho oprášil. V duchu jsem Rozetě vyslovil obdiv, jak dokázala rytíři oponovat, a přitom si nepočínat jako protivný policajt. Její uniforma opět nabyla falešného vzhledu: připomínala maškarní kostým, masku nasazenou se záměrem něco skrýt.

Po očku jsem si prohlédl její postavu, uvězněnou v černé látce

praskající ve švech. Ten oděv se k ní nehodil, to bylo nabíledni, ale nyní jsem si povšiml ještě něčeho: nepasovalo k ní ani to tělo! A buclatý obličejík cherubínka z barokního oltáře už vůbec ne. Dolíčky, jež se jí dělaly při úsměvu ve tvářích, byly nepochybné pravé, ale ne obličej - ten byl nepochybně odjinud.

Všimla si mého pohledu. Oči jí potemněly a uhnuly jinam. Je možné, že se ostýchá? Na konci dvacátého století, kdy se tělesné partie ze zásady zdůrazňují? Skutečné se zdálo, že chce všechno, co je na ní ženské, schovat.

Následoval jsem Gmünda k východu. Když zmizel v sakristii, otočil jsem se po Rozetě. Právě se zastavila u druhého sloupu jižní lodi, sehnula se a sebrala něco ze země.

„Hádej, co jsem našla. “ zavolala na mě. „Někdo tu ztratil pětikorunu.“

U východu minci vhodila do plechové kasičky s příspěvky na kostel. *Nevermore*, zakrákal krkavec nad vížkou Svatého Longina. Teď už jsem věděl, co to znamená: „Neuprchneš před sebou samým.“ Děsivý zážitek ve svatoštěpánském kostele potvrdil, že to, před čím jsem léta utíkal, se mnou zůstane po všechny mé dny.

IX

*Co o tom říci? Co říká kruté svědomí, ten
přízrak na mé cestě?*

W. Chamberlayne

Šeřík má nejkrásnější květy. Nebo druhé nejkrásnější - nic přece nepředčí růži. Anebo třetí nejkrásnější - mezi růžemi a šeříky jsou zajisté pivoňky. Hrozny šeříkových kvítků v čiré skleněné váze mě uvádějí v úžas. podobné jako růže rozbujele hodinu před opadáním a pivoňky v ranních paprscích, pronikajících východním oknem. Když říkám šeřík, myslím tím šeřík před rokem čtyřicet pět: ve vůni mých šeříků není stopa po střelném prachu, po spálené naftě, po zpolitizovaných dějinách. Ale jak si je odmyslet? Ta urážka postihla i karafiáty, ozdoby významných mužů v šedých oblecích; neobejde se bez nich vítání na mezinárodním letišti ani ikebany v zasedacím sále. Květiny V. I. P. Když dojdou vázy, poslouží lahve. I červená růže je v ohrožení; snad je přestojí bez ztráty lístečku. Růžový záhon je jako středověká zahrada místem pro rozjímání. Vstupuji do něj. Odmyslím dvacáté století.

Květiny ve vázách na hlavním oltáři ve Svatém Štěpánu byly bílé šeříky. Uvědomil jsem si to v den, kdy jsem šel do nemocnice za inženýrem Záhirem. Ani jsem se tomu už nedivil, hodil jsem to za hlavu. Mohly být umělé, mohli je přivést z Holandska nebo z Brazílie. Avšak proč? Kvůli komu?

Záhir byl podsaditý rtuťovitý muž krátce po čtyřicítce, ani v pruhovaném pyžamu a světlemodrém županu nepostrádající eleganci a upravený vzhled. V nemocnici na Karlové náměstí si platil nadstandardní pokoj se sprchovým koutem, televizorem a terasou, odkud měl výhled na opadané stromy v areálovém parčíku a věž kostela svaté Kateřiny. Pokoj se topil v barvách, všudypřítomné kytice řezaných květin dávaly zapomenout na špitál. Nejvíce tu bylo žlutých a žlutočervených tulipánů, snad až nevkusně dokonalých svým nadměrným vzrůstem a velkými, navlas stejnými poháry květů. V tom puntíkářství, v té přešlechtěnosti bylo něco tupého: není snad tulipán květinou hlupáků? Pacient na ně ukázal a lhostejně prohodil, že neví, kdo mu je poslal. Měl snědou pleť, která s jasnými barvami květin mírně kontrastovala, seděl na lůžku opřený o kupu polštářů a

loupal pomeranče. Před sebou na příkrývce měl táč. na němž se slupky vršily přes ovoce. Zahlédl jsem také hrozny, jablka a jakési nazelenalé plody s masitými ostny, mně neznámé. Záhir, s jehož ulepenou rukou jsem si nad tou úrodou právě potřásl, si mého zvědavého pohledu všiml a jednu ostnatou kouli mi nabídl. S díky jsem odmítl. Vyzval mě. abych se posadil. Rozhlédl jsem se po pokoji, ale na obou židlích, které tu měl. stály vázy. umělohmotné kelímky a dokonce i laboratorní odměrné válce s květinami. Všiml jsem si. že pod židlemi je vyrovnána řada plných lahví s rozličnými etiketami a pestrým obsahem. Nemaje, kam si sednout, opřel jsem se o psací stůl. jenž k výbavě pokoje nepatřil; jak mi inženýr sdělil, kolegové mu jej přivezli z kanceláře.

„Ti si vás tam nějak považují. " řekl jsem.

„Vědí, že bych bez něj byl jako bez nohy, " ušklíbl se a poodhrnul pokrývku na pravé straně lůžka. Spatřil jsem nohu ovázanou od prstů až k lýtku, pod obinadlem vyboulenou polštářkovým obvazem.

„Jak se to hojí?"

„Mně se všechno hojí rychle. " zahlaholil s přehnanou bodrostí a nacpal si do úst hrozen. Měl nehezky zlovyk mluvit s plnou pusou. „To víte. s takovým přísunem vitamínů... Nosí mi to sem ženské; ovoce i ty likéry. Kytky ne. Bůhví od koho jsou. Možná od tajné ctitelky."

„To ji musí stát pěkné peníze, " poznamenal jsem a přejel pohledem jeho rajskou zahradu.

„Jenže se tu ještě neukázala, " posteskl si. „Upřímně řečeno, taková návštěva by mě dovedla povzbudit. Ještě že za mnou chodí ty ostatní. Vidíte ten klíč ve dveřích? Můžu se tu zamknout."

Jeho vychloubání se mi nelíbilo: co mi je do jeho soukromí? S nechutí jsem si prohlédl jeho naježený knír, připomínající kočičí vousky. Vůbec celá hlava jako by patřila nevelkému, ale pěkně vypráskanému kocourovi. Nesouhlas na mně musel být znát. protože na mě zamrkal a řekl:

„Teď vypadáte jako vymačkaný citron. Ale máte pravdu, někdy to člověka unavuje, zvlášť když je po úrazu. Natržená patní šlacha ukrutně bolí, i když nepohybujete ničím jiným než pánví. A ty žebra... Prý to ještě není nic proti tomu, co zakusím, až mi odejmou prášky a podstoupím rehabilitaci."

„Ale už trochu chodíte, ne?" řekl jsem a ukázal na francouzské

hole opřené o zed'.

„Kam musím, tam dopajdám i po jedné, ale jinak je to bída. Odebrali mi potřhané žíly, sešili šlachy a lýtkový sval. Dělali to nadvakrát, takovou jsem tam měl paseku. Nejhorší je, že šlachy za těch pár neděl zakrní a pak se musí půl roku rozhýbávat. V prosinci jsem měl jet na sympozium evropských architektů do Lublaně. Ale já tam pojedu i tak, nemyslete si.“

„Přeju vám to. Koneckonců jste nedopadl tak hrozně, mohlo to být horší. Víte, co se mohlo stát? Rozhoupaný zvon má obrovskou sílu, ostatně se to už kdysi potvrdilo.“

Zde jsem se zarazil. Pověst o svatoštěpánském Lochmarovi se sem nehodila.

„Vím, co chcete říct. “ zvedl ruce a začal brebentit tak rychle, že jsem stěží rozuměl, „jsem vám ukrutně vděčný, doktoři říkali, že ještě pár vteřin a šlachy se mohla přervat, kulhal bych nadsmrti, moc, moc vám děkuju, pane Švachu... No a proto jsem chtěl, abyste mě navštívil. Byli tu z kriminálky a přišel i policejní náčelník, plukovník Olejář osobně, poslechnout si oběť zločinu. Ptal jsem se na vás a on mi v hrubých obrysech naznačil, jak se to s vámi má - nějaký politický škraloup, co? Ale kdo z nás si v životě nezaflirtoval s pány nahoře? Státní zakázka sem. kšeft nebo dva tam. Ani já nejsem žádné lilium. Počkejte, nic neříkejte, vy jste výjimka, mně je to jasné. Ale k věci. Prý si vás teď najal ten podivín Gmünd, dokonce ve spolupráci s kriminálkou, která, jestli to odhaduju správně, na něj nasadila někoho ze svých lidí. aby ho hlídal. Gmünd vás potřebuje jen občas. Nevím, na kolik si u něj přijdete, ale nabídl bych vám ještě jeden plat, neříkejte, že by se vám nehodil. Aspoň byste si koupil nový kabát.“

Pohlédl jsem na zmačkaný přšiplášť od inženýrky Pendelmanové. přehozený přes opěradlo židle, a při té příležitosti jsem si vzpomněl na její nešťastný osud a můj podíl na něm.

„Pokud tomu správně rozumím, “ řekl jsem, „chcete si mě najmout jako tělesného strážce - něco v tom smyslu. Pak vás musím ujistit, že mi podobný úkol svěřili u policie a strašlivě jsem při něm zklamal. Na takovou práci se nehodím.“

Pokrčil rameny a řekl, že o Pendelmanové ví. „Mezi mým napadením a vaším nešťastným případem by se dalo najít ledacos podobného - to by vás nelákalo? Třeba vám to helfne u Olejáře.

Všichni přece vědí, že to nebyla sebevražda."

Nevěřil jsem svým uším. „Olejář vám něco řekl?"

„Musel, protože mám nárok na policejní ochranu. Jenže já ji odmítl, mnohem radši bych si najal vás. Už jednou jste mi zachránil krk, a já, cikánka stará pověřivá: si ho rád nechám zachránit zas."

„Obáváte se tedy, že se útok bude opakovat. "

„Jistěže bude. Olejář mi prozradil, že té bábě Pendelmanové nejdřív vyhrožovali; proto jste ji měli hlídat. No a mně to postihlo taky, jenže já to nebral vážně - až do chvíle, než mě drapli."

„A jak vám vyhrožovali? Taky dlažební kostkou?" Sakra. Ale už to bylo venku, nejradši bych si nafackoval. Žádný detektiv ze mě nikdy nebude; vždycky prozradím víc, než se dozvím.

„Dlažební kostkou? Tak takhle to bylo? Rozbili jí okno?" Tvářil se vychytrale, evidentně spokojený, kolik toho ze mě vytáhl.

„Ano. Pochopte, chci vědět, jestli vám vyhrožovali stejně."

„Jinak. Asi před měsícem jsem dostal dopis, týden na to druhý. Oba jsou u Olejáře ve stole."

„Plukovník tedy věděl, že jste v nebezpečí?"

„Nevěděl, vzkázal jsem ženě až odtud, ať mu je předá. Teď si láme hlavu nad tím, jestli je mezi mnou a Pendelmanovou nějaká spojitost."

„Co bylo v těch dopisech?"

„Řeknu vám to, pokud dohlédnete na moji bezpečnost."

„Chcete smlouvat?"

„Chraňbůh, vždyť jsem vám tak zavázaný. Ale přece jen chci vědět, na čem jsem, chápete? Kdo měl to štěstí a vyvázl z nebezpečí smrti, není propříště chráněný o nic víc než jiní. Potřebuju se pojistit."

„Tak dobrá. Až mě budete potřebovat, zavolejte. Ale přednost má Gmünd."

„Budu to respektovat. Takže k těm dopisům. Zvláštní byly tím, že je jejich autor nenapsal, ale nakreslil. Cáry vedené neumělou rukou, napohled pitomé čmáranice. Ale je v nich něco zlého, musí tam být. Proč bych je jinak hned nevyhodil?"

„Jak jste z nich poznal, že vám někdo vyhrožuje?"

„Na jednom obrázku jsem byl já. Z klubka zbytečných čar vykukovala moje kudrnatá palice, orámovaná nějakým oknem, možná okýnkem auta. Bezpečně jsem se poznal."

„Nemohl si z vás někdo vystřelit? Vaše děti?"

„To je možné. Ale kdybyste ty lístky viděl, muselo by vás napadnout, že se někdo záměrně snažil kreslit jako dítě. Jako stavební inženýr se v tom vyznám. Ten obrázek bych namaloval zhruba stejně, kdybych si vzal tužku do levé ruky, ač jsem pravák, a držel ji jako vařečku, když se míchá těsto. Zkusil jsem si to,"

„Co bylo na druhém obrázku?"

„Domky. Divné ošklivé domečky, které neměly střechu, A vedle toho řada lidí, asi pět nebo šest, možná víc."

„Domky bez střechy? Proč?"

„Nečekám od vás, že mi to vylustíte. Ať si láme hlavu kriminálka. Plukovník vám ty obrázky stejné neukáže. Pověřil

vyšetřováním jednoho ze svých lidí, lakového protivného chlapa v kožené bundě, prý opravdové eso. Mně ten kluk připadal jako arogantní náfuha."

„ Nejmenoval se Junek?"

„Už nevím, ale je to možné. Takže ho zníte. Jestli je to on, dal bych si na něj pozor. Ten má za lubem víc, než by jako policajt měl mít."

„Dá se říct, že se s ním trochu přátelím. " podotkl jsem, ale přesvědčiví to neznělo.

Věnoval mí pochybovačný pohled a poznamenal, že být mnou, rozhodně by Junkovi zbytečně nekřížil cestu.

Chvíli jsem dumal nad jeho slovy. Olejář musí být zoufalý, když se kromě schopného Junka rozhodl v pátrání angažovat i takového outsidera, jako jsem já. Navlékl to jako spolupráci s Gmündem, ale tuší, že bych mohl pomoci i jemu. Nakonec si mě pojistil tím, že mě dal do tandemu s Rozetou; možná jí uložil sledovat stopu, o jaké já nemám tušení. I to, že jsem právě dostal od Záhira práci, může být jeho iniciativa, ovšem já se mám domnívat, že inženýr jedná za jeho zády. Ty kreslené anonymy plukovník rozhodně nebere na lehkou váhu. Nebo v tom vidím víc, než tam je?

„Mezi poštovní výhrůžky a vaše přepadení dává policie souvislost. Jak se to vlastně stalo?"

„Nevím toho o moc víc než vy. Toho dne brzy ráno mě probudil telefon, byl to ředitel naší firmy - aspoň se tak představil. Hlas měl trochu změněný, to je pravda, takový nakřáplý, ale jinak to byl mně dobře známý hlas; zakalení jsem přičítal nachlazení nebo pořádné

opici. Mám okamžitě přijet, nařídil mi, v projektu nového sídliště, který jsme právě dodělali, je vážná chyba. Ne, řekl to jinak - řekl, ostudná'. Anebo, osudná', nebylo mu rozumět. Oblékl jsem se a vyšel před dům. Ke garáži musím přejít přední zahradu. A jen otevřu vrata, někdo mi přehodí přes hlavu jutový pytel a už se vezu. Něco jsem

musel vdechnout, když jsem otevřel pusu a chtěl řvát o pomoc. Smrděl tam líh, to jsem si ještě stačil uvědomit a pak jsem odpadl. Ti gauneři to něčím napustili."

„Byla ještě tma?"

„Zrovna se rozednívalo."

„Nikoho jste nezahlédl?"

„Ne."

„Kdy jste přišel k sobě?"

„Až ve věži, i když to jsem ještě nevěděl, kam mě zatáhli. Pořád jsem měl přes obličej tu kuklu. Probudila mě strašlivá bolest v noze. Nejdřív mi ji probodli, ale mnohem horší bylo, když mi mezi šlachou a kostí provlékli provaz. Znova jsem ztratil vědomí, nedalo se to snést. Pamatuju se až na to, jak mě někdo rozhoupává. A na rány, které jsem bral o zeď. Pytel na hlavě jsem už neměl, ruce byly volné, ale moc platné mi to nebylo. Kryl jsem si dlaněmi obličej a hlavu a loučil se se životem, sám jsem si zvonil umíráček. Ztratil jsem vědomí, znova ho nabyl a pak to přestalo. Najednou jsem byl ve zvonici sám. lítal jsem sem a tam a bylo děsivé ticho. Údery zvonu jsem vůbec nevnímá, už jsem byl dočista hluchý. Potom mě někdo zachytil - rozkukám se a vidím anděla spásy: přede mnou stojíte vy, šermujete rukama a něco povídáte. Ale to už na mě zase jdou mráкотy."

„Chtěli vás zabít, co myslíte?"

„Co byste řekl vy?"

„Spíš to vypadá na varování. Poslední varování."

„Souhlasím. Způsobili mi otřes mozku a otloukli žebra, ale kdyby mě opravdu chtěli oddělat, stihli by to desetkrát, času měli dost."

„Jaký mohli mít k takovému varování motiv? Co jim na vás vadí?"

„To bylo první, na co se ptali Olejář s Junkem. Abych byl upřímný, nemám ponětí. Závist? Msta bývalých majitelů naší vily? Dům jsme na nich vysoudili při restitucích a rozešli se s nimi ve zlém. Junek si na ně chce posvítit, ale mně to připadá přitažené za

vlasý."

„Padl jste do léčky a nebylo těžké vás tam dostat. Únosci dobře věděli, jak vám záleží na vaší práci. Znají vás."

„Ano. to říkal plukovník taky. Napadlo ho, že by v tom mohla mít prsty konkurenční projektová firma."

„A je taková firma?"

„Vy jste dobrý. Takových firem je aspoň třicet, a to počítám jenom Prahu a jenom ty středně velké. Běžná konkurence. Kdyby tu nebyly zákony, nejspíš bychom se navzájem povraždili. Ale komu by se chtělo nadosmrti bručet v base? To si každý rozmyslí."

„A přece - nepřipravili jste někoho o vyjednanou zakázku?"

„A zas nejste první, kdo se ptá. a i vás musím zklamat. Nepřipravili. Aspoň v posledním roce ne. Dělalí jsme na projektu toho sídliště, s námi se na tom podíleli jiní. Na takhle silný podnik by si nikdo netroufl."

„A co zaměstnanci od vás? Jak s nimi vycházíte?"

„Se všemi dobře, já to s lidmi umím. Dám vám svůj recept: chvalte a lichote. Nikdo vám neodolá."

„Mluvil jste o svých přítelkyních. Není některá vdaná?"

Bylo vidět, že ho to zaujalo. „Chápu, kam míříte, " řekl. „Vdané jsou skoro všechny. Vidíte, tohle vaše kolegy z kriminálky nenapadlo. Ale na druhou stranu přišli s něčím, co nenapadlo vás. Nevíte totiž všechno. Jsou ještě dva lidé. kteří dostávají podobné dopisy jako já."

„Kdo to je?"

„To kdybych věděl. Ale když tu byli Junek s Olejářem. bavili se o nich. Říkali, že když mě ti únosci tak zřídili, musejí tamti dostat policejní ochranku."

„Ale proč mi to Olejář zatajil?"

„Asi vám nedůvěřuje. V souvislosti s tím mluvil o Bělské, té udělané holce. Její zadek je ozdobou policejního sboru. Jednou se na mě přišla podívat, ale já ještě nebyl ve formě. Skoda. Ona o tom určitě něco ví, já vám víc neřeknu."

Záhir obdivuhodně křepce vyskočil z postele, natáhl se pro berle a přešel ke stolu. Ukázal na jednu z lahví a vyzval mě, abych ji otevřel a připil si s ním na spolupráci. Nalil do umělohmotných kelímků, byla to brandy. Dostala mě do nepřírozeně nálady, po níž vždy přijde zlom. Vykládal jsem Záhi-rovi o svých nedokončených studiích a

vyslechl příběh jeho kariéry úspěšného projektanta. Pak znovu zavedl řeč na Rozetu, chtěl se o ní dovědět co možná nejvíc, jeho záměry byly jasné. Silně mě to popudilo, snad proto, že jsem o ní uvažoval úplně jinak. Já se o ní nic dozvědět nechtěl - neměl jsem na to právo. Druhý pohárek jsem odložil nedopitý. Záhir si to vysvětlil špatně. S úsměvem řekl, že jestli mám s Rozetou nějaké úmysly, stačí naznačit a on mi do zelí nepoleze. Tím mě dopálil ještě víc. Jaké úmysly, prosím vás, obořil jsem se na něj. Hodil jsem na sebe kabát a na cestě ke dveřím řekl, ať zavolá, až mě bude potřebovat. Záhir mě chtěl ještě zdržet, ale vtom se otevřely dveře a vstoupila jakási žena, krasavice trochu primitivního vzezření. Husté zrzavé vlasy, široká ústa, postava, která kaskádovitě přetékala sebe samu jako barokní fontána. Div mě neporazila. Jakmile spatřila Záhira, vrhla se mu kolem krku. Banány, které mu nesla, upadly na zem. Došlo mi, že to není jeho žena, a kvapil jsem ze dveří. Než za mnou zapadly, slyšel jsem jejich smích. Chtěl jsem zastrčit ruce do kapes a zjistil jsem, že mi kapsy plandají podél boků. Kabát byl navlečen naruby.

V dalších dnech můj telefon mlčel, neozval se Gmünd ani Záhir, nezavolal ani Olejář. V jednom kuse pršelo, kvůli zatažené obloze se v oknech protějšního bloku od rána do večera svítilo. V kostele jsem nastydl, a tak jsem ležel ve svém pokoji na Proseku a nevycházel ven. Pálilo mě v krku, teklo mi z nosu a hučelo v uších. Četl jsem si u rozsvícené lampy. Zkoušel jsem se ponořit do Pekařových studií o husitském hnutí, vyhledal jsem si kapitolu o řádění Želivského na Novém Městě. Po zádech mi přebíhal mráz a já nevěděl, zda je to četbou či horečkou.

Listopadový déšť neustával, bez deštníku se nedalo doběhnout ani do samoobsluhy, natož vyjít si do Ďáblického háje. Deštník jsem neměl. Můj mackintosh filmového detektiva zklamal, promokavý byl až hrůza.

Zkoušel jsem pečlivěji se starat o své exotické květiny, ale žily si svým životem a kromě pravidelného zalévání mé nepotřebovaly. Jen vinné révě ze stráně nad Botičem se nevedlo tak jako dřív. V posledních dnech výhonek zežloutl, jeho stonek se pustil špejlí, kolem nichž se tak dlouho ovíjel, a ležel v hlíně jako mrtvolka novorozeněte. Listy se kroutily a vyvstaly na nich bílé skvrny. Udělal jsem nad rostlinou kříž, ale nechtěl jsem ji vyhodit, dokud úplně

neuvadne.

Paní Frýdová začala být nesvá, že jsem už několik dní nevytáhl paty. Asi si všimla, jak jsem předrážděný, a dozajista jí neušel můj obličej člověka, který je schopen usnout až před rozedněním a z neklidného spánku se probírá kolem poledne. Ke konci týdne, bylo to v pátek, kdy jsem nebyl schopen vstát z postele a jen jsem upíral nevyspalé oči na bílý strop, vstoupila do mého pokoje s náručí plnou knih a prohlásila, že mi vybrala ze svých nejoblíbenějších a že možná vytlouká klín klínem, ale že to někdy pomáhá. Knihy s žuchnutím dopadly na stůl a paní Frýdová za sebou zavřela dveře.

Přinutil jsem se v posteli aspoň nadzvednout a natáhnout ruku po svazku, který byl nejvýš. Horace Walpole: *Otrantský zámek*. Usmál jsem se a nezávazné knihu otevřel v polovině. Za okamžik jsem se vrátil na začátek a začel se. To bylo ráno. Najednou zaklepal bytná na dveře, nesla mi večeri. Byl večer.

V pokoji od rána svítila lampa, nevnímál jsem čas. Za oknem teď byla tma, budík ukazoval tři čtvrtě na osm. Knihu jsem měl přečtenou. Najedl jsem se a zvědavě sáhl po ostatních svazcích. Clara Reevoová: *Starý anglický baron*. Ann Radcliffová: *Záhady Udolpha*. Edgar Allan Poe: *Anděl pitvornosti*. E. T. A. Hoffman: *Písmár*. Joscph von Eichendorff: *Šálení podzimu*. A byly tam další.

Ty knihy mě vyléčily. Přeháněl bych, kdybych řekl, že v neděli jsem se cítil jako rybička, ale latimérie je koneckonců taky ryba, a zhruba tak jsem si připadal. Vytloukání klínu klínem zabralo a nemínil jsem v něm přestat. Oblékl jsem se a dojel na Nové Město, po němž se mi během nemoci stýskalo. Na Karlově náměstí jsem zašel do Černého pivovaru, nevlídné hospody, kde jsem se občas zastavil na oběd. U výčepu jsem si objednal grog. Vybral jsem si nejčistší umakartový pultík a zamířil k němu. stál u něj starý muž nad talířem polévky. Když jsem usrkl z horkého nápoje a mimovolně zvedl zrak, zjistil jsem, že se dívám do tváře profesoru Netřeskoví.

Usmíval se, zvědavý, jestli ho poznám. Přátelsky jsme se pozdravili, já jeho vřeleji, neboť jsem toužil po společnosti a lepší jsem si v tu chvíli nemohl přát. Přišlo mi však divné, že je tu v neděli o poledni sám, a zeptal jsem se na jeho ženu. Rozesmál se a řekl, že jsem stále stejný jako na boleslavském gymnáziu. Pak mi s napůl omluvným, napůl ironickým úsměvem vysvětlil, že je otcem pětiměsíční dcery, a když už nemůže ten kravál doma vydržet, uteče

do hospody. Starý pán v rozpacích. Jeho žena je vegetariánka, pokračoval, a nevadí jí, když se on. nenapravitelný milovník české kuchyně, jde najíst ven.

Prohlížel jsem si jeho tvář a hledal známky sešlosti. Žádné jsem nenašel, nevypadal o moc starší, než když jsem ho viděl naposled. Očka za silnými brýlemi byla živá. tváře zdravě zardělé, křivé vystouplé zuby zažloutlé od tabáku – nesporná známka pravosti. Jako kdyby mi četl myšlenky, začal mě ujišťovat, že se mu manželství vydařilo a též jeho paní je spokojení. Věděla, koho si bere. Kdo byl do stáří starým mládencem, těžko mění své zvyky. Lidé je pokládají za vnučku s dědečkem, jeho dceru mají za pravnučku. Když mi to říkal, znovu se rozesmál. Pozval mě k sobě, prý ať se přesvědčím, že to může klapat i v tak podivínských domácnostech, jako je jeho. Nenechal jsem se pobízet.

Zavedl mě do nenápadného činžovního domu ve Václavské ulici. Vyjeli jsme výtahem do třetího patra. Dvoupokojový byt byl situován sice do dvora, ale na jihovýchod, čehož si Netřesk cenil.

Setkání s paní Netřeskovou bylo trapné. Z předsíně jsme vstoupili do kuchyně s květovanými záclonkami ve spodní části oken. Netřesk očekával, že ji zastihne tady, a když nebyla ani ve vedlejší obývací, zavolal na ni. Ozvala se z ložnice. Pokynul mi, abych šel dál. Přiložil si prst na rty, na znamení, že malá spí.

V ložnici byly zatažené závěsy a starého profesora zradily slabé oči. Nemluvné nespalo. Paní Netřesková seděla ve starodávném ušáku vedle rozestlané postele, držela dítě v náruči a kojila ho. Podle výrazu v tváři právě vedla vnitřní svár sama se sebou, zda má manžela požádat o strpení, nebo dítě narychlo odložit. Spokojeně sálo. Ten výjev byl překrásný, a já jsem ho neměl vidět. Nejistě se na mě usmála a řekla, že ruku mi podá za chvíli. Tvářil jsem se jakoby nic.

Netřesk byl vyveden z míry ještě víc než my. Vyzval mě. abych se posadil a dělal ženě společnost, on zatím uvaří v kuchyni kávu, a nechal mě tam, ať si poradím, jak umím. Měl jsem sto chutí jít za ním a ponechat matku a dítě jejich intimitě, ale to by zas vypadalo jako útek. Sedl jsem si na okraj postele.

Rozhostilo se ticho, bylo slyšet jen zvuky vydávané ústy nemluvněte. Byl jsem rád, že je v pokoji šero. Planuly mi tváře a bylo mi paní Netřeskové líto, že ji muž uvedl do takové situace.

Koutkem oka jsem se po ní podíval, ale povzbudivě se usmívala na dítě. jako bych v pokoji vůbec nebyl. To mi dodalo odvalu k hovoru. Řekl jsem, že si ji pamatuji ještě jako studentku. Odpověděla, že je to možné, ale ona si mě nepamatuje, vždycky se dívala jenom po starších chlapcích, drobotina ji nezajímala. Ihned si uvědomila, jak směšně ta odpověď zní, vezme-li se v úvahu věk jejího muže. a znovu upadla do rozpaků. Abych to zamluvil, začal jsem se vyptávat na profesory, kteří ji učili, a vzpomínal na ty své. Navrhla, abychom si jako spolužáci tykali: ona je Lucie. Představil jsem se celým jménem a sám sebe udivil samozřejmostí, s jakou jsem je vyslovil. Připojil jsem za to němý dík Rozetě.

Párkrát jsem sklouzl pohledem k Luciiným ěadrům, která v potemnělém pokoji svítila jako dvě kulaté lampy a přitahovala zrak téměř násilím. Překvapilo mě, že nejsou zvlášť velká, ale jejich těžkost prozrazovala, v jakém se nacházejí období. Bělostnou kůží prosvítaly namodralé věnečky žil. Odtáhla dítěti hlavu od pravého prsu a přiložila ji k levému.

Tam. kde dítě doposud sálo. se udělala bílá kapička, zvětřila se a zakulatila. ale neštěkla. V kuchyni zapískala konvice, ozval se cinkot šálků. Dítě na okamžik přestalo pít. jako by se zaposlouchalo. Než se znovu přisálo. zvedlo baculatou ruku a uchopilo volnou bradavku. Kapička mléka mu skanula mezi prsty.

Objevila se nová kapka. Odtrhl jsem od ní zrak. zvedl oči a lekl se pohledu Lucie Netřeskové. Hleděla na mě plná slitování, její oči věděly přesně, jak vyprahlá jsou má ústa a krk. A udělala něco nečekaného. Opatrně si dítě posunula k pravému boku, aniž ze mě spustila zrak. Udělala mi místo u svého těla. Jak jsem to mohl dopustit? Ale tehdy jsem se jako v transu svezl z postele na huňatý koberec a po kolenou se dovlekl k matce. Opřel jsem se jí dlaněmi o stehna a ucítil její ruku ve vlasech. Neuvěřitelné se stalo skutečností: pohládila mě krásná žena. Její obraz se mi chvěl před očima, jasně jsem neviděl nic než ten smetanový korálek uprostřed tmavého kroužku. Teplá dlaň mi konejšivě tiskla krk a jemně přitahovala hlavu k měkkému tělu. Na ničem nezáleží, jenom na téhle chvíli, říkal hlas tichého pokoje. Udělej, co musíš, nebudeš toho litovat. Ale zaváhal jsem. Pomalým pohybem jsem otočil hlavu k nemluvněti. ucítil na rtech jeho slaboučký dech. zvedl jsem k němu oči a musel ucuknout před jeho vyděšeným pohledem. Otřel jsem se přitom o

bradavku Luciina ňadra, pálilo to na tváři jako škrábnutí.

Za dveřmi cinkla lžička o porcelán. V tu chvíli jsem byl na nohou a stoupl si k oknu. předstíraje, že si zpod závěsu prohlížím špinavý dvůr. Ale neviděl jsem nic, jenom rozmazaný šedý den. Zamrkal jsem. obrysy domů se zostřovaly pomalu.

Slyšel jsem vstoupit Netřeska. nesl podnos s kávou. Oznámil ženě, že jí udělal heřmánkový čaj. Poděkovala a napomenula ho, že mi zapomněl nabídnout cukr. Zalhal jsem, že nesladím. a otřel si dlaní tvář. kde mé štípalo Luciino mléko. Určité je sladké, pomyslel jsem si. ale olíznout si prsty jsem se neodvážil. Zbrkle jsem vypil kávu a popálil si ústa. Omluvil jsem se, že mám nějakou práci. Profesor si vyžádal mé telefonní číslo; musíme zajít na pivo. Dal jsem mu ho. Když jsem stál na chodbě a on za mnou tiše zavřel dveře, hltavě jsem si olízal ruku. Jenže jazyk, ten opařený nešika. na ní už mateřské mléko nenašel.

X

Všechny cesty vedou vzhůru ke hřbitovu.

O. Mikulášek

Následující týden začal zle.

Přesně v sedm zazvonil budík, starý nepřítel. Současně zadrnčel telefon. Takové ranní burcování už jsem se naučil vnímat coby předzvěst neštěstí. Jako v bytě Pendelmanové. jako v chrámu Páně na Větrově. Když jsem rozespálý zvedl v předsíni telefon, vykoukla z ložnice hlava paní Frýdově. Ze sluchátka se ozval ženský hlas. Volající se nepředstavila, ale poznal jsem Rozetu. Říkala něco o Vyšehradě. mám tam přijet. Ke Kongresovému centru, okamžitě. Tam se všechno dovím. A zavěsila.

Paní Frýdovou očividně mrzelo, že se neodhodlala vzít telefon sama. Chtěla vědět, co se děje. odmítl jsem odpovědět. Urazila se a zavřela se v kuchyni. Pochopil jsem, že si nepřeje, abych si připravil snídani. V poslední době jsem měl dojem, že jí má přítomnost v bytě čím dál víc vadí.

Autobusem do Holešovic, metrem k Vyšehradu. Stihl jsem to za čtyřicet minut. Vyběhl jsem po schodech na dlážděnou terasu před Kongresovým centrem a okamžitě uhádl, kam zamířit. Pod dvěma železnými vlnkovými stožáry, někdejšími heroldy komunistických sjezdů, vládl neobvyklý ruch. Kůly. šedé a hrubé napodobeniny zlatem a dřevem obitých jehel, vztyčených kdysi Plečnikem na nádvoří Pražského hradu, obklopoval shluk lidí, mezi nimiž jsem poznal Junka a Rozetu, oba v civilních šatech. Rozeta na mě zamávala a pak zvedla hlavu a zahleděla se vzhůru, čímž se dostala do stejně směšného postoje jako ostatní. Sel kolem nějaký muž v čepici a taky se podíval, pak se zastavil. Neušlo mi. že se jeho ústa roztahují do úsměvu. Vzhlédl jsem ke špicím stožárů a spatřil něco neobvyklého: ponožky, které na ně navlékl nějaký šprýmař. Sloupy teď vypadaly jako nohy obra oblečené do ponožek, nahoře titěrné, dole tlusté, po stehna zaražené do betonové terasy. Groteskní podívaná na vandalský čin - kvůli tomu mé volali?

Pozdravil jsem se s Rozetou, Junek se nenechal rušit, mel u ucha vysílačku a u očí malý triedr. Oba byli bledí a oproti přihlížejícím velmi vážní. Kousek od nás stáli dva mladí strážníci a podle nejistých obličejů váhali, zda mají dát lidem zírajícím na sloupy

pokyn k rozchodu. Zaklonil jsem hlavu a užasl: ty divné ponožky dokonce vězí v botách! Špičkou trčely každá jinam a lehce se v ranním větru kymácely - jako by si obr protřepával nohy. Žasl jsem, že to všecko už dávno nespadlo. Na podrážce, jež ukazovala podél Nuselského mostu ke Karlovu, sedel narezlý holub: zobákem z ní vybíral nějaké svinstvo a spiklenecky na nás mrkal, jako by zvažoval, zda nám nemá hodit něco na zub.

Věnoval jsem Rozetě tázavý pohled, a tu prudce zafoukal vítr a ona, s očima stále upřenýma nahoru, vykřikla „Pozor!“ a s rozpaženýma rukama udělala krok zpět. Instinktivně jsem se přikrčil. Jedna ponožka spadla dolů a těžce pleskla o kámen, plná jako na Mikuláše. Rozletěla se na dva kusy: jeden modrý a dlouhý, druhý černý a krátký. Tím druhým byla polobotka, na níž ještě před chvílí snídal pták. Zakutálela se mezi betonové záhony s cypřiši. První část lidská noha v džínové nohavici, kterou jsem dopodud považoval za obrovu ponožku, zůstala ležet pod sloupem.

Jako první to pochopil muž v čepici: zlomil se v pase a začal zvracet. Strážníci se na sebe krátce podívali a dali se do rozhánění shromážděných. Mnozí lidé prchali dobrovolně. Junek vyštěkl nějaký rozkaz, jedna z uniforem odběhla k vozu a přinesla roli modrobílé pásky, která za chvíli ohraničovala zakázané území. Rozeta poodešla stranou s mužem, jemuž se udělalo špatně. Ujal se ho jakýsi gentleman v tmavém obleku pod rozepnutým raglánem. Vykouznil z náprsní kapsy plochou lahvičku a poskytl první pomoc.

Také bych douškem nepohrdl. Dřepěl jsem před končetinou a nemohl odtrhnout zrak od místa, kde se pod vyhrnutou modrou látkou bělala kůže. Tam, kde byla džínová nohavice přervaná, asi v půli stehna, jsem se podívat zdráhal. Junek se přes prskající vysílačku s někým hádal - vyrozuměl jsem, že soudní lékař odmítá přijet na místo činu - a Rozeta křísila mladou ženu, jež před chvílí omdlela. Sebral jsem odvalu a šel se podívat po polobotce. Nebylo těžké ji u záhonu najít. Donesl jsem ji Junkovi, nadále zabranému do výměny názorů s patologem. Drapl po ní a přiložil si ji k volnému uchu jako sluchátko - uměl telefonovat ze dvou aparátů najednou. Svůj omyl hned poznal, a aniž přestal mluvit, udělal výhružný krok mým směrem. Záhir měl pravdu, když mě před ním varoval. Ucouvl jsem a gestem naznačil, že bota je špinavá a neměl by si ji strkat do kapsy bundy. Ale už tam byla. Vrátil jsem se k utržené noze a nyní

jsem se nevyhnul pohledu na strašlivou ránu. Nikde nebylo vidět krev. Napadlo mě, že stekla po sloupu, ale pohled vzhůru mě přesvědčil, že to tak není. Co to znamenalo? Že oběť musela vykrvácet ještě na zemi. Těsně vedle ulomené - ano, ulomené, spíše než přeríznuté -stehenní kosti zela v mase černá díra od špice stožáru. Ztuhlé svaly zachovávaly její kulatý tvar.

Druhá noha dál vítězně vlála na stožáru před Kongresovým centrem a špičkou černé polobotky ukazovala přes nuselské údolí někam ke Slupi. Sundali ji pomocí vysokozdvizné plošiny, trvalo to skoro hodinu. Obě končetiny byly odděleny od těla stejným způsobem: nikoli hladce odříznuté, nýbrž odtržené, odlomené. Podle druhu a velikosti obuvi a také podle stupně ochlupení pokožky je patolog označil za nohy mužské. Než si je odvezl k podrobné soudní pitvě, zeptal se nás. kde je mrtvola; nebylo totiž pochyb, že člověk, jenž takovýmto způsobem přišel o nohy, musí být po smrti. O tom. kam se poděl, jsme však přes důkladné propátrání okolí neměli potuchy.

Po desáté přijel na místo činu policejní náčelník. Vypadal přepadle a poněkud nešťastně, po nějaké rozhodnosti byla veta. Stejně jako minule v kanceláři se zdál být něčím zaskočený. U pravého ucha si držel hedvábný kapesník a třepal holou hlavou, na níž mu seděl švihácký klobouk; obvyklá rekvizita filmového gangstera.

Jeho první otázka se týkala Záhira: jestli ty nalezené nohy nepatří jemu. Rozeta mu s kyselým výrazem oznámila, že mu právě telefonovala a že je určitě celý. protože ji pozval na návštěvu nemocničního apartmá, s úmyslem předvést jí, že má všechny údy na svém místě. V duchu jsem se rozhořčil nad jeho nestydatostí, a popudilo to také Junka, i když z jiného důvodu. Obořil se na Rozetu, že Záhirovi o utržených nohou neměla říkat. Pokrčila rameny. Musela ho prý varovat, jestliže nechce, aby ho potkal stejný osud.

Odvážil jsem se hádku přerušit poznámkou, že nohy mohly patřit některému z těch. kteří rovněž obdrželi varování. Nato se Junek rozkřikl na mě, prý odkud o těch dalších vím. Musel jsem s pravdou ven: od Záhira. Záhir je hochštapler a děvkař, rozčiloval se Junek, a jednou prý na to dojde, beztoho má v tom jeho případě prsty ženská. Olejář udělal krok mezi naši rozhádanou trojici, zběžně si prohlédl kapesník a zastrčil ho do kapsy se slovy, že bude lepší, když

o těch druhých dvou ohrožených budu vědět. Jmenují se Řehoř a Barnabáš. Oběma se od rána snaží dovolat, ale u Barnabášů nikdo nezvedá telefon a Řehoř je na služební cestě.

Junek někam odešel, snad do vestibulu Kongresového centra, aby dal mezi nočním personálem dohromady potenciální svědky incidentu. Ještě než Olejář odjel do kanceláře, pověřil Rozetu úkolem co nejdřív se spojit s Řehořem a Barnabášem. abychom je mohli vyloučit jako možné oběti. Rozeta nasedla do služebního vozu a nastartovala motor. Skrz stažené okýnko jsem se jí zeptal, čím se Řehoř a Barnabáš živí. Motor zakašlal a umlkl. S neproniknutelným výrazem v tváři mi poskytla tuto podivuhodnou odpověď: „Myslím, že už to víš.“

Skutečné. Byl jsem si jist, že Řehoř s Barnabášem jsou buď architekti, projektanti nebo stavební inženýři.

Než se vůz rozjel. Rozeta mi s ostražitým pohledem, jímž se ubezpečila, že nás nikdo neslyší, vyřídila vzkaz od Gmünda: ve dvě hodiny mě bude čekat před kostelem Zvěstování Panny Marie. Řekl jsem, že se tam tedy uvidíme všichni tři. Přikývla a pak, jako by ji něco dodatečně napadlo, s úsměvem sáhla do kapsy a vytáhla svazek klíčů. Podala mi je okýnkem. Jsou od kostela, vysvětlila mi. včera si je vyzvedla na církevní správě. A pak řekla něco velice překvapivého: máme dnes jít s Gmün-dem sami, ona za námi přijde později. To se nesmí, namítl jsem a uvědomil si směšnost té situace: civilista připomíná zákon policistovi. Nesmí? opakovala suše: nesmí se to hlavně dozvědět Olejář - za žádných okolností. Zeptal jsem se, co má odpoledne tak naléhavého, že nemůže s námi - bude přece ve službě. Odsekla, že mi do toho nic není. Znovu nastartovala a odjela.

Na smluveném místě u kostela Zvěstování Panny Marie na Slupi - nebo též na Trávníčku - jsem byl před druhou. Prošel jsem se po Albertově a mhouřil oči před nízkým zlatým sluncem, jež se po dvou týdnech plískanic vyhouplo nad Vyšehrad jako pozdě. ale přece dozrálý delicias. Potkal jsem skupinku studentů z blízké lékařské fakulty, jinak zde bylo ticho a skoro liduprázdno. Z ulice Na Slupi ke mně doléhalo zvonění tramvaje, na vzdáleném výtoňském viaduktu slabě rachotil vlak.

Vzhlédl jsem k věži kostela, kam jsem před lety tak často chodil a který, jak se mi už tehdy zdálo, by měl sloužit za svatostánek spisovatelům, neboť jeho osmiboká zvonice s vyzáží arabského

minaretu a hrotem černým jako tuha připomíná ostře ořezanou tužku. Když ji ve čtrnáctém století stavěli, tužky se ještě nepoužívaly, avšak stavitelovo gesto pokory před pánem nad talenty se ve tvaru celé budovy nedalo přehlédnout. A tentokrát jako by se špice věže vypínala ještě výš než jindy, ale nebyl jsem s to odhalit příčinu toho zdání.

V kapse mi zachrastily klíče, které mi dala Rozeta. Vzal jsem je do dlaně a potěžkal, vychutnáváje pocit moci. Jako by se dveřmi, k jejichž zámku patří, nevcházelo jen do gotického kostelíka, ale současně i do chrámu všeho poznání. Pohled mi zabloudil ke stráni pod Karlovým náměstím, kde jsem za střechami Špitálu alžbětinek. kaštany botanické zahrady a věžemi Svatého Jana na Skalce vytušil temnou siluetu Faustova domu. Od rána mi vrtala hlavou Rozetina podrážděnost a podivné chování, její nevzrušivý, věcný přístup ke krutému žertu nepochybně šíleného vraha. Já sám, jak jsem nyní zjišťoval, jsem vyšehradskou událost dosud nedokázal vzít plně na vědomí - vždyť nejsem ani stín profesionála, jakým jsem se kdysi toužil stát, tak kde se ve mně teď bere ta necitlivost? Možná jsem si tu hrůzu prostě připustit nemínil z pudu sebezáchovy. Nač si barvit život načerno něčím tak příšerným, jako je nález utržených lidských nohou vlajících na stožáru namísto státní vlajky? Hrozit se nad tím? Možná dřív - ale dnes? Když je všude kolem tolik násilí, kdo by neotrnul? Noha naražená na stožár je přece i komická ve své tragičnosti. A naše doba si v černém humoru libuje. Co jí taky zbývá? Co zbývá nám? Směju-li se, nezahynu. Zoufáš-li si, zahyneš.

Ale jak je to potom s poznáním? Vidí míně oči slzící smíchy, anebo oči zalité neštěstím?

Podíval jsem se na hodinky. Bylo čtvrt na tři. Rozhlédl jsem se ulicí Na Slupi a ještě jednou obešel servitský klášter přes Albertov. Votočkovu a Horskou, ale Gmünd nikde. Našel jsem telefonní budku a zavolał do hotelu, kde bydlel. Recepční mě ubezpečil, že pan Gmünd ve svém apartmá není. Napadlo mne, že bych se mohl zeptat, jestli rytíř strávil v hotelu noc. Mám to udělat? Udělal jsem to. Nestihl jsem svou otázku ani vyslovit celou, a recepční praštil sluchátkem.

Vrátil jsem se ke kostelu, přistoupil ke dveřím pod věží a vzal za kliku. Zamčeno. Zkusil jsem klíče - a pasovaly. Zámky se jeden po druhém otevířely, bez skřípání, bez protestů. Ještě jednou jsem se

rozhlédl a potom jsem vklouzl do dveří.

Bylo tam světlo a teplo. První, co upoutalo můj zrak, byl sloup. Nezdobený, téměř desetimetrový okrouhlý pilíř s masivním soklem, nahoře s větrovým klenbovým žebrem, vzpínajícím se ještě dobrých pět metrů vzhůru, kde se strmé lámaly do obrácených kýlů chrámového dvoulodí. Není divu, že kostel tak učaroval Bohuslavu Balbínovi, jenž ho považoval za esenci českého stavitelství. A jak případný symbol je ten sloup, pomyslel jsem si, který samojediný podpírá všechno i sebe sama, a jistě chrání ty, kdo sem přicházejí. Je obilný vápnem, i klenby jsou bílé, i stěny mezi okny; čistota a neposkvrněnost, jež dávají zapomenout na dávná zneuctění. Na konci čtrnáctého století byl kostel pestrý jako všechny gotické stavby, v klenbách převládala modrá a zlatá, v oknech žlutá, zelená a červená. Nechybily ani orientální prvky, nápady odkoukané křižáky v Damašku, Jeruzalémě a Antiochii, které tu našly nový výraz v přetvářkách variací. Na žebrech obkročné klenby se střídaly proužky stříbra a rumělky, ve smaragdových výžlabcích triumfálního oblouku, oddalujícího dvoulodí od chóru, se třpytily zlaté lístky. Fantaskní květinové motivy, symboly věčného života, se proplétaly všude, kam pohlédlo mnohočetné oko věřících v Otce, Syna i Ducha svatého. Hostina očí. Kdysi dávno.

Přistoupil jsem ke sloupu, jenž znamenité soustředil světlo procházející okny, takže se zdálo, že sám osvětluje prostor jako obrovský neon. Zvláštním způsobem se vymykal výbavě kostela, především jednoduchostí opracování a oproštěností od veškerých zdobných prvků. Obyčejný sloup, neodpovídající žádnému velkému historickému slohu: snad ho tu dávno před středověkem vztyčil neznámý funkcionalista. Rýpl jsem do omítky klíčem, v bláhové naději, že zahlédnu pod bělobou rudý šrám a přesvědčím se o pravdivosti pověsti, která praví, že sloup tu před vystavěním chrámu sloužil co pohanské obětiště. Býval prý červený od krve zvířat i lidí, desítek odváděných nenasytným božstvům. Bylo moudré ho nestrhnout, když potom přišli s křížem a vodou, bylo prozíravé obtěžkat ho střechou a krovem. Jak nás učí řecká pověst, dokud se Atlas prohýbal pod břemenem, sekal dobrotu.

Sehnul jsem se a prsty hledal vryp po ostří nože. Nebyl tam. Jako by živá tkáň prastarého pilíře ranku sama uzavřela. Přitiskl jsem dlaň ke kameni. A tu se sloup, po věky neochvějný, ztuhlě zachvěl.

Dolehly ke mně vzdálené kroky, s úlekem jsem se otočil. Nikde nikdo - jenom ten pocit, stejný jako ve Štěpánovi a v Apolinári. I zde zela kazatelna prázdnotou a nic se nepohnulo na kruchtě s varhanami, a snad jen prach zvířený mými kroky vytrhl kněžiště z velebné nehybnosti. Zvuky musely přijít zvenčí, tady jsem byl sám s nadzemskou krásou chrámu.

Před sto padesáti lety se kostel spolu s přilehlým klášteřem stal filiálkou zemského blázince - jen díky tomu byl znovu vysvěcen, jinak hrozil úplný zánik. Zbožní Pražané sem měli přístup jednou za rok. Ještě dříve byl v klášteře ústav pro vzdělávání poddůstojníků; vodili si do kostela holky a bavili se bezuzdnostmi tropenými v místech, kde se dřív sloužila mše svatá. Barbarství armád nikdy nezklame - ve všech dobách má podobnou tvář. Vojsko se v servitském klášteře Na Slupi usadilo už koncem století osmnáctého, poté, co byl na příkaz císaře Josefa zrušen. Posádka dělostřelců a chovanci vzdělávacího ústavu Kinského a Kallenbergova pluku řádili v odsvěceném kostele jako v dobytém území nepřítelů: rozkradli co mohli, odnesli i píšťaly z varhan, aby je rozřezali a smíchané s olovem přetavili na střelivo do dlouhých mušket. Ale co to bylo proti podzimu 1420, kdy odsud, přímo z chrámu Páně, stříleli husité na Vyšehrad!

Klesl jsem před sloupem na kolena a opřel si o něj skloněnou hlavu. Pomodlit se, poprosit za odpuštění, k tomu mě nutila tíha okamžiku. Vážil jsem slova, ale vážla mi v hrdle. Jak odprosit kámen za zločiny tvorů, o nichž nevíte téměř nic? Slzy lítosti mi zamžily zrak a nestékaly už po tvářích, nýbrž padaly přímo na kamennou dlažbu. Déšť z oblačné duše.

Pak se to stalo. Spadla hvězda. Zlatá, lesklá malá hvězdička s krátkými cípy. Vedle ní druhá a třetí, potom sprška hvězd najednou. Vzal jsem jednu do ruky a přiblížil si ji k očím. Měkký plíšek ze zlata, do tenka vyklepaný jemnými prsty řemeslníka. A tu se ke mně sneslo ještě něco. Nebylo to zlaté, ale tmavě modré - modré z nebe, velké jako dlaň a lehounké jako pírko. Zvedl jsem hlavu. Z noční oblohy namalované na stropě se odlupovala jedna hvězda za druhou a ve zlatém víru padaly na dlažbu kostela. Na nebi po nich zůstávaly bledé cípaté stíny. Prastarý sloup se znovu zachvěl, nyní mohutněji, děravý vesmír zaburácel a otrásl se, jako by se mi chtěl co nevidět zřítit na hlavu.

V kostele se rozpoutala vřava. Lidé, kteří tu ještě před chvílí nebyli, nyní běhali z kouta do kouta a zdálo se, že se na něco připravují. Stěny praštěly jako pod údery hamru, z oken se s řinčením sypalo sklo, z kleneb padala omítka a usazovala se na přilbách vojáků jako namodralý sníh. Na jedné helmě jsem zahlédl hvězdičku; narudle se tam blýskala jako předzvěst něčeho neblahého. Muž, na něhož spadla, měl na prsou vyšíтый kalich. Přeběhl kolem, div že mě neporazil, a před oltářem se obrátil tváří do chrámu. Nato zamával jakousi lesklou holí...ne, zamával mečem. Ukázal jím na střední okno presbytáře. Odkudsi se vyřítil jiný a v jazyce, jemuž jsem pro ohlušující dunění nerozuměl, něco zavolal, možná nadávku, soudě podle zloby, jež se v tom tónu ozývala. Když to první muž slyšel, svěsil ruku s mečem a pomalu se rozhlédl, jako by něco zvažoval. Nato se ozvalo zřetelné „Sem!“, ale nepoznal jsem, odkud to přišlo. Ten s hvězdou a kalichem přeběhl k oknu před epištolní stranou kněžiště a ve stejném gestu jako předtím zvedl meč. Druhý vyběhl ven z chrámu. Nějaká středověká hra? Škatulata, hejhejte se! Dunění zatím hrozivě bobtnalo a přicházelo nyní zvenku severní lodi. Náhle se za mými zády v levé části kostela s ohlušujícím lomozem rozletěla zeď.

Do chrámu se vevalil válečný vůz. Když se usadil oblak prachu, viděl jsem, že kolos je obitý železem a jednu stranu má zašpičatělou jako příď bitevní lodi. Trčelo z ní železné beranidlo ve tvaru zaťatě pěsti, větší než lidská hlava, nyní úplně bílé od omítky a kamenné drtě. Vůz před sebou tlačilo deset silných chlapů, neotesaných kolohnátů oděných do vyrudlých halen a přiléhavých kalhot z hrubé látky. Svírali v rukou kožené oka připevněná k oji a pomalu vozem otáčeli. Beranidlo zakryla korba a namísto něho se mužům nad hlavou černě zablýskla dlouhá hlaveň. Hákovnice, prapuška z patnáctého století, mnohem obludnější, než jak popisují historické prameny. Když stál vůz čelem k tomu z chrámových oken, pod nímž stál ozbrojenec s hvězdou, mocně zatáhli. Zbraň triumfálně prorazila kamenné okenní kružby, které se vysypaly ven jako kostky na hraní. Bylo zcela jasné, kam je hlaveň namířena: přímo na Vyšehrad.

Hák se zaklesl za poprsník, muž pod oknem něco houkl a nějaký chlapec, dítě asi desetileté, se mrštně vyšvihl na vůz, pro něco se shýbl a jako opice s tím vyběhl po hlavní až k jejímu ústí. Tam se kluk posadil do úzkého okna, zachytil tyč, kterou mu hodili, vymetl s

ní hlaveň a upěchoval prach. V rukou se mu matně zaleskla olověná koule, velká jako pomeranč. Vzápětí zazvonila uvnitř zhraně. Ale to už dítě seskočilo z okna a jakýsi prostovlasý muž v zelené haleně, úzkých nohavicích a vysokých botách vystoupil na dřevěné kolo vozu a přiložil pochodeň k doutnáku. Rána byla ohlušující, kostelem to za-praštělo a na dlažbu se z prsou lodní klenby zřítilo pár cihel. Než vše zahalil mrak šedivého prachu, všiml jsem si, že kamennou stěnu pod hlavní hákovnice roztrhl zpětný náraz. Dělo nehybně stálo a čekalo na nové nabití, muži si nejistými zraky prohlíželi strop. Znásilněný kostel se vyděšeně chvěl v základech a přimyká se k svému sloupu. Přitiskl jsem si dlaně na uši a pevně jsem zavřel oči.

Když jsem je opět otevřel, stál přede mnou Prunslík a houpal v ruce maličkým notýskem v kožené vazbě a se zlatou ořízkou, zavěšeným na zlatém řetízků. Byl navlas stejný, jaký jsem zahlédl u Gmünda. Když viděl můj vyjevený výraz, schoval notes do kapsy kalhot; v tom kratičkém okamžiku jsem si všiml, že mu odtamtud kouká zdobená rukojeť tenké dýky, ihned ji však schoval pod sakem. Zlomil se v bocích jednou na levou a jednou na pravou stranu a koutkem úst stažených do grimasy ucedil: „Vida, jak se činí náš mladý doktor lithomorum! Spal jste namouvěru neklidně, pane kolego. Vaše chyba... A na zdraví!"

Mé kýchnutí způsobil ještě prach z rozbořeného zdiva, nyní však po něm nikde nebylo stopy. V kostele byl pořádek, sklo stálo v oknech hladké a netknuté a neporušené zdi byly vzorem stability.

„Vy jste to neslyšel?" zeptal jsem se, ještě napůl omámený.

„Právě jste kýchl a předtím jste něco blábolil. Jsem velký fanda na sny. Vídeňák mě chytl v mládí a nikdy nepustil, to víte, ta moje výška, takže se nezlobte, že jsem si něco zapsal. Rozeberu vás jako rezavý budík, to budete mrkat, jak jste na tom bídne, každý mrká. "

Zvedl jsem se a oprašoval si kalhoty, které nebyly zaprášené. Podíval jsem se na hodinky: čtvrt na pět. Nejméně o půldruhé hodiny víc, než bych byl hádal.

„Gmünd tu není?" zeptal jsem se. Prunslík mezitím poodešel do presbyteria, a tak jsem otázku musel nahlas zopakovat.

„Má práci, " odpověděl. „Místo něj jsem tu já. taky byste mohl projevit špetku radosti. " Začal dlouhými kroky odměřovat rozvor triumfálního oblouku. Vypadal přitom jako ošklivý, malý křivonohý pták. vodouš nebo jespák. ovšem nebýt těch do špičky vyčesaných

vlasů, které z něj dělaly spíš chocholouše.

Nedalo mi to a optal jsem se: „Co to provádíte?”

„Chystáme tu s Matyášem změny, to budete koukat, například tohle mívalo docela jiný tvar, než to má dnes.”

Zastavil se pod bohaté vyřezávanou novogotickou kazatelnou. „Chrám regotizoval Grueber. tohle je nádherný kousek, že?” Patrně myslel kazatelnu, ale ukazoval na sebe. „Jenomže to nedotáhl do konce. Přijdou sem nové lavice, kopie těch z roku 1385, kdy kostel dokončili. Dostal tehdy střechu a byla to radost na pohled, vskutku velké a slavné svěcení. Skoda že jsem při tom nebyl, ale taky císař Karel chyběl, tak co. A Václav IV. ? Nechal si o tom vyprávět na Točníku. I vy jste mi něco řekl, střípky z nočníků skládají historii a každý je nesmírně cenný. ” Dostál ke mně po jedné noze. zamrkal a řekl: „Ale že je Róza kus. co říkáte?”

„Co ji sem pletete?” ohradil jsem se. „Promiňte, ale pokud se mi tu snažíte něco naznačit, tak si to nechte.”

„Naznačit? Co si to o mně myslíte? Já vždycky všechno, jak mi krátkej zobák. krá, krá, jak se vám líbí má kravata?”

Odlepil jsem zrak od jeho vyšínutého výrazu a zahleděl se na křiklavou vázanku. Byla žlutá a v desítkách provedení se z ní na mě smál lev z jakéhosi animovaného filmu. Tázavě jsem zvedl obočí.

„Nestojím vám na vedení?” zachechtal se Prunslík a začal kolem mě poskakovat; v modrém obleku a s rudou hlavou vypadal jako plynový plamínek. „Rychle si ho vytáhněte!”

Pak zvážněl stejně rychle, jako se rozkřepčil, a ukázal na strop. „Vidíte ten svorník?”

Zvedl jsem zrak k závěrovému svorníku klenebních žeber. Byl na něm erb a v něm lev.

„Chudáček. ” řekl Prunslík. „Jak mu asi bylo, když na věži seděla ta pitomá cibule? Ztracený nadejmání potrápí i lítou šelmu, to si nemyslete. Ještě že sem pustili Gruebera.”

„Mluvíte o regotizaci kostela?”

„O čem jiném? Mám vás přivést, žádá si vás, žádné poroučení, kdepak on!”

„Mám za někým jít? Za Gmündem?”

„Věřte mi. že nebudete litovat. Vám to dnes nějak pomalu zapaluje, že? Ani já vám nejsem nic platný. ” Naklonil ke mně hlavu jako zapálenou sirku. „Nebo se mi to jenom zdá? Nejste zamilovaný?”

Chce s vámi mluvit, vždyť víte, jak na vás trpí. Myslím Gmünda. kdepak Rozetku, i když to byste letěl jako o závod, co? Rytíř vás má radši než mé, nechápu, čím jste si to zasloužil, ale to nakonec není důležité. Podívá se vám za nehty, proklepne si vás, buďto vám vynadá, anebo vyplatí zálohu, abyste nám v komoře s nožičkami nahoře."

„Abych co? Buďte tak hodný a mluvte jasně. Rozumím tomu tak. že mám jít s vámi do hotelu."

„Bravo!"

„Promiňte, ale to nepůjde. Nevím, jestli to víte, ale v noci se stala další vražda... vlastně chci říct, že došlo k dalšímu útoku, podobnému jako posledně. Tentokrát smrtelnému. A policie teprve zjišťuje totožnost oběti. Mohli by mé potřebovat. Domluvím se s panem Gmündem na jindy."

„Typické, že policajti pátrají po tom, o čem si cvrlikají vrabci na střeše."

„Vy něco víte? Povězte mi všechno, prosím vás."

„Nic. co by stálo za řeč. netěšte se. Byl to jeden z těch. které měla policie hlídat. A neuhlídala - jako vždycky."

„Barnabáš?"

„Taky si je pletete? Barnabáš, Řehoř - Řehoř, Barnabáš. Tohle byl myslím Řehoř, ale ruku bych za to nedal. Jeho žena žila v přesvědčení, že odjel na služební cestu. Když jí tajní ukázali polobotky. už si to nemyslela. Praštila sebou jak špalek."

„Doufám, že jí to sdělili ohleduplně. Muselo to pro ni být strašné"

„Lepší, než kdyby ho měla poznat podle těch chlupatejch hnátů, ne?"

„Máte svérázný smysl pro humor, pane Prunslíku."

„Děkuji."

„Povězte mi - nezmínila se policie o nějaké dlažební kostce? Nerozbil s ní někdo Barnabášovi okno?"

„Vida vida, vy jste učiněný Maigret. ale mluvíme přece o Řehořovi. Ovšem já se o takové pitomosti nezajímám, to byste měl vědět. Můžu vám však říct něco jiného. Našli jeřáb, kterým to ti lotřící, ti gauneři nestydatí, aby je čert spral a husa kopl."

„Provedli? Kterým to provedli?"

„Káru s vysokozdvížnou plošinou, takové to veliké pojízdné rameno, co občas vídáte po městě. Je to oranžová tatra, používají to

při opravách pouličních lamp, dneska muzeální kousek. A víte, kde stála? V parku na Dobytčáku, na Karláku, jak se dneska říká. Nikdo si jí nevšímal, policajti si jistě mysleli, že přijely kombajny sklízet kaštiny, až do chvíle, než jednomu došlo, že to vpředu ani vzadu nemá poznávačku."

„Jak přišli na souvislost s vraždou?"

„Ale prosím vás. to ještě vůbec není jasné. Jenže to auto je tak podezřelé, že to člověku nedá. aby si nezačal dávat jedna a jedna dohromady. Představte si, že klíče od zapalování ležely na sedačce v kabině. Otisky prstů žádné, kdo by taky byl takový hňup?"

„Nikdo."

„Nikdo, " přikývl horlivě Prunslík a zamnul si ruce. „Jenže není právě tohle zatraceně podezřelé? Který řidič nákladáku po sobě vyleští uchmatanou šaltpáku. volant, celou kabinu? Nebo že by to byl fajnovka, co šoféruje v rukavičkách a voní si auták papundeklovým stromečkem?"

Vítězoslavně na mě cenil zažloutlé zoubky a já musel uznat, že má pravdu.

„Žádná espézetka, " pokračoval, „a žádné výrobní číslo! Ani na motoru, ani na podvozku, ani na karoserii, nikde. Někdo to vyleptal kyselinou a přetřel hezky na oranžovo, jako zbytek auta. Ten nákladák má oranžová i kola. ještě že jste to neviděl, vy citlivko. Slyšel jsem, že Praha byla v sedmdesátých imrvére rozkopaná a tyhle autíčka jezdily i po chodníku."

„Nejsem z Prahy. Ale kdo jiný než šílenec mohl po sobě zamést stopy tak důkladně, že tím vzbudil pozornost?"

„Já bych taky řekl. že to byl cvok. Olejář není takový hlupák, na jakého vypadá - já vždycky tvrdil, že má v hlavě víc než to svinstvo, co se mu valí z uší - a tak mu tyhlety zametené stopy nestačily. Všiml si ještě něčeho."

„A to?"

„Směru, v jakém vůz v parku stál. Nebylo to logické, postavit ho takhle naštorc přes trávník. Kdybyste protáhl osu od čelního skla, dostal byste se ke stožárům před Kongresovým centrem, kde jste ráno našli ty nohy. A víte, co je v samém prostředku té úsečky začínající na Karláku a končící před Vyšehradem?"

„To opravdu nevím."

„Hádejte třikrát, ale nezapomínejte, že první slovo platí, druhý

leze z gatí."

„Prosím vás, nechte toho. Tak co je v té ose?"

„Svatý. " „Svatý?" „Apolinář."

„To je... nanejvýš zajímavý postřeh. Ale k čemu je nám dobrý? Zajímalo by mí něco jiného: zda nevíte, kam policie ten jeřáb odtáhla. Taky bych si ho rád prohlédl, třeba něco objevím. " „Vy můj hlupáčku, jdete s křížkem po funuse! Když se jeřáb nepodařilo dát do pohybu, rozhodli dopraváci. že bude zítra odtažen. Jenže ho nikdo nehlídal. Celí policajti - nechat si vyfouknout takový kolos. Olejář o tom nechce mluvit a vydal zákaz zmínit to před novináři. Takovou nepoctivost byste do něj neřekl. že ne?" Zahihňal se, zašilhal na mě jedním modrým, krystalicky průzračným, krystalicky tvrdým okem a dodal: „Nebo řekl?"

XI

Kdybych v sobě oživil ten hlas. tu předtuchu, takový jas by mě naplnil, že z té hudby ve vzduchu palác postavil bych zas.

S. T. Cokridge

Do hotelu Bouvines v ulici Na Zderaze jsme šli pěšky, cesta nám trvala dvacet minut. Mezitím se úplně setmělo a začal foukat studený vítr. Provoz v ulicích zhoustl, na Karlově náměstí vznikla dopravní zácpa. Ve Václavské pasáži zdobili výlohy umělohmotnými stromečky a pestrobarevnými konfetami.

Prunslík mnoho nemluvil, a to. co řekl, nebylo příliš zdvořilé, ani když se to týkalo Matyáše Gmünda. Nato mě vzal ve falešné důvěrném gestu pod paží a tlumeným hlasem řekl, že si Matyáše zas až tak neváží, ale koho chleba jíš. toho píseň zpívej, a to hlavně jeli nablízku. Jeho zaměstnavatel je neúspěšný architekt, dodal, snílek, co se zhlédl v umění středověku a neuznává žádné pozdější, je jím poblázněný. Přišel k pohádkovému dědictví, jež mu dopomáhá některé šílené plány realizovat.

Namítl jsem, že to tak nemůže být, neboť znám historii Gmündova rodu několik generací dozadu a to, co tu dělá, je jistě ušlechtilé.

Pokrčil rameny a podotkl, že jsem moc mladý a hned všemu věřím, nepoznám, kdy si ze mě lidé dělají legraci. V tom měl pravdu - v tu chvíli jsem nevěděl, zda tím, komu bych rozhodně neměl věřit, je Gmünd, anebo on sám. Ale opět ztlumil hlas a řekl, že Matyáš je podivín, který si vybral jméno Gmünd po nějakém proslulém středověkém staviteli. Zeptal se mě. zda se mi nezdá Matyášova hlava zvláštní, a než jsem stačil odpovědět, dodal, že jemu připadá nasazená na krk vzhůru nohama. S tím jsem rovněž nemohl souhlasit, i když v duchu jsem se nad tím usmál. Sám jsem mil přece při prvním setkání pocít, že s tvarem obrovy hlavy není něco v pořádku. A to není všechno, pokračoval Prunslík. rytíř bývá roztržitý, takže když ráno vstane z postele, nasadí si nikdy hlavu obráceně, a to hned nadvakrát: bradou vzhůru a tváří dozadu. „To se pak ohlíží nazpátek jako Lotova žena a je s ním psí pořízení, lepší je někam zalézt a počkat, než to přejde. Jednou se z toho promění v solný

sloup. Pak snad. balvan jeden nehybný, koneční dojde blaženosti, "zasmál se trpaslík a ihned posmutněl. „Moc legrace s ním neužiju. Někdy mi připadá, že Matyáš Gmünd chce napravit všechny chyby historie... " Zarazil se a tónem citelné sklíčeným dodal něco prapodivného:..... Všechny své vlastní chyby. Můžu já za to, že si k tomu vybral zrovna Cechy? A zrovna mě? Je v něm něco osudového. " Po zbytek cesty už jsem z něj nedostal ani slovo.

Hotel Bouvines je nevysoká dvoupodlažní budova nacházející se na vyvýšeném konci uličky svého času zvané Malé Karlovo náměstí, zhruba v místech, kde nedaleko křižovnického kostela svatých Petra a Pavla (kostela nejdříve románského, pak gotického, potom bohužel barokního a nakonec žádného, neboť byl srovnán se zemí) a přilehlé kapličky Božího hrobu (už tu také dávno není) stávala černá, pověstmi opředená kovárna prastaré, ještě předkřesťanské osady Zderaz. Je to pochmurné místo. Ulici hned vedle se říká Na Zbořenci; po zaznění tohoto nešťastného názvu mě vždy jímá úzkost a stydne mi krev v žilách. Napadlo mě, jak vyvinutý cit pro historický místopis má Matyáš Gmünd, vždyť se nemohl ubytovat lépe. Dům byl v době, o níž mluvím, tedy před půl rokem, nepříliš zdobeným šlehačkovým dortem z přelomu století, a když jste rychle prošli kolem, vůbec jste nezaznamenali, že byl před nedávnem přestavěn na hotel. Dělal dojem nenápadného.

diskrétního penzionu bez vlastní restaurace, jakých jsou ve městech západní Evropy desítky. Jenže ve skutečnosti to byl dům věžový. Centrální věž, převyšující střechem jenom o patro, zde zůstala z původní gotické dispozice stavby; jen ona prozrazovala její skutečné stáří a dala se zahlédnout pouze z vikýřů okolo stojících čínžáků. Já sám jsem o ní v té chvíli ještě nevěděl.

Prošli jsme recepcí, vystoupili po schodech do prvního patra a zaklepali u dveří č. 6. Ozvalo se „dále", vešli jsme. Za rozlehlou předsíní, z níž několikero dveří vedlo neznámo kam, se rozkládal pohodlný salonek, v němž převládaly světlé barvy: koberec, tapety i většina nábytku byly bílé, nejtmaší odstín tu byl smetanový. To, co mě upoutalo jako první a z čeho mi přecházel zrak, byly květiny. Stály v průzračných skleněných a našedlých porcelánových vázách a oko je našlo, kam se podívalo: na zemi, na stolku, na komodě, v oknech. Jiřiny či astrý v závrtném množství, afrikány perleťového odstínu. Mezi střapatými hlavičkami chryzantém se zjevovaly

kropenaté hvězdice lilií. Nejgrandioznější dojem dělaly bělostné růže, jež se tu mým vyhladovělým očím nabízely ve všech fázích rozkvětu. Jejich vázy byly těžké a baňaté: hrubě řezaný křišťál v provokativním protikladu ke květům měkčím než čínské hedvábí.

Ta omračující hostina očí měla jednu vadu. V oblém výklenku ve zdi u vzdáleného rohu stála vysoká čínská váza s lesklou černou politurou a do detailu vypracovaným motivem zeleného draka se zkrouceným, šupinami chráněným tělem. V ní bylo napěchováno na třicet sinavých richardií, hladkých jako svatební košile, studených jako rubáše. Sel z nich strach, kazily zářivou nádheru stovek vlídnějších květů a nestoudně vystrkovaly své dlouhé, zahnuté paličky mým směrem, jako by na mě dělaly dlouhý nos. Napadlo mě, že tyto květy jsou dozajista masožravé a živí se vybranými kousky lidských těl.

A ještě něco bylo zvláštní: pokojem se linula těžká vůně.

která nepatřila květinám. Ze všeho nejvíc připomínala kadidlo, ale bylo v ní ještě něco - něco natrpkle. nahořkle nasládlého a čpavého, tabák s divokými bylinami či snad jiná sušená rostlina konzumovaná pomalým spalováním.

„Na vaši počest, " vytrhl mě Gmünd z omámení a podal mi pravou ruku, zatímco levou v rozmáchlém gestu obsáhl pokoj. Zvedl se z lenošky. kde si doposud četl v anglických novinách, a jeho tělo jako by zabralo nejméně polovinu místnosti. Salon to nebyl nijak malý. Rytíř z Lübecku měl na sobě tmavozelenou košili bez vázanky, u krku rozhalenou, hnědou manšestrovou vestu a černé kalhoty s tenkými šedými proužky. Na nohou pohodlné mokasíny, v ruce způlky vyhořelý doutník. Vypadal trochu jako Winston Churchill s plnovousem.

Vyzval mě. abych se posadil, a Prunslíkovi řekl. že ho nebude potřebovat. Mužík však neslyšel a se založenýma rukama se uvelebil na okenním parapetu mezi květináči přebujelé tuberózy. Když vstoupil hotelový sluha s mísami občerstvení a karafou růžového vína, poručil si u něj brandy.

Na tácu jsem našel čerstvé housky, ještě horké, kouli ztuhlého másla velkou jako pěst, výběr ze studených mas, mezi nimiž vynikaly plátky rostbifu složené do tvaru růžových poupat, žlutý tvrdý a bílý měkký sýr. napůl rozteklý, podle vůně a vzhledu francouzský nebo švýcarský sýr, avokádo, chřest, nakládané olivy,

kyselé okurky a sušené švestky a také prapodivné ježaté ovoce, které jedl posledně Záhir a jež rytíř nyní doporučil mé pozornosti, označiv je cizokrajným názvem durian.

Vybíral jsem, co si nandat na talíř, a Gmünd mě upřeně pozoroval. Cítil jsem na sobě i oči jeho společníka. Začal jsem kouskem tvrdého sýra s olivou a posadil se s touto kořistí na pohovku. V ten ráz se Prunslík na širokém okenním parapetu zachechtal a něco Gmündovi hodil, byla to drobná mince, kterou obr s nečekanou zručností chytil a strčil do kapsičky. I jeho něco rozjařilo. Nevěděl jsem, zda se přidat k jejich veselí, které jsem nesdílel a nechápal, nebo se tvářit jakoby nic a hledět si večere.

„Promiňte, " řekl Gmünd, „jistě jste pochopil, že jsme se vsadili. Raymond tvrdil, že z kostela přijdete vyhladovělý a sáhnete po mase. Já jsem byl jiného mínění: ač budete mít na maso velkou chuť, dáte si něco jiného, něco skromnějšího."

„Připadám vám tak skromný?"

„Ano. Jste od přírody nesmělý a tento povahový rys ještě stvrdila vaše výchova: vždycky budete potřebovat pobídnout dvakrát. Nuže jezte a pijte, nač opravdu máte chuť. Nebo byste dal přednost něčemu jinému? Nechám vám z restaurace na nábreží přivést rybu, dělají výborné pstruhy, často tam chodím. Klidně si poručte, tady v Bouvines se to od vás očekává."

„S těmihle hody jsem naprosto spokojen, jenom na ně nejsem zvyklý. " Přihnul jsem si ze sklenice, abych se trochu osmělil, a potom si nandal na talíř kuřecí kousky v koprové smetaně a tence nakrájené plátky masa. Až s plnou pusou jsem si uvědomil, jak nevhodně se cpu: jako chudý příbuzný na návštěvě u bratránka, který to dotáhl daleko. Přinutil jsem se kousat pomaleji. V očích mého hostitele to smaragdově zajiskřilo. Instinkt mi prozradil, jak dobře vědí, co se ve mně odehrává.

„Rozumím vám. Květoslavě, " řekl tichým hlasem. „Také jsem býval ostýchavý. Dalo mi velkou práci, než jsem se změnil alespoň na povrchu, protože povaha se změnit nedá. Ale pozval jsem vás, abychom si povídali o vás, o mně toho víte už dost."

„Ted' když jste to takhle uvedl, neřeknu nic, " namítl jsem. „Přímé výzvy stejně jako přímé dotazy mi vždycky svážou jazyk. Ani bych nevěděl, kde začít. " Úplně mě vyvedl z míry, takže jsem si nacpal do úst celou půlku housky a při žvýkání si musel držel ruku před ústy.

Samou námahou mi vytryskly slzy.

Gmünd se taktně zadíval do novin rozložených na stolku a sáhl po sirkách, aby si znovu zapálil vyhaslý doutník. Se sklopenýma očima řekl: „Začněte kdekoli. Třeba od toho starého pána, co jste s ním včera byl v hostinci. " Houska se mi vzpříčila v krku. „Raymond vás tam zahlédl, když šel kolem. " dodal na vysvětlenou. zdánlivě si nevšímaje mého rozčilení.

„Matyáš, Koniáš, to je mi dvojka, " ozvalo se od okna posměšné mečení.

Gmünd se shovívavě usmál a řekl: „Nevšímejte si ho. Je to sirotek a žárlí na všechny mé přátele."

Prunslík skopl z parapetu květináč s tuberózou a ten se roztřískl o podlahu. Když Gmünd nereagoval, rozbil druhý.

Nastalo dlouhé nesnesitelné ticho. Nejistě jsem se rozmluvil. Začal jsem u Netřeska. O trapných chvílích u něj doma jsem pomlčel a namísto toho vyprávěl o svém nejoblíbenějším učiteli na boleslavském gymnáziu, o společné zálibě v historii a pochvalách, jichž se mi od něj dostalo, o svých slavných „nástěnkách s příběhem". Ani si nepamatuji, kdy jsem ve vyprávění přešel od školy k rodičům a můj hlas začal zadržávat, až jsem jej musel přinutit ke klidu, aby se nezajíkl docela. Chvilkové pauzy využil Prunslík. aby od okna, kde seděl a balancoval na koleně sklenku s brandy, vychrlil tuto větu:

„Aber wo hatten Sie Ihr Herz verloren?"

„Prosím?" zeptal jsem se. „Ptáte se na mé srdce? Kde že jsem ho nechal - asi máte na mysli kraj-"

„Ptám se, u jaký baby. " zavrčel modrooce.

Gmünd k němu obrátil hlavu. Nic neřekl, ale jeho pohled, který mi zůstal skryt, byl asi výmluvný, protože mužík na okně si odpustil další poznámky a namísto nich se pustil do podivné němohry: zavřel oči, postavil si sklenici na hlavu a sáhl do kapsy, odkud vytáhl tři maličké míčky, modrý, zelený a červený, a aniž otevřel oči, začal s nimi levou rukou žonglovat, zatímco pravý ukazovák si strčil do nosu. Pochopil jsem, že se urazil.

Gmünd omluvně pokrčil rameny. „Raymond je trochu indiskrétní. Nejspíš se těšil. že nám povíte o děvčatech, s nimiž jste se přátelil na gymnáziu. Tyhle věci ho zajímají, sám nemá u žen přílišné štěstí. Posledně, když jsme byli na návštěvě v nemocnici, si

vyměnil názory na ženy se Záhirem a ten se s těmito úspěchy opravdu netají."

V jeho hlase bylo cosi konejšivého, nedůvěra se náhle nezdála na místě. Sám sebe jsem překvapil, když jsem upřímně řekl: „Ono vlastně není co tajit. Když jsem se zamiloval, vždycky to bylo do té nepravé. A stejné jsem se tolik styděl za své jméno, že mi to zabránilo v jakémkoli sblížení."

„Tolik jste pro to jméno trpěl? Vskutku kuriózní. Poslyšte - nepřiřítal jste mu vinu za všechno zlé, co se vám kdy přihodilo?"

„Možná to tak bylo. Víte. hrozně mě mrzelo, že s tím nemůžu nic dělat. Jednou jsem to jméno měl a konec, bylo napevno přiříté."

„Ano, je to, jako když se narodíte do doby, kterou postupně začnete nenávidět. Taký je přiřítá a nejde odpárat, a vám nezbývá než snít o časech, které dávno minuly, anebo o těch, co teprve přijdou."

„Souhlasím. Je to stejně strašné."

„Řekněte - nikdy jste nepomýšlel na sňatek? Na děti?"

„Snad jen abych se utvrdil v názoru, že se na to moc nehodím. Možná jsem ještě nepotkal tu pravou."

„Něco vám poradím: nespěchejte. Aspoň dokud pracujete pro mě. snažte se na ženy příliš nemyslet."

„Proč?"

„Jenom by vás to rozptylovalo. Dozvíte se ještě spoustu zajímavých věcí a některé jsou povahy tak důvěrné. Že bych byl opravdu nerad, kdybyste je, byť třeba neúmyslně, někomu prozradil. Ženy jsou vynikající vyzvědačky. ale špatné posluchačky. Vypovím vám, co se mi včera přihodilo - je to zcela mimořádné a zůstává nad tím rozum stát, a přece jsem přesvědčen, že by nad tím má žena. kdybych nějakou měl. mávla rukou."

„Jsou přece výjimky. Ostatně jste si tak jist, že nemáte ženu. pane rytíři? Posledně jsem si dobře všiml, jak se na vás Rozeta dívá. Asi bych se považoval za šťastlivce, kdybych někdy ucítil takový pohled na sobě."

„Jak se dívala?"

„Obdivně. Oddaně. Mohla na vás oči nechat."

„Opravdu? To by mě nenapadlo. Jak milé. že? Teď abych se jí začal dvořit. " Trpce se zasmál.

V tu chvíli jsem pocítil touhu okřiknout toho blazeovaného

gentlemana, kterého nic nepřekvapí, a nevybíravými slovy mu dát na srozuměnou, že někteří muži by za jediný úsměv dívky, jako je Rozeta, dali deset let života, a možná víc. Ale zůstal jsem zticha, překvapen, s jakou prudkostí se mi rozbušilo srdce.

Gmünd si mě pátravě změřil. Určitě mi zas četl myšlenky. Dolil mi víno a řekl:

„Upokojte se. Měl byste si zvyknout, že lidé nemluví vždycky vážně. Ve své pravdomluvnosti jste skutečným rytířem, kam já se na vás hrabu. Musíte se naučit rozlišovat řečené od řečeného. Vždyť sám jste o mých slovech už nejednou pochyboval, není to tak?"

Vzpomněl jsem si na to. co mi o Gmündovi řekl cestou do hotelu Prunslík. Podíval jsem se k oknu. Zdálo se. že pitvora stočený do klubíčka na parapetu usnul. Upřel jsem na Gmünda pevný pohled a zavrtěl hlavou.

„Nepochyboval? Prokazujete mi čest. Ale kdyby se vám přece jen něco nezdálo, osmělte se a ven s tím. Mám dispute rád.

Ale abych- se dostal k tomu včerejšku. Nechal jsem si vyčistit pár obleků a také svůj cestovní plášť, bez něhož se cítím jako nahý. Každý večer chodím na špacír, a tak jsem si vyšel i včera. Celé odpoledne jsem byl nesvůj, nemám neděle rád a ta včerejší byla zvlášť znepokojivá. Víte, měl jsem jakési tušení... zvláštní a nepříjemný pocit, že něco hrozí právě vám; něco. co snad neohrožuje váš život nebo zdraví, a co je pro vás přece nebezpečné - nebezpečné pro vaši duši. Ten pocit se s nastávajícím večerem zhoršoval, až mě nakonec vyhnal do ulic i přes to sychravé počasí.

Nemaje plášť, rozhodl jsem se jen obejít náměstí a hned se vrátit. Mám to odtud jen kousek, pár set metrů. Sel jsem nedlouho po večeri, asi v půl osmé. Chodím touto trasou často, procházky po Dobytčím trhu vás neomrzí, krásná místa můžete poznávat i se zavřenýma očima - když si obléknete rukavice času a osaháte si je. setkáte se s těmi, kdo tu žili před vámi. Bečvář Jakub Kuchta, Jakub Kacíř, rybářka Dimuta, Jakub Pastuška, Michal Hrbek. Frenclín z Kamenice, jirchář Řehák, železník Mikuláš, Petr Kolovrat: hrst zdejších usedlíků ze čtrnáctého století, ctihodných majitelů domů. Kdo by nezatoužil se s nimi setkat?

Ale vrátím se k onomu podivnému večeru. Aut bylo v ulicích jen pár, veřejné osvětlení vydávalo žlutavou záři a rozfoukal se vlhký severák, který se mi záhy dostal na kůži a byl protivnější než

únorový mráz. Zbavil mě nesnesitelného pocitu, že se vám něco stalo, ale přinesl s sebou jakýsi přelud.

K náměstí jsem vystoupal Resslerovou ulicí kolem kostela Cyrila a Metoděje. Bylo to podivné, ale cestou jsem několikrát zaslechl klapot kopyt, nesoucí se ke mně nejdřív slabé, potom stále silněji po větru, a párkrát jsem se dokonce vylekané rozhlédl, očekávaje blížící se ekvipáž pro turisty, konající i v tento podzimní večer obligátní kolečko po pražských památkách. Ale ulice byla až na pár spěchajících automobilů prázdná. Pak vše utichlo, což mi přišlo ještě zvláštnější, vždyť nebyl nijak pozdní večer. Do parku jsem se dostal podchodem a odchýlil jsem se poněkud vlevo, s úmyslem přejít přes trávník k radnici. Ale tu jsem ve směru ke Svatému Ignáci zahlédl mezi stromy světla, jaká pouliční lampy nevydávají: malinká oranžová světýlka, co se chvějí zimou, tetelí se v průvanu a slabě pomrkávají na toho, kdo si jich všimne. Svíčky. Šel jsem blíž v domněnání, že se v parku koná nějaká vzpomínková akce, snad shromáždění upomínající na rok devětaosmdtsát. Plamínky se chvěly, ale jinak se nehýbaly a byly příliš vysoko - bylo nemožné, aby je držely lidské ruce. A silný vítr by je určité snadno sfoukl... Ledaže by byla něčím kryta, nějakým stínidlem.

Muselo tomu tak být. Prošel jsem křovisky kolem pomníku Krásnohorské a vystoupil ze stromoví na chodník. A zůstal jsem stát s ústy dokořán. Světýlka, která jsem si původně umístil do jižní části parku, se vznášela pár desítek metrů před Ignácem... nad silnicí. Ano. přímo nad vozovkou uprostřed náměstí, nad spojkou mezi Resslerovou a Ječnou. Visela ve značné výšce, uspořádána do zvláštních, očividně pravidelných obrazců. Kolem mě nebyl široko daleko jediný chodec, abych se mohl ujistit, zda tam ten podivný úkaz skutečně vidím, anebo ho zplodila má představivost. Občas pod tím projelo auto. klidně a rychle. Řidiči nikdy nic nevidí, nevědí, kudy jedou ani to, co se kolem nich děje.

A pak jsem opět zaslechl ten dusot kopyt a náhle jsem věděl, co mi ten světelný přízrak připomíná. Byl to vnitřek kostela s body světýlek, které by vám, kdybyste je pospojoval, vykreslily interiér překrásné, vznešené, posvátné stavby. Uprostřed náměstí, představte si to! Pokud vím, jedinou nádhernou stavbou, jež v těchto místech kdy stála, byla kaple Božího těla, ve čtrnáctém a patnáctém století chrám střeoevropských chrámů."

O kapli Božího těla jsem toho moc nevěděl a v tu chvíli jsem si dokázal vybavit jen lítost, která mne rozechvěla vždy, když jsem na tento tajuplný pražský kostel, na konci osmnáctého století zbouraný, narazil v knihách. A hrůzu mi Gmündův zážitek nahnal ještě něčím: o podobném vidění na Dobytčím trhu jsem před lety četl v nějakém historickém spise, když jsem se připravoval na zkoušky, mohl to být deník nebo paměti a oním svědkem strašidelného přízraku byl dozajista známý šlechtic. Jiří Vilém z Chudenic, ano. nejspíš on. Anebo ne. Byl to Vilém Slavata z Košumberka - ten. Hned jsem to Gmündovi řekl a udělalo to na něj dojem. V rozčilení se chytl za vousy a vybídl mě. abych mu vypověděl, na co se rozpomenu.

„Moc toho není, " řekl jsem. „Pokud se dobře pamatuji, ten šlechtic vlastně nebyl na světě, když se to stalo. Bylo to myslím počátkem sedmdesátých let šestnáctého století, slyšel o tom vyprávět nejprve svoji chůvu a později měšťany Nového Města, kteří o sobě prohlašovali, že jsou očitými svědky oné události a vydávali se za pamětníky. Leckdo si zážitek přibarvil, ale všichni se shodli alespoň na tom, že se jednoho letního dne zvedl silný vítr a vzápětí na náměstí vjelo početné vojsko, které nikdo nečekal. Ozýval se dupot kopyt na dlažbě, to si vybavovali mnozí, ale jinak bylo úplné ticho. Jezdci zprvu zvláštní pozornost nevzbudili, vlasy začaly přihlížejícím vstávat až ve chvíli, kdy se na nároží ulice od Emauz objevil vůz obřích rozměrů, který neměl kola, a přece jel, nebo spíš plul. Mířil ke kapli Božího těla a nejstrašnější byli zbrojnoši, kteří s ním jeli jako stráž: seděli na obrovských koních a sami byli tak velcí, že by snadno nahlédli do okolních oken v prvních patrech měšťanských domů - to ovšem za předpokladu, že by měli hlavy. Bezhlaví rytíři, a hned čtyři najednou, za bílého dne. Někteří z měšťanů, kteří je toho dne na rynku spatřili, podlehlí úleku, který jim ten výjev způsobil, a těžce se roznemohli. Přitom přízrak zmizel tak náhle, jako se objevil."

„Tu pověst jsem neznal, " řekl zamyšleně Gmünd a mnul si vousy, „a i kdyby nebyla pravdivá, na kráse jí to neubírá. Autor těch pamětí si jistě nevymýšlel. A ti rytíři jeli ke kapli Božího těla, říkáte? Úžasné. To by ovšem znamenalo... " Nedořekl.

Zvedl ke mně zrak a změněným, o poznání veselejším tónem prohlásil: „Tak vidíte, jak jste nám užitečný. Nemýlil jsem se, jste člověk. jakého potřebujeme."

Namítl jsem. že jsem nedostudovaný a že dohromady nic neumím.

Ale jeho slova mě potěšila, a ta následující též.

„Co je komu po diplomu? Důležité je, že víte víc než ti, co sedí v historických ústavech. Ještě že jste tam neskončil! Mají tam sice úctyhodný přehled o tom, co se kdy stalo, ale pochybuji, že by pohotově jako vy dokázali přidružit k mému zážitku jiný. Jejich historie je mrtvá. Naše je živá - vždyť o ní vedeme neučený rozhovor, vždyť ji znovu prožíváme. Na tom, že leččemu nerozumíme a nedokážeme to objasnit, přece nezáleží. Důležité je, jaké to v nás vyvolává pohnutí.“

Neříká to jen kvůli mně? Nesleduje tím něco? Nechce mě někam dostat? Takto jsem se začal v duchu ptát pod jeho upřeným pohledem, plným neurčitého očekávání. Co ode mě chce? Jeho následující slova mě jenom zmátla.

„Neříkejte o tomto našem rozhovoru Olejářovi. Nemusí vědět víc, než je bezpodmínečně nutné. Kdyby znal všechny mé plány ohledně Sedmikostelí, myslím, že by tak vstřícný nebyl. Sleduje své vlastní cíle a některé z nich zajisté nejsou z nejpočetnějších. Zaslechl jsem něco o jakési korupční aféře. Vy o tom nic nevíte?“

Zavrtěl jsem hlavou. Zaujalo mě slovo Sedmikostelí. přestože ho rytíř pronesl způsobem, jako by mluvil banalitě, nad kterou nemá smysl se pozastavovat. Ačkoli jsem neměl potuchy, co tím označením myslí, tvářil jsem se před jeho pátravýma hranatýma očima, jako že vím o všem - samozřejmě až na tu korupční aféru. Gmünd mluvil dál a já jsem jen žasl.

„Raymond se pomocí počítače dokáže napojit na jakýkoli telefon. Posledně využil okamžiku, kdy Olejář odešel z kanceláře, a něco mu provedl s aparátem - neptejte se mě, jak to dělá. Poslechl si pár hovorů, a víte, že zjistil tuze zajímavou skutečnost? Plukovník někoho vydírá.“

„Lépe řečeno vydíral. “ ozvalo se od okna. Prunslík se nadále tvářil, že spí, ale uši měl nastražené.

„Nepadlo žádné jméno, ale snadno jsme přišli na to, kdo to je.“

„Byl. “ opravil ho Prunslík. Začal jsem něco tušit.

„Ještě vás nic nenapadá? Byl to architekt, dlouholetý pracovník plánovacího ústavu pro městskou výstavbu.“

„Ten, co ho dnes v noci zabili! Počkejte... Nejmenoval se Barnabáš?“

„Ale kdepak - jmenoval se Řehoř.“

„A vy myslíte... Plukovník by toho asi schopen byl. ale proč by volil způsob tak drastický a komplikovaný? Neodpovídá to jeho povaze.“

Najednou jsem si však byl jist. že noční můrou pronásledující pražské architekty je náčelník policie, vyděrač, který na každého něco ví, a když mu někdo odmítne zaplatit, namísto zveřejnění skandálu je zavražděn a jeho mrtvola je veřejně vystavena na výstrahu ostatním.

Spíš to ale bylo naopak. Řehoř i Pendelmanová něco věděli na Olejáře, a on jim nadobro zavřel ústa. A mohl mít i pomocníka, třeba takového Junka, chladnokrevného sadistu, který své zabijácké choutky skrývá pod policejní uniformou.

Neudržel jsem se a musel jsem vyhrknout: „Je to Olejář! To on má na svědomí inženýrku Pendelmanovou! Vylákal ji ven, když jsem spal, uškrtil ji a pověsil za krk z Nuselského mostu.“

Bylo to poprvé, kdy jsem v Gmündově tváři spatřil takové překvapení. Ohlédl se po Prunslíkovi, který na mě nevěřícně upíral zrak, a pak zabloudil očima někam nad mou hlavu a řekl pochybovačně: „Neměli policajti za to. že ten motiv byl politický? Msta za křivdu, které se na někom dopustil její ne-božtík Pendelman.“

„To je falešná stopa, " nedal jsem se. „Pendelmanová pracovala na úřadě při městském zastupitelstvu. Co když to byl úřad plánované výstavby? Byla přece vystudovaná inženýrka. Možná brala úplatky za to, že povolovala stavby, které povoleny být neměly, a Olejář se to dověděl - pomocí podobných metod, jaké používá tady pan Prunslík.“

Znovu se na sebe podívali, ale já jsem se zastavit nemínil.

„Ochranu inženýrky Pendelmanové schválně uložil mně. protože poznal, že na to nestačím. Už se nedivím, že celou záležitost zamekl pod koberec. Ale byl by krytý, i kdyby se to provalilo. V akci měl přece Junka, vzorného příslušníka, který si za všech okolností ohlídl své. Olejář potřeboval ten kontrast k nešikovi, jako jsem já. Musel přece ukázat, že policie má i schopné ochránce zákona. Nemehla musí z kola ven. Kdo ví. Junek v tom může jet s ním.“

„To, co říkáte, je pozoruhodné a možná jste něčemu na stopě, " řekl Gmünd tiše. „ale být vámi bych s obviněním počkal, než si budete naprosto jist. Odpusťte mi tu upřímnost, ale zatím to zavání

pouhou spekulací. Radím vám, abyste byl opatrný a držel jazyk za zuby. Kdybyste totiž měl pravdu a Olejář se dověděl, že proti němu něco máte, udělal by s vámi krátký proces. Ten nejkratší."

Měl jsem chuť oponovat, a pak jsem zůstal zticha. Měl pravdu. Okamžik si mé zamyšlené, snad trochu pobaveně prohlížel. Potom dodal: „A přece byste mohl svou hypotézu využít. Předneste mu svůj postřeh o inženýrce Pendelmanové, to, že motivem k jejímu zavraždění mohlo být zaměstnání, které tak svědomitě vykonávala. Pokud skutečné měla její práce co společného s architektonickým a urbanistickým plánováním, Olejář nebude mít důvod to tajit. Navlečte to tak, aby na spojitost s novou vraždou přišel sám, a dobře si všímejte jeho chování. Potom to spolu probereme nanovo a možná se dozvíme víc."

Souhlasil jsem. S překvapením jsem zjistil, že večere je pryč; přesněji řečeno v mém břiše. Všechno jsem snědl. Na jídle, jež jsem do sebe roztržitě naházel, jsem si nijak ne pochutnal - jako bych o něm při pohledu do Gmündových uhrančivých očí ani nevěděl. Dopil jsem sklenici. Najednou na mě padla únava a ztěžkla mi víčka. Nechtěl jsem myslet na vraždu architekta Řehoře ani na přelud ve slupském kostele, toužil jsem jen po bezesném spánku. Zvedl jsem se k odchodu a snažil se nedat najevo, že se mi podlamují kolena.

Prunslík mě doprovodil do hotelové haly. Poté co si zdříml na okně, byl opět jako na pérkách. Když jsem mu podal ruku, postavil se na špičky a tlumeným hlasem řekl: „Jsou to story jako z Tóry, co vy na to, pane K. ? A jenom rohatej ví, jak to dopadne. " Byl jsem příliš vyčerpaný jídlem a znepokojivým rozhovorem, než abych se pozastavoval nad jeho průpovídkami, a vlastně jsem si na ně už začínal zvykat. Jako na všechno.

XII

*Vymřelé však stojí celé město -jako pustá
hrobka leží Praha.*

K. H. Mácha

Předchozí den. v nočním spánku blaženě zapomenutý, mi nové jitro vrátilo jako bumerang. Víím, jak takový úder bolí, kdysi jsem to zakusil.

Vpotácel jsem se do koupelny. Po jídle, jež mi Gmünd večer nechal přinést, mi bylo těžko. a jak jsem si prohlížel v zrcadle strhanou tvář, z přemíry vypitého vína se mi dělaly před očima fialové kruhy. Stačila už jen vzpomínka na nohy na stožárech před Kongresovým centrem, aby se mi zvedl žaludek.

Jakmile mé u snídané spatřila paní Frýdová, beze slova vstala od stolu, napustila do velké sklenice z kohoutku vodu a vhodila do ní rozpustný aspirin. Došla k závěru. že jsem byl v hospodě, a já jsem neměl nejmenší chuť vysvětlovat, že je to jinak. Cekal jsem jen. až začne bručet, jak to se mnou jde z kopce - což jsem věděl i bez ní. V posledních dnech se do mě opět začala navážet. Mám si najít stále zaměstnání a nebloumat pořád po městě, a hlavně ne v noci. neopomněla zdůraznit. Beztak jsem byl prý nemocný právě z toho. V duchu jsem se modlil, aby mé nevyprávěla z bytu.

Odebral jsem se do svého pokoje, abych zatelefonoval Olejářovi. Při vytáčení čísla mi zrak padl na karlovskou vinnou révu. Dny. kdy se jí u mne dařilo, měla dávno za sebou. Nyní vypadala úplně uschlá. Řekl jsem si. že až půjdu ven, hodím ji do popelnice i s květináčem. A hned jsem na to zase zapomněl.

Olejář byl nevrlý, odbyl mě, že nemá čas. Když jsem trval na tom, že s ním musím mluvit o případu inženýrky Pendelmanové, jen jsem ho ještě podráždil. Než položil telefon, zamumlal, abych se za ním zastavil koncem týdne. Na otázku, zda se mu to hodí ráno či odpoledne, mi odpověděl jen přerušovaný tón. Bylo mi líto, jak málo zvědav je na mou iniciativu. Jen co jsem položil sluchátko, telefon zadrnčel a já ho znovu zvedl. Byl to Záhir. Chystá se prý pracovat v terénu, a pokud jsem volný, chce. abych ho doprovázel. Zaradoval jsem se, z vyhlídky na den strávený o samotě mi začínalo být úzko. Usmyslel jsem si, že se tentokrát nenechám vyvést z míry Záhirovým tlacháním a docela jsem se na malého inženýra těšil. Dal jsem mu

adresu a on slíbil, že pro mě přijede autem.

Dorazil o čtvrt hodiny dřív a trubil klaksonem tak dlouho, dokud jsem nevyhlédl z okna. Zůstal ve voze a jen na mě mávl, že můžeme jet. Paní Frýdová, která se vyklonila z okna ve vedlejším pokoji, prohlásila, že k člověku, který na sebe takhle upozorňuje, by do auta nesedla. Měla dobrý odhad.

Na sedadle spolujezdce Záhirova sportovního vozu se mi nesesdělo příjemně. Dával jsem si pozor, abych nedal najevo strach, ale i tak si nemohl nevšimnout, jak jsem při jízdě napjatý a jak pevně se držím madla dveří. Žasl jsem, s jakou samozřejmostí ovládá spojku, brzdu a plyn, tři kovové páčky, po levé straně přimontované ke korpusu volantu. Zeptal jsem se, jestli na to není třeba projít speciálními testy. Ujistil mne, že ano, ale že na to kašle.

Když jsme obloukem sjížděli táhlý svah k holešovickému mostu, mlčel jsem a představoval si různé způsoby smrti, jež by nás dozajista potkaly, kdybychom v té šílené rychlosti narazili do jiného vozidla nebo škrtli o svodidla. Ale takovéto myšlenky mě v automobilech přepadaly pokaždé, snad proto jsem se nikdy nepokusil získat řidičský průkaz. Vidiny se škvářených těl uvězněných v hromadě nalakovaného šrotu, přízrak zkrvaveného dítěte, které jsem přehlédl a srazil, mi dávno sebraly odvahu k odpovědnosti za bezpečnost té či oné čtyřkolové zbraně.

Jen jsme dojeli na most, uvízli jsme v dopravní zácpě. Oddechl jsem si a konečně povolil pravou dlaň, jež svírala držadlo tak pevně, až na ní zbělely klouby. Záhir si zapálil a pootevřel okýnko. Vypadal otráveně, hladově potahoval z cigarety a krátkými, sukovitými prsty netrpělivě bubnoval o volant. Tiše jsem se zaradoval: dobře ti tak. neměl jsi mě prve ohrožovat na životě. Po očku jsem si prohlížel jeho profil - rysy měl evropské, avšak snědá pleť a černé, nad čelem řídnoucí kudrnaté vlasy svědčily o původu smíšeném. Napadlo mě to už posledně, když jsem poprvé slyšel jeho jméno, a teď při blížkém pohledu na jeho silný nos a malé černé oči se mi domněnka potvrdila. Nevěděl jsem, jak se ho na původ zeptat, aniž bych se dopustil netaktnosti, ale začal o tom sám.

Jeho otec byl letecký mechanik. V padesátých letech přijel do Prahy z Azerbajdžánu, školil se na československých sportovních letadlech. Poznal se s českou dívkou a zplodil s ní dítě. Svatba se konala narychlo, ale novomanželka do Asie nechtěla. Následoval

rozvod a dohoda na alimentech. Otec byl muslim, který doma tajil svou víru. ale byl pevně odhodlán se vrátit. Pocházel ze staré zámožné rodiny, která za bolševického režimu zbohatla ještě víc. Děd zastával významnou funkci ve státní správě a osobně se znal se Stalinem. V jejich rodině se tradovalo, že ho Stalin chtěl nechat odstranit, ale nestihl to -zemřel. Ale o život pak přišel taky Záhírův otec, když se v tryskovém letadle zřítil do pouště. Peníze na vzdělání však plynuly dál; postaral se o to dědeček, přestože znal vnuka jen z fotografií.

Otázal jsem se Záhira. zda je stejného vyznání jako otec. Blesklo mi totiž hlavou, že by s tím nějak mohly souviset ty výhrůžky, i když ostatní - Pendelmanová, Řehoř a Barnabáš -do této hypotézy nezapadali. Tyto úvahy rozptýlila inženýrova poznámka, že věci. v něž věří, jsou jen tři: krása žen. rychlost aut a pohodlí domů, které navrhuje.

Jeli jsme krokem, lidé na chodnících se pohybovali rychleji než my. Nejohrovenější byli cyklisté a poslíčci na malých motocyklech, kterých se kolem nás rojilo čím dál víc. Kolem magistrály zhoustlo mračno jedovatého smogu, a protože byl nízký tlak, drželo se u země a zákeřně se houlilo kolem chodců, žijících v domněnání, jak na to vyžráli, že nechali auto doma.

V půl desáté jsme se dostali na křižovatku mezi Sokolskou a Žitnou a Záhír zaparkoval v Hálkově uličce.

Šli jsme fotografovat polorozpadlý dům z poloviny osmnáctého století, poslední stavení rozsáhlého zbořeníště v ulici V tůních. Neměl majitele, a kdyby ho nechránila památková péče. dávno by ho rozmetali. Jak mi Záhír důvěrně sdělil, zbourají ho až teď. protože se během let. kdy se s ním nic nedělalo, dostal do neopravitelného stavu. Právě s tím se ostatně počítalo, stejný osud potkal desítky historicky a umělecky cenných budov, a nejenom v Praze. Po změně společenského zřízení se sice investor našel, ale měl zájem jen o pozemek. Tiše se čekalo na chvíli, kdy dešť a vítr natolik naruší strukturu domu. že nezbude než bourat. K tomu mělo dojít v několika měsících a Záhír byl autorem projektu nové kancelářské budovy, jakéhosi výškového,, byznyscentra", jak ji nazýval. Při zaznění toho odporného slova se mi sevřelo srdce úzkostí: co Štěpán, stojící opodál? Nezastíní ho nový moloch? Nesebere mu všechno slunce a všechen vzduch? A co chudák zvonice? Co nebohý maličký Longin?

Ještě není vše ztraceno.

Zatímco Záhír poskakoval po jedné noze kolem fotoaparátu a vlácel stativ z místa na místo, procházel jsem se ulicí Na Rybníčku, vychutnával si její klid a nechal na sebe působit přítomnost farního kostela, tiše spočívajícího v mírném svahu pode mnou. Hluk ucpané Prahy ke mně doléhal jen neznatelně, sevření v kleštích Ječné a Žitné mé nebolelo, jejich čelisti tu byly daleko od sebe. Chvilí mi připadalo, že jsem se ocitl na zvláštním venkově plném činžovních domů. Zaposlouchal jsem se, jestli z některého dvorku neuslyším kokrhání.

Nová tíseň, nová úzkost. Náhle jsem věděl, že kromě reprodukováné hudby, kuchyňských robotů, automobilových motorů a převodů stavebního stroje neuslyším nic. A nic ani neuvidím. Neuvidím tisíce věžiček nad strmými červenými střechami měšťanských domů. neuvidím černá zákoutí, úzké vchody a malá okénka, kamenné a dřevěné operáky zdí ani klenuté krytky bílých komínů roztodivných tvarů. Mé město už tu není - jediné město, kde bych se cítil doopravdy doma a které bych bránil s nasazením života, aniž by mé napadlo vzpomenout na vrozenou zbabělost. To město, na němž bych byl závislý a ono by bylo závislé na mně, město. kde bych mohl pracovat v cechu pivovarníků, jirchářů nebo dřevařů na řece a jediným mým přáním bylo by uchovat stav věcí, aby město a mé obydlí v něm nevzala velká voda. aby nelehlo popelem, aby je nevydrancovali cizinci; a aby je příslušníci mého vlastního národa nesrovnali se zemí.

Na skále vysoko nad Prahou, tam, kde v zelených vyšehradských parcích archeologové odkrývají zteřelé základy zdív a sklepů, stálo takové město a ve městě hrad. Bylo rozlehlé, před tisíci lety největší na světě, můžeme je nazývat městem svatým, neboť se honosilo největším množstvím svatostánek na počet obyvatel. Patřila mezi ně bazilika svatého Vavřince, kaple svaté Máří Magdaleny, rotunda svatého Jana Evangelisty, kaple svatého Hypolita, kaple svatého Petra, kaple svatého Kříže, rotunda svaté Markéty, kostel Stětí svatého Jana Křtitele, chrám svatých Petra a Pavla, kostelík svatého Klimenta. kde byl křtěn svatý Václav. I svou kapli Božího těla tam měli. K církevním stavbám přiléhaly stověžaté paláce velmožů a hejtmanů, zdobné domky měšťtěníků, dílny kovářů a koželuhů stály kvůli hluku a zápachu na závětrné straně u hradeb, nedaleko

masných krámů a obytné Karlovy brány s devíti špičatými vížkami, krásné fortny zvící menší pevnosti, s níž se ve čtrnáctém století mohla měřit jen novoměstská brána Svinská. Patnáct pivovarů se staralo, aby Vyšehradské neopustily síly k práci a modlitbě. Pro nerovný terén, plný skalisek, dolíků a strží s bezpočtem potoků a hlubokých průrv, sloužilo městu na sto šedesát kamenných mostů a dřevěných lávek. V místě dnešního hřbitova se „v povětrí vznášely“ visuté zahrady Libušiny, arkadské háje s pohanskými svatyněmi obklopenými menhiry co symboly plodnosti. O kousek dál, tam, kde je dnes volejbalové hřiště, se rozkládal bájný Libušin labyrint, jabloňový sad se štěpy vysázenými v zakroucených řadách, vytvářejících spletné uličky z živé zelené, kam poutníky lákaly omamné vonící květy či zralé ovoce, ale odkud se dostal jen ten nejdůvtipnější. pokud zodpověděl otázku, již mu strašlivými ústy položila kněžnina socha číhající v pupku labyrintu; z ostatních se, ať chtěli nebo ne, stali kněžnini poddaní. Nádherné město strážily kromě bran dvě olbřímí věže, jedna černá, osmiboká, v rané románském slohu, spoře zdobená pouze oblouky malých dělených oken. se zdmi na tři sáhy tlustými a cimbuřím strmícím ve výhrůžce nepříteli, druhá, hradní hranolová, tesaná z bílého mramoru, zázračné zářící novotou, přestože z útesu nad ohbím řeky čněla od předpohanských dob. Neměla jediné okno. a jak byla zvenčí světlá, tak byla uvnitř temná, a když se chtěla posádka dostat na vrchní ochoz, musela si při šplhání po dřevěných lešeních a dlouhých žebřích svítit pochodněmi. V jejím dně byla kdysi dávno, na samém úsvitu věků. vyhloubena studna, o níž se říkalo, že vede celou skálou až po úroveň řeky a ještě hloub; v její těsné blízkosti novověk prokopal prokletý tunel. Tak už řádku let projíždíme posvátnou skálou v automobilech a tramvajích, jako kdyby nám k tomu někdo dal právo. Díkybohu průkop neporušil nedotknutelnost bájně studny: inženýři a lamači měli víc štěstí než rozumu. Dle pověsti spí na jejím dně Libuše na zlatém loži, čekajíc, až nadejde čas vykoupit národ. Skála spadá v místě propadu říčního dna do nejzazších říčních hlubin, jež jsou sedminásobkem její viditelné části nad vodou. Černou tůň pod Vyšehradem ještě nikdo nezměřil - žádný škuner by ne uvezl tak dlouhé lano, nespustil tak těžkou olovnici. V té tůni leží zlatý oltář od Svatého Petra a Pavla, mrzce sem shozený bandou kališnických hrdlořežů. Pověst praví, že ten, kdo jej vyzvedne, stane

se vévodou České země.

Vyšehradští se těšili: když se jim podaří zajmout jednoookého tyrana táboorského, do této studny ho svrhnu, zakryjí ji prkny a na této improvizované hodovní tabuli uspořádají velkolepou hostinu. Válka husitů s Vyšehradem však dopadla jinak, královská posádka se neubránila. Kdo kde padl, tam zůstal ležet, protože husitští kněží nedovolili pohřbít nepřítele. Smršť náboženského fundamentalismu se přehnala nad městem a smetla vše kromě stínů - starého probošství, svatopetrského chrámu a zbytků hradeb. Toto vyhlazení přestála bez úhony - leč s notným štěstím, neboť ji v obrozeném devatenáctém století měla vyvrátit silnice - jen rotunda svatého Martina: pomník středoevropské Atlantidy, jíž bývalo palácové město Vyšehrad. Perla zavěšená nad Prahou, jež si dosud hledá sobě rovné mezi městy světa. *Ein anderes Paradies an der anderen Seite; da hab ich mein Herz verloren. Herr Prunslík.* Vertikála, po níž Praha vystoupala ke hvězdám. Praha byla krásnější než Babylon. Praha byla krásnější než Řím.

Po vertikále se dá stoupat i padat. Naše neúcta k tvořivosti předků je strašná a doplatíme na ni. Nejlépe se učíme umění bořit a nejraději začínáme znova od nuly. na zelené louce, již stačí zalít betonem. Hlavně ať je to jednoduché, hlavně ať je to účelné. Vášen pro zabíjení minulosti je v nás zažraná, pud pálit jednou stvořené nevykořenitelný. Jan Žižka, krvavý špalek i katovská sekýra české pokory, byl nejhorším ztělesněním českého křupanství, co dějiny pamatují, odstrašujícím vzorem asiatského barbarství a brutality, naším neštěstím a mezinárodní ostudou; to kvůli němu se nám po šedesát desítek let třesou ruce. Jeho zmaření Vyšehradu, nejskvostnější kameje románské Evropy, si svou ničivostí nezaдалo s pražskou asanací přelomu devatenáctého a dvacátého století. A i kdyby u toho sám nebyl, jeho krvelačný vlčák Zelivský. terorista v kněžském hábitu, to se svou smečkou hravě zvládl. Nebýt těchto pacholků z venkova, kteří do Prahy přijeli co nájezdníci (a my po nich dodnes jmenujeme čtvrti a ulice), mohly v matičce zajisté stát i stavby zaniklé dávno po jejich precedentním řádění: byl by tu kostel svatého Jana na Bojišti, kostel svatého Lazara u Karlova náměstí, Václavův hrádek Na Zderaze a nedaleký klášter bosých augustiniánů. Helmovy mlýny v Petrské čtvrti, Svinská brána a Horská brána. Malířská věž. Svatováclavské lázně, malebné Podskalí, černá Petrská

čtvrť a možná celá čtvrť židovská, čarovné bludiště pražské, jehož kalné uličky té propustily jiného, než jakýs vstoupil. Mohla tu stát i kaple Božího těla. neboť nebýt zlořečených kališníků. historie by šla jinou cestou. To vše zničilo ve svém konání a jeho důsledcích husitské hnutí, velká česká kulturní revoluce.

Slepý národ - slepý vůdce. Jak mohli Čechy neupadnout?

Slepí přišli a zbořili město stojící tu stovky let. nevážíce si krásy, kterou neviděli. Kde zůstala pokora před Bohem? Jeho děti. jejich předkové je postavili. Kverulant z Husince nemusel uhořet, kdyby měl v sobě pokoru a kdyby ho nepoháněl mesiášský komplex, kdyby se neopájel příslibem mučed-nictví. Stačilo pár let a dozajista by se dočkal kompaktát, takových či onakých, ale nepotřísněných českou krví. Nedošlo by k adamitským ani pikartským excesům, nerozpoutalo by se násilí proti příslušníkům stejného národa, lůza by nesvrhla vrchnost na špice halaparten, revoluce by nepožírala, nebořila a nezabíjela, nebylo by porážky na Bílé hoře, česká elita by neskončila na popravišti. Jenže se to stalo a může za to strašrybka, co maloval jen čerty na zed' a čekal Armageddon každým dnem, fanatizoval davy a požár, který zapálil, pak sežehl jeho i jeho zemi.

Kdybych byl rádcem českého krále - či lépe královny, neboť ženy nerady obětují vše, na rozdíl od mužů, zasadil bych se o vydání glejtu. V něm by se pod trestem zabavení všeho majetku prikazovalo, aby se zboření jakéhokoli objektu smělo uskutečnit nejdříve sto let poté. co o tom bylo rozhodnuto. Lidé by více mysleli na potomky. Novostavby by přibývaly pomalu, město by se neměnilo, každý nový kámen by položila rozvaha několika generací. Věřím, že bychom dnes neměli bulváry plynoucí nesnesitelnou lehkostí jako řeky - do chvíle, kdy přijde stoletá voda a zaplaví nábřeží. Věřím, že bychom po Starém a Novém Městě kráčeli klidněji - středověké uličky, arkýře a portály, podloubí, zesílená nároží věžových domů by utlumily vražednou rychlost obrněných limuzín a vykazaly by je za město: na šedé dálnice, kam jediné patří a kde si pro mě za mě můžou vyletět do povětří v hromadné dopravní zabijačce. Město náleží chodcům, jejich pomalým kročejům a drkotání loukotí, skřípění dřevěných kol ve výmolech, na ouškách kočičích hlav.

Je třeba jít zpátky. Když dům, tak přihrblé. vlhké a začouzené stavení, s rozkročeným loubím, s klenutým mázhauszem a prověšenou střechou, s půdou černou jak sklep a sklepem bezdným jako studna;

dům s vysokým krovem, lomeným štítem, dřevými okapy a komínem jako muří noha, s klíčovými dírkami namísto oken, sevřenými rozpraskaným rámem a opatřenými tabulkami slídy a barveného skla; dům se zápražím z pradávného, do hladka omletého žernovu: dům s dvorkem páchnoucím močí, kde pobíhá drůbež a týden co týden se odbývá v neckách prádlo. Když ulice, tak křivolaká, klikatá či aspoň zahnutá do oblouku, uzounká jako soutěska v pískovcových skalách, tmavá jak hlubina tůně. (Ano, *zde* je krása a vidíme ji my, kteří jsme jí hodni; my, pro něž je „avantgarda“ prázdný pojem a „nový“ sprosté slovo.) Tak kdysi vypadala Praha a měla tak vypadat navěky - nikdo neměl právo ji měnit, chtěli ji takovou její zakladatelé a chci to já. nešťastník uvržený do nejhnusnějšího kouta dějin, kde se člověk nehodný krásy prohlásil za Boha a nastolil diktát účelu a přímé linky: éru magistrál, řeznických nožů zakrojených do srdcí měst.

Den pokročil, ráno se vytratilo i s bledým sluncem, jež kdesi schovával smogový mrak. Mohlo být dvanáct, hodina po poledni, možná víc. Stál jsem pod věží kostela svaté Kateřiny, nemaje ponětí, jak jsem se sem dostal. Od Svatého Štěpána to je koneckonců pár kroků, ale kudy jsem šel, zda spodem Lípovou, anebo Ke Karlovu, anebo vrchem Kateřinskou, to si dodnes nevybavím. Užasle jsem hleděl vzhůru na bílou kampanilu. do poloviny čtyřbokou. od poloviny osmihrannou, s dlouhou tmavou špicí, tolik podobnou věžím karolinských chrámů Zvěstování Panny Maric na Slupi a svatého Apolináře. S těmito kostely má Kateřina společný i osud ústavních útulků - alespoň v určitém období. Když zpupný světloňoš Josef II. zrušil v druhé polovině osmnáctého století klášter svaté Kateřiny, založený zbožným Karlem IV., usídlil se v objektu vojenský výchovný ústav. Mladí muži zdemolovali zařízení tak, že se budova nakonec hodila nanejvýš pro potřeby blázince. Stejně jako kostelík slupský, i Kateřina byla zařízena pro potřeby péče o slabomyslné a jeden den ročně se otevřela pro veřejnost. Tedy stejní pacienti jako v servitském klášteře na Slupi a poblíž Svatého Apolináře. Zdá se mi, že je v tom logika: kde končí zbožnost, začíná šílenství.

Bestia triumphans. Žádný blázeň neublížil gotickým sakrálním stavbám tak jako husitské vojsko. Vyšehradské chrámy rozeslo na svých ďábelských kopytech do posledního kamene, z novoměstské

Svaté Kateřiny zůstala jen věž. O předimenzovaném orientálním altánu, který k ní v osmnáctém století přilípl Dientzenhofer jako zvonici, raději pomlčím, stejně jako o nepovedeném kostelu, úplně schovaném kdesi za arkádovým portikem. Chrám, který není vidět! V tom se baroko vyznalo, v Praze vztyčilo několik takových neviditelných chudáčků.

I spanilá gotická věž měla namále. V květnu 1420 byl kostel vypálen, ale nedosti na tom. Když se táboritské ženy doslechly, že řeholnice poustevnického řádu svatého Augustina jsou panny zaslíbené Kristu, vrhly se do kostela jako rozdivočelé feny, rozhodnuty je zamordovat. Ač se to stává zřídka, Boží trest přišel okamžitě: řádění narušilo statiku budovy a na sedmadvacet husitských lític se zřítila průčelní chrámová zeď. Jejich soudruzi jim sice přispěchali na pomoc, ale když viděli, že by je i s jejich legračními přilbičkami a nevzhlednými štíty přimáčkl prst bortící se věže, s bohorovností Božích bojovníků ponechali kališnice osudu. Násilí - to ano. Ale soucit? Slitování? Dvornost? Husitské hordy je neznaly. Ideály vrcholného středověku pro ně nic neznamenal. Takové chrapounství Evropa neviděla od vpádu Vandalů do Věčného města.

Byl raný večer, pozdní listopad, při bílé zdi chrámu někdo stál. Temná stvůra o dvou hlavách kývala se za hlohem v pravidelném rytmu pokoutní rozkoše. Přiskočil jsem k nejbližšímu kmeni a počítal do deseti. Teprve potom jsem poklekl na koleno jako před oltářem a jedním okem vyhlédl zpoza stromu. Muž a žena tiskli tělo k tělu, takže vypadali jako zmítající se saň. On měl černý klobouk starodávné fazóny, ona byla prostovlasá bruneta. Pochopil jsem, koho jsem v opuštěném parku přistihl při milostných hrách. Hleděl jsem se co nejtíšeji vytrazit. Ale ne hned. Pohyby těch dvou byly jiné, než měly být. Jaksi nepřirozené. Něco mě přinutilo ještě jednou vyhlédnout a udělat ze sebe politováníhodného voyeura.

A viděl jsem podivnou lásku. Muž byl ke mne natočen zprava, dívka zleva. Seděla na jeho obrovité dlani, ztrácející se jí pod vyhrnutou sukní, a nechala se houpat. Její silné nohy se míhaly vzduchem, nahoru a dolů. nahoru a dolů. v tváři se zračilo soustředění člověka, jenž chňape po rozkoši, a ta mu stále uniká. Gmündův obličej neprozrazoval nic, snad jen nezúčast-něnost. Cvičil s tím objemným ženským tělem jako pouťový silák s falešnou

činkou; dívčina tloušťka mu nepřekážela. Celé to bylo falešné. Pod sukní bleskla bílá kůže. Dívka prudce vrazila hlavou do mužova ramene, zasmáli se tomu, na okamžik ustali a potom dál předváděli svůj lascivní kus. Pak ho objala kolem krku a opřela se o něj nohama, už se na něm nehoupala, ale třela se o něj podbřiškem. Hořel jsem touhou zhlédnout to představení do konce, a současně mě za přihlížení spaloval stud. Ten nakonec zvítězil. Otočil jsem se a po špičkách zamířil k východu z areálu, a následné leknutí ze mě málem vyrazilo jek. Za posledním stromem, stojícím těsně u branky ve zdi, se krčil malý Priapus, strážce zahrady. V chlípném šklebu na mě vycenil krysí hlodáky a jeho nebesky modrá očka na mě spiklenecky zamrkala. Prohnal jsem se kolem nich a vyběhl ven. Mohl bych odpřisáhnout, že skřet měl rozepnuté kalhoty.

Zastavil jsem se až před křižovatkou u Svatého Štěpána, počkal na zelenou a pospíšil do Hálkovy ulice. Jak jsem běžel kolem kostela, všiml jsem si koutkem oka, že je zeď severní lodi postříkána nápisem, který tam při naší předešlé návštěvě nebyl. Modrobílé znaky křičely do světa svou nesrozumitelnou zlobu, zatímco Štěpán zachovával hrdé mlčení ponížených a uražených.

V Hálkově ulici Záhír nebyl a nenašel jsem ho ani v Túních. Tedy odjel - spolu s ním a fotoaparátem zmizel i vůz. Anebo taky neodjel, někdo ho třeba někam odvezl a tam ho možná zabil. Telefonní automat jsem našel až v podchodu na nedalekém náměstí. Při vytūkávání čísla se mi trásla ruka. Zatímco telefon na druhém konci vyzváněl, živě jsem si představil Záhira, jak leží s roztříštěnou hlavou někde ve sklepení rozpadlého domu. Ta představa se po dalším a dalším táhlém tónu ze sluchátka měnila v přesvědčení.

XIII

Co nahání mi strach? Co vlastně se mi stane? Uvidím nevidané, až jednou přejdu práh.

K. Kraus

Divit se. Tato schopnost, jež je projevem vnímavosti u dětí a dětinskosti u dospělých, mě patrně neopustí ani na smrtelné posteli - budu udiven, že na nějaké ležím, že jsem dávno nesešel z tváře světa spolu s oběťmi hrůzného pražského spiknutí, jehož historii vám zde, ve svém podivuhodném vězení, už nějakou dobu líčím.

Záhir žil. Když se mi ve čtvrtek večer ozval Olejář, první, co mě napadlo, bylo, že se plukovníkovi donesla zpráva o jeho zavraždění. Opatrně jsem se na něj zeptal a dozvěděl se, že ti dva spolu právě mluvili. Úleva to pro mě byla mocná, musel jsem si sednout, protože mi nohy náhle vypověděly službu. Záhir na mě dokonce ani nežaloval. Olejář mi chtěl sdělit jen odložení naší schůzky. Zatímco ke mně ze sluchátka doléhal jeho pronikavý, sebejistý, a přece trochu ustaraný hlas. uvyklý rozkazovat armádě podřízených, mé fantazie o zabijácké nátuře tohoto člověka štvaného minulostí začaly slábnout. Vysoký úředník s hnisajícími sluchovody, máslem na hlavě a neochotou uznat své chyby - to ano. Ale surový vrah? Chudák, kterému prýští z uší vlastní černé svědomí, každému na očích. Zeptal jsem se, jestli detektivové přišli na něco nového. O výhružných dopisech se nezmínil. Řekl, že Řehořovo beznohé tělo je stále nezvěstné, ale že má na stole nový případ dvou výrostků, kteří se od úterka nevrátili domů. Tomu jsem se nemohl nezasmát a popřál jsem mu, aby je policie brzy našla.

Téměř přátelským tónem řekl, že naštěstí ne všechny kriminální případy jsou krvavé, někdy stačí vyhlásit celostátní pátrání. Schůzku jsme přeložili na pondělí.

Opět jsem měl před sebou tři prázdné dny a nevěděl, co s nimi počít. Měl jsem pocit, že vyšetřování dvou novoměstských vražd se nesnesitelně táhne, a pak jsem si to odůvodňoval tím, že takto pomalu se vyvíjí většina závažných případů a já jsem netrpělivý jen z nedostatku zkušenosti. Na možnost, že někdo jejich vyřešení brání, jsem se snažil nemyslet.

Na druhý den telefon mlčel a paní Frýdová někam odešla. Po

snídani jsem se vrátil do svého pokoje, hotov zbavit se uhynulé vinné révy ze stráně nad Botičem. Když jsem se však sklonil nad květináčem, s překvapením jsem shledal, že se rostlinka vzpamatovala. Z hnědého pokrouceného stonku rašily špičaté bílé výhonky, velké jako špendlíky. Když jsem se přesvědčil, že to není plíseň, jak mě v prvním okamžiku napadlo, opatrně jsem révu zalil odstátou vodou. Neměl jsem co na práci, tak jsem si celé dopoledne četl. Po obědě jsem už byl jako na trní. a navíc jsem neměl nejmenší chuť klábosit s paní Frýdovou. Když se za oknem ukázalo studené zimní slunce, které mám tak rád, rozhodl jsem se pro vycházku do okolí Vyšehradu - co když narazím na něco. čeho si policie nevšimla?

U slupského kostela jsem z tramvaje zahlédl Lucii Netřeskovou. Přecházela ulici a tlačila před sebou dětský kočárek. Příští zastávku jsem vystoupil a váhavě se vracel na Albertov.

Když jsem ji dohonil, dítě spalo. Dovolil jsem se, zda ji můžu kousek doprovodit. Vypadala potěšeně. Pomalu jsme obcházeli kostel a bývalou klášterní zahradu, mluvila hlavně ona. Naslouchal jsem a prohlížel si její profil. Luciiny polodlouhé světlé vlasy měly zvláštní stříbřitý odstín. Napadlo mě, zda si je nebarví, ale všude byly stejně trpytivé a hladké, i podél pěšinky vedené středem temene. Její pleť byla jemná a spíše sušší, kromě čela prostá vrásek. Tři vodorovné rýhy, dvě spodní hlubší a vrchní téměř neviditelná, se jí objevily nad očima vždy, když ji něco zaujalo - i nyní během řeči se několikrát ukázaly a vzápětí zmizely. Oči neměla modré, jak jsem si myslel oněhdy v ztemnělém pokoji, ale šedé. a nejvíc mě přitahovala jejich něha, jež se, jak se mi zdálo, neobracela jenom k dítěti. Cokoli jsem řekl, budilo u ní nepředstíraný zájem, mohl jsem si být jist, že každá má poznámka se náležitě zviditelní na jejím čele. V Luciině přítomnosti jsem se uklidnil, dodávala mi sebevědomí.

Během té společné chvíle na Albertově mi řekla, že v Praze nemá žádné přátele, většinu času tráví doma a na delší špacír s dítětem si netroufá. Dnes se poprvé odvážíla až sem. Měla v úmyslu zajít do botanické zahrady, ale zjistila, že mají zavřeno.

Nemluvně se probudilo a nedůvěřivě si mě prohlédlo. Když zaregistrovalo matku, usmálo se na ni bezzubými ústy a zamávalo ručkama. Lucie je vyjmula z kočáru i s vakem, v němž bylo zachumlané, a vzala do náručí. Chvilí jsem tlačil kočárek já. byl to

velmi nezvyklý a musím dodat, že nevýslovně trapný pocit. Pokusil jsem se představit si sebe sama z odstupu, zajímalo mě, zda bych někomu mohl připadat jako otec dítěte. Byla to trýznivá halucinace - otce jsem nikde neviděl. Jen dítě. Zpocenýma rukama jsem před sebou postrkoval sám sebe.

Kočárek se zdál těžký a neohrabaný, nedařilo se mi s ním správně manévrovat. Přítomnost nemluvněte mě znervózňovala, začal jsem litovat, že jsem se s Lucií dal do řeči. Abych přišel na jiné myšlenky, rozhovořil jsem se o Novém Městě jako o čtvrti, kde jsem sloužil jako policista, přilnul k ní a dodnes se z ní nedovedu na dlouho vzdálit. Poslouchala mě se zájmem, nebo se tak aspoň tvářila, a to mě rozpovíдалo víc o tom, co mě trápí. Dnešní Pražané, vykládal jsem nebohé Lucii, žijí na troskách, na rumišti za Švejkovým zadním dvorkem, a s trpkým úsměškem jsem dodal, že znám kout Nového Města slující Na Zbořenci a podle mého by se tak Praha měla jmenovat celá. Okolí Albertova mám rád proto, že v minulosti bylo tak řídce zastavěno a lze tu nasát něco z původní, dnes už zmizelé atmosféry prastarého města.

Přerušilo mě dítě, jež se zničehonic dalo do křiku. Zřejmě se něčeho polekalo, protože se tisklo k matce a upíralo velké oči na modravou fasádu Hlavova ústavu. Odmítalo pustit matku dál. Vytáhl jsem z kapsy balíček žvýkaček - to by mohlo pomoci, pokud se mu prožezávají zuby. Zatřepal jsem jím holčičce před očima. Zaujalo ji to. okamžitě zmlkla a natáhla po balíčku ruku, ale Lucie si ji přitáhla k sobě a zatvářila se pohoršeně, s poznámkou, že takové vtipy dělá její muž taky. Já přitom vůbec nežertoval. Žvýkačky jsem však raději schoval, srovnání se sedmdesátiletým Netřeskem mé zaskočilo. Dítě se dalo do pláče.

Lucie prohlásila, že se vrátíme ke kostelu. Rozhodl jsem se, že půjdu ještě kousek s nimi, když tu mi zrak náhodou padl do míst, kam se prve dívalo dítě: na jedno z oken Hlavova ústavu. Zůstal jsem jako přimrazený. Z velkého okna v posledním patře zakřiveného severního křídla na mé shlížela ženská tvář. Patřila Rozetě - ale jiné Rozetě, než jakou jsem znal. A přece to byla ona. Viděl jsem ji od pasu nahoru. Tělo jí zakrýval tmavý háv s jakýmsi stříbrným kroužkem na prsou. Úzká bílá tvář orámovaná kápí ztratila svou obvyklou tučnost, líce měla propadlé a kolem čelistí ztěžklé jakoby únavou nebo bolestí, nos se zdál protáhlý a zašpičatělý. Rty byly

sevržené, že je ani vidět nebylo, zato celou vrchní polovinu obličeje vyplňovaly mandlově protáhlé oči, černé a suché, bez lesku. Postava stála zcela bez hnutí, připomínajíc sochu nějaké přísné řecké bohyně, kterou mi kterýsi žertěř takto ukazuje jako Rozetinu karikaturu. To ona prve tak vylekala Luciino dítě.

Ohlédl jsem se, ale Lucie už byla pryč. Pak jsem sebral odvahu a přešel na druhou stranu ulice. Znovu jsem pohlédl do okna a musel se instinktivně přikrčit před Rozetinou zkamenělou zlobou. Zdálo se, že figurínu někdo natočil, aby sledovala každý můj krok. Ta myšlenka mé pobouřila, hodil jsem opatrnost za hlavu a doběhl přes trávník a příjezdovou cestu k velikým vstupním dveřím. Byly zavřené, ale jenom na mosaznou kliku. Opřel jsem se do nich, proklouzl a nechal je za sebou zapadnout. Po pravé straně stála improvizovaná vrátnice, ale nikdo v ní neseděl. Rozhlédl jsem se po dvořaně.

Myšlenka funkcionalismu - ten zhoubný počinek dvacátého století, jež po mnoho desítek let potlačuje individualitu lidského jedince a jeho habitatu. v budově ústavu ještě neprosadila svůj diktát naplno. Vznikla tak stavba, která je příkladem ideálního kompromisu mezi účelem a krásou; ano. zde se měl funkcionalismus zastavit. Kolem Hlavova ústavu jsem na svých pochůzkách chodíval často a pokaždé jsem potěšeně spočinul okem na tom poloobloukovém půdorysu, novoklasicistní fasádě se světlemodrou omítkou, velkých dělených oknech a rozkošné zbytečných, osvěžujících obloučcích na tvarované nadokenní římse pod plochou střechou. Jsem přesvědčen, že je to právě zdobnost, která dělá z domu skutečný příbytek lidí; ryze účelové si zařídí brloh každý jezevec. neboť nepozná, že obývá pouhou díru v zemi. Funkci tak prostého obydlí nelze nic vytknout, ale je důvod, aby se principem jezevčí nory řídil architekt?

Kolonáda dórských sloupů podpírajících strop zeje prázdnotou. Uprostřed šumí fontána a za ní ubíhá vzhůru monumentální tříramenné schodiště s kamenným zábradlím. Naleštěná podlaha je zdobena barevnými mozaikami, opalizujícími v tlumené záři těžkých kovových lamp. Hle, i v dvacátém století se dařilo vytvářet Krásu. Stojím před ní v ustrnutí. Ticho těch prostor ruší jen údery mého tepu - víření paliček bubeníčka na klíček.

Dávám se po schodech nahoru, uhnu vlevo a hned vpravo a nahlédnu do prostorné posluchárny. Sklon hlediště je neobyčejně

prudký, katedra před tabulí se ztrácí v hloubce pod kaskádou dubových lavic s mosazným zábradlím. Ani zde není živá duše. Už už zavírám dveře, a pak si všimnu, že na tabuli je červenou křídou načmáráno pár písmen. Z té výšky se nápis nedá přečíst, a tak musím sejít pár řad níž, abych rozeznal jednotlivé litery. Pit. č. 3, stojí na tabuli. Pit. jako pitevna?

Pitevních sálů je celkem pět a nacházejí se v zakřivené části budovy, v prosklených výklencích obrácených do straně mezi větrovským a karlovským vrchem. Na svých pochůzkách jsem mnohokrát sešel z cesty a prodral se křovinami na strmý travnatý svah, abych do těch kójí smrti nahlédl, zvědav, jaké podivné operace se zde provádějí. Ale vždy měly zatažené těžké závěsy, spadající od stropu až k podlaze. Po straně budovy stojí kotce pro pokusná zvířata. Jednou za mrazivého dne se odtamtud ozýval ryk, při němž mi stydla krev v žilách. Slyšet byl až nahoru k Apolináři. Představil jsem si tenkrát profesory v bílých pláštích, jak dlouhými skalpely špičují prase, které si pak rožní nad plynovými hořáky. Zabijačka na akademické půdě.

Chvilí trvalo, než jsem našel zakřivenou chodbu vedoucí k pitevnám. Cestou mě minul jediný člověk, muž v bílém plášti, bachratý a štětinatý, s černými vousy a zlatými brejličkami. Jistě jsem ho už někde viděl... ale kde? Nevšímal si mě a chvátal dál, přihrbený vědátor uvězněný ve svých myšlenkách. Ze dveří po levé straně se ozval tlumený dívčí smích, ale hlas nepatřil Rozetě. Došel jsem ke třetím dveřím vpravo, bílým a lesklým, s malou černou trojkou ve výši očí. Zaklepal jsem, nejprve nesměle. Za dveřmi bylo ticho. Klika byla lepkavá a tlaku mé dlaně se poddala ochotně.

Místnost se směrem k výklenku rozšiřovala a na první pohled rušila všechny zákony perspektivy. Připomínala bílou.

v hlavách prosklenou rakev. Já vstoupil do nohou. Těžké závěsy před okny byly roztažené. Uprostřed šálku stál pitevní stůl. jehož deska měla nepravidelný tvar a na několika místech vypadala, jako by ji někdo vykousl. Dovtípil jsem se, že ta místa usnadňují přístup k pitvanému předmětu.

Na stole ležel v záři chirurgických lamp kůň. Nevelký nehybný hnědák. Viděl jsem hřbet, levý bok. natažený krk a kus hlavy. Oko bylo otevřené a lesklé, nevidoucí. Kopyta nebyla vidět, halila je obinadla z hrubé látky: přesto bylo možné rozeznat jejich neobvykle

špičatý tvar. Překonal jsem strach a přinutil se přijít blíž. V boku, který se trhaně nadzvedával, zela dlouhá čistá rána po skalpelu, uprostřed mírně rozchlípená. Zahlédl jsem růžové maso a nažloutlý tuk. krustu zčernalé krve. Udělal jsem ještě krok a v plném světle uviděl hlavu - i to. co vybíhalo zprostřed čela: dlouhý vřetenovitý roh. Natáhl jsem ruku a břišky prstů ohmatal drsný povrch, na omak stejně teplý jako živé sálající tělo. Nemají být jednorožci bílí?

Pak se to stalo. Okno zapraštělo a puklo. to. co je prorazilo, udeřilo o podlahu přede mnou a odlétlo do kouta. Skočil jsem za pitevní stůl a loučil se se životem v domnění. že se po mně stílí; dostat se ke dveřím bylo nemožné. Rozbitým sklem zafoukal dovnitř studený vítr. Byl to tedy spíš kámen než kulka. Vyhlédl jsem ze skryše a pokusil se určit úhel. odkud útok přišel. Za oknem se zdvihala šedá zeď zpevňující svah a nad ní se černalo křoví. Větévky se kývaly ve větru, pohyb prchající osoby je však nerušil.

Přelezl jsem po kolenou k umyvadlu, pod nímž se kámen zastavil. Zvedl jsem ho na světlo chirurgických lamp, ale dřív než očím se dal poznat mé dlani. Šest pravidelných stěn. jemný, mírně zrnitý povrch, zelené žilkování. Dlažební kostka - varování ulice.

Ptáte se, co to má všechno znamenat, ale nemůžu vám odpovědět hned a už vůbec ne přímo. Máte podezření, že některé věci záměrně nechávám nevysvětlené. Možná je na tom kus pravdy, ale věřte, nechávám-li vás hádat, chci, abyste tápali stejně, jako jsem tápal já: i na vás musí přejít má nejistota, úzkost a strach. Jsou nezbytné pro dosažení poznání. Mně se ho dostalo, a pokud jste z těch. kdo po něm baží, v bludišti slov se držte v mých stopách.

Z budovy ústavu jsem se dostal stejně nepozorované jako při vstupu. Vrátil jsem se ke kostelu a spatřil na lavičce Lucii. Jednou rukou houpala kočárek, v druhé držela rozevřenou knihu. Byl jsem si jist, že na mě čeká.

Už jsem byl klidný. Došel jsem k ní a zeptal se, co čte.

Zvedla ke mně své hezké šedé oči a řekla, že gotický román. Pak připojila otázku, kde jsem tak dlouho byl. Vymyslel jsem si. že jsem se v ústavu stavil za kamarádem. Lucie se zvedla a upravila si sukni. Než jsme se dali do kroku, zašilhal jsem na obálku knihy, kterou položila do kočárku. Byl to *Otrantský zámek* Angličana Horace Walpola. strašidelný příběh napsaný v osmnáctém století, podle umístění záložky skoro dočtený.

„To je náhoda!" vypadlo ze mě. „Nedávno jsem to četl. Jak se ti to líbí?"

„Začátek moc. pak je to čím dál tím bláznivější. Doufám, že se na konci všechny ty záhady vysvětlí."

„Připrav se na to. že budeš zklamaná. Mně se *Otrantský zámek* líbí právě pro svoji obrazotvornost, v níž logika není tak důležitá. Znáš Claru Reeovou?"

„Ne."

„To byla velká obdivovatelka Horace Walpole. Ale vadilo jí u něj přesně to. co vadí tobě: všechny ty záhadné vzdechy, tajemná zjevení, postavy vystupující z obrazů, řinčení řetězů v kobce pod hradem. Walpole je předvádí jako skutečnost, nezpochybňuje je ani náznakem, a čtenáři nezbývá než mu věřit - anebo knihu zahodit do koše. Reeová se nespokojila ani s jedním. Ve variaci na *Otrantský zámek* nazvané *Starý anglický baron* také záhadami nešetří, ale v duchu osvícenství je vždy rychle uvádí na střízlivou míru. Každé zjevení, každý děsivý úkaz má své vysvětlení."

„Povedlo se jí to?"

„Podle čtenářského ohlasu ano, ale řekni sama - měla jsi jako malá ráda pohádky pro rozumné děti? Walpole byl romantik s krásně anarchickým smyslem pro asymetrii. Procházíš jeho románem jako pouťovým strašidelným zámekem a směješ se, dokud ze tmy nevyletí šíp strachu a neuvízne ti v zátylku. Už ti tam zůstane. Reeová by něco takového nedopustila, milovala řád a pořádek. Chaos, v němž si tak liboval její předchůdce, ji musel děsit."

„Takže byla zbabělejší než on?"

„Chceš-li to tak vidět, ano. Řád je důsledek strachu z nepořádku."

„A ten ty nemáš, jak se tak na tebe dívám. Ty máš raději Walpole, vid'?"

„Určitě, i když je to složitější. Dnešní čtenář se nad jeho hrůzostrašnými scénami popadá za břicho - třeba když soše zavražděného knížete Alfonsa Dobrého vytryskne z nosu krev. Opravdu pitomá situace - socha potřebuje kapesník. Ale neznamená to. že při jiných sečnách ti nevstávají hrůzou vlasy na hlavě."

„To bych řekla. Co ti v *Otrantském zámku* připadalo nejstrašnější?"

„Utrpení nevinných."

„Jako mně! Kvůli utrpení nevinných se nedívám na televizi a

nečtu noviny."

„Obrovská přilba s černým chocholem, která se na nádvoří zámku zřítí z čistého nebe, nerozmačká démonického Manfréda, který si to jako jediný zaslouží, ale jeho syna Konráda, neduživého mladíka, který pyká za otcovy smrtelné hříchy. A Manfréd? Nejenže všechny přežije, ale nakonec ještě v nepřítomném hněvu zabije dceru Matyldu, nejsympatičtější postavu příběhu"

„To ti pěkně děkuju. Ted' už to nemusím dočítat, když jsi mi vyzvonil, jak to dopadne. Ale copak nevidíš pointu? Samozřejmě že je Manfréd potrestán: až do konce jeho dní ho bude mučit svědomí. " Ustaraně pohlédla na spící dítě a upravila mu peřinku.

„Promiň, nechal jsem se unést. Určitě to dočti, stojí to za to. V podstatě je ta kniha hluboce pravdivá. Utrpení nevinných vidíme dnes a denně, *Otrantský zámek* věrně odpovídá skutečnosti končícího dvacátého století. A právě tak je to s nezodpovězenými otázkami, kterých, stejně jako v této knize, je i v životě víc než odpovědí. Vlastně to souvisí s tím, zda čtu raději Walpola, anebo Reevovou. Vybral bych si něco mezi nimi: příběh s rozumným, logickým vyústěním, jaké uspokojí bytost řídicí se rozumem. Ale musí tam být něco navíc, něco nevysvětlitelného jako doklad mého hlubokého přesvědčení, že ne všechno, co se nám ukazuje, dokážeme pochopit. Svět je neuchopitelný jako gotický román.

Zkus si představit, jak by psal Horace Walpole dnes. Připadala by mu moderní Praha dost příšerná? Myslím v romantickém smyslu. Přijal by ji jako výzvu? Anebo by se uchýlil, tak jak je v módě od časů Svátkových a Meyrinkových, k době císaře Rudolfa? Dovedl by i tak říci něco současného? Trpěly by jeho oběti pro staré hříchy předků, trestali by duchové bezohledné ničemy? Ať by se rozepsal o čemkoli, vždycky by převládla otázka nad odpovědí. Prostředí a postavy by si vzal z naší kybernetizované současnosti, a přece by šlo o ta nejpodivnější a nejzáhadnější místa a individua, jaká si lze představit. Dobře se rozhlédni tady po univerzitním areálu: uvidíš je na každém kroku, za každým rohem"

Lucie se zastavila a rozhlédla se. „Kde to vlastně jsme?"

Stáli jsme u zábradlí na zvýšeném břehu Botiče. Došli jsme téměř k nuselskému divadlu, a já si toho doted' nevšiml, tak mě rozhovor zaujal. Lucie se usmívala, jako kdyby ji mé nadšení pro strašidelné příběhy pobavilo. Úsměv byl ryze mateřský a mě z něho bodalo u

srdce. Na okamžik jsem dítěti záviděl.

„Říkáš, že otázek je i dnes víc než odpovědí. Já si tím tak jistá nejsem. Třeba taková náhoda - co když je to odpověď na otázku, která tu byla. ale nikdo ji nevyslovil? Dnes jsme se přece potkali náhodou. Zcela náhodné bylo i naše seznámení: narazil jsi posledně na manžela ve městě, schůzku jste neměli domluvenou.“

„Aha. takže tahle procházka se podle tebe dá chápat jako odpověď na otázku, která visela ve vzduchu?“

Ještě než jsem to ze sebe vysoukal, došlo mi, čeho by se ta otázka mohla týkat - mě, Netřeska a jí samé - a do tváře mi stouplo horko. Ale Lucie můj ruměnec neviděla, protože se odvrátila a opřela se lokty o zábradlí. Chtě nechtě jsem sklouzl zrakem po křivkách jejího pozadí. V jejím postoji byla jistá koketnost, nijak nápadná, a přece nepřehlédnutelná. Zaskočilo mě to, svým způsobem i dojalo. Jenže nejsem Z těch, kdo by takovéto situace dokázal využít, jak se potvrdilo posledně. Bylo mi líto jí a bylo mi líto sebe.

Ale vábilo mě to k ní. Opřel jsem se těsně vedle ní a dotkl se loktem jejího lokte. Neuhnula, ale koutkem oka jsem zahlédl, jak se jí na čelo vepsala jakási obava, a to hned třikrát. Že bych se mýlil? Sklopil jsem hlavu a ponořil pohled do kalných vod potoka.

„Procházka jako odpověď?“ navázala na rozhovor, který jsem napůl vypustil z hlavy. „Možná to odpověď je, a možná to

není nic než omyl. Podívej se tamhle k mostku, na tu věc ve vodě. Nemá tam co dělat. Spadla tam někomu? Odhodil ji tam nějaký zloděj?“

Spatřil jsem předmět, na který ukazovala Luciina ruka, a shledal jsem. Že i on je odpovědí na nevyslovenou otázku.

Doprovodil jsem Lucii na zastávku tramvaje a pomohl jí s kočárem. Letmo, snad pouhou náhodou, mě přitom pohladila po zápěstí. Jakmile odjela, vrátil jsem se k mostku a slezl po zčernalém žebříku do studené špinavé vody. Sahala mi po kolena, dobrodíl jsem se k železu trčícímu nad hladinu a zvedl ho. Byla to velká rámová pila. která se zaklínila za kámen na dně. Měla neopotřebované modré držadlo a zlomený nezrezivělý list.

Kvůli zlomenému listu se nová pila nevyhazuje. Zuby byly velké, dodatečně zohýbané a zpilované do dlouhých drápů dravé šelmy. Věděl jsem dobře, jak by vypadalo poleno řezané takovou pilou. Vypadalo by jako přetržené.

Prapodivný den, jakých v poslední době neutěšeně přibývalo, měl svou dohru v bytě na Proseku. Vzal jsem pilu k sobě, rozhodnut předat ji co nejdřív policejní laboratoři ke zkouškám přítomnosti krve. Opatrně jsem ji osušil a obalil list starými novinami. Pak jsem se umyl, potmě se převlékl do pyžama a ulehl. Spokojen, že mám pro Olejáře něco nového. Těsně před usnutím jsem si vzpomněl, že jsem nezalil své milované květiny. Zvedl jsem se z příjemně zahřáté postele, rozsvítil a shýbl se pro konvičku. Vzápětí jsem ji zase upustil. Z popínavého stonku vinné révy, který se začínal slabě zelenat, vyrůstala v hustých trsech chlupatá bílá vlákna, rašila vzhůru, ohýbala se a rozlézala do všech stran. Ta nejdelší musela mít skoro půl metru a ze všeho nejvíc připomínala vousy divého starce.

XIV

Přetni to pouto, šupiny shod' z očí. Jen bláznů v jeho bláznovství snad připadá, že točí kolem, které se s ním točí.

T. S. Eliot

V pondělí jsem vstal časně. Paní Frýdovou, která se od šesti hodin dívala na televizi, to potěšilo. Umíchala mi tři vejce na slanině, a když přede mne tuto královskou snídani prostírala, vyslovila přesvědčení, že jsem si určitě našel práci, prý je to na mně vidět. Neměl jsem to srdce zavrtět hlavou, a tak jsem se soustem chleba v ústech zamumlal, že se mi něco rysuje. Při jídle jsem sledoval, jak se venku rozednívá do špinavého, žlutošedého rána: vypadalo to na sněh. Rtuť v teploměru za oknem se chvěla na nule.

Zatím začalo sněžit na obrazovce televizoru. Paní domácí do něj udeřila, a chumelenice zhoustla. Pak televizi vypnula a posadila se naproti mně. Začala se vyptávat, co jsem v poslední době dělal. S omluvou jsem se stáhl do svého pokoje, ale přišla za mnou; neměl jsem vyvětráno a příkrývky byly rozházené po nábytku. Na maličkém psacím stole ležely otevřené tři knihy, které paní Frýdovou zaujaly. Nečekala na souhlas a šla se podívat. *Kronika královské Prahy. Pražské pověsti a legendy. Mluvící architektura města Prahy.* Tázavě zvedla obočí a podotkla, že doufá, že se nevracím na tu hloupou školu. Uklidnil jsem ji, že mě to ani nenapadne. Pak jsem vytáhl zpod postele pilu a rázným tónem oznámil, že musím okamžitě na policii. Překvapeně zamrkala a beze slova vycouvala z pokoje. Ohybné rostliny si nevšímala.

Vyrazil jsem příliš brzy. chtěl jsem být co možná nejdřív za dveřmi. Řekl jsem si, že dojdu na Bojiště pěšky. Panelové domy spaly, zahrádky ve svahu se choulily zimou, chodníky mlčely. Šel jsem tichým krokem. Jen na silnicích to skučelo, za okénky přepravních strojů tu a tam blikla lidská tvář, světlá protažená šmouha. Připadal jsem si v tom náměsíčném, do neznáma ujíždějícím městě výjimečný: jediný pěšák, pocestný, stopař. Dokonce jsem se dopustil hříchu sebelásky; když kolem mne prosupěl x-tý autobus, pokusil jsem se na sebe podívat očima jedné z bledých tváří v něm uvězněných: osamělý Indián v zašlém ponču, ubírající se s rámovou pilou přes rameno k lesu. Bezpochyby se ten muž pohybuje, ale v

porovnání s rychlostí automobilů to vypadá, jako by stál a chůzi z jakéhosi důvodu jen předstíral. Lenoch jakýsi, myslí si bledá tvář. Ceká snad, že se k němu někdo přidá? Kdo by se odvážil, když mu jde v patách obluda Čas a už už otvírá chřtán? Vždyť Čas nejdřív požívá pomalé - ty. co mu nestačí. Co mu neutekli. Zmate je ve svých útrobách a obrátí jejich krok zpátky.

Napůl jsem doufal, že se na policejním ředitelství setkám s Rozetou, ale když jsem před desátou vstoupil do rozlehlé náčelníkovy kanceláře, byl Olejář sám. Aniž zvedl oči od obrazovky počítače, pokynul mi, abych si sedl. Za velkými okny s rozevřenými žaluziemi se z nazelenalého nebe snášely sněhové vločky. Chodníky pokrýval bílý koberec, který zajisté zmizí dřív, než přijde poledne. Svatoštěpánská věž se tenčila v mlžném oparu.

Rozbalil jsem noviny ovinuté kolem pily a položil si ji přes nohy. Naschvál jsem zavadil rámem o kovovou židli, abych upoutal plukovníkovu pozornost.

Očekávané nadšení neprojevil, ale nález ho zaujal aspoň natolik, aby dal nástroj prozkoumat v laboratoři. Když jej odnesli, podal mi nějaké fotografie. „První přišla ve čtvrtek a druhá v pátek, " řekl, „ta poslední před chvílí."

Vzal jsem je od něj a pozorně si je prohlížel. Byly velmi tmavé, ale tu a tam černotou prosvítalo světlejší místo, odstín tlumené červeně. Na prvním obrázku nebylo vidět skoro nic. snad prašná zem s úlomky sutí a tři čtyři oblázky. Nedalo se určit, jak jsou velké. Za nimi se zvedala špinavá zeď se svět-lehnědou či okrovou omítkou. Na druhém snímku, o něco světlejším, bylo vidět stejné místo, ale záběr byl posunut doprava. Dva kameny z levého okraje prvního snímku na něm už nebyly, zato vpravo přibyla modrá skvrna. Snímky byly pořízeny v noci nebo pozdě večer, bez použití blesku. Třetí záběr se opět posunul vpravo. Modrých míst v pozadí přibýlo, obzvlášť tu vynikala jakási podlouhlá mlhovina. Pro nedostatek světla se však nedalo odhadnout, co představuje. Stejně jako první dvě byla i tahle fotografie špatně zaostřená. Na samém okraji zakrývala rozmazanou bílou křivku černá skvrna. Měla zakulacený okraj a odshora až dolů zabírala asi šestinu výjevu.

Pokrčil jsem rameny. „Nejspíš půjde o další varování, tentokrát určené vám. Dávají si na čas. dělají to napínavě, abyste se začal bát jaksepatří. Zítra a pozítří určitě pošlou další a pak se dozvíte, co vám

chtějí."

„Za celou moji kariéru se mi nic takového nestalo, až teď. To je podezřelé. Jakoby... Ostatně to může být i blázen, co se tím náramně baví. Někdo jako ten stařík, co nám minulý týden volal. Myslím, že to bylo v úterý. Ano, v úterý večer. Tvrdil spojovatelce, že se ztratil nějaký diadém, a tak ho přepojila k nám, na krádeže. Vylezlo z něj, že se ta věc neztratila jemu. nýbrž nám všem. Nedávalo to smysl. Hulákal do sluchátka, že se na to dívá a že to tam není, a taky že se mu pod okny v poslední době potulují divní lidé, zatímco na strážníka člověk nenarazí, jak je rok dlouhý."

„Říkal, že se dívá na něco, co tam není? Na diadém?"

„Ano. Nebrali ho vážně, ale jméno a adresu si zapsali, protože na tom trval. Pozvali ho sem. ale odmítá opustit byt, bydlí kousek odtud."

Nabídl jsem se, že za ním zajdu. Plukovník neměl námitek a zdálo se mi, že s tím napůl počítal. Možná byl rád, že s takovou pochůzkou nemusí zdržovat své lidi. Lístek s adresou jsem strčil do kapsy.

Koneční jsem Olejářovi mohl přednést hypotézu, na niž jsme přišli s Gmündem. Mhouřil oči, soustředěně poslouchal, co mu říkám. Když jsem skončil, zavolal z vedlejší kanceláře sekretářku a požádal ji, aby mu našla spis o případu Pendelmanová. Zatímco jsme mlčky čekali, hleděl z okna a vytíral si stočeným kapesníkem uši. Když dívka složku přinesla, otevřel ji, přelétl očima a pak mi ji podal. Tvářil se, jako by mi tím prokazoval mimořádnou čest.

Podíval jsem se na první stránku. Bylo to tam. Inženýrka Milada Pendelmanová pracovala na městském zastupitelství téměř třicet let, po celou dobu na jediném odboru: územní plánování.

„Tak jsem měl pravdu. " neodpustil jsem si. Z mého hlasu zaznívalo uspokojení. „Žádná politika, ale architektura."

„A motiv?" Olejář na mě hleděl z oblaku cigaretového dýmu. Ve výrazu jeho tváře jsem četl potměšilost a pochyby.

„Ten ještě budeme muset zjistit. V každém případě zabil Řehoře i Pendelmanovou jeden člověk, podle všech příznaků naprostý šílenec, vysoce nebezpečné individuum se zálibou v divadelních efektech. A mezi dvěma vraždami málem zmrzačil Záhira. I to byla jedna z jeho dramatických inscenací."

„Opravdu si myslíte, že by to zvládl jediný člověk? Vzpomeňte si, jaké překážky by musel překonat: plot na Nuselském mostě. schody

ve věži Svatého Apolináře, stožáry před Vyšehradem."

„Nezapomeňte, že měl k dispozici pojízdný jeřáb."

„Copak o to. já na to nezapomínám, ale vysvětlete mi pak, jak je možné, že se oběti nebránily. Se starou ženou jistě neměl tolik práce jako se Záhirem. ten nám ostatně poskytl popis únosu, ale co s Řehořem? Byl to přece chlap jak hora - a kde je teď? Jeho rodině zbyly k pohřbení jenom ty nešťastné nohy."

„Provedla to tedy skupina. Teroristická, sektářská, možná obojí dohromady."

Zaváhal. „Můžete mít pravdu. Ale proč by se k vraždám nepřihlásili? Takhle se terorista nechová. Na každý pád dám ještě jednou prozkoumat ty dlažební kostky, kterými vyhrožovali Pendelmanové a Řehořovi, a taky ten dopis, co dostal Záhir."

Vida. Takže i Řehoř byl mezi těmi, kteří dostali kamennou kostku. Vzpomněl jsem si na tu svoji, ukrytou doma ve stole. Původně jsem o ní chtěl pomlčet, ale teď jsem zážitek z Hlavova ústavu Olejářovi vyklopil. Nezmínil jsem se jen o Rozetě v okně budovy a samozřejmě ani o zvířeti na pitevním stole jsem necekl. Vysvětlil jsem to tak, že jsem v budově hledal známého, zločinci že mě sledovali a využili vhodné chvíle, aby mi nahnali strach.

Olejář mě poslouchal a temnil se mu zrak. Pak vybuchl zlostí a zapověděl mi pátrat na vlastní pěst. Vynadal mi za to, že jsem mu vše neřekl hned v pátek. Nakonec mě mírnějším hlasem vyzval, abych kostku přinesl k porovnání s ostatními. S pohledem upřeným z okna dodal, že mě nechce mít na svědomí.

Jeho starost vypadala upřímně. Ale kdoví - mohla v ní být zašifrována hrozba.

Před dvanáctou se zvedl a pozval mě na oběd dolů do kantýny. Přijal jsem. U výdejového pultu jsem si vybral bezmasé jídlo a hrachovou polévku. Bůhvíproč mi mladá kuchařka naplnila talíř po samý okraj: všiml jsem si, že se mi spolu s jinou dívkou smějí. Při chůzi nebylo možné pár lžic nevyšplíchnout na tác. Olejář nad mým výběrem neznatelně povytáhl obočí, sám polévku vynechal. Nechal si načepovat pivo a objednal i mně. Než za oba zaplatil, bouchl mi napěněnou sklenicí o tác, až jsem ho málem upustil i s obědem. Polévky už byla v talíři polovina. Z kuchyně se valila pára prosycená pachem dušeného masa, cítit byl hlavně česnek a zázvor. Sál se zdál úplně plný. Trémou se mi rozechvěly ruce, připadalo mi, že se

všechny hlavy zvedají od jídla a sledují, jak s naloženým podnosem vrávorám po kluzkých dlaždicích. Přímo jsem slyšel, jak hluk a cinkání příborů ustává a otáčejí se po mně i ti, co sedí zády. Zamlžil se mi zrak a zatočila hlava, z nosu se mi spustila krev. Byl jsem vězněm té hloupé situace.

Zvedl jsem hlavu, ale ne dost rychle. Nad horním rtem mě zalechtal teplý pramínek a pár kapek skanulo do polévky, v husté tekutině po nich zůstaly tři rozpité skvrny. Zamrkal jsem, aby se vstřebaly slzy, které mi do očí vehnaly páry z kuchyně. Stál jsem uprostřed jídelního sálu. Koutkem oka jsem zahlédl plukovníka, jak si sedá k neobsazenému stolu na druhém konci a mává na mě. Kromě něj si mě nikdo nevšímal, nezahlédl jsem jediného posměváčka; spadl mi kámen ze srdce. Už jistějším krokem jsem se pustil přes jídelnu.

V ten ráz jsem znovu div neupustil tác. Zcela vpravo, poblíž pojízdného pásu na odkládání nádobí, seděla Rozeta. Byla u stolu sama. Tak rád bych si k ní byl přisedl, ale vystavit jejímu pohledu svůj nespolehlivý nos jsem se neodvážil. Udivila mě *její* vizáž - opět se zcela změnila. Po vyhublé tváři z okna Hlavova ústavu nebylo stopy. Viděl jsem plné líce, silný krk přiškrcený límcem, masitá záda napěchovaná do černé košile stejnokroje: basa metr široká, jak praví starý verš. Jak někdo může tak rychle ztloustnout? Uniforma se jakoby scvrkla, svírala tělo v pevných švech. Policistka uvězněná vlastní uniformou. Zena uvězněná vlastním tělem. Před Rozetou byl jeden hluboký a dva mělké talíře. Všechny tři prázdné. A navíc tam měla tři misky. Jednu téměř prázdnou a dvě plné. Vanilkový pudink s malinovou šťávou a šlehačkou. První misku dojedla ve chvíli, kdy jsem ji míjel. Ještě jsem zahlédl, jak ji odsunula stranou a sáhla po jiné. Vypadala nešťastně. Přinutil jsem se jít dál.

Pojízdný pás skřípal do hluku hlasů, špinavé talíře se na něm třásly a tiše řinčely. Představil jsem si, jak všechny odpudivé nedoedky, které odnášel do kuchyňského zákulisí, končí v Rozetinyh nenasytých ústech. Rychle jsem vyhlédl z okna po levé straně sálu, abych se uklidnil pohledem na vysoké nebe. Kroužilo na něm hejno krkavců.

Olejář při jídle zavedl řeč na chlapce, po kterých se v předchozím týdnu slehla zem. Jak vyzvěděl od jejich rodičů, bylo jim sedmnáct let a studovali na jazykovém gymnáziu, oba s průměrnými výsledky.

V poslední době si byli poměrně blízcí, často se navštěvovali a chodili spolu na koncerty. Policie samozřejmě přišla s domněnkou, že mladíci se domluvili a utekli z domova, ale rodiče to popřeli, neboť rodinné konflikty, pokud se vůbec udály, nikdy nebyly dramatické. Vyšetřovatelé tedy usoudili, že jde o tajný výlet, možná do zahraničí, o kterém rodiče neměli vědět předem. Tomu zas odporovala skutečnost, že chlapci si nevzali žádné osobní věci ani cestovní doklady. Odešli oblečení do sychravého počasí, ten, co si s sebou vzal skateboard. matce řekl, že má s kamarádem sraz na plácku pod Novou scénou. Doma měl být do půlnoci. Policie prozatím trvala na myšlence tajného výletu; Olejář si vzpomněl, v jaké oblibě byly před nedávnem cesty do Amsterdamu.

Musel jsem namítnout, že to bylo v době, kdy v Praze nebyly tak snadno k dostání drogy. Přerušil mě mávnutím ruky. že to ví taky. ale před těmi lidmi se prý policisté museli tvářit, že se mají čeho chytit. Ve skutečnosti byli bezradní a doufali, že kluci jsou někde na prodlouženém flámu a po víkendu se objeví. Jenže se neobjevili. Pochopil jsem, že jsem se posledně mohl mýlit, když jsem bral jejich zmizení na lehkou váhu.

Zatímco jsme pili kávu. přisedl si k nám hřmotný chlap v bílém plášti a zuřivě zaútočil nožem na plátek tuhého hovězího. Měl kovově lesklé černé vlasy, poněkud mastné, a hustý, staromódní, nicméně úzkostlivě pěstěný knír stejné barvy, s konečky mírně zakroucenými vzhůru. Na nose mu seděl cvikr, jenž by majiteli spolu s bílým pláštěm dodával výraz přísnosti a autority, kdyby chlap nebyl celý ušmudlaný a nepáchl potem. Ze všeho nejvíc působil dojmem, jako by vystoupil ze zahnědlého daguerrotypu pořízeného v devatenáctém století.

Byl jsem si jist, že ho nevidím poprvé, a také on po mně při žvýkání pokukoval jako po někom, koho zná, přestože z toho má pramalou radost. Olejář mi ho představil jako doktora Truga. soudního patologa a univerzitního lektora anatomie. Najednou jsem to měl - vzpomněl jsem si. kde jsem ho viděl. Poprvé jsem ho zahlédl minulé pondělí, když si s takovou neochotou přijel ke Kongresovému centru pro nohy zavražděného Řehoře, podruhé jsem ho potkal v pátek na chodbě Hlavova ústavu. Byl to snad on, kdo pitval toho jednorožce?

Vzpomněl si na mě. uměl se dívat stejně dobře jako já. Ihned se

do mě pustil - prý by ho zajímalo, co jsem v pátek v ústavu dělal. Na známého jsem se vymlouvat nemohl, jistí tam znal kdekoho, a tak jsem s kamenným výrazem řekl, že jsem tam sledoval stopu, ale že nemůžu říci jakou, protože je to služební tajemství. Při těchto mých slovech plukovník přimhouřil oči. ale nic neřekl. Vyndal z kapsy saka kapesník a přiložil si ho na pravé ucho. Trug pokrčil rameny a položil mi otázku, při níž mi zaskočil v krku doušek kávy: zda prý ta moje stopa nemá něco společného s rozbitým oknem v pitevně. Střelil jsem pohledem po Olejářovi. Ten, napůl skrytý za saténovým kapesníkem, nepatrně zavrtěl hlavou. Řekl jsem tedy, že o žádném rozbitém okně nevím.

Zatímco Trug jedl, s gusem nás seznamoval s výsledky testu přítomnosti krve na listu pily. Byl pozitivní. Spokojeně jsem se usmál. Olejář, který se protentokrát znamenitě ovládal, pouze pokýval hlavou. V pohledu, který mi věnoval, bylo jednak uznání - což mou spokojenost zdvojnásobilo, jednak ironický úsměv nad mou dětinskou radostí. Když ji viděl doktor, znechuceně se ode mě odvrátil a hovořil už jen s plukovníkem. Je prý rád, že nás potěšil, ale bohužel nás musí i zklamat. Z vlastní iniciativy se pokusil vzorek krve z pily srovnat s krví z nalezených nohou, ale nepovedlo se mu to. Špinavá voda Botiče, plná chemikálií, kov tak porušila, že se stěžila rozeznat přítomnost čehokoli. Krevní skupina a stáří vzorku jsou však nezjistitelné.

Odpoledne jsem šel navštívit starce, který v úterý telefonoval na policii. Bydlel hned v Lípové, kousek u křižovatky, nad níž se zvedal k tmavnoucímu nebi hranol svatoštěpánské věže.

Muž se jmenoval Václavek a odmítl mi otevřít, protože jsem se neměl čím prokázat. Na radu, aby si mou totožnost ověřil telefonátem na policejní ústředí, nijak nereagoval. Hovořil se mnou skulinou v pootevřených dveřích, zajištěných řetízkem. Nebylo mu pořádně vidět do tváře, čeho jsem si všiml, bylo jen zarudlé olýsalé temeno, ohnutý nos, váčky pod zanícenýma očima a svraštlá kůže na vyhublém krku. Byl neochotný a stále opakoval, že všechno už policii řekl. Koruna tam prý nebyla, viděl to na vlastní oči, někdo ji ukradl a pak zase vrátil. Víc říci nechtěl, a kdybych mezi dveře nestrčil nohu, zaklapl by je. Zkusil jsem jeho zmatenou řeč zpochybnit dotazem, co tedy viděl, když tam „ta koruna“ nebyla, ale nedal se nachytat a dál vedl svou, že nic. Na můj poslední pokus

něco se dozvědět - zda koruna, o níž mluvím, je diadém. o němž mluvil posledně, zavrčel, že to dá rozum, a vši silou mi dupl na nohu zaklíněnou ve dveřích. Nebolelo to, ale instinktivně jsem ucukl. Přitom jsem nártem zachytil starcův pantofel a vytáhl ho ven. Dveře se zabouchly. Zvonil jsem, ale už neotevřel. Zastrčil jsem pantofel za kliku a rozhovor se svědkem zmizení koruny, „patřící nám všem“ jsem vzdal. V duchu jsem spílal plukovníkovi, že mi zadal úkol, který by nesplnil ani sebelepší detektiv.

Jak jsem předpokládal, sníh brzy roztál, ale bylo stále lezavo. Těšil jsem se na vyhrátý pokojík u paní Frýdové a na knihy, do kterých se co nevidět začtu na měkkém koberci. Kdybych tušil, co mě po návratu čeká, byl bych na Prosek tak nepospíchal.

Jen jsem vstoupil do dveří, paní Frýdová mi oznámila, že klíče, kterými jsem si právě odemkl, jí mám do mísice odevzdat. Stála v předsíni a třásla se jako osika; bylo to z rozčilení, ale v jejích očích jsem zahlédl i strach. Přestože mě ta omračující slova naplnila úzkostí, klidným hlasem jsem ji požádal, ať mi to vysvětlí. Sedli jsme si v maličkém obývacím pokoji, kam jsem vcházel jen zřídka. Nad televizí, schovanou pod háčkovaným přehozem s motivem *ruží* a granátových jablek, visel začernalý krucifix.

Paní Frýdové přeskakoval hlas. Ukazovala do chodby, na dveře mého pokoje, zapřísahala mě při všem, co je mí svaté, abych tu věc vyhodil. Nechápal jsem, co tím myslí. Tu ďábelskou kytku, vrískala má domácí a v jednom kuse se křížovala. Dovtípil jsem se, že mluvím o mé divoké vinné révě, a musel jsem se pousmát. Řekl jsem, že pokud jí na mně vadí jen tohle, odnesu rostlinu do smetí a tím se to vyřeší. Ale vrtěla hlavou a nepřestala, ani když jsem jí nabídl, že jí o pít set korun zvýším měsíční nájemné. Jen ji to urazilo a ještě víc zatvrdilo. Spustila, že ze mě nikdy nic pořádného nebude, že u ničeho nevydržím, nedostudoval jsem a ani policajti mě nechťejí, neumím si najít práci, a jak mě tak pozoruje, možná ani nechci. Namítl jsem, že mě k policii na zkoušku přijali zpátky a že mě zaměstnávají i jinde. Ale jako bych nic neřekl. Dlouho prý mlčela a modlila se za mě, ale že začnu s čarodějnictvím, to by ode mě nečekala. Naříkala, že si hrála na prsou hada a že taky mohla skončit rozsekaná na kousky. To mě dopálilo, a zároveň jsem se bavil. Někdě hluboko uvnitř jsem se rozesmál zoufalým smíchem — zločinci mi vyhrožují zabitím, můj zaměstnavatel mě nebere vážně a

moje domácí? Ta ze mě má smrtelný strach! Řekl jsem, že slyší trávu růst a podle sebe soudí druhé.

Dosud jsem žil v domněnání, že moje domácí je výstřední, ale rozhodně milá osůbka, a nikdy by mě nenapadlo ublížit jí jediným zlomyslným slovem. Přece jen se ve mně za ta léta musela nashromáždit averze, o níž jsem neměl tušení. Její nenávisť mě ranila a já hlupák ránu vrátil.

Chtěl jsem se omluvit, ale už bylo pozdě. Moje replika, zdálo se, ťala do živého. Z paní Frýdové se najednou stala politováníhodná stařena. Ztěžka dýchala a poulila na mě své krátkozraké oči. kostnatou dlaň přitisknutou na vrásčitý krk. Pak se to z ní začalo valit: Je to se mnou zlé, řekla, protože „ta kytka“ nebyla včera ráno ničím jiným než uschlou révou, a dnes odpoledne, když ke mně šla otevřít okno, ji málem ranila mrtvice: sápany se po ní šlahouny jako chapadla příšerné chobotnice, ne, nemám ji přerušovat, ona tu rostlinu zná a měla podniknout příslušné kroky, už když jsem si ji přinesl: utrhl jsem ji na stráni pod Karlovem, kde se po staletí páchal smrtelný hřích smilstva a kde vraždy bývaly na denním pořádku, na zlověstném místě, kde čarodějnice slavily sabat a rejdivy tam na černých kozlech se zelenýma očima; a všude tam, kde se děly tyto nechutnosti, vyrostla vousatá réva. Bůh tak potrestal nečisté město a nedej. Pane, aby z toho vzešly hrozny, protože by nabobtnaly a praskly a vyvrhly na svět d'áblíky nakažené morem; ti by pak zamořili město a zahubili v něm všecko živé. Co jsem na to měl říct? Zvedl jsem se a odešel do svého pokoje. Tam mi padl zrak na podivná bílá vlákna visící z květináče. Opravdu už spadala až na zem a nevypadala nijak vábně, ale rozhodně po mně nenatahovala žádná chapadla a ani jinak nehrozila zákeřným zabitím. Prohlédl jsem si je zblízka u okna, v našedlém odpoledním světle. A tu jsem zjistil, že k révě vůbec nepatří, neboť rostlina uhynula. Šlahouny vyrůstaly ze stonku, ale byli to parazitníci podobní námelu, možná že stejně jedovatí. Tak přeci jen nějaká plíseň - když jsem si přičichl, ucítil jsem penicilin. Rostlinu jsem vlastně zahubil já: do zamřelého prostředí panelového domu jsem přinesl kousek středověku. Romantické myšlenky mívají truchlivý konec.

Sbalil jsem si věci, vešly se do dvou kufrů a jednoho batohu. Všechny knihy jsem naráz odnést nemohl, a tak jsem je naskládal do skříně a sdělil paní Frýdové, že si pro ne do týdne pošlu. Už se

trochu uklidnila a dokonce připomněla, že mě nevyhazuje, ale dává mi měsíční výpověď - vždyť kam bych taky šel? Ona rozhodně nepatří k těm, co vyhazují nájemníky na ulici.

Během balení jsem přemýšlel, na koho se obrátit. Nejprve zkusím Netřeska, potom Gmünda. Vytočil jsem profesorovo číslo, ale jakmile se ozval tón, položil jsem sluchátko. Představa, že bych přespával na lehátku někde v komoře či v kuchyni v těsné blízkosti Lucie, jejíž kroky a hlas bych stále slyšel z vedlejšího pokoje, byla nesnesitelná. Jak dlouho by takové soužití vydrželo? A jak by muselo skončit?

Vytočil jsem číslo hotelu Bouvines a okamžitě se dovolal. Než jsem se stačil ohlásit, oznámil mi hlas, že jsem se dovolal na informace o odjezdu vlaků, ale protože mají rozbitý telefon, nemohou mi je poskytnout. Pak dotyčný zavěsil. Nepochyboval jsem, že to byl Prunslík. Vytočil jsem číslo znovu a chystal si nadávky, ale tentokrát se ozval Gmünd.

Vyložil jsem mu svou situaci. Bez zaváhání řekl, že mě očekává ve svém apartmá. Dává mi k dispozici pokoj, kde budu moci být až do ukončení naší spolupráce. Do té doby se mi s Raymondem po něčem poohlédne.

Nemohl jsem mu ani poděkovat - jednak se mi nedostávalo slov, jednak jsem nechtěl, aby slyšel, jak se mi svírá hrdlo pohnutím.

Loučení s paní Frýdovou netrvalo než okamžik. Chtěl jsem jí podat ruku, ale protože jsem v druhé držel nešťastnou vousatou rostlinu, vyděšeně uskočila a zavřela se v obývacím pokoji. Přes dveře jsme se domluvili na odvozu mé knihovny. Navrácení zbytku nájemného jsem nežádal, nestálo to za to. listopad byl pomalu u konce a za prosinec jsem ještě nezaplatil. Prosincové účtování mě čekalo někde jinde.

Klíče jsem jí nechal na botníku. Než jsem za sebou zaklapl dveře od bytu, zaslechl jsem od ní slib, že se za mě bude modlit.

Rostlina, kterou jsem si troufl přesadit z Nového Místa na Prosek, se mi náležitě pomstila: připravila mé o střechu nad hlavou. Před domem jsem ji vyhodil do popelnice. Plechové víko se za ní zavřelo s úpěním, které se rozlehlo zšeřelým sídlištěm jako volání o pomoc. Byl jsem volný.

XV

*Jsem volný jak kámen, jenž padne, kam
padá. jsem svobodný jak ten, jenž dal slib.*

R. Weiner

Cestou k hotelu jsem dvakrát zakopl na kočičích hlavách. Sodíkové výbojky veřejného osvětlení narůžověle poblikávaly a jen pomalu se osmělovaly rozzářit se doběla. Trasa tramvaje č. 3 byla odkloněna, musel jsem vystoupit už v Myslíkově ulici a uprostřed vozovky jsem upadl, dokonce se mi otevřel kufr a vychrlil do jízdny dráhy pár brožovaných knih. Až na rozbité zrcátko jsem věci nastrkal zpět a málem přišel o život, když se ze tmy vyřítila bílá drožka a s ječícím klaxonem se o mne otřela tvrdým bokem. Podíval jsem se za ní jako za nepřítelem, jehož zbrani jsem o vlasek unikl. Od řeky zářily do noci čtvercové výlohy Mánesa jako barevné obrazovky světélkujícího světa médií, ve žluté záři za sklem se pohybovaly stíny postav se sklenicemi v rukou, nějaká vernisáž, příležitost pro pozvané, obluzující němohra pro nezasvěcené stojící venku.

Bylo to divné, ale žádné z oken hotelu Bouvines nesvítilo. V recepci jsem zahlédl aspoň zelenou záři lampičky a vedle ní hlavu skloněnou nad knihou. Zamířil jsem tam, a než jsem se stačil představit, recepční pozdravil a řekl, že o mně ví. Sáhл za sebe pro klíč. podal mi ho a připojil vysvětlení, že pan Gmünd sice musel v naléhavé záležitosti odejít, ale já ať se na to neohlížím a jdu se ubytovat. Vyčlenili mi modrý pokoj - ten si mám vzít.

Zamkl prosklené dveře a pověsil na ně cedulku s anglickým nápisem *back soon*. Pak mi pomohl vynést kufry. Výtah nejezdil. Pan Gmünd svou váhou prý ztrhal všechna ocelová lana. Chvilí mi trvalo, než jsem jeho žert pochopil, a i pak jsem zachoval mlčení, protože urážel šlechtěného člověka. Postavil zavazadla přede dveřmi a vyčkával. Když jsem ho ujistil, že už nic nepotřebuju, odporoučel se. Ta jeho prostorékost mi vlastně přišla vhod: kdybych mu nějaké spropitné dát chtěl, nevěděl bych si rady.

V Gmündově apartmá bylo příjemné, nikoli přílišné teplo, ze tmy v předsíni bděle pomrkávalo oranžové světélko termostatu. Po hmatu jsem našel vypínač a stiskl ho. na krémově natřených stěnách se měkce rozzářily tři dvouramenné elektrické svícny. Dotáhl jsem kufry pod dřevěný věšák a batoh položil na ně. Gmündova hůl a

plášť byly pryč. Jen deštník opřený v koutě prozrazoval, že tu někdo bydlí. Předsín byla uklizená, tlumeně zelený koberec nehyzdilo ani smítko prachu. Přišlo mi divné, že nikde nevidím žádné boty, boháč jako Gmünd jich musí mít spousty. Zřejmě byly všechny v třech mělkých skříních, stojících u stěny naproti. Až mě zasvrběly prsty, jak jsem se do nich zatoužil podívat, ale tuhle zvědavost se mi zdařilo překonat.

Z předsíně vedly čtyři dveře: dvojce doleva, jedny rovně a jedny doprava. Pokud jsem si dobře vzpomínal z první návštěvy, do salonu, kam jsem byl uveden, vedly ty proti mně. Obrátil jsem se tedy k prvním dveřím vlevo: za nimi jsem očekával modrý pokoj. Stiskl jsem kliku, otevřel a překvapeně ucouvl. Za dveřmi jsem uviděl úzkou chodbičku, jež musela být souběžná s velkou hotelovou chodbou za silnou zdi. Budova kdysi bývala obytnou tvrzí s centrální věží. v období baroka a klasicismu ji postupně obestavěli pohodlnými pokoji a obehnali několika ochozy, které se časem změnilly v chodby. Ano, při takto pomalém stavebním postupu se mohlo stát, že vznikla hluchá místa bez zjevného účelu - třeba tato chodbička. Musela měřit pět šest metrů a na jejím konci byly zavřené dveře. Byla opravdu velmi úzká, tak na šířku ramen, a zvláště znepokojivá byla červená barva jejích stěn.

Přešel jsem k druhým dveřím v levé stěně předsíně a otevřel je. Nějaký kumbál... Ne, temná komora! V maličké místnůstce, kam by se vešel nanejvýš jeden člověk, stál na kovových nohách stolek a na něm fotografický zvětšovač zabalený do igelitu. V plechových policích jsem viděl umělohmotné vaničky, několik žárovek, dva vteřinové budíky a stohy žlutých, červených a šedých lepenkových krabiček, nejspíš plných fotografického papíru. Ke zdi bylo připevněno úzké a nezvykle hluboké smaltované umyvadlo, zřejmě vyrobené speciálně pro laboratorní účely. Připomínalo brašnu. Nad ním čouhal mosazný vodovodní kohoutek. Těsně pod stropem, nad políčkami, se černal malý kruhový větrák. Ke stolku byla přišoupanuta židle.

Tiše jsem komoru zavřel a přistoupil ke dveřím, za nimiž, jak jsem byl přesvědčen, byl Gmündův parádní pokoj. Nahlédl jsem tam. Všechno jako minule. Klín světla dopadl na vysoký bílý koberec, který svou měkkostí a hustotou silně vábil chodidla vězící v tenkých polobotkách. V šeru opodál stál konferenční stolek, u kterého jsem

posledně večeřel, úplně vzadu, vedle tmavého krbu, stál pojízdný bar. Závěsy na oknech byly zatažené. Už jsem byl téměř rozhodnut vyčkat v tomto vlídném prostředí návratu svého hostitele, ale pak jsem si to rozmyslel. Nechtěl jsem působit dojmem člověka, který se nedovede ani ubytovat, přestože je k tomu vyzván. Prunslík by se mi smál.

Vyzkoušel jsem poslední dveře v předsíni, ty po pravé straně vchodu. Ukázalo se, že skrývají to, co jsem napůl předpokládal a več jsem napůl doufal, totiž toaletu. I tato místnůstka mě překvapila sortimentem svých služeb. Nemohl jsem si nevšimnout, že sedátko na bělostné porcelánové míse je tří-složkové: spodní část, vyrobená z nějakého vzácného dřeva, snad z mahagonu, byla mimořádně rozměrná, na ní se dalo sklopit sedátko titěrné, jaké si dočasné pořizují rodiny s malými dětmi. I to bylo dřevěné, světlejší, hádal jsem ořech. A obě dvě příkrývalo docela malé víčko, nejsvětější, s intarzovanou šachovnicí z obou spodních ušlechtilých dřev. Po jedné straně mísy bylo ve zdi zabudované rádio, po druhé straně visela prosklená lékárníčka plná lahviček z barevného skla a titěrných škatulek z bílého kovu.

Vrátil jsem se do předsíně, odhodlán vstoupit do dveří, které jsem otevřel jako první, a projít úzkou chodbou do modrého pokoje. Sebral jsem odvalu a udělal krok dovnitř. Chodba dříve nejspíš sloužila jako šatník, protože jí scházelo osvětlení. Nebylo tu však nic, ani věšáky na šaty, ani tyč na zavěšování ramínek. Červená tapeta na stěnách a nízkém stropě byla tkaná a na omak měkká. Nikde jsem nenalezl švy.

Myslel jsem, že stačí dva tři kroky, abych se dostal ke dveřím na druhé straně, ale musel jsem jich udělat víc než deset. Čím jsem byl dál, tím víc se koridor úžil. Posléze jsem musel sklonit hlavu a natočit se bokem. I strop tu byl nižší než u vstupu. Právě to vytvářelo dojem, že je krátká - ten, kdo vcházel z chodby, počítal s běžným optickým klamem sbíhajících se přímek, a přitom se díval do zmenšujícího se prostoru.

Na konci červené šatny byly stěny tak natěsnané, že jsem se mezi nimi stěží protáhl. Ač měkké, byly nepoddajné, sotva jsem mezi nimi mohl dýchat. Natáhl jsem ruku k dvířkům na druhém konci. Nebyla o mnoho větší než světlík a neměla kliku. Asi v polovině byla klíčová dírka. Doufal jsem, že dveře nejsou zamčené. Pokud je za nimi můj

modrý pokoj, mám vyhráno. Pokud ne, musím se vydat zpátky a počkat v salonu na příchod hostitele.

Zamčeno nebylo. Dvířka kladla mírný odpor, nejspíš byla připevněna k silné pružině. Skrčil jsem se, protáhl se do tmy za nimi a spadl z jakýchsi schůdků. Neviděl jsem je, ale daly se nahmatat. Dvířka byla nad nimi, tedy výš než vchod z předsíně.

Podlaha v červené chodbičce musela mírně stoupat, ale já si toho nevšiml.

Dvířka za mnou zaklapla a já jsem se ocitl v neproniknutelné tmě. Neviděl jsem vůbec nic, ani ruku, kterou jsem na zkoušku zvedl těsně před obličej. Pak jsem si uvědomil, že zatímco tma je naprostá, o tichu se to říci nedá. Odněkud ke mně doléhal slabý šum. Zvedl jsem se, zašmátral po zdi vedle schůdků a okamžitě našel vypínač.

Tma se proměnila v předsíň, odkud jsem před chvílí vstoupil do červené chodby. Zatočila se mi hlava a ruka mi znovu vystřelila k vypínači - tentokrát aby zhasla. Připadal jsem si jako ve zlém snu: odněkud vyjdu, udělám pár kroků přímo před sebe a přijdu tam, odkud jsem vyšel.

Zhasl jsem, zhluboka se nadechl a opět rozsvítil. Nebyla to první předsíň, ale jiná, která se jí velmi podobala. Osvětlení, zelený koberec a dveře kolem vypadaly stejně, ale byly tu rozdíly. Vedle mě v koutě stál věšák, ale deštník jsem neviděl. V první předsíni zase chyběly dva schůdky, z kterých jsem spadl, zato se odtamtud vycházelo ven na hotelovou chodbu. Za mnou byla jen dvířka, kterými jsem vstoupil. Opřel jsem se vedle nich a s potěšením zjistil, že tato zeď je pevná. Na jejím konci, z pravého rohu předsíně, kde se černal malý výklenek, vedly další dveře. Stěna, která byla k té mé kolmá a rovněž ústila do výklenku, měla dveře dvoje a ta naproti mně rovněž. S dvířky do červené chodbičky jich bylo šest.

Rozhodl jsem se postupovat proti směru hodinových ručiček. První byl výklenek. Vyvedl mě z míry. hned jak jsem vzal za kliku. Zjistil jsem, že dveře se otvírají do setmělého salonu s bílým kobercem. Posledně jsem je přehlédl. Z místa, kde jsem se ládoval pochoutkami od Gmünda, nebylo možné postřehnout, že pokoj, který vlastně opisuje čtvrtinu kruhu kolem centrální věže domu, má ještě tento východ.

Přešel jsem k prvním dveřím nalevo. Nijak se od ostatních nelišily, a přece mě cosi přimělo, abych u nich nejdříve zaklepal,

přestože jsem měl za to, že byt je prázdný. Pokoj byl rozpůlen, přední část byla od zadní oddělena falešnou příčkou se sníženým podhledem a rozhrnutými těžkými, nejspíš brokátovými závěsy, v půli ovázanými světlými šňůrami se šťapci. Na látce se v narudlých záblescích odráželo světlo z předsíně. Vzadu pod oknem stála dvojitá postel, vedle ní noční stolek a na něm hromádka knih. Bílé stránky rozevřených svazků zářily i na rohu psacího stolu, který vykukoval za závěsem. Okno vedlo do tmavého hotelového dvora, vše tu zůstávalo v šeru. V přední části jsem kromě karetního stolku, klubovky, starožitného šatníku a prosklené skříně, v níž se jeden vedle druhého tlačily knižní hřbety, rozeznal ve zdi vlevo obrys dveří. V pokoji se vznášelo téměř neznatelné memento vůně tabáku. A ještě něčeho jsem si všiml. Zvláštní šumění, které jediné rušilo hrobové ticho starobylých komnat, tu bylo o něco hlasitější. Do tohoto pokoje jsem si netroufal vkročit, patřil nesporně rytíři z Lübecku. Zavřel jsem za sebou nesmyslně tiše.

Přistoupil jsem k dalším dveřím a přiložil na ně ucho, protože se mi zdálo, že syčivý zvuk vychází právě odtud. Nemýlil jsem se. ale jen jsem se o tom přesvědčil, zvuk ustal. Vylekalo mě slabé cinknutí, snad kovu o kov. Někdo je tedy uvnitř? Pak něco slabě klaplo, něco zašustilo a opět se rozhostilo ticho.

Nechtěl jsem utéct; takový strach jsem neměl. Odvážil jsem se dokonce zlehka stisknout kliku. Někdo tam byl, to jsem poznal hned, jak ke mně škvírou ve dveřích proniklo světlo a zavanul vlhký teplý vzduch, ztěžklý vůní, která mi připomněla růže před odkvětem. Pootevřel jsem jen na kousek a nahlédl dovnitř. Uviděl jsem malý předpokojík se čtyřmi východy: u prvního, kde jsem stál, a u protějšího byly dveře pootevřené, u postranních byly zavřené. Spočítal jsem si, že ty napravo musí vést do Gmündovy ložnice, ale mou pozornost upoutávaly ty naproti. Za jejich křídlem bylo vidět výřez osvětlené koupelny: kus umyvadla s velkými mosaznými kohoutky, nad ním část zrcadla a smetanově bílé, drobně žilkované kachlíky. A vedle... něco prapodivného. Obrovitá dřevěná kád', z níž stoupala pára nikoli ke stropu, ale k baldachýnu, stříšce jakéhosi tureckého stanu vztyčeného nad kádí, s těžkými, sytě rudými poodhrnutými závěsy, zdobenými klikatým bílým pruhem a dlouhými černými třásněmi. Koupelna hradní paní! To odtud jsem slyšel to šumění.

Vodu musel někdo zastavit. Už už jsem chtěl za sebou zavřít, v domnění, že ten, kdo zavřel vodu, už je patrně v jednom z pokojů za zavřenými postranními dveřmi. Ale nečekal jsem, že bude ještě v koupelně. Před umyvadlem se náhle objevila nahá žena. Ruce měla zvednuté k vlasům, tmavým a dlouhým: vzadu si je spínala do uzlu. V zubech držela sponky a upřeně se dívala na svůj odraz v zrcadle. Zalitoval jsem, že je tak malé, neboť její podobu vracelo jen od temene po hrdlo. Z profilu jsem viděl těžká prsa upomínající na zralé hrušky, o odstín světlejší než kůže na pažích. Přisál jsem se okem ke škvíře ve dveřích a zakresloval do paměti každický záhyb toho ztepilého těla. Patřilo Rozetě.

Klesl jsem pohledem k Rozetiným hýždím, hedvábně hladkým až na místa, kde se v kůži dělaly tukové jamky. Boky nepřecházely v pevná stehna plynule, ale vězely v podivném spodním prádle, nepatřičně malém a stísnujícím, lesklém jak hlazený kov.

Dívka se vytáhla na špičky a opřela se tělem o umyvadlo. Kovově to zazvonilo a v témže okamžiku se jí na boku zahoupal malý, složitě tvarovaný visací zámek. Vypadal jako erb a z jeho středu se na mě černě šklebila křivá klíčová dírka. Než se dveře koupelny zabouchly, zahlédl jsem v zrcadle vyplašené Rozetiny oči.

Odvrátil jsem se od dveří do koupelny a pokusil se zorientovat. Zbývaly už jen dveře ve stěně proti východu z červené chodbičky, poslední volba vstupu do modrého pokoje. Na dlouhé rozmýšlení nebyl čas, musel jsem se schovat dřív, než se Rozeta půjde podívat, kdo ji šmíroval. Mohla by mít zbraň. Byl jsem přesvědčen, že mě nepoznala, ale kdybych tu zůstal trčet... Sáhl jsem po klice bližších dveří. Další tmavý před pokoj. Vklouzl jsem tam a zavřel za sebou. Loktem jsem poslepu natrefil na vypínač a opřel se o něj.

Zde bylo uspořádání jiné. Vpravo byla koupelna a přímo proti vchodu pokoj, v němž jako by někdo všechno zpřeházel vzhůru nohama. Místnost byla zatarasena nábytkem, až bylo s podivem, že se sem vejde ještě nějaký obyvatel. Vypadalo to tu jako na divadelní scéně. Uprostřed stály dvě skříní zadní stěnou k sobě. Kolem byly rozestavěny rozličné židle, stolky, taburety a stojany na květiny. také železný rošt, v němž jsem rozpoznal středověké ohřívadlo, otřískané pianino a dvě antické sochy v životní velikosti, s podstavci, sádrové. Bezhlavé mužské torzo sloužilo jako věšák, na rukou a ramenou neslo vesty a saka a tmavé převlečníky. Ženské torzo, jemuž

scházely ruce, mělo na hrdle pověšen trs pestrých vázanek. Šaty se válely i všude po zemi. nošené i úplně nové, mnohé košile ani nevybalené z celofánu.

Ač v tomto zmatku nebyl řád, přece jen se v něm dalo bydlet. Všiml jsem si, že kusy nábytku jsou rozmístěny tak, aby mezi nimi vznikaly maličké uličky, jimiž se dá protáhnout do zadní části. Tam, jak jsem tušil, bude asi lůžko.

Vrátil jsem se do předpokoje a tu jsem zaslechl, jak se v předsíni otevřely dveře. Věděl jsem, že je to Rozeta. Jistě se jde přesvědčit, zda oko, které na ni vykouklo ze škvíry pootevřených dveří, bylo jen preludem.

Ven do předsíně jsem nemohl, ale podle mého odhadu musely jediné zbylé tamní dveře vést tam, kam vedly poslední dveře odtud: do modrého pokoje. Opřel jsem se do nich a konečně vstoupil do míst, která se na příští dny měla stát mým domovem.

Kovové šedý ošlapaný koberec, rozkládací pohovka se slézovým čalouněním. akvamarfnové závěsy na oknech, stůl přikrytý ubrusem s provensálským vzorem, obrázky rybníků a vzdáleného rákosí, nevkusná lampička ve tvaru lučního zvonku. Modrý pokoj, nijak krásný, spíš studený, neosobní a smutný, vskutku hotelový. Bylo to zvláštní, ale hned jak jsem za sebou zavřel a zanechal Rozetu, Gmünda i Prunslíka na pospas jejich bludnému, přízračnému příbytku, začal jsem se tu cítit jako doma.

XVI

*Vídám tě padat: Šíp střemhlav není
hroznější tebe*

R. Weiner

Večer jsem usnul na pohovce tak, jak jsem byl, a probudil se až ráno. V noci mi někdo přinesl do pokoje zavazadla, a tak jsem se mohl převléknout. V koupelně, o níž jsem se dělil s Prunslíkem, jsem se osprchoval studenou vodou. V salonu na konferenčním stolku jsem našel vzkaz, abych přišel k snídani do hotelové haly.

V Bouvines se sice nevařilo, ale snídaně tu podávali královské. Z tří prostřených stolů byly dva neobsazené, u posledního seděl můj hostitel v bílé košili a šarlatové vestě. vedle něj Rozeta a Prunslík. Rozeta byla v civilu - v bílé halence a hnědé sukni, Prunslík jako obvykle v modrošedém. Na schodišti jsem zaváhal, zda vykročit jejich směrem, ale Gmünd mé zahlédl a se vstřícným úsměvem pokynul, ať si k nim přisednu.

Když jsem si u číšníka objednal kávu a nechal se přesvědčit, abych ochutnal vejce do skla, poděkoval jsem Gmündovi, že mé u sebe ubytoval na úkor svého pohodlí. Neodpustil jsem si poznámku, že jsem v apartmá málem zabloudil jako v labyrintu. Zatímco se omlouval, že musel s Raymondem něco zařizovat - vrátili se prý až nad ráno, koutkem oka jsem pozoroval Rozetu. Seděla jak zařezaná, prve ani pořádně nepozdravila, jen mlčky uždibovala kousky ze suchého rohlíku a zamračené je drtila mezi zuby. Prunslík si mého zvědavého pohledu všiml a řekl na vysvětlenou, nikoli bez škodolibosti v tenkém řezavém hlase, že „krasotinka zase drží dietu". Slehla po něm pohledem, ale nic neřekla. Prunslík dodal, že s ní drží basu, a pozvedl skleničku portského, jako by jí připíjel na zdraví.

Jeho snídaně. Zato Gmünd se v nejmenším nerozpakoval, hltal míchaná vejce a zajídal je krajíci tlustě namazaného tmavého chleba.

Věděl jsem, že bych o tom měl mlčet, ale nedalo mi to. a tak jsem konverzačním tónem poznamenal, že jsem nemel tušení, že v bytě bydlí také Rozeta. Sledoval jsem, jak zareaguje, a nebyl jsem zklamán: prudce stiskla pěst. až úplně rozmáčkla rohlík, a zeptala se, z čeho jsem nabyl dojmu, že tu bydlí.

Řekl jsem, nikoli bez ironie, že to je opravdu pouze můj dojem a že se můžu mýlit, a jestlipak je tu tedy jen dočasným hostem jako já.

Řekla, že je to její věc, a dodala: „Doufám, že jsi dost starý na to, abys dovedl najít svou koupelnu.“

Vložil se mezi nás Gmünd, který sice nevěděl, o čem je řeč, ale vytušil nevyslovenou výčitku mé osobě. Zeptal se, jak jsem se v novém bydlišti vyspal, a já jsem mu, k dobrému pobavení Prunslíkovu, vyličil své bloudění po hotelovém apartmá. Všecky tři mimořádně zaujalo, že jsem se do druhé předsíně nedostal dveřmi ve výklenku, ale čalouněnou červenou chodbičkou, bývalou šatnou. Nijak to nekomentovali, jenom si vyměnili postranní pohled. O tom, že jsem nahlédl do ostatních pokojů a dokonce do jedné koupelny, jsem pomlčel. Chtěl jsem vědět, koho jsem svým příchodem připravil o pokoj, ale Gmünd nad tím mávl rukou a řekl, že se stejně už jednou s Raymondem uskrovnili... Zbytek věty nedokončil. Požádal mě, abych o tom, kdo všechno tu přebývá, pomlčel před plukovníkem. Na ta slova Prunslík vyskočil ze židle a zatřásl hlavou, jako by si vytřepával vodu z ucha. Jeho smích řezal jako zahnutá kudla.

Gmünd mi pak vystavil šek na částku několiknásobně vyšší, než jakou bych si za své služby dovolil říct. Věděl jsem, že v tom jsou zahrnuty také peníze za mlčení, ale apanáž jsem s vděkem přijal. Neodmítl jsem, ani když mi Prunslík nabídl sklenici portského. Když mi naléval, tmavorudě se pěnilo jako vychrlená krev. Připil jsem všem třem na zdraví a obzvlášť záležet jsem si dal na malé úklonce k Rozetě. Nepřítomně se usmála, ale v očích, které se mému pohledu vyhnuly, převládal smutek. Víno bylo opojné, jeho moc konejšit rozrušenou mysl velká.

Olejář měl špatný den; vypadal zbědovaně, dlouhými trhavými kroky rázoval sem a tam po kanceláři, z jednoho ucha mu koukal bílý kapesník a u druhého držel telefonní sluchátko. Aparát nosil při přecházení s sebou. Dožadoval se nějakých výsledků z laboratoře a podle všeho se hádal s Trugem, který se neměl k jejich vyhodnocení. Teprve po dvou dalších telefonátech a havarijním výplachu ucha - z toho pohledu se mi udělalo slabo - byl schopen vzít mě na vědomí. Když si všiml, jak ho napjaté pozorují z koženkového křesla v rohu místnosti, zatvářil se překvapeně, jako by zapomněl, že mě před půl hodinou přijal. Beze slova se otočil ke stolu, něco odtamtud vzal a donesl mi to. Byla to fotografie, čtvrtá do série, kterou mi ukázal posledně. Výjev, přestože byl rozmazaný, mě nenechal na pochybách, co mám před očima.

Stejně špinavé místo jako na předchozích fotografiích, se záběrem posunutým prudce doprava, jinak nasvětleným a lépe zaostřeným - ano. víc než dostatečné. V popředí leželo tělo. evidentně zcela bez života. Bylo to tělo mužské. Řehořovi nepatřilo, protože mělo nohy. Trčely dopředu, šikmo k fotografovi, takže trup s hlavou ubíhal dozadu. Na levé straně fotografie byly zřetelní vidět tenisky a oprané kalhoty. Blízko musel být umístěn světelný zdroj, ale do záběru se nevešel. Podle jeho bledosti a sklonu, podle toho, jak nízko u země zářil a jak úzce byl zacílen, jsme usoudili na automobilový reflektor. Tvář mrtvého se téměř ztrácela mimo jeho dosah v šerém pozadí snímku. I tak se nedalo přehlédnout, že je obličej velmi mladý.

Se světlem jasně kontrastovala tmavá kostkovaná košile, rozhalená. Kalhoty s rozepnutým zdrhovadlem byly napůl stažené z boků. Odhalené hubené břicho svítilo strašidelnou bělostí a připomínalo rybu, nikoli leklou, nýbrž ulovenou a čerstvě vykuchanou. Rána se táhla od hrudní kosti až po stydkou oblast. Podobné jako u Řehořových nohou, ani zde nebylo vidět krev. Tohle však byl čistý řez. V jednom místě se pootevíral, kousek pod pupkem. V černé břišní dutině se cosi kovové lesklo. Nůž. kterým chlapce rozpárali? Nepochyboval jsem. že jde o vraždu. Mrtvoly se nepítvají oblečené.

Druhá oběť jen náznakem vystupovala z temnoty a téměř splývala s pozadím, zrak na ni padl až poté. co vstřebal hrůzu výjevu vpředu. O zeď, jež byla nepochybně zdí z předchozích obrázků, o její rozpukanou nažloutlou šed', prosvětlenou tu modrou skvrnou, tu modrou čarou, se opíral černý kruh a jeho obvod místy zlatě odrážel paprsky ze světelného zdroje. Přišlo mi to divné ze dvou důvodů: jednak bylo světlo v popředí obrázku bílé. a nikoli žluté, jednak plocha černého kruhu, až na těch pět šest zlatavých bodů, veškeré světlo pohlcovala. Jako loutka se před ním hroutila přiboudlá postavička s hlavou na prsou, ruce přivázané ke kruhu. Do tváře nebylo vidět, ale světlo jasně odhalovalo jakýsi váleček visící z úst, tmavě se rýsující proti modrému tričku a vypadající trochu jako doutník. Nejpodivnější bylo. že kalhoty byly stejně modré jako tričko - až na pár tmavých skvrn na stehnech, jako by obojí dohromady tvořilo hladkou blankytnou kombinézu, přiléhající k tělu jako slupka. Nějaká uniforma?

Nepoznával jsem sám sebe, své vlastní nitro, které nad truchlivým

výjevem ne a ne pocítit lítost. Nebo jsem také obětí zločinu? Nevykuchal mi někdo všechny city? Nezapnul mě do tenké kombinézy, která nepropouští život? To přece ne!

Ne: snad jakási morbidní estetika toho obrázku mi zabránila se nad těmi dvěma ustrnout. Fotografie z divadelního představení, přišpendlená na nástěнку. Ano, přesně tak jsem to cítil. Takto aranžovaná smrt přece nemůže být skutečná. Závěr inscenace ji dozajista ospravedlní, a možná přidá vysvětlení dvou utržených nohou, plápolajících ve větru nad Vyšehradem, a jedné oběšené stařeny, kterou stejný vítr roztácel pod Nuselským mostem. Je to však dostatečná výmluva pro okoralé srdce?

Následující Olejářova slova podivuhodně přitakala mým úvahám.

„Fotografie prozatím nechme být, nejsem z nich o nic moudřejší než vy, ale jak doufám, změní se to ve chvíli, kdy dostanu jejich zvětšeniny. Zatím vám něco řeknu: věděl jste, že takový anonymní dopis, jaký tu máme od Záhira, dostal i Řehoř? Možná i Pendelmanová. Neměli jsme o tom tušení, protože si to nechali pro sebe. ale když nám stejnou zásilku minulý týden oznámil Barnabáš. kapitán Junek nelenil a nechal prozkoumat vše. co po Řehořovi zbylo. Našel ho v jeho psacím stole. Na prohlídku inženýřčina sekretáře bylo už pozdě. Nezůstal po ní dědic a nový majitel bytu všechno vyhodil. Kdoví, kolik těch varování mohla dostat? Vůbec nemusela poznat, o co jde, a rovnou to házela do koše.”

„Posledně jsem přišel s myšlenkou, že obě dvě oběti měly co do činění s architekturou. Vzali jste tuto hypotézu v úvahu?”

„Co tím myslíte - že jste s tou myšlenkou přišel vy?” zavrčel. „Už se tím zabýváme dlouho.”

Nehádal jsem se, jen jsem se zasmál pod vousy a se zaujatým výrazem ho nechal mluvit.

„Je to velice závažná stopa. Záhira s Barnabášem chráníme ještě bedlivěji. Ani jeden si není vědom ničeho, čím by mohl vzbudit smrtelnou nenávist. O žádných nepřátelích samozřejmě nevědí a spolupracují jen neochotně. Jsou to nafoukaní tupci, oba dva, a jeden horší než druhý. Barnabáš je nabob a velké zvíře, patří mezi nejvlivnější stavitele v Praze. S mými lidmi se vůbec nebaví, a přestože je s největší pravděpodobností ohrožen jeho život, nechce je pustit do domu, který si postavil nad Bertramkou. Víte, odkud tu jeho vilu musí střežit? Z besídky v zahradě. A se Záhirem to není lepší.

Vyjde vám sice kdykoli vstříc, ale každý den tráví u jiné ženské, ten se uhlídat prostě nedá."

„A co tihle dva mrtví - jak ti do toho zapadají?"

„Jak jste přišel na to, že by do toho měli zapadat?"

„Zabýváte se tím vy osobně. Proč jste to nikomu nesvěřil, když vám ve městě řadí vyšinutý zabiják? Jenom si dávám jedna a jedna dohromady."

„Máte dobrý postřeh. Ano, jakési tušení mi nedovolí ten případ předat, a taky fakt, že jsem ty fotografie dostal já a že přicházejí jedna po druhé."

„Souhlasím. A je tu ještě něco: posledně jsem mluvil o divadelnosti dvou novoměstských vražd a útoku na Záhira - a vidíte? Tyhle snímky jsou přesně takové; jednak ve způsobu naaranžování a provedení, jednak tím, jak vám byly doručeny. Co když se z nich dá vyčíst víc, než rozeznáme pouhým okem? Jsou celé nejasné, rozmazané a -"

Skočil mi do řeči. „Myslíte, že jsem hlupák? Pojděte se na něco podívat."

Ukázal na monitor počítače, kde měl všechny čtyři snímky uspořádané tak, aby zabíraly celou plochu obrazovky. Pak některé jednotlivosti ještě několikrát zvětšil. Jenže obraz se přesevětlil a zpolarizoval, nyní už nebylo k rozeznání nic než hranatě rozpité skvrny. Rozbolely mě z nich oči.

„Vaše uvažování je správné. " pokračoval plukovník o něco smířlivěji, „ale jsem o krok před vámi. Počítač je nám, jako ve většině případů, na nic, ale copak neznáme tradiční metody, jak pracovat s fotografií? Jakmile mi to sem přišlo, zavola jsem si Truga a přikázal mu, ať mi to do oběda zpracuje. Hrozně se s tím mořil a odmítal mi to přinést dřív než zítra, ale trochu jsem si ho podal. Naštěstí znám způsoby, jak ho přimět ke spolupráci. Býval chirurgem s nepevnou rukou. O to pevnější byla jeho pozice na městském výboru státostrany. Jednoho dne ho ruka zradila při triviální operaci: zemřel mu pod ní nějaký diplomat... Mezinárodní ostuda nepropukla. Trug se stal patologem. Dříve se o tom nesmělo mluvit, dnes by to nebylo výhodné. I vy o tom budete mlčet. Originály snímků mi vrátil, než jste přišel, se zvětšeninami by tu měl být co nevidět. I kdyby to žádné výsledky neslibovalo, bude nad tím potit krev. " A pak s úsměvem na bezkrevných rtech jakoby pro sebe

dodal: „Ať si zas zkusí odmlouvat, neřád.“

Další poznámky na adresu nepřítomného Truga však ztratily smysl, neboť zlořečený doktor v následující chvíli vtrhl do kanceláře a podal náčelníkovi štůsek papírů. Vlasy měl rozčuchané a vousy zježené, na zachmuřeném čele a podobaném nose se perlil pot. Měl na sobě manšestráky a tvídové sako: Olejář ho zřejmě povolal ve chvíli, kdy se chystal na přednášku. „Lepší to nebude.“ zavrčel patolog namísto pozdravu a rozkašlal se. Aniž se dovolil, vytáhl z kapsy sežmoulaný balíček cigaret a zapálil si. Prudce, nervózně vyfoukl smrdutý kouř a balíček odložil na stůl: byl na něm krátký nápis v azbuce. Teprve potom si všiml, že jsem v kanceláři, a znechuceně nakrčil nos - jako bych páchl já, a ne on. Nebo mu vadila má voda po holení s liliovou vůní? Ani já jsem nebyl setkáním nadšený. Trug, přestože netrpěl žádnou ušní chorobou jako Olejář, se mi nevyslovně hnusil.

Fotografie ležely na stole rozloženy do vějíře jako karty. Byly ještě mokré a čpěly chemikáliemi - cítil jsem z nich čpavek a formaldehyd, a navíc snad blín, každopádně něco. po čem mi hořkly sliny v ústech. Co to však bylo proti hrůze vizuální? Trugovy obrázky byly prosvětlené zlým kouzlem a snadno čitelné - příliš snadno. Vypadaly trojrozměrně, jako průhledy do skutečného světa. Třeštili jsme na ně s Olejářem zrak a bránili se návalu úzkosti, zatímco d'ábelský doktor se nad námi skláněl a chrлил nám za krk síru.

Na Trugově zvětšenině se nadále vymykal pochopení černý kruh na neostrém šedivém pozadí s modrými klikyháky. Nyní se jevil spíše jako obruč opřená o zeď, obalená tmavým papírem, skrz nějž tu a tam prosvítalo zlato. Byly na ní připevněny jakési zdobené trny vystupující šikmo vpřed, směrem k objektivu fotoaparátu. K těmto trnům byly připoutány útlé paže mrtvol, v polosedu opřené o zeď uvnitř kruhu. Hladká modrá kombinéza, která před chvílí tak upoutala naši pozornost, zmizela. Nebožtíkovým oděvem byla jeho vlastní ztýraná kůže. V ústech svěšené hlavy vězela hliníková nádobka.

Tělo v popředí Trug projasnil a lépe zaostřil, takže jsme rozeznávali jednotlivé škrábance a podlitiny v oblasti pupku, prsou a krku. I do tváře bylo vidět líp: hladká, klidná a žalostná mladá. Šestnáct let? Sedmnáct? Největší pozornost poutala příšerná jizva na břiše, především místo, kde se rozvírala. Nyní bylo patrné, jak se

kůže v této oblasti, hlavně v levé části břicha, nepřírozené vybouluje. V temnotě mezi okraji rány se stříbřitě třpytil kov: tonula v ní krátká tyčinka zakončená kulatou hlavičkou a obalená nezřetelnou zelenou hmotou. Jakási osička.

Z pohledu na scénu dvojí smrti a z puchu ruského tabáku se mi zatočila hlava. Zvedl jsem se a došel k té části velkého plukovníkova okna, která se dala otevřít. Ve chvíli, kdy jsem se vyklonil ven a nabíral do plic pražský vzduch, vonící v porovnání s Trugovou cigaretou jako rajská zahrada, začali na svatoštěpánské věži odbíjet poledne. Zvuk zvonů přivábil můj zrak a já jsem spočinul očima na útěšlivém čele věže, ozdobeném zlatoskvoucí královskou korunou. Ten pohled mi prozradil význam fotografova sdělení.

XVII

*Zemřelí Šeredně, neb smrtí ošizenou:
chytili se do ok spletených z drsných křiků
(svých vlastních křiků)*

R. Weiner

Hustou ranní mlhu rozfoukal polední vítr ze severozápadu, v pravidelných intervalech doprovázený přeprškami. Kam se poděly barvy podzimu? Nepřízni počasí čelily větve kaštanů na Dobytčím trhu - Karlově náměstí - se stoickým klidem, nemajíce už co ztratit, a záplavy tlejícího listí už čtvrtou neděli proměňovaly park v rozlehlý zanedbaný rov. V posledních listopadových dnech zjednali nápravu páni radní, již se probudili z podřimování, v kterém se cvičili na zimu, a zverbovali armádu bezdomovců, aby vysmýčila každý kout. A tak zůstala měšťanům na odiv zbledlá tráva mezi stromy a ztuchlá, vodou nabobtnalá prst', a v ulicích pak pár posledních lístků, zlatých tolárků, vytrousených na dlažbu jezdce, jehož kůň nad ránem procválal městem. Ale poslední hýření barev při úklidu listí mě okouzlo, vesty pracovních čet zářily do mlhy jako světlušky, jež se na svatojanském sněmu uradily prosvítit se podzimem.

Ani Resslova ulice, na nadílku odstínů chudá, nezůstala tentokrát na ocet. Jedno ráno se tu objevila blikající žlutá světla obklopená červenobílými závory, a nikdo nevěděl, co znamenají. Provoz se nejprve zpomalil a potom rozfázoval do pravidelného popojíždění a zastavování. Posádky za okýnky vozidel to nelehce nesly - kdo by chtěl poslouchat další semafor? Ale proud byl otevřen jenom jeden, střídání nevyhnutelné. Zato já jsem se zaradoval, neboť překřížit tuto děsivě přímou, vražedně rychlou ulici bude od nynějška hračka. Jen bude nutné držet si před tváří kapesník; pomalu jedoucí automobil sice zabíjí pomaleji než automobil v plné rychlosti, nicméně je v této činnosti soustavnější a zcela neúnavný.

Příčinu částeční uzavírky jsem se dozvěděl z večerníku: způsobila ji avie plně naložená bednami s ovocem a řezanými květinami. která se před kostelem svatých Cyrila a Metoděje propadla do vozovky a zůstala v ní vězet do půli kol. Řidič se závozníkem hned vyskočili ven. první šel umístit výstražný trojúhelník, druhý utíkal do vestibulu metra zavolat nehodovou pohotovost. Míli velké štěstí. Když se první muž otočil, avie byla pryč. Jeho kolega ho zastihl, jak s

trojúhelníkem v ruce civí do kráteru a zalyká se smíchem.

Mé řešení záhady fotografií zaslaných na policejní ředitelství nebylo nikdy definitivně potvrzeno, věc byla odložena ad acta - alespoň navenek. Tiše se pátralo dál.

Z výsledku porady kriminalistů zabývajících se novoměstskými vraždami, kde jsem svou hypotézu přednesl, bych byl na tak chladné chování police nehádal. V tu chvíli to pro mě vypadalo lépe. všichni mi naslouchali a brali mě vážně, když mi náčelník dal nakonec za pravdu, ostatní se přidali. I kapitán Junek jako poslední skeptik, který odmítal připustit, že by se z jakékoli mé iniciativy mohla policie nadít prospěchu. musel nakonec uznat, že toto vysvětlení jako jediné posouvá případ o krůček dál. Přesvědčil ho zprvu bezvýznamný, posléze klíčový nález, který se díky jednomu horlivému pochůzkáři dostal nejdřív do služebny a následně na Olejářův stůl: jedna polovina skateboardu. Strážník ji našel u postranního vchodu do chrámu svatého Štěpána.

Jestli pro ně ne, pro mě to důkaz je: řekl jsem jim to. Mrtví na fotografiích jsou dva zmizelí mladíci, po nichž se řadu dní marné pátralo. Byli zavražděni za hloupost, nicotnostku, jakou by jejich rodiče vyřešili políčkem nebo odepřením kapesného. Ti dva desperáti však nastříkali svůj rebelský výkřik na posvátnou omítku, a za zhanobení se odjakživa platí vysoké pokuty. Ten, co měl nápis na svědomí (na snímku vzadu), byl svlečen donaha a od hlavy k patě pokryt týmž svinstvem, jakým znečistil kostelní zeď. Kůže se dusila pomalu a dlouho, utrpení muselo být strašlivé. Nádobku od barvy mu patrně vtloukli do úst ještě zaživa. Druhý hoch (ten, co odešel z domova s pojízdným prkénkem v podpaží), nejspíše kryl prvnímu záda a byl za to potrestán mírněji - smrtí rychlou a mé-ně útrpnou: v obličeji měl netečný výraz. Jeho mrtvola (na obrázku vpředu) však nebyla zohavena o nic méně než kamarádova: do rozpáraného břicha mu vrazili polovinu skateboardu. Celý by se tam, jak soudím, nevešel. To, co se viditelně nořilo z rány, byla ocelová osička se zeleným kolečkem. Nalezená druhá polovička prkénka měla kolečka stejné barvy.

Podle zubatého okraje lomu nebyl skateboard přeříznut vejpůl, ale přeražen. Posloužil vrahům jednak jako stopa, kterou za sebou nechali pro policii, jednak jako výstraha všem dalším útočníkům na chrám Páně - v případě, že se velitelství rozhodne zločin zveřejnit.

Stejnou funkci měl onen tajuplný kruh u počmárané zdi. Symbol moci, jež nechala kostel postavit a dodnes jej chrání: královská koruna. Proto byla snata ze špičaté věže a proto do ní byl surově vpleten člověk, jenž vztáhl ruku na budovu, kterou nestavěl.

Jak strašná spravedlnost! Ale jak...

Ne. Ne. pryč s tak nelidskou myšlenkou.

Vzpomeneme-li si na způsob provedení předchozí vraždy, není těžké si představit uskutečnění ani tohoto krkolomného kousku. Jak víme, měli k dispozici pojízdný jeřáb, který nejprve poskytl policii jako jedno z vodítek, a pak, když se náhle naskytla příležitost znovu jej využít, ho zase ukradli. O Pražanech je známo, že si svého města pramálo hledí a kromě zaneřádných ulic si všimnou sotva čeho; ostatně chodit se zakloněnou hlavou a obdivovat fasády, římsy a karyatidy se tu skutečně nevyplácí, jak zjistil mnohý cizozemec uvyklý na čisté chodníky. Není divu, že zmizení diadému ze svatoštěpán-ské věže si jako jediný všiml penzista z domu odnaproti. Jeho svědectví, na poslech zmatené a ublekotané, nyní přesně zapadalo do rekonstrukce.

Jak si vysvětlit zločin na dvou nezletilých? A co měla znamenat jeho přemrštěnost? Tohle: přehnanost a divadelnost dávala novoměstským vraždám společné jméno. Nevěděli jsme přesně, jak toto jméno zní - msta? trest? zastrasování? -, ale měli jsme aspoň něco: vraždy (a jeden pokus) jsou pojímány jako estetický spektakl a dochází k nim v blízkosti novoměstských kostelů či přímo na jejich posvátné půdě.

Jak už jsem řekl, má úvaha udělala dojem. Junek zaujatě mhouřil oči a nenápadně stahoval ústa, jako by kousl do něčeho kyselého a nechtěl to na sobě dát znát. Ostatní, které jsem znal jen od vidění, si mlčky dělali poznámky. Rozeta se usmívala jedním koutkem úst, jako by byla na lehkých pochybách, co se týče mého zdravého rozumu, a když jsem skončil, zvedla i druhý koutek a její dlaně němě zatleskaly. Potom poklepala nehtem na náramkové hodinky a nenápadně kývla hlavou. Došlo mi, že se mnou chce mluvit. Ona! Se mnou! Vyprahlo mi v krku, veškeré vlhko z úst mi záhadným způsobem stouplo do očí. Nemohl jsem promluvit, nebyl jsem schopen ani jediného gesta. Zmocnila se mě prudká závrať. Vší silou jsem se opřel o stůl, který se se mnou bláznivě roztočil po kanceláři, zatímco ostatní si ničeho nevšíмали a seděli jako přikovaní.

Olejář byl celý pryč rozčilením. V uších mu bublalo jako v sopečných kráterech, sotva si u nich stačil měnit čisté kapesníky, sykáje bolestí. Než schůzku rozpustil, požádal mě, abych ještě chvíli setrval. Pak, když jsme osaměli, se otázal, zda se od nového roku nechci vrátit k policii. Odvětil jsem, že si to musím rozmyslet, a zachoval jsem kamennou tvář. Pod touto maskou jsem jásal.

Rozeta čekala před domem: tělnatá dívka v bledém baloňáku a květovaném šátku nemódné uvázaném pod bradou. Její dochvilnost mi zalichotila, byl jsem to já, kdo se omlouval za zdržení. Musel jsem křičet, vítr mi odnášel slova někam ke Karlovu, chvíli nás plácal po zádech a chvíli nás fackoval, lomcoval uličními lucernami. Schovali jsme se v nedalekém hostinci a za chvíli si hráli dlaně o hrnky s grogem.

„Proč ses tak díval?“ začala hlasem, který byl oproti pohledu, jakým mé oblažila na poradě, překvapivé studený. „Jistě jsi jim něco zatajil, vid? Řekni mi to.“

„Já? Ty ses dívala. A nevím víc, než jsem pověděl. Chtěla ses se mnou sejít, abys ze mé tahala rozumy?“

„Hlupáku. Chci ti něco říct. Možná jsi taky v nebezpečí, mám o tebe strach.“

„Opravdu? Nic krásnějšího jsem v životě neslyšel. Prosím, zopakuj to.“

„To není žert. Poslechni, nevím, co sis o mně vysnil, a je mi to jedno. Jenom se ve mně neplet' uškodí to tobě, ne mně. Ten obraz, který sis o mně vykreslil, je nejspíš falešný. V nic nedoufej, jenom by ses klamal.“

„Nemám v nic doufat? V nic? V takovém stavu už jsem byl a horší neznám. Ale třeba se pleteš ty ve mně. Vždyť o tobě nic nevím. Jenom mi na tobě některé věci nejdou dohromady.“

„Tak je nech být. Na mně nezáleží.“

„A na kom tedy?“

„Sám jsi řekl, že o mně nic nevíš. Zůstaň při tom. Co by ses dověděl, by se ti pramálo líbilo. Nejsem krásná. Nejsem vzdělaná. Nejsem zajímavá.“

„To jsi mi přišla říct? Když si dovolím nesouhlasit, přijmeš to jako poklonu?“

„Trapnosti. Mluvíš jako ten pitomec Záhír.“

„Proč ty nadávky? Podívej - vůbec nerozumím, proč jsme tady.“

Myslel jsem, že sis se mnou dala rande, ale vlastně jsem tomu moc nevěřil. Nevím, kdo jsi, co od tebe očekávat."

„Aspoň mi odpusť. I za to, co se třeba nestane. Aspoň doufám. Nemůžu ti to vysvětlit, aspoň zatím ne. Jestli k tomu má dojít... já tomu nezabráním. Ale nezapomeneš tě to, pokud tomu dáš volný průběh. Potom půjde jen o zvyk."

„Čemu mám nechat volný průběh? Na co si mám zvyknout?" Nevěděl jsem, o čem mluví, a způsob její řeči mi drásl nervy. Sice jsem nepočítal s milostným vyznáním a ulevilo se mi, když jsem od ní nic takového nezaslechl, ale její slova mě popudila.

„Byla jsem v podobné situaci. Bydlím u něj, ale to neznamena, že jsem jeho služka nebo poskok. Nic mu nedlužím, ani on mně. Já sama se rozhodnu, jak si zařídím život. Zatím mi to vyhovuje takhle."

„Já ti přece nic nevyčítám, jak bych mohl? Vždyť co je mi do -"

„Správně, vůbec nic." přerušila mě. Chtěl jsem říct, že jde o omyl a že by mě ve snu nenapadlo dívat se na ni skrz prsty jen proto, že bydlí v Gmündově apartmá, ale nedala mi příležitost. Její následující otázka mi málem vyrazila dech.

„Odkdy nás špehuješ?"

„Já že špehuju?"

„Prunslík té posledně viděl v zahradě u Kateřinek, když jsem tam byla s Matyášem."

„Tak Prunslík! Ten ničema. Jeho ses nezeptala, co tam dělal?"

„S ním si to vyřídím, do toho se plést nemusíš. A do mé koupelny už nechod'."

„V Bouvines se ještě nevyznám. Ty dveře jsem otevřel náhodou."

„Ale zůstals u nich nějak dlouho."

„Dlouho? Asi ano... Ten turecký stan nad lázní... a to železo..."

„Divil ses, jak vypadám?"

„Zůstal jsem jako omráčený. Bylo to... Bylo to všechno krásné."

„Takové zážitky si nech pro sebe. Sama nevím, co si o Matyášovi myslet, možná od něj už zítra odejdu."

„Proč? Co je mezi vámi?"

„To bych ti neřekla, ani kdybych to věděla. Jestli to všechno vydržím a ty se osvědčíš, dozvíš se to sám."

„Jak se mám osvědčit? V čem? A co z toho budu mít?"

„Možná se najdeš, to je ti málo? Jako já jsem se našla. I když

nevím... Matyáš ti v tom pomůže, jako pomohl mně. Byla jsem na tom hrozně. On mě z toho vytáhl."

„Vytáhl mě z jámy zmaru, z tůně bahna, postavil mé nohy na skálu, dopřál mi bezpečné kráčet. Žalm číslo 40, ještě jsem to nezapomněl."

Prudce se zvedla, věnovala mi krátký, nečekané vlídný úsměv a odešla. Nápoj, kam si nasypala čtyři sáčky cukru, ani neochutnala. Napil jsem se. Jak se dalo čekat, grog byl nechutné přeslazený. A přece mi zachutnal víc než ten můj. Usrkával jsem z něj. znovu přemítal Rozetina slova a hledal v nich ten či onen jinotaj. To odpoledne jsem žádný nenašel.

První prosincový týden jsem prožil v dobré náladě. Opět jsem se potuloval po milovaných zákoutích města a město mne přijímalo do své náruče, předvádělo mi málo známé skryše a prozrazovalo tajnosti svých slavných dějin, kdykoli jsem si vy-vzpomněl měkce v nich spočinout. Ovzduší bylo průzračné, lehce mrzlo a napadl druhý sníh. který se držel déle než první. Proměnil uřvané ulice v tiché koridory vedoucí do neznáma, zázračně vyčistil nároží a prosvětлил ústí pasáží, vdechl městu laskavost k jeho nehodným obyvatelům. Bílé pokrývky na střechách gotických kostelů a stříškách barokních půd upomínaly na obrázkové knížky čtené v dětství. Stejná peřina přikryla Prahu před sto lety. třemi sty lety, šesti sty lety a dřív. Život pod duchnou se vlekl stále stejně pomalu, nejrychleji se Prahou proháněly saně.

Mrtvolý mladíků od Svatého Štěpána se nenašly. Jediným stínem na těch bělostných dnech byl telefonát od Záhira. Stavitel mi pogrataloval ke změně bydliště a oznámil, že už mě nebude potřebovat, protože nad jeho životem bdí čtyřiaadvacet hodin denně policie. Chtěl, abych si z toho nic nedělal a bral to z té lepší stránky - když jsem mu dělal ochránce já, bál se o mě ještě víc než já o něj, teď jde však opravdu do tuhého -dostal dlažební kostku; ano. stejnou jako ti druzí, ano, taky zelenou, ne, nic mu nerozbili, zabalenou jako spěšný balík ji dostal poštou.

A stejnou poštou dostal ještě něco: strach.

Sdělil jsem mu velkou novinu, že sám opět brzy obléknu uniformu a možná se mi znovu dostane do rukou. 1 z telefonního sluchátka bylo patrné, jak ho to zaskočilo: věděl jsem, že mě za dobrého policistu nepovažuje - poté jak jsem se mu minule ztratil. Rychle mi sdělil, že s ním nyní bude spolupracovat Rozeta. Když

jsem mlčel, zeptal se. co na to říkám. Ale mlčel jsem dál. Bodalo mě v hrudi, jako by mi v ní někdo zapojil elektrický šicí stroj. Popřál jsem Záhirovi, ať mu to s Rozetou vyjde, a hádal, jak se při tom vychloubání tváří: jistě pomrkává zvlhlýma očima a oplzle se usmívá. Z toho mi nebylo příjemně, ale trudné myšlenky na Rozetu svíjející se v jeho objetí zahнала veselá představa, jak mu spadne čelist, až jí pod sukní nahmatá železné spodní prádlo. To mě rozesmálo. Spatně to pochopil a začal mi vykládat, jak od začátku věděl, že ona je na mužské, co se vyznají ve světě. Abych změnil směr hovoru, otázel jsem se, jestli má kromě onoho poštovního varování důvod obávat se o svou bezpečnost víc než dřív. Neochotně řekl, že ho asi někdo sleduje - to je ten pravý důvod, proč chce. aby nad ním bděl profesionál. Doporučil jsem mu kapitána Junka.

i když jsem nezapomněl. že mě před ním jednou varoval. Opět jsme si nerozuměli. Pochopil to tak. že mu chci rozmluvit Rozetu. Rozloučil se a nechal pozdravovat rytíře z Lübecku; titul vyslovil se zřetelnou ironií a první část jména záměrně zúžil a protáhl, takže v něm zaznělo německé slovo *Liebe*. Tušil snad něco o podivném vztahu mezi těmi dvěma? Nakonec, než položil sluchátko, ještě přihloupě zašvitořil, že pro jedno kvítí slunce nesvíí a ať mě nenapadne skákat z Nuselského mostu, neboť zná romantičtější místa: třeba Petřínskou věž. Chtěl jsem mu ještě říct, aby spoléhal raději na sebe než na policii, ale sluchátko bylo už hluché. Hluché jako inženýr Záhir.

Gmünd. aspoň jak se mi zdálo, měl z mé znovunabyté důvěry u policie upřímnou radost. I Prunslík se ke mně ve vestibulu hotelu měl a třásl mi rukou jako pomatený. Jeho slova mě jako obvykle zmátla - řekl. že stará láska nerezaví a i on je vždycky radši, když mě má na očích. Jeho společník mi však blahopřál jaksepatří, pozval mě na okázalou večeři do jakéhosi klubu a zmínil se. že se blíží den, kdy na mou počest uspořádá večírek.

Vyžádal si mě u Olejáře ještě na jeden dva týdny, dokud nebude hotov se svou prací, kterou se nyní pokusí uspíšit. V této době jsme navštěvovali novoměstské kostely každý den. Nejčastěji jsme byli ve Svatém Štěpánu a v Apolináři. On zakresloval, počítal a měřil, já jsem bloumal od jednoho oltáře ke druhému a po očku pozoroval Rozetu. Chovala se, jako bych tam nebyl.

Tehdy jsem se podruhé podivil výrazu Sedmikostelí, které přede

mnou Gmünd vyslovoval čím dál tím častěji. aniž by mi vysvětlil jeho význam. Poprvé jsem se ostýchal zeptat se a nyní bylo na přímý dotaz pozdě. Domníval jsem se, že mluví o nějakém městě v zahraničí, jehož architekturou se inspirují jeho plány: samozřejmě mi přišlo na mysl uherské Pětikostelí. O to více mne překvapilo zjištění, že Sedmikostelí má být lokalita česká, dokonce pražská. Jediný podobný název, o kterém jsem kdy slyšel, bylo malostranské Pětikostelní náměstí a stejnojmenná ulice, jméno vzniklé po domu U Pěti kostelů. Už dávno se od něho upustilo, snad proto, že vzniklo omylem; v onom tmavém koutě pod hradčanským svahem nikdy tolik kostelů pohromadě nestálo. Pokaždé, když se rytíř o Sedmikostelí zmínil, zatoužil jsem dovědět se o tom záhadném místě víc. Nakonec jsem si jakýs takýs obrázek udělal: Sedmikostelí vyznačovaly jednak určité chrámy Nového Města pražského, vesměs postavené na popud císaře Karla IV., některé jím přímo založené (ať už na místě starších kostelů románských, nebo na nových parcelách), jednak oblast vyznačená spojnici mezi těmito svatostánky. Užasl jsem. že se téměř do puntíku shoduje s mou nejoblíbenější lokalitou. Hloupé bylo. že jsem jednotlivé chrámy nedokázal určit. Tak například Panna Marie na Slupi: na pohled bezvýznamný kostelík krčící se na okraji, navíc s propachtovanou východní liturgií. A přece o tuto stavbičku jevil rytíř Gmünd neobyčejný zájem a zahrnoval ji do svých plánů, kde. jak jsem brzy zjistil, hrály stejně významnou roli kolosy jako Emauzy nebo Karlov. Tam jsem s ním zatím nebyl ani jednou. Jistý jsem si byl též Štěpánem a Apolinářem, ty k Sedmikostelí neodmyslitelně patřily, váhal jsem ovšem u Kateřiny, která oproti ostatním nebyla v minulém století romanticky regotizována - až na zvonici, která jediná zbyla z její původní podoby. I tak dával součet svatostánek pouze číslo šest, a rytíř přece hovořil o Sedmikostelí. Hodlá snad přibrat ještě Svatého Jindřicha, tázal jsem se sám sebe. anebo to bude spíš Martin? A Petra vynechá? Co Panna Maria Sněžná? Co Svatý Václav na Zderaze? Úchvatný gotický sloh. jemuž jsem pod Gmündovým vlivem začal vášnivě propadat, tyto kostely pro jeho seznam staveb creme de la creme nesporné kvalifikoval, ale zrazovala je jejich lokalita, která, jak jsem vyrozuměl, není dostatečně magická.

Nemyslete si, povzdechl si jednou rytíř, Petrská čtvrť či okolí Svatého Lazara mě nesmírně lákají, ale je dobré znát hranice svých

možností. Pomyslel jsem si, že já své znám: sám se sedmého chrámu
Horního Nového Města pražského. Gmündova kouzelného vrchu,
ještě nějakou dobu nedopátrám.

XVIII

Zde těsně u katedrály se zastavme. Zde sečkejme. Přitahuje nás nebezpečí? Nebo naše nohy přitahuje ke katedrále vědomí záštity?

T. S. Eliot

Menšili jsme se pod titánskou klenbou karlovského chrámu a v úžasu zakláněli hlavy. Gmünd držel v jedné ruce klobouk a v druhé hůlku, já jsem si dýchal do dlani, protože v kostele bylo téměř mrazivo. Vysokými okny k nám pronikal denní jas. od našich úst stoupaly ke hvězdám na stropě obláčky páry. Rytířovo vytržení bylo nelíčené, v ničem si nezahladilo s mým. přestože novou zlatomodrou malbu a nové nasvětlení videi už několikrát. Tentokrát zákonem stanovený doprovod chyběl; najednou jsem stačil já.

V kostele Panny Marie a Karla Velikého jsem v posledních letech nebyl, a nyní jsem si připadal, jako bych se vrátil daleko do minulosti, kdy byl úplně nový. Kde bývala tma, je dnes světlo, kde se odlupovala omítka a stoupala plíseň, jsou dnes pevné stěny zářící královským karmínem a zlatem. Zlatý vzor na červeném podkladu Gmünd ponechal, protože odpovídá gotickému zdobení svatyní, ale hvězdné nebe vetkané mezi klenbová žebra zdobilo kostel poprvé. Obrovitá osmicípá hvězdice stropu je z šestnáctého století, kdy noční oblohy už nebyly v módě. Od staré, původně navržené a nikdy nerealizované klenby se tato příliš neliší, snad jen svou geometrickou složitostí a hlavně udivující mělkostí, vzbuzující dojem, že celá střecha se lehoučce vznáší na tenkých nosnících a opěrách. Gmündovo gesto přibrousilo karlovský briliant do oslepující krásy. Při výzdobě se výjimečně zřekl svého puristického vkusu, který už proklel mnohé stavitele renesance, baroka a klasicismu a alespoň obrazně rozmetal jejich nevkusné haluzny do všech stran.

Ne vždy jsem s ním souhlasil. Za mého pobytu v apartmá hotelu Bouvines jsme se sblížili natolik, že jsme dokázali vést pře, aniž bychom tím ohrozili své přátelství. I teď, stoje přímo pod svorníkem klenby, jsem mu oponoval, že zdejších zdobných prvků, jako jsou sochy, slepá okna a proslulé Sváté schody, by byla škoda.

Trval na svém. že se na to nemůže dívat - stejné jako barbarský novotář Josef II., když nechal chrám 1. P. 1786 odsvětit a přestavět

na chorobinec pro nevyléčitelné nemocné. Gmünd ho nenáviděl ještě víc než stavitele Dientzenhofery. jejichž hříchy na české architektuře pokládal za nevyčísitelné. Nakonec si zaprorokoval. že nastanou lepší časy. až se k moci dostane panovník, který má vkus.

„To asi ne, " namítl jsem. „Pokud vím. regotizace chrámu se měla uskutečnit už na začátku našeho století a radnice ji odmítla. Lidé si na boubelaté andílky, robustní oltáře a baňaté věže zvykli. Původní podobu nemůžete prosadit, nebyla by tak cenná jako to, co chcete odstranit."

„Pohled'te vzhůru!" vykřikl namísto odpovědi. „Zebra se křížují jako komety pádící vesmírem a zůstává po nich světelná ozvěna. Copak to nevidíte? Nesmíme zpytovat jejich počátek a o jejich cíli smíme nanejvýš snít. Komety jsou nedotknutelné - a gotické chrámy takové být nemají? Jsem jejich ochránce."

Neodpustil jsem si úsměšek.

Odtrhl zrak od žebrových uzlů a zpřímá se na mě podíval. „Co chcete slyšet? Že mé metody nejsou nejčistší?"

„To bych si opravdu nedovolil..."

„Nechci je před vámi tajit, ale skutečné si nejsem jist. zda jste dost zralý na to. abyste některé věci unesl. Promiňte, ale zatím vám nemohu plně důvěřovat. Možná vám to povím časem, možná nikdy. Zatím se mě na to neptejte, naopak: sám se pokuste zodpovědět pár mých otázek."

„Budu-li to umět, ze srdce rád. Nezapomínám, že jsem vaším dlužníkem."

„Proto to po vás nechci - jsem snad handlíř? Nejste mi ničím povinován, rozumíte? Nikdo mi není ničím povinován, zatím ne. Na tom trvám. Kdyby vám něco naznačoval Prun-slík. neberte na to ohled. Já s vámi neobchoduji. Pokud od vás něco požaduji, pak je to přátelská služba."

„Ani nevíte, jak bych se vám chtěl odvděčit za to, že jste mi nabídl střechu nad hlavou. Ale mé schopnosti jsou zanedbatelné, to přece víte. Policajt jsem naprosto nemožný."

„Nic takového po vás nežádám, a pokud jde o vaše schopnosti, možná o nich vím víc než vy sám. " Přешli jsme k lavičím a do jedné usedli - Gmünd jen na okraj, protože dál by se neprotáhl. „Jsem zvědavý spíš na vaše historické znalosti, " pokračoval. „Studoval jste přece dějiny?"

„Studoval, ale přestalo mě to bavit.“

„Ani středověk vás nezajímal? Bylo to přece vaše oblíbené období, nebo ne?“

„Zajímal mne, ale ne tak. jak se vyučoval na fakultě. Bylo mi srdečně jedno, kdy vládl který panovník, proti komu pletichařil a čím intriky trestal, a je mi to jedno dodnes. Dychtil jsem po jiném vědění.“

„Po jakém?“

„Po vědění o všedním dni. Toužil jsem se přenést do Prahy šestnáctého, třináctého nebo jedenáctého století, abych se podíval nejen na to, co mají konšelé, řemeslníci, švadleny, vojáci, hostinští, trhovci a lůza k obědu. ale pohovořil s nimi a vy-zvěděl, co si myslí, o čem sní, po čem touží, čeho se bojí a co je blaží. Nikdy jsem neměl učitele, který by měl pro tento můj zájem pochopení. Vlastně ano, jednoho, ještě na gymnáziu.“

Jenže ten mě opustil.“

„A vaši rodiče? Copak ve vás tyto sklony nepodporovali?“

„Nešlo jim na rozum, jak se někdo může chtít vrtat v minulosti, když na něj denně doléhá přítomnost. Ale když jsem se přihlásil na univerzitu, nebránili mi. jen pokrčili rameny. Možná kdyby... Ale na tom nezáleží. Tehdy už spolu dávno nežili.“

„To vás muselo nemálo mrzet. Myslím však. že jste jejich podporu nepotřeboval. Nebo ano? Jak je možné, že jste pak studií zanechal?“

„Nevěděl jsem. jak dál. Vše pro mě ztratilo smysl. Ale nechci o tom mluvit - i to je minulost.“

„Ztratilo smysl, říkáte. A přece, nemýlím-li se, jste svůj vztah k minulosti - k velké romantické minulosti - neztratil.“

„Je to tak - ten vztah nikdy nevymizel, možná k mé škodě; vždyť jaký má v dnešní době smysl?“

„Vaše uvažování mě mate. Chápu, že je vám to nepříjemné, ale mohl byste mi aspoň naznačit, co tím míníte? Třeba mi tím pomůžete, a to přece chcete - před chvílí jste to řekl.“

„Sám tomu nerozumím, jenom... Myslím, že šlo o takové to útěkářství dítěte, které je nespokojené s poměry doma, s válkou mezi rodiči., Nespokojené' je ovšem slabý výraz, spíš bych měl říct... Představte si mou situaci. To, co bylo kolem mě, přítomnost, jsem nenáviděl. a z budoucnosti jsem nemohl mít než hrůzu - naděje

odnikud nekynula. A já jsem přece potřeboval bezpečný přístav pro své myšlenky, aby unikly útesům úzkosti, vírům beznaděje. Začal jsem vyhledávat samotu, přitahovaly mě zříceniny středověkých hradů. Tam bylo všechno vyřešeno, dějiny byly napsány. Ale ne všechny, pro obrazotvornost toho zbývalo dost. Trávil jsem tam dost času, ale vždy jsem je chtěl mít jen sám pro sebe. Vzpomínám si, jak jsem půl dne čekal pod hradem, než ho opustí rodina, která si tam přijela udělat piknik. Jindy jsem se vydal do zakázaného pásma k rozpadlé tvrzi, kam veřejnost neměla přístup - v jeho blízkosti bylo vojenské letiště. Musel jsem být opatrný, za takové věci hrozil vyhazov ze školy - to v lepším případě. V tom horším mě mohla na místě zastřelit hlídka. Nechytli mě. ale matka mi vyčetla, že se toulám, a předpověděla. že špatné skončím. V tom měla myslím pravdu."

„Ale jděte, přece se nebudete litovat. Copak se máte tak zle? Povězte mi radši, co jste na těch hradech prováděl."

„Obávám se. že vás ničím neohromím. Poklady jsem nehledal a nechodil jsem tam ani kvůli příjemnému strachu ze strašidel, tyhle pošetilosti mi byly vždycky cizí; to říkám i přesto, že jsem na těch starobylých místech viděl, slyšel a zažil podivuhodné věci. Pochybuji ovšem, že o nich dokážu vyprávět. Nechci, aby to znělo jako plytká duchařina."

„Přesto se o to pokuste."

„Jak už jsem řekl, dodnes tomu nerozumím, a jediné, co pro vás můžu udělat, je uvést příklad. Když mi bylo čtrnáct nebo patnáct, vyjel jsem si na hrad Trosky s úmyslem vyšplhat k věžím z jižní, nepřístupné strany - přímo po skále. Zpočátku to šlo snadno, stoupal jsem lesem, opíraje se o improvizovanou hůl. Pak jsem se musel zachytávat kořenů a kamení, tak byl svah příkrý, a stezka, čím dál víc křivolaká, se nakonec úplně ztratila. A nahoře už nebyly ani stromy, jenom holá rozpukaná skála. Věděl jsem, že budu-li pokračovat, dám všanc své zdraví a možná i život, ale netušil jsem. nakolik svým dobrodružstvím dávám všanc zdravý rozum. Stalo se totiž něco neočekávaného: v okamžiku, kdy jsem hluboko pod vyšší hradní věží přitiskl ruce k tvrdému, mým prstům známému a příjemnému kameni vyhrátému sluncem, prudce se změnilo počasí. Začaly mě zábst klouby paží, chlad mi pronikal až k srdci, foukalo mi na záda a v uších mi hučela meluzína, vzadu na krku jsem ucítil první dešťové

kapky.

Kdyby mé nehřál kámen do dlaní, nejspíš bych celý podnik vzdal. Zkusil jsem vylézt pár metrů, když nebylo, kde se bezpečně zachytit a kam stoupnout, vrátil jsem se a zkusil to jinudy. A tu jsem zaslechl hlas. Vylekané jsem zvedl hlavu a spatřil tvář nějaké dívky. Měla červené šaty a vykláněla se přes vrcholek zdi, jež spojuje dvě hradní věže Pannu a Babu. Hleděla daleko do kraje a na něco ukazovala. Její rozrušený hlas se neobracel ke mně, jak jsem se zprvu domníval, ale k ně-komu. kdo patrně stál za ní. Slyšel jsem ho jasné, a přesto jsem nerozuměl jednotlivým slovům a nevím, komu byla určena. Myšlenku, že by ta dívka byla průvodkyně, jsem ihned zavrhl. Zed', z které spadal pramen jejích světlých vlasů a rudý nařasený rukáv, totiž vypadala úplně nová a vyšší a mohutnější než ta, kterou jsem znal. Udělal jsem dva kroky po skalní římse a natáhl levačku k jejímu nejspodnějšímu článku, hrubě opracovanému kamennému kvádru s mělkým dolíkem uprostřed. Dotkl jsem se ho - a tu mé kdosi udeřil do hlavy pytle plným zvuků. Bolelo to, naříkalo a řvalo."

„Co jste slyšel?"

„Všechno. Štěkot psů a ržání koní, dětský smích a posměch výrostků, zlobné hlasy mužů a veselé hlasy žen, zastřené hlasy starců, sípání umírajících, zvonění umíráčku, ale taky nových podkov, praskání biče. bučení dobytka a chrochtání vepřů, šplouchání vody. srdceryvné kvílení, klapot nějakého jednoduchého stroje, bušení na kovadlinu, řinčení zbroje. Co chvíli troubení polnice a ryk bitky, vždycky jiný a pokaždé stejný. Nic z toho nepřehlušilo jemný šustot hedvábí, předení koček ani šepot, komíhající se jako pavučina v nepředstavitelných temnotách. Zacpal jsem si dlaněmi uši, ale příliš to nepomohlo. Uvědomil jsem si, že mám pevně zavřené oči, a otevřel jsem je. Opět jsem zahlédl tu dívku. Shlížela na mě s udiveným výrazem v očích a něco volala, ale přes rámus vycházející z kamenné zdi jsem ji neslyšel. Nyní ukazovala někam pod hradní zed'. Pohlédl jsem tím směrem a ke svému úžasu spatřil stezku, kterou jsem předtím musel přehlédnout. Vedla nad srázem těsně pod vysokou zdí, proplétala se ostružiním a končila pod druhou, nižší a rozložitou věží. kde se ve skále černala malá dvířka. Cestička děsiví úzká. Tušil jsem, že pokud na ni vkročím, neudržím se a zřítím se dolů. A přece jsem to udělal, protože ta dívka nahoře byla krásnější než kterákoli žena, na niž jsem ve svém krátkém

životě stačil popatřit. V její tváři byla úpěnlivost a ta mi prikazovala jednat - byl jsem odhodlán udělat cokoli.

Ale stalo se, čeho jsem se bál. Sestup ke stezce byl nesmírně obtížný, a než jsem se k ní dostal, uklouzla mi noha na mokré skále a skutálel jsem se do trní. V tu chvíli všechen hluk ustal. Nebyl to dlouhý ani nebezpečný pád - sedřel jsem si kůži na rukou, poškrábal si krk a obličej a bolestivě si natloukl žebra. Vstal jsem, zhodnotil utrpěné škody a vzal nohy na ramena. Ani jednou jsem se neohlédl. Doběhl jsem mezi stromy a déšť ustal jako na povel. Nebe bylo jasně modré a úplně čisté."

„Vskutku pozoruhodný, znepokojivý zážitek. " říkal pomalu Gmünd a prsty si pročešával vousy. „A příznačný. Měl jste jich počítám víc?"

„Ano."

„Řekněte mi - jak na vás působí tento kostel? Nemáte pocit, že byste něco podobného jako na onom starobylém hradě mohl prožít i tady? Třeba v této chvíli?"

„To opravdu nevím. Stavby, do kterých upadám - dnes už jen vzácně, ale dřív to bylo často -, přicházejí samy od sebe. Věřte mi. že o ně vůbec nestojím, naopak, není snadné se potom vrátit do denních kolejí a dělat jakoby nic. A stejně tak nesnadné je vracet se do světa, který je na rozdíl od tamtoho nudný a chudý. Přiznám se vám, že bych ze všeho nejraději zůstal tam, abych sem už nemusel. Ale nejde to. Na tom, co si přeji nebo nepřeji, vůbec nezáleží."

„Nudný a chudý svět, říkáte? Zvedněte znovu hlavu a obdivujte se mým hvězdám na obloze! Takové bohatství - a můžete se jich dotknout!"

„Svémi slovy jen potvrzujete, co říkám, " vedl jsem smutně svou. „Abychom se povznesli nad vezdejší bídu, musíme se vždy dívat nad sebe. Nad sebe, anebo za sebe."

„Mluvíte mi z duše. Květoslave: hledět nahoru a hledět nazpátek, to jsou jediná řešení naší bídné situace na přelomu věků; řešení, která v ideálním případě splývají v jedno. I já k vám na oplátku budu upřímný a řeknu vám tohle: jste přesně ten člověk, jakého celý život hledám. Jen vy nám můžete zodpovědět otázky, které -"

Jeho tón, vzrušený a naléhavý, mi nebyl příjemný. Instinktivní jsem si odsedl a řekl jsem: „Jak to - nám?"

„Mně, Raymondovi a... tak. Lidem, kteří přesné potřebují poznat minulost, aby..."

„Aby?"

„Aby se opět mohla stát přítomností."

„To je zvláštní přání. Vy víte, že jako historik za mnoho nestojím. Zajímám se o věci, o něž nemá akademické bádání zájem. Zajímá mě... bytí v minulosti, její současnost, přítomná chvíle v čase, který sice dávno uplynul, aspoň pro nás. ale z hlediska všehomíra stále trvá. Takhle jste to myslel? Zajímá mě mezi tisíci dalšími věcmi třeba tohle: náhlé hnutí mysli bednáře Kryštofa Nápravníka pětadvacátého října 1411, když vyšel ze svého domu U Zlatého křížku a pustil se Nekázankou k Příkopu, poté, co nahmatl v kapsáři podivný hranatý předmět, jež si tam ráno. když se oblékal, určitě nedal a který tam neměl co dělat. Která historická studie na tohle odpoví?"

„Žádná. Váš zájem nemá vědecké opodstatnění, protože žádné zjištění v této věci, ať sebeúžasnější, není prokazatelné fakty."

„Právě. Není historika, jenž by ho nepovažoval za banalitu. Proto jsem musel pryč z univerzity. Nic nenávidím víc než fakta. Omezují mě. poutají mi ruce. tlačí mě k zemi a drtí mou vůli k životu. "

„Tím spíš mi potvrzujete, co jsem právě řekl. Potřebujeme vás. Zaplatíme vám."

To mě rozesmálo. „Vaše nadšení mou osobou mě těší, pane rytíři, ale stále ještě nevím, co po mně chcete."

„Jistě jste již pochopil, že se vyhýbám přímé odpovědi -dělám to jednak proto, že vás nechci odstrašit, jednak protože vím, že sám přímky příliš nemilujete. A tak vám odpovím otázkou."

Vysoukal se z lavice, přešel na evangelijní stranu lodi a opřel se rukou o stěnu v místě, nad nímž se do kytice vzcnosných, velkoryse vzepjatých bylinných stébel rozvětvovala klenební žebra. Otočil se ke mně a pokračoval:

„Víte, kdo postavil tenhle chrám?"

„Nezapočal ho mistr Matyáš, váš jmenovec?"

„Arras? Je to možné, nikoli jisté."

„Co jeho žák Petr Parlér z Gmündu, váš druhý jmenovec? Ten je přece v souvislosti s Karlovcm zmiňován nejčastěji."

„Pokud vím. přišel do Prahy dlouho po začátku stavby. Jestliže ji řídil, pak pouze jako pokračovatel původního stavitele, jenž

uskutečňuje cizí návrh."

„Pověsti mluví ještě o někom: o jistém Bohuslavu Staňkovi, který se upsal d'áblu. Podařila se mu tato famózní klenba, ale když ji dohotovil, nikdo se neodvážil strhnout lešení, v obavě, že se sama neunes. Na čertovu radu stavitel lešení zapálil, a když se zřítilo, sám skočil do plamenů; domníval se totiž, že spadla celá klenba. Jeho duše stejné patřila rarachovi, takže to vyšlo nastejno."

„Je na tom něco pravdy?"

„Jak to mám vědět?"

„Opravdu to nevíte?"

„Promiňte mi tu neomalenost, ale nemohu se nezeptat, jestli si ze mě neděláte legraci."

„Ani v nejmenším. " Najednou zvažněl. „Zdá se. že o sobě opravdu nic nevíte. Nebojte se. nebudu na vás spěchat. Ale pojďte sem ke mně. " Pokynul mi, jeho výraz byl neproniknutelný. Stále ve mně budil onu důvěru jako při prvním setkání, ale znovu, stejně jako před chvílí, jsem z něj pocítil strach. Strach z člověka, kterému nelze odolat.

Kynul mi ze své výšky vlídně a přátelsky, ale jeho velké zelené oči obsahovaly jedině: příkaz.

Zvedl jsem se a vykročil k němu. V tu chvíli se něco pohnulo nad vstupními dveřmi: na balkoně, jehož dveře nevedou nikam, jen do neprostupné pomalované stěny, tiše povstala jedna ze soch. Nebyla to ani Panna Maria, ani Alžběta, ani Josef a ani Zachariáš, kteří zde tvoří sousoší. Byla to socha pátá. která se mezi ně vloudila, aby dobře viděla do lodi a presbyteria. Nyní si oprášila oděv, přelezla zábradlí a před udivenými zraky dřevěných postav - i já jsem nyní byl jednou z nich -se spustila po žíhaném jónském sloupu na dlažbu kostela a stanula vedle Gmünda. Její vzhůru vyčesané, plápolající vlasy mu nesahaly ani po prsa.

Zatočila se mi hlava, najednou jsem potřeboval oporu. Natáhl jsem ruku a pod ochranou rytířovy lví tlapy jsem se opřel o chladivou zeď.

XIX

*Odneste hodiny!
Čas sám mi v srdci bije.*

K. Kraus

Býval jsem vzorem nehybnosti. Visel jsem v prostoru a vpisoval do něj svůj nehybný skok. rozrážel jsem tělem vzduch a pouštěl dolů na ty maličké svou němou hrůzu. Věděli, že jim neublížím, nemoha se vzdálit z místa, jež mi bylo určeno, a přece se s pláčem schovávali v máminých sukních. Bylo to mé skromné povyražení. Po letech mě za to stihl trest: přitáhli smrtonoši v železných kloboucích a vestách ušitých z kněžských ornátů, shodili mne do hlubiny a roztloukli na padrt', rozdrobili mé na střelivo pro své pojízdné praky zdobené rudým kalichem v černém poli, korouhvemi rabiátů a bratrovrahů. Velmi se báli mé a mých bratří, proto nás zničili. Jejich víra byla scestná. Jediné, co po mně zbylo, je vypravění, a slyší je pouze ti schopní a ochotní naslouchat.

Byl jsem součástí nosného a opěrného systému, měl jsem tu nejdůležitější funkci, odváděl jsem ze střechy vodu. Kdyby mé nebylo, protrhla by krovy a zaplavila kostel.

Vtékala do mě vzadu, prýštila vpředu. Takto podivné mnou proudila a já byl na to hrdý. Prskal jsem dál než moji kamenní bratři a byl jsem ze všech nejšerednější.

Mé tělo trčelo kupředu, z té hloubky dole mne jímala závrať, a tak jsem se raději díval před sebe. Také pohled vzhůru mi naháněl strach - nejsem z těch, kdo ho jsou hodni. Ale mé oči ho byly schopny, a kdo by vám tvrdil, že ne, je sprostý lhář. Strměla nade mnou široká špice a ještě dvě menší po stranách, všechny tři dávaly městu na paměť, kam obracet zrak.

Měl jsem na starost vodu z prostřední střechy, jejích severovýchodních stěn. Hnal ji ke mně kamenný žlab. vestavěný do římsy nad žlutým zdivem. Občas se ke mně dostalo pár kapek z jihozápadní části; neodmítl jsem a půvabným obloukem je ze sebe vyvrhl, jak velí francouzský mrav.

Ať jsem si málem oči vykroutil, sebe sama se mi nikdy spatřit nepodařilo. Tím lip pro mě - nebyl jsem krasavec. Z pohledu na dva nejbližší z mých sedmi bratří jsem hádal na zubatý dračí hřbet a protáhlé tělo se zakrnělými prackami složenými na prsou a ostatným

ocasem stočeným do ďábelské šestky. Viděl jsem však dvojici dlouhých zahnutých rohů, bodajících přímo dopředu nad protáhlý ohrnutý rypák se špičáky čnicími z otlemené huby.

Onoho rána padal stříbrný déšť. Voda byla studená, chladila jícen a patro, měl jsem jí plnou tlamu a chrлил bez ustání. Mraky stály vysoko a provazce vody nebyly hustě spletené, viděl jsem jimi do daleka. Slyšet však bylo zle; z podkroví za mnou se od kuropění ozývalo bušení kladiv a rány dlát do kamene. V hloubce pode mnou klečel v trávě řemeslník a leštil těžký opracovaný kámen, jeden z tisíce pro nový klášter vyrůstající pod kostelem. Muž pro samou práci zapomněl na svět a Bůh za to ztrestal jiné. Přihodilo se to tak:

Na Větrníku, kam jsem měl přes rajský sad navěky upírat své zvědavé oči, se znovu stavělo. Tamní kostel stál déle, ale na rozdíl od našeho mu dlouho chyběla střecha. Nyní byla skoro hotová, otočná ramena dvou šibeniceových jeřábů, velkého a malého, se zastavovala jen od setmění do svítání a o nedělích.

V ten čtvrtěční den se však zastavila hned poté, co se staveniště začalo hemžit řemeslníky. Kde se vzal, tu se vzal, u kostela se objevil hnědý kůň a na něm herold s jasnou zástavou. Postavil se ve třmenech, jeho ruka se rozmáchla v přehnaném gestu. Hlas ke mně nedolehl, ale ještě nedomluvil, když kolem propukl zmatek. Zedníci, kameníci a pokrývači pobíhali sem a tam, jedni se převlékali do čistého, jiní se pádili umýt ke kádím přivezeným od Botiče. Nestihli to. Herold se hbitě sesmekl z koně, poklekl na jedno koleno a sklonil hlavu. V tu chvíli se od žluté omítky presbytáře odrazil tmavý stín jezdce, jenž objel kostel od jihozápadu, zničehonic se vynořil zpoza věže a minul tři opěráky zpola zastřešené lodi. Jeho postava byla vysoká, ale nehezky přihrblá. Z ramen mu splýval dlouhý těžký plášť na cesty, tmavězelený, dle matného lesku sametový, na hlavě mu seděl široký věnec ze srsti stříbrné lišky. Vlasy pod ním byly víc šedivé než hnědé. Řemeslník si nevšímal - ti jen neochotně uhýbali před jeho vysokým, pomalu kráčejícím koněm, a pak sinali, jako podřátí padali do rozmoklého drnu. Díval se nahoru, a to se zřejmou bolestí: celý byl vykroucen do strany. Před jeho koněm poklekl člověk, kterého jsem znal: mistr naší i jejich stavební huti, malý tlouštík v černém, s černou čapkou v sevřených dlaních. Něco jezdci říkal, rozrušený, a nemýlil-li mě zrak, poněkud zkroušený. Pán nad ním mávl rukou - tak, aby to vypadalo jako blahosklonné pokývnutí.

Mistr před ním padl na tvář.

Najednou hrbatce obklopil chumel pestře oděných rytířů a chvíli ho nebylo vidět. Nato se z jejich středu vynořila koňská hlava, za ní liščí čelenka, nakonec rozezlená tvář. Jezdec zamířil rovnou ke mně... přímo k našemu kostelu. Nikdo si ho netroufl následovat.

Zatímco u Apolináře se shromažďovala karavana dvojích koní, jedněch s rytíři v sedle, druhých obtěžkaných nákladem, a také červených, modrých a bílých nosítek a velkých, plně naložených žebříňáků o čtyřech, šesti a osmi kolech, jezdec pobídl koně do mírného klusu a navzdory udiveným pohledům z davu u kostela bezstarostně projížděl sadem a vinicí po pěšině, kde se svah ostře lámal a prudce spadl k novému servitskému klášteru na Slupi, který často velebili tesaři. Zatáhl za otěže a naklonil hlavu; zdálo se, že poslouchá. Nejspíš mu vítr donesl k uším pravidelný tlukot z těla našeho chrámu. Vypadal zaujatě. Pobídl koně k cvalu.

Kameník, který se od rána lopotil přímo pode mnou, si ničeho nevšiml. Jezdec se k němu přiblížil zezadu, s úsměvem ve zjizveném obličejí mu nakoukl přes rameno a pomalu, naučeným, leč opatrným pohybem vyvlékl nohy z třmenů a sestoupil na zem. Udělal pár krůčků - těžce kulhal. Kdyby nezaržal kuň, kameník by o něm nevěděl. Takto zvedl oči a nato se palicí strefil přímo do palce. Viděl jsem, jak to v davu, který výjev sledoval z druhého kopce, zašumělo. Shrbený muž se pobaveně usmíval, zaváhal, znovu se zaposlouchal do zvuků vycházejících z kostela, a než prošel portálem, sňal z hlavy čelenku ze stříbrné lišky.

Nevím, co se udalo uvnitř. Bouchání ustalo a hrbáč se vyřítit ven bez čelenky a rudý ve tváři, jako by úplně zapomněl kulhat. Do sedla se vyšvihl jako mladík, ale jakmile se v něm chtěl narovnat, zkrřivil tvář a zůstal ohnutý. Pobídl zvíře zlatými ostruhami a vjel s ním do vinice. Hnal se dolů ze stráně jako smyslů zbavený. Jízda u Svatého Apolináře se vyrojila jak hejno vos a řítila se vstříc hrbáčovi. Současné se pohnuly vozy a nosítka směrem k nové ulici, mírně se svažující od kapitulního domu.

Na otočném jeřábu, stojícím asi tucet sáhů od kostela, oběsili nazítří jistého šlechtice a s ním dva kameníky. To oni pracovali v našem kostele. Řemeslník pode mnou se nechal vytrhnout od práce a se sepjatýma rukama hleděl na smutné divadlo. Když bylo vykonáno, nahlas si povzdechl a já jsem v těžkém tichu dobře slyšel jeho slova:

„Nešťastný pán, jenž tresce své nejvěrnější.“

„Dál!“

Skláněl se nade mnou a svíral mi svými medvědími tlapami ramena. Třásl se po celém těle, svaly v masitých pažích mu škubaly nervozitou, dýchal rychle a přerývaně a široká ústa se kroutila v šklebu nevidané úzkosti. Byl vztekem bez sebe, až jsem se děsil, že mě co nevidět rozmačká nebo mnou mrští o podlahu. Největší strach naháněly jeho oči: oproti ožvlému a napjatému, rozčilením vibrujícímu tělu byly chladné a zkamenělé, dva hrozné jadcity - zelené oblázky do praku zloby.

„Mluvte! Musíte to dokončit. Říkal jste, že tam byla střecha - už tehdy byla na kostele střecha! Co tam dělali ti lidé a proč za to museli pykat? Kdo byl ten šlechtic?“

„Co po mně chcete? O kom mám mluvit?“

„Nevzpomínáte si? Nedostavěný Karlov, naproti Apolinář a ten muž na koni... prodloužená ruka Boží.“

„Záchvat... Je mi strašně, nechte mě být. Nic nevím, nechápu, co chcete slyšet.“

„To není možné! Lžete!“ burácel Gmünd. „Vy dobře víte, proč ho dal popraviti, a já to jen tuším. Taková hanebnost! Zrovna jeho. Truchlil bych nad tím omylem... ! Svět neviděl větší nedorozumění.“

„Jestli jsem blouznil, odpusťte mi. Jsou to ty stavy, kterými trpím od dětství. Prosím vás, nechte mě být.“

„Víc neví,“ ucedil někdo za ním. Prunslík. Gmünd mě pustil. Pomalu jsem se napřímil a uhladil si na prsou zmačkaný kabát. Obr o krok ustoupil, ale nespouštěl ze mě své vražedné oči. Po chvíli pokrčil rameny a řekl:

„Omlouvám se. Nechal jsem se unést, tolik mě vaše vyprávění zaujalo. Ohromuje mě, že víte o těch chrličích.“

„Prosím?“

„O chrličích na karlovském kostele. Dlouho tu nepobyly, rozbily je kališnické hordy. Vojáci byli pověřiví a ušlechtilých příšer se báli. Rozbíjeli je na střelivo. Jak se jim jednou podařilo draka, démona, divé zvíře nebo lidského hříšníka ulomit, zbytek práce za ně udělala výška. Kámen se rozlétl na kusy, které pak hrdinní husité zahrabali na pěti různých místech, aby se jim svržený sok nemstil.“

„O tom nic nevím. Jdu domů, není mi dobře.“

„Počkejte! Počkejte přece. Pojd'te nahoru, vystoupíte s námi do

podkroví a tam si jistě zas vzpomenete. Odměním se vám. nebudete litovat."

„Pochybuji, že vám můžu cokoli říct. Jsem vyčerpaný. Rád vám budu dělat doprovod, ale abych s vámi lezl pod střechu kostela, to po mně nechtějte. Mám hrůzu z výšek a respektuji zákazy. A vůbec - jak to. že tu s námi není nikdo od policie?"

Proklouzl jsem mu pod rukama, doběhl k východu a opřel se do těžkých dveří. Než za mnou zaklaply, zaslechl jsem Gmündův hlas, jak poroučí, abych se nazítří dostavil ve stejnou dobu. Nejraději bych byl odmítl, ale postel, do které jsem se v tu chvíli tak těšil, se nacházela v modrém pokoji hotelu Bouvines, kde mě hostil můj podivuhodný dobrodinec.

Jáma v Resslově ulici, otevřená rána v těle města, žalující podmracenému nebi, začala tou dobou budit pozornost. Kdo šel kolem, musel do ní aspoň nahlédnout nebo vhodit korunu, schválně, kdy dopadne. Motoristé chtěli vědět, jak dlouho ještě bude pod Karlovým náměstím omezen provoz. Kdo podlehl první okruh zátarasů a odvážil se k druhému, ucítil silný sladkokyselý zápach stoupající z kráteru a otravující bezprostřední okolí. Ovoce se ve studené černé jámě kazilo pomalu, až po několika dnech propukl rozkladný proces naplno. Pach z jámy byl omamný, shnilé mango, pomeranče, citrony a broskve smíšené s tlejícími iris, fréziemi a bramboříky způsobovaly kolemjdoucím nepříjemné chvílky.

Všechny pokusy o vyproštění pohřbené avie selhaly, naopak hrozilo nebezpečí dalších podzemních sesuvů. Den po nehodě byl pod silnicí proveden geologický a archeologický průzkum, který zjistil, že mezi bývalým chrámem svatého Karla Boromejského s přilehlým klášterem a kostelem svatého Václava se rozkládají rozsáhlé dutiny, které se v užším pásmu táhnou podél náměstí až ke klášterním pozemkům emauzským. Ve večerních novinách, jež vycítily skandál a začaly se případem soustavně zabývat, jsem se dočetl, že o těchto kavernách, snad pradávných jeskyních, ve středověku přestavěných na sklepení, neměl novověk ani potuchy. Po plošném rušení kostelů a konventů v době josefínské upadly v zapomnutí.

Přehoupl se týden a díra dál vypouštěla na Pražany své odporné výpary. Do jejích hlubin se na laně spouštěli speleologové a jejich zprávy z podzemí ohromily veřejnost i její zákonně zvolené

zástupce. Pod zmíněnými třemi kostely byla objevena krypta dlouhá na dvě stě metrů a široká až třicet. o několika patrech a dobrých třech stovkách zazděných kobek. Průzkumníci nezjistili, co se v místnostkách ponořených do věčně tmy skrývá, ale historici se spolu s archeology shodli na hypotéze rozsáhlého podzemního pohřebiště a unikátní kostnice, využívané mnichy z křižovnického kláštera při Svatém Petru a Pavlu a benediktinského kláštera Na Slovanech. Odborníci požádali o důkladný průzkum dutiny, neboť jak tušili, mohla se stát významným nalezištěm kosterních pozůstatků a památek značné historické hodnoty.

Správa městských komunikací o tom nechtěla ani slyšet. Ve hře je bezpečnost desítek, možná stovek chodců i motoristů, argumentovali její představitelé, každou chvíli hrozí propad celé západní strany Karlova náměstí; podobný osud jako avii čeká několik nejbližších domů jakož i velkou část komplexu Vysokého technického učení; s bezpečností obyvatel nelze hazardovat. Svá tvrzení dokládali apokalyptickými výpočty. Navrhli rychle proveditelný a stoprocentně spolehlivý plán. řešící problém propadlé silnice jednou provždy. Usnesli se na nejlepším a nejrychlejším řešení: bez ohledu na nálezy celé proděravělé podzemí vybetonovat.

Proti tomu protestovala skupina architektů, která v radikálnosti a hrubých metodách plánu spatřovala zásah tzv. betonové lobby. Členové architektonického sdružení přišli s vlastní, pomalejší a citlivější variantou. Chtěli poskytnout čas archeologům, aby všechny cenné pozůstatky exhumovali a podrobili je laboratorním výzkumům. Pak, pokud by se neprokázalo, že klášterní sklepem mají kulturněhistorickou hodnotu, pro niž by se musela zachovat už ze zákona, plánovali využít je jako velkolepé podzemní garáže, a navíc v nich zbudovat kolektory tepla, které se pod Skalkou dere na povrch s horkými prameny z hlubin.

Mezi nejaktivnější zástupce této skupiny patřil inženýr Záhír. Trochu mě překvapilo, když jsem na jeho jméno narazil v novinách mezi podpisy těch, kdo zaslali městskému zastupitelstvu otevřený dopis apelující na zdravý rozum. A ještě větší bylo mé překvapení, když jsem si v jiném vydání večerníku přečetl, že příznivci radikálního řezu si do svého čela zvolili inženýra Barnabáša.

Stranil jsem umírněným - jejich přístup nevyklučoval ostatní možnosti a vždycky se dal pozměnit, také v tom jistě hrála roli

skutečnost, že jsem se se Záhirem osobně znal. Dokonce jsem se rozhodl mu zatelefonovat a vyjádřit mu svou podporu, ale znemožnil mi to plukovník Olejář. Den po nepříjemné návštěvě Karlova mě pozval na ústředí a dal mi úkol, jehož znění mi málem vyrazilo dech: spolupracovat s kapitánem Junkem při zajištění Barnabášovy bezpečnosti. Ani jsem Olejáře nenechal domluvit. Požádal jsem ho, aby mi tuto práci nezádal, protože s Barnabášem nesouhlasím, a sebekriticky jsem dodal, že moje selhání už stálo jednoho člověka život. Dokonce jsem mu řekl o tom, jak se mi ve Štěpánské čtvrti ztratil Záhir. Abych ho přesvědčil, přiznal jsem, že mě Záhir ze svých služeb sám brzy propustil.

Mohl jsem už vědět, že s policistou, jako je Olejář, se nediskutuje. Nechtěl nic slyšet, namítl, že mé kšefty s panem Záhirem ho nezajímají, a pokud jde o Pendelmanovou, určitě vím, že její případ ve skutečnosti nikdy nebyl uzavřen, pouze odložen, a tak si nemám zbytečné sypat popel na hlavu. Musím zůstat v Praze a čekat na instrukce, být k dispozici, dokud mí nepověří něčím jiným. Slíbil mi opatřit pokoj v policejní ubytovně, kam se budu moci do měsíce přestěhovat. Vytáhl jakýsi blanket a napsal mi tam, abych si v policejním skladu vyzvedl vysílačku. Pak si mě změřil zkoumavým pohledem a připsal tam ještě služební pistoli, pouzdro a dvacet nábojů. Jeho důvěra mě umlčela i přes mě přesvědčení, že si ji nezasloužím. Pistole byla velká a těžká, v tlustém koženém pouzdře mě tlačila do podpaží. Když jsem si ji spolu s vysílačkou a policejním odznakem vyzvedl, připadal jsem si jako kluk, co si jde hrát na policajty a na zloděje. Byl jsem rád, že kabát od Pendelmanové spolehlivě skryje ostudné vyboulení. Zbraň jsem nosil už dřív, ale byla menší než tato a nevypadala tak nebezpečně: když jsem ji měl připjatou vzadu k opasku, ani jsem o ní nevěděl a na to, že bych ji mohl někdy použít, se mi dařilo nemyslet. Tahle se mi svou zlověstnou hranatostí připomínala pořád. Vyzkoušel jsem vysílačku a ohlásil se Junkovi. 1. přes praskavé spojení jsem poznal, jak málo po chuti mu je naše nová spolupráce. Řekl, že ho jako vždycky informují až na poslední chvíli a že si v tomto případě týmovou práci zatím nedovede představit. Napadlo mě, že kdyby měly vysílačky sluchátko. Junek by s ním teď určitě praštil. Strčil jsem přístroj do kapsy a vyslovil tiché přání, aby ohluchl a oněměl.

Události mě zdržely, na schůzku s Matyášem Gmündem jsem se

nemohl dostavit včas, a přece jsem si protáhl cestu přes Albertov. takže mi místo deseti minut zabrala tři čtvrtě hodiny. Možná mě k tomu vedl vzdor, ale spíš jsem to udělal proto, že začalo sněžit. Třetí podzimní snůh.

Za slupským kostelem jsem se dal Horskou a pak zabočil mezi jednotlivé budovy lékařské a přírodovědecké fakulty. Chvilí jsem tam bloudil a poslouchal vítr, který se sem hnal hned ze severu, hned ze západu a hlasitě tu vyváděl, jako by puristické stavby z počátku století byly vybaveny důmyslným zesilovačem jeho strašidelného sténání. Z chumelenice jsem se vynořil pod prosklenou rotundou Purkyňova ústavu, která tvarem připomíná modlitebnu, a v úleku se před ní zastavil. Pět velkých oken v prvním a deset okének v druhém patře ostře kontrastovalo s ledovým plédem pokrývajícím kuželovitou střechu, parapety a chodník. Odspoda až nahoru halilo zevnitř okna tmavé sukno, rotunda tu stála jako černý maják, co nikdy nesvítí - znamení zaslepení, s jakým se troufalá věda pokouší proniknout do tajů bytí. Neměl jsem tušení, jaké mše se za mrtvými okny slouží, ale s ohavnou vzpomínkou na jiný svatostan vědeckých božstev, jehož modravá omítka se ztrácela mezi vířícími vločkami, jsem zrychlil krok a zamířil k albertovským schodům.

Něco mě však donutilo do třetice se na své cestě zastavit. Za křižovatkou Albertova a Votočkovy ulice zastíňuje dlážděný chodník mezi ploty smuteční vrba. Pod zkroucenými prsty holých větví někdo stál. O plot se opírala malá paní v dlouhém kabátě, s velkými brýlemi na nose a hnědou taškou v ruce. Oky plotu upřeně pozorovala záhony opodál. Ani jsem nemusel sledovat směr jejího pohledu, to, co ji zaujalo v zahradě experimentální biologie, jsem nemohl přehlédnout. Ze sněhu rašily palicovité rostliny zbarvené modře, žlutě a oranžově, a to po celé délce, od spodní části stonku vzhůru, přes listy až po chumáče nevzhledných plodů. Ty byly okousané. Mezi rostlinami byl sníh zdupaný. některé stopy vedly až k plotu, stopy kopyt, jaká jsem nikdy neviděl. Připomínala kopyta koňská, nedělená, avšak menší. Nejpodivnější na nich bylo, že se vpředu neklenula do kulatých obloučků, nýbrž do ostře lomených oblouků, naštěstí neokovaných. Jaké štěstí by asi přinesla podkova takového koně?

XX

Nevíme příliš mnoho o budoucnosti, jen to, že z generace na generaci se stále znovu přiházejí stejné věci. Lidé se málo učí z cizí zkušenosti.

T. S. Eliot

Opíral se o rám dveří v předsíni kostela, ani venku, ani uvnitř, a kouřil. Než jsem vstoupil, otevřel mi dveře a vyhodil doutník do sněhu. Měl jsem dojem, že se tváří nezvykle kajícně.

„Jsem rád, že jste se včera nenechal vyděsit a přišel jste znovu,“ řekl, když jsme vstoupili do karlovského chrámu a zavřeli za sebou. „Omlouvám se, taková ztráta sebeovládání je ostudná a máte plné právo mí odsoudit.“

„Nestojím o takové právo, ale musím říct, že z vás šel trochu strach.“ Pomalu jsme korzovali po osmiboké lodi: sedět se nedalo, bylo příliš zima.

„Stydím se za to především kvůli vám. Jak už asi víte, jsem člověk marnivý a zakládám si na tom, že dokážu lidi přesvědčit prostředky, které nemají s násilím a výhrůžkami nic společného. Tentokrát mi však šlo o věc zásadního významu a dal bych nevímco za to, abych ji dostal. Ale vy jste mě odmítl.“

„Málem jste mě zardousil. K čemu bych vám byl jako mrtvola?“

„Už mi to nepřipomínejte, buďte tak laskav. A odpusťte mi. Věřte, že mě to mrzí víc než vás.“

„Byl bych vám odpustil už včera, ale pokud vím, celou noc jste nepřišel domů. Chci říct do hotelu.“

„Jako obvykle jsme s Raymondem byli v terénu. Vypadám unaveně? A víte, že to máte na svědomí vy? Umožnil jste nám jednat, věci se zase pohnuly o kousek dál.“

„Jak to myslíte?“

„Vzpomínáte si, co jste mi včera řekl? Tamhle u sloupu.“

„Jen matně. Takže vy jste to opravdu nějakým způsobem využil? Byly to hlouposti, ani nevím, co všechno jsem povídal.“

„V tom máte možná pravdu: nevíte, jak jste pro nás důležitý.“

„Najednou mluvíte v množném čísle - jako posledně. Myslíte tím sebe a Prunslíka?“

„Ano, v podstatě nás dva. A snad ještě někoho, to vám vysvětlím

někdy jindy."

„Jak můžete vědět, že to nejsou výmysly? Třeba jsem vytušil, že se z vašeho neobvyklého zájmu o historii tohoto místa dá něco vykresat. Peníze a tak podobně."

„Nebo střecha nad hlavou?"

„Ano. vždyť jsem vám za tolik zavázán, tak proč se nerevanšovat blouzněním o minulosti novoměstských kostelů? Trochu přitažené za vlasy, já vím. Ovšem tenkrát u Štěpána jste se díval podobně jako včera, a když se mi pak na Slupi udělalo mdlo a začal jsem mluvit z cesty, Prunslík zapomněl na své vtípky a zapsal si každý můj blábol."

„Připouštím, že důvod k podvádění byste mít mohl, ale natolik vás znám, abych věděl, že nejste podfukář."

„Opravdu netuším, čím jsem vás o tom přesvědčil."

„Netušíte toho ještě hodně, ale nic si z toho nedělejte a dočkejte času. A k té věrohodnosti - copak vás nenapadlo, že mám možnost leccos si ověřit? Všechno ne, ale něco přece."

„Takže znáte ještě někoho jako já, za kým chodíte? Někoho s podobným postižením?"

„Říkal bych tomu spíš talent, ale dejme tomu. Žijeme v éře informací. Ověřená má desetkrát vyšší cenu než neověřená, vědí to i takoví ignoranti, jako jsou novináři."

„A kdo je ten druhý zdroj - znám ho? Kde ho držíte?"

Někde ve sklepe? Anebo v kamenné věži?"

„Zarmucuje mě, Květoslave, že jste zahořkl. Myslel jsem, že jsem vás právě přesvědčil, že nejsem žádný násilník. Mám se vám omluvit ještě jednou?"

„Kdepak. Ale nedivte se. že jsem opatrný. Chcete po mně informace, a já je požadovat nesmím? Říkáte, že nejste násilník. Kdo tedy jste?"

„Řekneme, že jakýsi služebník."

„Na to vám neskočím. Máte velký vliv, možná i určitou moc. dokázete si lidi získat a leckdy se, jak jsem přesvědčen, nezříkáte nečestných metod. Nezlobte se, ale chovám silné podezření, že už dlouhý čas podplácíte úředníky na radnici a možná i lidi od policie. Je mi to nepříjemné, ale říct jsem to musel."

„To nic. vždyť máte pravdu, pár lidí jsem skutečně koupil. Jsou to slaboši, silní se podplatit nedají. Ty je třeba oklamat."

„Cením si vaší upřímnosti. I já teď budu upřímný: zklamal jste

mě."

„Jděte, to jste si o nás dělal takové iluze?"

„Budete se divit, ale dělal. O Prunslíkovi ne. to je potřestětec, možná i nebezpečný blázen, ale o vás jsem až do včerejška měl vyšší mínění."

„To je mi líto, " řekl s pokrčením ramen. Potom se potměšile usmál a pokračoval: „Chápu, že o mně chcete vědět co nejvíc, zvlášť teď, když vás přijali zpátky k policii. Musíte přece vědět, s kým máte tu čest. Nuže jak říkám, jsem jenom ten, kdo slouží, tohle vám musí prozatím stačit."

„Slouží čemu?"

Jeho pohled zvažněl. „Rozumím vašemu rozhořčení a váš idealismus se mi líbí. Zkuste však pochopit, že také já mám určitý ideál - i hříšníci je mají. Patrně je to ideál nedosažitelný, ale jak se přesvědčujete na vlastní oči, uši a... možná i kůži. dělám vše pro to, abych se k němu aspoň přiblížil."

„Jste tedy fanatik."

„To slovo mi nezní hanlivě."

„Fanatismus je smrtelně nebezpečný."

„A jste si jist. že ho bezpečně rozpoznáte? Ostatně s vámi plně souhlasím - fanatismus je skutečně nebezpečný a je nutné se mu bránit za každou cenu. stůj co stůj. Ale pozor: i taková obrana může snadno nabýt podoby fanatismu. Zůstane i poté spravedlivá? Já myslím, že ano."

„Jistě tím míníte, že vaše počinání je fanatická obrana určitých hodnot."

„Lze to tak chápat. Obávám se však. že člověk jako Olejář by to posuzoval jinak."

„Jestli tomu dobře rozumím, účel opět světlí prostředky. Skutečně se domníváte, že vyšší cíle ospravedlňují podlost?"

„Kdybych tomu nevěřil. proč bych se těch činů dopouštěl? Ač z mého pohledu půjde o obranu, postiženému můj čin může připadat jako podlost. Nedomluvíme se. Nejsem demokrat, abych se musel s každým domluvit."

„Že nejste demokrat? To radši neříkejte nahlas."

„Proč? Dnes se to nenosí?"

„Co tedy jste?"

„Jak už jsem řekl - služebník. I když vašim očím, Květoslave, se

asi jeví o něco romantičtěji: jako záhadný cizinec."

„Přiznávám to. Ale začínám mít nepříjemný pocit, že tato iluze se pomalu bortí. Záhadný cizinec - to je jako z šestákového krváku. A to vaše Sedmikostelí taky. Co to vlastně je?"

„Řekněte, Sedmikostelí' a bude to znamenat sto různých věcí."

„Co je ta první ze sta?"

„Stav mysli."

„Takové kliše bych od vás nečekal."

„Je to výstižné kliše."

„A já se do toho stavu mysli mám dostat?"

„Ano. tak prosté to je."

„Mám přestat poslouchat svůj rozum a přejít na vaši stranu?"

Rozesmál se. „Právě váš rozum vás tam dovede - rozum a cit. Však uvidíte. Vlastně... už na naší straně tak trochu jste. "

„Pak o mně víte věci, které nevím ani já sám. Co když se mýlíte?"

„Nemýlím."

„Co když vás zklamu?"

„Chcete mé zklamat?"

„Jak bych to mohl chtít? Ale když nebude zbytí? Jsem vaším dlužníkem, pane rytíři, a přece nastane chvíle, kdy se mé svědomí samo. nezávisle na mně obrátí proti vám a vašim podezřelým záměrům. Netěším se na to. ale jsem si jist. že k tomu dojde."

„I já. Bude to zajímavé střetnutí."

„A nebezpečné?"

„Asi ano. Neláká vás nebezpečí?"

„Ani v nejmenším. Nejsem dobrodruh."

„Nahoru tedy se mnou nepůjdete?"

„Kam nahoru?"

„Chci s vámi vystoupit mezi nebe a zemi. Do podkroví kopule."

„Ani mě nenapadne. Co bych tam dělal?"

„To, co včera tady. Zahleděl byste se... tam. kam se občas díváte. A já bych vám naslouchal."

„To nepůjde. Už jsem s tím skončil. Nedělá mi to dobře. A mimoto se děším výšek."

„Skutečně? A když jste se onehdy hnal do věže Svatého Apolináře, to jste se nebál?"

„Jak to víte?"

„Jak to vím? Od Olejáře."

„A nebyl jste náhodou u toho? Nebo Prunslík?"

„Změňme téma. Ptal jste se na Sedmikostelí. Těší mě, že ve vás budí zvědavost, je to dobré znamení. Co o něm chcete vědět?"

„Je to sedm gotických kostelů, že?"

„Ano. dá se to zjednodušit na sedm gotických kostelů."

„Hlavní jsou Karlov a Štěpán, je to tak?"

„Hlavní? To bych neřekl. Jsou to prostě dvě sedminy."

„Co ty další? Apolinář a Emauzy, Slup a... Kateřina."

„Velmi správně."

„Ale z Kateřiny zbyla jenom věž! Kostel samotný nemá s vaší gotikou nic společného."

„Vypadá to příšerné, vidíte?"

„Vyhýbáte se odpovědi - jak to, že počítáte věž za celý kostel?"

„Vám to vadí?"

„Jistěže mi to vadí. ta budova už neplní svůj účel."

„Copak se to nedá napravit? Vždyť víte sám. v jakém stavu byla v minulém století Panna Maria na Trávníčku, v jakém Apolinář a nakonec i tyhle zdi kolem nás. A co Panna Marie Sněžná? Vždyť to byla podobná ruina, jakou je dnes původní Sázavský klášter! Z kostela se dochovalo nádherné presbyterium, stačilo jen citlivé regotizovat. Kdyby bylo na mně a ten chrám spadl do mého hájemství, dostavěl bych i hlavní loď a rozhodně bych město nepřipravil o krásné gotické věže."

„Chcete říct novogotické."

„Ale jděte. Katedrála na Hradčanech je z poloviny nová, a komu na tom záleží? Arras a Parlér to tak chtěli a vůbec nevadí, že chrám nedostavěli naši prapředci, ale až naši dědové. Důležité je ctít původní podobu, původní záměr. Nechceme-li znevážit dílo svých předků, nechceme-li se zpupně vysmát jejich době, bez níž by naše neexistovala, musíme se podřídit jejich vkusu, musíme se před nimi sklonit a vyjít vstříc jejich přání. Musíme se obrátit zpět - udělat čelem vzad. Jinak zahyneme."

„Nezlobte se. ale zdá se mi přehnané tvrdit, že bychom měli zahynout jen proto, že nám měnící se vkus přestavěl gotické kostely."

„Vám se to zdá přehnané? Začalo to renesancí, kdy mnozí troufalci si z dlaní, zprvu zbožně sepjatých, udělali kukátko a přiložili je k svému drzému oku. a ono se, nezvedené, místo do nebes

podívalo rovně dopředu. Co jiného mohli vidět než své bližní - tak, jak je Pánbůh stvořil? Ty jejich odporné baráky podle toho vypadaly, jsou to jen předimenzované chlívky pro nastrojené hejsky, zvědavé hlavně na to, co má ten druhý pod šaty. Fuj, vidím v tom dnešní dobu. Baroko sice opět pošilhávalo po sutanách, jež měly spíše halit než zdůrazňovat, ale renesanční nadutost lidem zůstala, a nejhorší byli stavitelé. Na štíhlé gotické věže narazili cibule a makovice, symbol svých bezobsažných, dutých hlav. vymysleli si okna roztodivných tvarů a probourali je do prastarých posvátných zdí. Neměli na to právo! Pro příklad ze všech nejhnusnější nemusím chodit daleko - stačí se ohlédnout tamhle po těch kasulových oknech, co vypadají jako mokvající rány v chorobném těle. Anebo půdorys barokních staveb: čím nesmyslnější, tím obdivovanější! Čtverec, kruh, obdélník a osmistěn už nestačil, museli přijít s elipsami, hvězdicemi a ohavně zaoblenými rohy. Neznám horší kýčáře, než byli Erlach a Dien-zenhoferové. Šmíra!"

„O tohle se nemusíme hádat, můj vkus se plně shoduje s vaším. Ale co ten sedmý kostel - který to je? Svatý Martin? Jindřich? Petr?"

„Nevíte?"

„Jak to mám vědět? Několikrát jste se zmínil o sedmi kostelech, chodím s vámi z jednoho do druhého a poslouchám, jak je necháte představět, ale pořád jich je jenom šest."

„Bude lepší, Květoslave, když na to přijdete sám. Nepochybuji, že to dokážete, jste přece historik."

„Nedostudovaný historik."

„Tím spíš se doberete pravdy."

„Dejte mi vodítko."

„Jste snad pes?"

„Nevím, co jsem. Historik těžko, policajt taky ne."

„Pes potřebuje pána."

„Já asi taky. Ale kde ho mám hledat?"

„Chcete ho hledat po všech čertech? Jste přece v kostele, váš pán je zde."

„Kde? Kde je?"

„Chtěl jste vodítko - tady je. Znáte veduty Vincence Morstadta? Pražský hrad s Jelením příkopem. Řetězový most, pohled na Malou Stranu..."

„Kdo by je neznal?"

„A co Morstadtovo vypočtení kostela svatého Štěpána?“

„Počkejte... ano. vybavuje se mi, i když jen matně. Je to pohled zezadu, že? Na presbytář.“

„Správně, malíř se díval od jihovýchodu a podle mého soudu je tato jeho práce ze všech nejzdařilejší. Nebyl to umělec evropského formátu, ale dokumentární hodnota jeho obrazů je nedocenitelná. Zatímco ostatní náměty zůstávají u pohlednicového znázornění, jež v sobě nenese nic hlubokého - mluvím o jeho Staroměstské radnici. Prašné bráně, Svatovítském chrámu nebo Karlově mostě -, nezvyklý pohled na Svatého Štěpána v sobě skrývá něco neurčitého, jen stěží objasnitelného. záhadu, snad dokonce tajemství. Štěpán sám tu není nejdůležitější, v popředí, po pravé straně výjevu je vymalována rotunda svatého Longina, vlevo čtyřhranná zvonice a zcela vlevo kaple Všech Svatých. Úplně vpředu vidíme nějaké vodorovné břevno a o něj jsou opřena tři prkna - jakási rampa. Co na obraze dělá? Nemám tušení, ale zcela jistě dodává výjevu rozměr prostředí nanejvýš důvěrného až intimního, docela jako byste nahlížel na dvorek rodného domu: za chvíli se na obraze objeví otec a začne s těmi prkny něco kutit.“

„Ta veduta by se skutečně dala považovat za obrázek domova.“

„Dojem je ještě umocněn čtyřmi postavami - matkou a dítětem na trávě před rotundou a mužem v klobouku a nějakou ženou o kus dál, poblíž kaple. Čtyři postavy na palouku, za nimi tušený hřbitov - to na Morstadtě není moc. tento malíř své obrazy rád zalidňoval davem. Avšak zeleň za kněžištěm Svatého Štěpána je úplně jiná; ačkoli ta lokalita patřila dovnitř novoměstských hradeb, v Morstadtově ztvárnění nese jasné rysy periferie, a má také její kouzlo. Umělcovu virtuozitu pak podtrhuje, jak své stavby do obrazu zakomponoval: jejich výška se kvůli perspektivě a rozmístění v terénu snižuje z levého vrchního rohu k pravému spodnímu, což opticky prohlubuje prostor. V pravém spodním rohu přibyla ke čtyřem stavbám ještě pátá: stojí ve velké dálce a je ze všech nejmenší, ale není pochyb, že její věž strmí do výše. Podél kostelíka svatého Longina k ní míří blátivá cesta, přímo k severozápadu. A tou stavbou je... Co myslíte?“

„Stezka vede k severozápadu, věž je velmi vysoká. Napadá mě jedině radnice na Dobytčím trhu.“

„Správně!“

„Jenže já hledám kostel.“

„Neunáhlujte se, Květoslave, jinak vám má nápověda nebude nic platná. Ostatně jsem ještě nedomluvil, nezmínil jsem se o tom, co na Morstadtově obraze považuji za nejkrásnější. Není to umění, s nímž zdokumentoval stav určitých budov v určité době, nýbrž skutečnost, která se v jeho malůvce odrazila: okolí sakrálních budov. Zelená louka, vyšlapaná cestička, dřevěné ploty zahrad, pár nízkých stavení. Nízkých, rozumíte? A odtud se zvedají vzhůru čtyři nádherné stavby: kaple, rotunda, zvonice a ta nejvyšší - chrám. Jsou vidět z nesmírné dálky, jsou nepřehlédnutelné, jsou překrásné. Lidé, kteří kolem nich nebo k nim váží cestu, nemohou být Spatní - taková krása v nich potlačí všechno zlo, takovou má moc. věřte mi. Vždyť co může být úžasnějšího než kostel vyrůstající rovnou z pažitů, kámen rašící ze země, kam odnepaměti patřil? Takový kostel svatého Ducha na Starém Městě měl štěstí a jeho zelený koberec mu byl ponechán; smůlu ovšem měla věž, kterou rozmařilé baroko zohyzdilo saracénským turbanem. Jen architektura středověku je veliká. Květoslave, jen gotická architektura je morální. Morálka lidí a morálka staveb, to jsou dvě spojená nádoby. Ve jménu zachování života na Zemi už nikdy nedopustíme, aby svatostan zastínila světská barabizna, jak se to stalo hned několika svatyním: Svatému Martinu. Svatému Petru, Svatému Jindřichu a dalším. Město, které dovolí, aby banka, činžák či kancelářský blok přerostly a zastínily kostel, nezasluhuje nic jiného než žít pod kuratelou spekulantů, domovnic a kancelářských kryš. Je zapovězeno stavět v okolí svatostánků, je zakázáno hrát si na bohy a převyšit jejich věže!"

„Ono to zakázáno není."

„Tak to zakážu já! Když dá Bůh, zasadím se o to, aby nová zástavba vrátila svatoštěpánskému chrámu jeho prastaré výsadní právo udělené zakladatelem - právo kralovat spolu s ostatními kostely Hornímu Novému Městu pražskému."

„A to má být to vaše vodítko? Kostel svatého Štěpána jsem přece už jednou uhodl."

„Nebud'te dětinský, víte dobře, že tu nejde o žádné hádanky. Přemýšlejte nad tím, co jsem vám řekl, a uvidíte, že na sedmý chrám přijdete co nevidět. Ale musím už jít, a tak se vás naposled zeptám: do podkroví se mnou nepůjdete?"

„Nezlobte se, nepůjdu."

„Máte ze mě strach?"

„Z vás... i ze sebe."

„Nepřekoná ho ani zvědavost?"

„Jí nechci vědět. co se tam skrývá. Prosím vás, buďte tak laskav a už mě nepřemlouvejte."

„Děsíte se, že byste se tam dozvěděl něco o sobě? Možná by vám to pomohlo. Našel byste sám sebe, Květoslave. Cožpak už není na čase?"

" „Snad právě toho se bojím. Je to zbabělé, ale vím, že to nikdy nepřekonám."

" „Skoda. Tak na brzkou shledanou. " Odešel.

XXI

Kopyt klopýtavých zněl tam umíráček

O. Mikulášek

První dva adventní týdny byly na blátě. Žitnou a Ječnou se na náměstí vevalily potoky hnědočerné břečky a vřinuly se do parku, který zpustošily jako jarní povodeň. Černé kmeny akátů stály v hlubokých kalužích, spojujících se v protáhlá jezírka, a jejich odraz se v nich strašidelně lámal. Podél křovin ve spodní polovině náměstí se navrstvilo steklé bahno a vytvořilo hráz, která dala vzniknout dvěma rozsáhlým rybníčkům, zabraňujícím průchod touto částí sadů každému, kdo nepřišel ve vysokých holínkách. A z nebe se na město spouště-ly další opony deště, ještě hustší a šedší než předchozí, jako by svatý Petr chtěl zakrýt hrůzné divadlo, v něž se Praha proměnila na sklonku dvacátého věku.

V přímé lince vozovky z Ječné do Resslovy nemělo vodu co zastavit a prohnala se tudy jako říčním korytem. Když opadla, ukázalo se, že jáma v silnici je téměř dvakrát tak velká než předtím. Odér hníloby se trochu zmírnil, protože klášterní sklepení byla zatopena, ale z ulice se ztratily všechny závory, které byly až do oblevy rozestavené kolem místa havárie. Zmizely v díře i se spojovacími lany. výstražnými dopravními značkami a pomrkávajícími žlutými světly. Řidiči v projíždějících autech si ani v nejmenším nepřipouštěli hrozící nebezpečí: když viděli, co se černá v asfaltce před nimi. objeli místo po chodníku a pokračovali dál. Než stačila policie ulici uzavřít, doplatil na svou troufalost taxikář, který odmítl čekat ve frontě a pokusil se objet jámu z druhé strany, po chodníku před kostelem svatých Cyrila a Metoděje. Jeho bachratý volkswagen se jen taktak prosmýkl kolem kráteru a eskamotér zastavil, aby udělal na řidiče čekající ve frontě na opačné straně vítězné gesto. Jeho obličej připomínal vepřový ovar, když se rozzářil úsměvem vítězného závodníka. V ten ráz se automobil propadl a na silnici vyšplíchl gejzír hnědé vody. Po taxíku, stejně jako po chodníku byla veta, hladová díra roztáhla chřtán a spolýkala vše, co jí přišlo do cesty. Ze zdi kostela se do hlubiny zřítily vyvalené cihly, zel v ní čerstvý, asi metr vysoký otvor. Nika pro pomníček.

Tyto podrobnosti mi vylíčil Záhir, který v době události vyměřoval spolu s geodety přesnou polohu jámy. Hlas. jímž se mnou

do telefonu mluvil, byl posmutnělý, protože neštěstí podle něj napomůže Barnabášově skupině a usnadní přijetí „betonové“ cesty k nápravě.

Na druhý den taxík vytáhli jeřábem hasiči. Nepropadl se tak hluboko jako avie, udržela ho gotická klenba jednoho sklepa. Byl plný vody, jen řidič chyběl. Bud z auta vypadl, nebo stačil vylézt, ale spadl hloub do zatopené části a zahynul. Nyní byla celá ulice z obou stran uzavřena a do nebezpečného prostoru vjížděla jen auta silniční správy, technických služeb a policie.

Setkal jsem se s inženýrem u jámy a málem bych ho byl nepoznal. Byl ještě skleslejší, než napovídal jeho hlas v telefonu. Oznamil mi, že se v noci sešla u primátora rada a prakticky schválila rychlou variantu. Belhal se s francouzskými holemi podél zátarasů jako invalida, veterán z války na Blízkém východě. Černý knír, dřív naježený jako kartáč na boty, mu zplihle visel od nosu a hrozilo, že co nevidět skápně na kabát.

„To je trest,“ říkal Záhír pološeptem a šilhal na mě krví podlitýma, nevyspalýma očima, „trest za to sídliště. Věděl jsem, že se něco děje. už od léta to cítím v kostech. I to zmrzačení je trest. I to, že mi Rozeta praštila telefonem. To mi ještě žádná ženská neudělala. Ale ještě to zkusím - naposled.“

Nebylo mi jasné, o čem mluví, a chlácholil jsem ho, že do jara bude chodit jako dřív. Překvapilo mě, jak ho profesní a osobní neúspěch zdrtil, donchuánský inženýr byl na tom hůř než po tom přepadení. Bylo vidět, že se potřebuje vypovídat, a tak jsme pomalu došli do Václavské pasáže a posadili se v neosobním proskleném baru, nesmyslně osvětleném ostrými zářivkami. Každý, kdo procházel pasáží, nás tam měl jako na dlani. Záhirovi to podle všeho nevadilo. Ihned se pustil do vyprávění.

Začal Rozetou. Stačil jediný nevinný telefonát, aby si ji znepřátelil; nedovede si to vysvětlit. Znali se od vidění, začal jí vykládat o své práci v domnění, „že to na ni udělá dojem. Několikrát zdůraznil, že je architekt. Suše se ho zeptala, co postavil. Byl tak zaskočený, že jí začal jmenovat projekty, na kterých se podílel. Nestačil ani dopovědět a přerušil ho ostrý hysterický smích. Nato bez dalšího slova zavěsila. Řekl jsem, že ani mně se s Rozetou nejedná snadno a tato krásná dívka je pro mě záhadou stejně jako pro něj, a dodal jsem, že jediný, kdo to s ní umí, je Matyáš Gmünd. rytíř z

Lübecku. Po těch slovech Záhir ještě víc posmutněl. Mocně se napil a rozhovořil se o své minulosti.

Vysvětlil mi, že jsou s Barnabášem velcí rivalové už několik let. Vždycky tomu tak nebylo, asi před patnácti lety společně pracovali v ateliéru a podíleli se na několika skupinových projektech. Šlo vesměs o sídliště. Pak někdo přišel s projektem, který byl špatný. Po realizaci stavby přišlo několik lidí o život. Všichni, kdo se na tom podíleli, si dosud kryjí záda a mlčí o tom, přestože je věc dávno promlčena.

Hleděl jsem na toho sympatického znalce života a nemohl ho poznat. Nikdy bych nečekal, že se v jeho osobní historii vyskytuje krvavé tajemství. Obrátil do sebe už čtvrtou sklenku jakéhosi likéru a výraz jeho tváře byl čím dál tím zoufalejší. Vyzval jsem ho, aby mi vypověděl vše o těch vadných projektech, a on to bez rozpaků udělal.

Jednalo se o řadu panelových domů na pražském sídlišti Opatov. Ateliér navrhl jakýsi nový protipožární systém, používající materiál vyráběný firmou, s jejímž ředitelem se Barnabáš dobře znal. Systém fungoval bezvadně, ale v bloku, kde byl použit, začali umírat lidé. Na rakovinu. Včetně malých dětí. Ten blok ještě stojí, pronesl téměř neslyšné Záhir a zaryl pohled do umělohmotného barpultu. K úmrtí už tam nedochází, protože účinný protipožární materiál, který jejich projektová skupina prosadila, se za čas vyzářil. V osmdesátých letech na jejich experiment doplatilo devatenáct lidí, jedenáct z nich nezletilých. O aféře se v odborných kruzích vědělo, ale nesmělo se o ní mluvit. Mlčeli ti, kteří to spáchali, i ti, kteří to schválili. Některé jsem prý možná znal. Jednotliví účastníci se začali jeden druhému vyhýbat, a aby ulehčili svědomí, pokoutně svalovali vinu na druhé. Barnabáš a Záhir prý nejsou jediní ze skupiny, kteří k sobě pocítili odpor. Nejdříve přestali spolupracovat a každý si našel nové místo. Pak spolu začali soupeřit. Mladší Záhir byl úspěšnější co do počtu uskutečněných staveb, Barnabáš však jako vysoký úředník nashromáždil ve svých rukou moc. Na vadný projekt a jeho následky se snažili zapomenout stejně jako ostatní provinilci. Jeden z nich se se svým svědomím nikdy nesmířil. Jednoho podzimního večera v sedmaosmdesátém roce donesl do zatáčky za smíchovským nádražím pruhovanou duchnu, ustlal si na kolejích a uložil se ke spánku. Lokomotiva, která přes něj zacouvala do depa, ho neprobudila.

„Ten dopis, " zakončil Záhir svůj truchlivý monolog, „ten anonym, co jsem dostal, je důkaz, že o tom někdo ví. Někdo, kdo si

nás za to chce podat."

Rozpomněl jsem se na dětské kresbičky v anonymním dopise, na domečky, kterým chyběla střecha. A pochopil jsem, proč jsou takové nedodělané. Střecha jim chyběla jen zdánlivě. Ve skutečnosti ji měly. ale divnou, takovou, co se nedá nakreslit.

Baráčky s placatou střechou. Baráčky paneláčky.

Ještě třikrát jsem rytíři z Lübecku dělal doprovod a zároveň společnost, ale takové jako dřív už to mezi námi nebylo. Důvěrnost a přátelství byly pryč. vystřídal je smutek a špatná nálada. Zdrojem trudnomyslnosti nyní nebyla žádná budova a její truchlivý stav, nýbrž, jak jsem vytušil, má neochota promluvit ve stavu vytržení. Dával jsem si dobrý pozor, abych se držel v dostatečné vzdálenosti od prastarých chrámových zdí a sahal jen na to, co je prokazatelně nové.

Emauzský kostel zasvěcený Panně Marii, svatému Jeronýmovi, Vojtěchovi, Prokopovi a Cyrilovi s Metodějem. původně gotický trojlodní a trojchórový chrám vysvěcený roku 1372 za účasti císaře Karla, dávno ztratil svou strohou krásu vertikály křížující se s horizontálami a utrpěl ve své dlouhé historii řadu bolestivých přestaveb. Nejhorší ránu mu zasadila barokní úprava v sedmnáctém století, při níž kostel sice dostal dvě mohutné věže, které v původních plánech chyběly, avšak počátek následujícího věku na ně narazil bachraté kedlubny, zcela zničiv mužský ráz stavby, jenž se tak hodil k modlitebně řádu chorvatských benediktinů, a dodal jí jiný vzhled - vizáž rozložitě trhovkyně věstící mnichům zkázu. Na konci minulého století navrátili beurnští bratři kostelu gotickou tvář, ale byla to gotika Čechám cizí, hornoněmecká, a chrám, nyní se špičatými, ale přezdobenými věžemi a přehnaně vysokým trojúhelníkovým štítem, její vinou nabyt podobou opevněné městské brány nebo lepší tržnice. V únoru 1945 ho vybombardovalo spojenecké letectvo - ale chtějme od Američanů, aby rozeznali středověký chrám od továrny na zbraně - a jeho dnešní, poněkud provizorní vzhled se sklobetonovým štítem a dvěma zkříženými, na vrcholcích pozlacenými jehlami je dílem poslední přestavby, uskutečněné v šedesátých letech dvacátého století.

Gmünd si nechal od profesionálního fotografa zdokumentovat interiéry a soustředil se především na okna v presbyteriu s vyžleбенým, nikoli jen prostě šikmým ostěním, jež jsou spolu s okny

některých dalších novoměstských kostelů - Štěpána, Apolináře a Panny Marie na Slupi - ukázkou nejjemnějšího kamenictví vrcholné gotiky. Nikdy v historii se účelovost lépe nesnoubila s ornamentálností. Nikdy nebyla tato architektura překonána.

Na Slovany jsem za rytířem chodil ve volných chvílích po střídání ve službě. Na základě rozkazu policejního náčelníka jsem střežil inženýra Barnabáše dvanáct hodin denně, pod vedením kapitána Junka, který protože mi nedůvěřoval, nikdy neodpočíval a bděl nad ohroženým stavitelem se mnou. Bral si všechny noční služby, byl k smrti vyčerpaný a pohyboval se jako mátoha - mátoha s prstem na spoušti služebního revolveru. Pokud to šlo, nechodil jsem mu na oči a jen zpovzdálí jsem sledoval, jak velkou víru má tento umíněný policajt ve své schopnosti, ale jak pošetile si počíná. Dvakrát jsem ho přistihl, jak ve služebním automobilu na staveništi v Resslerově ulici spí. Kdyby ho načapal Olejář, dostal by vyhazov. Myslím, že věděl, že si tento důstojník brousí zuby na jeho místo, a takovéto zanedbání povinností by bylo vhodnou záminkou, jak se příliš ambiciózního podřízeného zbavit. Jenomže ho nepřistihl a události se vyvinuly jinak.

Ve středu ráno. týden poté, co opadla prosincová obleva, zazvonil v modrém pokoji telefon. Naléhavý mužský hlas, který jsem neznal, mi předal vzkaz od plukovníka Olejáře: mám se ihned dostavit do Resslerovy ulice. Barnabáš na mě čeká u jámy a je tam sám, kapitán Junek se v noci připletl do nějaké rvačky a leží v nemocnici s rozbitou hlavou. Olejář za námi do hodiny někoho pošle a já, vzhledem k blízkosti hotelu, musím být na místě co nejdříve. Rozpomněl jsem se na jítro, kdy mě vyburcoval zvonek u dveří bytu inženýrky Pendelmanové.

Mohl jsem už vědet, že není nic horšího než ukvapené ráno -jedno z těch, jimž nás naučilo zběsilé dvacáté století.

V Resslerově ulici jsem byl za deset minut. Bylo velmi chladno, jen málo nad nulou. Vládlo naprosté ticho a klid, i vítr, který tolik dní lomcoval hotelovými okny, se jakoby zajíkl. Ulice byla nadále v celé délce uzavřená, pojízdný jeřáb a míchačka, válcovací a asfaltovací vůz tiše odpočívaly pod schody ke svatováclavskému kostelu. Uprostřed vyplněné, čerstvé zaasfaltované jámy stála červenobílá silniční bójka, trochu nakřivo. V hlubině pod ní vzaly v posledním týdnu za své všechny cenné archeologické nálezy včetně hrobek a

mumií mnichů; přístup k nim zahradily železné desky a široké kolejnice, tvořící masivní podzemní lešení zalité betonem. Asi dvacet metrů od bójky směrem k náměstí parkovala bílá škodovka, na dveřích neoznačená. Podle poznávací značky jsem usoudil na policejní auto. Za volantem nikdo neseděl.

Cekal jsem, že se zpoza rohu každou chvíli vynoří Barnabáš, měl na mě čekat. Minuty plynuly jedna za druhou, nikde se nic nehýbalo, ani papíry a nedopalky u obrubníků, ani pár posledních akátových lístků, zavátých sem z náměstí. Přecházel jsem ulici sem a tam a co chvíli pohlédl na hodinky.

A tu mě v půli kroku zarazil nějaký zvuk, najednou se rozezněl, zpočátku slabě, potom stále silněji. Pravidelné klapání, šplíchání vody a ozvěna obojího. Otočil jsem se, zmaten představou, že se z Ječné valí k řece další povodeň. Ale nikde nic neteklo, nikde nepracoval vodou poháněný stroj.

A přece jsem to slyšel, znělo to zcela unikátně - jediný obraz, jež jsem si dokázal spojit s tímto sluchovým vjemem, byla nějaká mechanika, nejspíše dřevěné kolo. Soukolí poháněné vodou. Mlýn? Dva mlýny. Nejméně dva.

Odkud to může jít? Otáčel jsem se a bil se prokřehlými dlaněmi do uší. přesvědčen, že jde o halucinaci. Kde by se poblíž kostela svatých Cyrila a Metoděje vzala mlýnská kola?

Nejbližší mlýn, který tu kdy stál. byl pod starou vodárenskou věží, v místě, kde dnes stojí budova Mánesa. Zchátralé renesanční stavby musely ve dvacátých letech udělat místo funkcionalistické galerii, ale paradoxně to zachránilo kamennou věž. včleněnou architektem do systému moderního komplexu. Dva mlýny, jako bych je viděl, spojené vysokou sedlovou střechou sahající do polou padesátimetrové věže...

Bójka se pohnula. Zamžikal jsem očima v domnění, že mě šálí zrak. Ale bylo to jasně vidět - dosud stála nakloněná napravo, a nyní se zváhla vlevo, sama od sebe. bez přispění větru, neboť vzduch byl téměř nehybný. A tu se pootočila a zvrátila se do původní polohy.

Došel jsem k ní a poklekl na čerstvě zaschlý asfalt. Povšiml jsem si, že na bílém plastovém pruhu je něco namalováno - dětská čmáranice tří poskakujících čertů s vidlemi v rukou. Bójka se zachvěla: něco pod ní bylo. Něco živého. Abych nahlédl pod bójku, lehl jsem si na asfalt. Byl příjemně teplý. Pod červeným okrajem

nebylo nic vidět. Ležel jsem v liduprázdné ulici a na zlomek okamžiku se mi zachtělo zavřít oči a v tom blaženém tichu a klidu si zdřímnout.

Bójka se opět pootočila a já jsem se najednou díval do něčích očí. Patřily tváři, jež se skrývala pod krempou toho šaškovského klobouku.

Vyskočil jsem. uchopil bójku oběma rukama a zatáhl. Ozvalo se zasténání, červenobílý kužel se mi vysmekl z dlaní. Znovu jsem za něj vzal, tentokrát za spodek, a trhl jím vzhůru. V absurdních chvílích přicházejí ty nejabsurdnější představy: byl ze mě dědek tahající řepu. Tolik práce jako v té pohádce to nedalo. Klobouk se sesmekl a obnažil divnou hlízu.

Byl to Barnabáš, zaasfaltovaný do vozovky, ve svislé poloze zabetonovaný do vyplněné jámy. Pohřbený vestoje, a jak se zdálo, zaživa. Tvář vypadala jako přerostlé rajske jablko. Byla zdecimovaná a popálená. pokrývaly ji šedivé a černé strupy - zaschlé cákance cementu a téru. Nebožák byl v bezvědomí a očividně se dusil, chroptěl a lapal po dechu. Vypoulené oči měl podlité krví a obrácené v sloup. Z rozbitých rtů stékaly růžové sliny, ozývala se delirická slova. Příšerná mluvící řepa na černém políčku páchnoucím po dehtu, zvadlých růžích, shnilých pomerančích a připáleném mase.

Vzpomněl jsem si na vysílačku v kapse kabátu. Vytáhl jsem ji, zapnul, ale promluvit jsem už nestačil. Pod bílým autem, jež jsem měl za policejní, zlobně zakvílely pneumatiky. Mechanické zvíře vyrazilo do útoku. Viděl jsem, že to je past a že se žene přímo na mě a co nevidět mě zabije, a přece jsem zůstal stát. naprosto ochromený, s poslední zbytečnou myšlenkou v hlavě: už nestíhnu odpovědět na rozčilené „Co je?“, jež na mě Olejář vyštěkl z vysílačky. S chutí bych byl odpověděl jediným slovem, a bylo by to věru efektní rozloučení.

Smrt však udeřila jinde. Pár kroků přede mnou vůz prudce zabrzdil, dostal se do smyku a změnil směr. Se zablokovanými koly elegantně klouzal po čerstvém asfaltu. Přestože nejel závratně rychle, jeho pravá přední pneumatika narazila do Barnabášovy hlavy s účinností gilotiny. Ošklivě to luplo a hlava odletěla jako vystřelená z praku. Auto se nezastavilo, s motorem v nových obrátkách se chvíli hnalo za hlavou poskakující Resslovkou a pak prudce zabočilo do Dittrichovy. Bylo pryč, řidiče jsem ani nezahlédl.

Neomdlel jsem. Nesměl jsem omdlít. Nedopustil jsem to. Jen

mlčet se mi nepodařilo. Stál jsem rozkročen nad vysílačkou, která se válela vedle krvavého pahýlu Barnabášova krku, a s rukama přitisknutýma k uším jsem opakoval „nenene-nenenene“, abych přehlušil bláznivé jektání mlýnských kol ve zbořených Sítkovských mlýnech. Trvalo to dlouho.

Pak se vše změnilo. Ulice se hemžila černými uniformami, mezi nimiž se proplétal šedý kabát. Vězel v něm holohlavý muž a razil si cestu přímo ke mně. Měl v uších zastrčené dva bílé kapesníky a za chůze něco vzrušeně říkal nebo to tak aspoň vypadalo, protože se mu v ústech vztekle komíhal jazyk. Nic jsem neslyšel, byl jsem hluchý jako on. Chtěl jsem vytáhnout ruce z kapes, a tu jsem zjistil, že je mám vši silou přitisknuty na uších. Uvolnil jsem je a klapání rázem ustalo. Zaslechl jsem Olejářův hlas, jak právě vyslovuje Junkovo jméno.

„Junek je v nemocnici, “ hlesl jsem. „V noci se připletl do nějaké rvačky.“

„Vy jste se zbláznil, “ zavrčel plukovník. „Copak neslyšíte, co vám povídám? Kdo vám nabulíkoval, že leží v nemocnici? Leží v Barnabášově obýváku v kaluži krve. Vedle mrtvolky se válí nůž - tenká starožitná dýka. Jedním uchem mu pronikla dovnitř a druhým ven.“

Pocítil jsem lítost - nikoli nad Junkem, ale nad sebou. Byl jsem si jist, že jeho smrt připíšou na můj už tak dost vysoký účet. V duchu jsem se loučil s nedávno nabytou důvěrou. Vždyť ani z poznávací značky bílé škodovky jsem si nebyl s to vybavit víc než polovinu, přestože jsem si ji stihl prohlédnout. Stačilo to na rychlé telefonické ověření skutečnosti, že automobily s čísly této série policie nepoužívá. Další z mých fatálních omylů.

Odpoledne se na scéně objevil patolog Trug, jako vždy, když ho bylo zapotřebí pro nějakou jemnou, obzvlášť ohavnou práci. Barnabášova hlava se totiž Resslovkou skutálela až na nábreží, kde ji jeden pilíř Tančícího domu odkopl jako fotbalový míč do branky - ve skutečnosti do zábradlí u chodníku nad řekou. Tam se zaklínila v síti železných propletených květin a nešla ven. Vyprostil ji až Trug, vyřízl ji chirurgickou pilkou. Kulatý otvor v zábradlí tam najdete ještě dnes.

Když jsem večer v zavřené ulici opět osaměl, vzpomněl jsem si na pojiždny jeřáb, který ráno stál u kostela svatého Václava. Oranžová

tatra, model, který dávno nahradily novější a výkonnější pracovní vozy. K čemu silničáři potřebovali jeřáb? Doběhl jsem ke kostelu a znovu přehlédl stavební stroje: míchačka, válcovací vůz, asfaltovací vůz. Jeřáb zmizel. Byl jsem si jist. že je to ten, s jehož pomocí vraždící maniak vyzvedl na stožáry u Kongresového centra nohy inženýra Řehoře a snesl královskou korunu ze špice věže Svatého Štěpána, aby do ní vpletl mladého vandala. Ani mě nenapadlo říkat o tom Olejářovi.

Do hotelu Bouvines jsem se vrátil za tmy. Přemýšlel jsem o tom, co mi plukovník řekl. než odpoledne odjel z místa vraždy. Vyhledal mě na nábřeží. Právě ucho měl plné toho svého svinstva, i on vypadal, jako by se ho pokusili zaasfaltovat. Toto byla jeho slova: „Co je ubožejší než bodyguard, který neuhlídá klienta? Bodyguard, který neuhlídá dva klienty. Vás byl policejnímu sboru čert dlužen. Možná to opravdu nevíte, možná před tím zavíráte oči nebo s námi hrajete nekalou hru, ale opravdu to vypadá, že všechny ty vraždy se dějí na počest jediného člověka, ač pro to zatím nemám žádné rozumné vysvětlení. Chcete vědět, kdo si myslím, že to je? Netušíte to už? Vidím, že vám to dochází. že už to taky začínáte chápat. Tím dotyčným je ten nejneschopnější policajt na světě - vy sám.“

XXII

*V úderný blesk se lámeš, věčnověká
průrži srázné sametové klenby černá.*

R. Weiner

Policie zůstala věrna svým osvědčeným metodám a brzy si vyhlédla hlavního podezřelého. Kdyby mi nebylo do pláče, smál bych se, až bych se za břicho popadal, neboť tím podezřelým byl... inženýr Záhír. Zprvu jsem to zavrhl jako čirý nesmysl, a potom jsem musel uznat, že to přece jen jistou, byť chaboučkou logiku má: vzpomněl jsem si na nedávný rozhovor ve Václavské pasáži. Záhír mi přece řekl, že jsou s Barnabášem rivalové. Ze by i jiným přiznal víc, než měl v úmyslu? V poslední době dost pil a mohl se prozradit. Ano - mohlo to tak být! Co když stejnou nenávist jako k Barnabášovi choval i k Řehořovi a Pendelmanové? Co když je povraždil všechny tři, zatímco mu chromá noha - skutečně těžce pochroumaná, vždyť jsme to viděli na vlastní oči - poskytovala stoprocentní alibi? Oběť pokusu o vraždu je přece nejméně nápadná! Zmrzačení si způsobil sám, fanatický soudce hříchů svých i cizích je něčeho takového jistě schopen, a pověsit se za nohu do věže Svatého Apolináře chtělo jen náležitou dávku sebenenávisti podpořené obratností.

Jako z udělání odjel Záhír na avizovanou služební cestu do Lublaně: měl svůj vůz tak rád, že oželel pohodlí letadla. Měl se vrátit do deseti dnů. Dostali jsme příkaz o podezření nemluvit. Podnikat předběžné kroky k jeho zadržení nám také zapověděli. nápad obstatit mu bankovní konto shledal náčelník jako pitomý. Panovaly obavy, aby se Záhír nevyplašil a nezůstal v zahraničí.

Najednou si byli všichni jisti, že vrahem je on, ve skupině vyšetřovatelů, kde se mnou nikdo nemluvil, tomu začali věřit jako nezpochybnitelné pravdě. Inženýrova slova o tom, že jsem snad znal některé ze stavitelů životu nebezpečného sídliště, mě nepříjemně pálila v paměti - neřekl přece, že je znám, ale že jsem je znal, jako by už byli mrtví. I já jsem byl na chvíli v pokušení vidět v něm pološíleného zabijáka. Pak jsem nahlédl, že to není žádný důkaz. Dva sprejeři, jeden pomalovaný a udušený, druhý se skateboardem zašitým v břicho, neměli v této teorii místo. A nezapadaly do ní ani historické budovy. Ale o vražedném potenciálu gotických kostelů jsem před policejním náčelníkem mluvit nemohl.

Kvůli podezření a chystanému obvinění inženýra Záhira zapadl můj návrh na porovnání dlažebních kostek z nazelenalé žuly. Nesporně pocházely z jednoho místa, všechny stejně vybarvené, stejně opracované a stejně zlověstné. Mínil jsem obejít vedení a přesvědčit Truga, aby chemická zkoumání kamene provedl sám. Hodlal jsem ho bez skrupulí vydírat: o jeho pokusech se zvířaty jsem nyní už tušil své a byl jsem si jist, že toho jednorohého koně by úřadům vysvětlil jen stěží.

Přišlo pondělí po zhoubném týdnu, kdy byl s osudem jámy v Resslově ulici vyřešen i osud sklepem pod Karlovým náměstím. Plukovníku Olejářovi jsem nesměl na oči, Gmünd mě nepotřeboval a vypadal schlípleji než dřív - jako by na jeho bezvadném, vyhlazeném zevnějšku pohaslo nějaké světlo, jako by popraskala vrstva tenkého žíhaného skla, kterým byl doposud chráněn. V hotelu skoro nenocoval. Ani Prunslíka jsem neviděl už řadu dní, a přece jsem po večerech neměl pocit, že jsem v rozlehlých pokojích hotelu Bouvines sám. Chodbami se linula těžká nasládlá vůně, z níž se mi točila hlava a která mě lechtala v krku. Neuměl jsem ji určit, ale když jsem ji jednou z rána opět ucítil v salonu, řekl jsem si, že ten mráкотný odér nemůže vydávat nic než pálené opium. Zdálo se, že vůně vychází z Prunslíkova pokoje. Byl jsem tak osamělý, že jsem se přemohl a několikrát zaklepal na jeho dveře. Nikdo mi nikdy neodpověděl, nikdy se neozvalo vůbec nic - ani tiché hlasy, ani podezřelý šramot, ani delirický smích. Vzít za kliku jsem se neodvážil.

V ten čas jsem prahl po dalším rozhovoru s Rozetou, jíž jsem se toužil vypovídat o svém nedorozumění s policií a pokaženém přátelství s Matyášem Gmündem. Dvakrát jsem ji zahlédl u snídaně, ale vždycky se zvedla k odchodu, jakmile mě spatřila ve dveřích, ani pozdravit jsem nestihl. Potom ke společným snídáním přestala chodit. Pokoušel jsem to navléct tak, abych ji potkal jako náhodou, vstával jsem před šestou a vyčkával na liduprázdných chodbách toho podivuhodného hotelu, na její dveře jsem však nezaklepal. Nedovolil mi to pocit, že se mi záměrně vyhýbá.

Člověka ochotného vyslechnout mé nářky a dát mi jakés takés rozhřešení jsem nakonec objevil v profesoru Netřeskovi. Zašel jsem ho navštívit po probdělé noci bez ohlášení a on mě přivítal s upřímnou radostí, která mé dojala. Musel jsem vypadat zbědovaně, protože mě starostlivé pozval dál. posadil mě do kuchyně a uvařil

silný černý čaj, který náležitě osladil a doplnil až po okraj hrnku rumem. Sedl si naproti a vybídl mne, abych mu všechno řekl. Otevřenost znamenala kýženou úlevu. Slabí snadno chybují.

Vylíčil jsem mu případ novoměstských vražd od začátku až do konce a nevynechal podrobnosti o policejním pátrání a jeho dosavadním selhávání. Nechal jsem slova volně proudit a cítil, jak ve mně to blahodárné plynutí uvolňuje úzkost napětí. Svěřil jsem se mu též s pochybnostmi o Záhirově vině a dokonce i s podezřením, jež ve mně už dlouho klíčilo - totiž že je do případu záhadným způsobem zapleten můj dobrodinec Matyáš Gmünd.

Neměl jsem se unáhlit, vždycky je lépe nechat si ty nejtajnější myšlenky pro sebe. Netřesk, který mi zatím pozorně, a jak se zdálo, i účastně naslouchal, sebou při vyslovení rytířova jména škubl a nepěkně se zachmuřil. Ale ovládl se a chtěl vidět, jak jsem na něco takového přišel. Starostlivě přitom hleděl někam nad mou hlavu. Otočil jsem se a spatřil Lucii, stála ve dveřích od ložnice. Na čele se jí krabatily tři řádky plné otazníků. Nejspíš slyšela vše, co jsem Netřeskovi řekl, a bylo jasné, že nemá ponětí, o co se jedná. Zato její starý muž byl najednou vyplašený jak zajíc. Rozezleným, třesoucím se hlasem ji požádal, aby se věnovala dítěti a nechala nás o samotě. Cítil jsem, jak ji to urazilo, a byl jsem v pokušení se jí zastat. Příliš dlouho jsem váhal - zavřela za sebou dveře.

Netřesk viděl, že mu víc neřeknu, a rázem ke mně ochladí. Podíval se na hodinky a zabubnoval prsty na desku stolu. Řekl, že má schůzku v Klubu historiků, a vyzval mě, abych ho doprovodil. Pochopil jsem to a zvedl jsem se od stolu. Vyšel jsem s ním před dům, cestou po schodech jsme mlčeli, rozloučení bylo rozpačité. Vydal jsem se opačným směrem než on, přestože jsem neměl žádný určitý cíl.

Vzduch byl plný rozptýleného světla, jež bodalo do sítnice a znemožňovalo vidět jasně. Se skloněnou hlavou a zrakem upřeným na chodník jsem prošel Václavskou ulicí a vynořil se na Moráni, odkud mě jako novodobého poutníka nohy samy donesly k emauzskému klášteru. Jakmile jsem před ním stanul, vybavila se mi pasáž z Lukášova evangelia, podle níž dostal klášter v roce 1372 své jméno. S oblibou se u ní pozastavoval farář Florian při svých kázáních. *Téhož dne se dva uředníci vydali do Emmauz, vsi na tři hodiny vzdálené od Jeruzaléma, a rozmluvali o tom, co se udalo. A*

jak spolu hovořili, připojil se k nim Ježíš a kráčel do Emauz s nimi. Přijali ho, avšak něco v jejich očích jim nedovolilo jej poznat.

Mimoděk jsem se otočil, přesvědčen, že za mnou někdo stojí. Široko daleko nebylo vidět živou duši. Kmeny kaštanů se tenčily v úbělové mlze a na zlopověstných kamenných schodech pod kostelem se k sobě choulili dva prokřehlí holubi.

Obešel jsem komplex klášterních budov a instinktivně se přikrčil pod sídlem Pozemních stavebních prací a Pražské výstavby, budovami smutně typickými pro spolky bafuňářských architektů - třemi hranatými skleníky, výhrůžně balancujícími na betonových kuřích nohách, jež tu svým funkcionalistickým plebejstvím už desítky let urážely starobylý Jeronýmův chrám. Dnes jsou pronajímány dobročinným, štědře platicím nadnárodním organizacím, ale to nic nemění na skutečnosti, že je někdo prosadil a někdo postavil; že se tu někdo dopustil zločinu na gotickém městě Praze. Řehoř? Barnabáš? Pendelmanová?

Zastavil jsem se pod chrámovým presbyteriem ve Vyšehradské ulici a zvedl zrak k nezvyklým černým okénkům v horní části závěru kněžiště, dodávajícím mu románský vzhled. Z chóru jako před šesti sty lety vybíhá do výše tenký sanktusník - symbol nejslavnější epochy v dějinách stavebnictví. Na krov, který ho podpírá, obětoval císař Karel celý les; na zdivo pod ním nejlepší šedý kámen, stejný, z jakého dal zbudovat most mezi Starým Městem a Malou Stranou. Kolik ho bylo třeba na kostel dlouhý padesát metrů?

Pak jsem se vydal Vyšehradskou a minul první Dientzenhoferův chrám, Svatého Jana Nepomuckého, jenž zde není nejhůře umístěn, ale má nešťastně vychýlené postavení věží, takže vypadá jako chromý. Mohou věřící navštěvující takový kostel nepochybovat? Sestoupil jsem ze Skalky a prošel kolem botanické zahrady a druhého Dientzenhofera - Panny Marie Sedmibolestné, nenápadité, zcela přehlédnutelné stavby spojené s fádním klášteřem alžbětinek. Dorazil jsem na Albertov, kde jsem se nemohl nezastavit u gotického chrámu slupského, svou prostou krásou a dokonalými liniemi silně kontrastujícího s těmi barokními chudinkami. Dlouze jsem hledil zrakem zdi ze žlutého kamene, malou čtvercovou loď a nízký chór, působící domáckým dojmem kostelíka někde na venkově, v klidném, bezpečném kraji. Pokusil jsem se vyhnout dalším vzpomínkám na pátera Floriana, jenž se mi prve tak nečekaně připomněl. I nyní.

stejně jako posledně s Lucií, jsem kostel pomalu obešel: nedokázal jsem si ten požitek odpustit, stavba mě pevně držela za oči a nechtěla mě pustit dál. Ještě drahnou chvílí jsem nebyl s to odtrhnout zrak od spanilosti. kterou slupské Panně Marii před sto třiceti lety vrátil Bernard Grueber.

Náhle mě v půli kroku zastavily pochyby nad mým vlastním počínáním. Samotnému mi to věčné obcházení přišlo podezřelé, tolik to připomínalo rituál! Jako bych se s milovanými památníky krásnějších časů podvědomě loučil. Nenápadně jsem se ohlédl, neboť jsem měl znovu pocít, že mě zpovzdálí sledují ukryté výsměšné oči. Nikde nikdo. Pohlédl jsem směrem k Větrníku, kde se nejasně rýsovala téměř lidská, příkrčená silueta Svatého Apolináře. Zdálo se, že se jeho rozostřené obrysy přízračně pohybují, ale jistě to způsobila rosa. jež mi ulpěla na řasách. Poddal jsem se tomu kouzlu a nechal se přilákat blíž.

Apolinář se obejít nedá, ale protože jsem k němu vystoupal po schodech ze Studničkovy ulice, měl jsem dost času potěšit se pohledem z jižní, od města odvrácené strany, pod níž se svažuje prudká stráň. Nahoře jsem obešel farní zahradu a dostal se ke kostelu od východu. Neodolal jsem pokušení přistoupit k presbyteriu a pohládit omítku pod vysokými okny. Jen takto se má stavět tam, kde byla původní budova poničena člověkem a časem, jen takto je dovoleno renovovat. Josef Mocker, který chrámu před sto lety navrátil vše z jeho původní nádhery, byl vskutku největší český architekt novověku, nejskvělejší pokračovatel Petra Parléře a Matyáše z Arrasu, a dodnes ho nikdo nepřekonal.

Jak podivné - omítka, která ještě před pár týdny v puklinách hostila šváby, byla nyní zcela neporušená. Zmizely i skvrny vzlínající vlhkosti, stejně jako zelený mech dole u země. Kostel zářil novotou a kypěl zdravím, svítil do mléčného oparu jako nabitý sluneční energií. Věž se zdála tak vysoká, že jsem nedohlédl vrcholu. Stačilo zavřít oči. abyste spatřili širokou otcovskou náruč, kterou před vámi Apolinář otvírá.

Od kostela jsem se pustil na sever, prošel Viničnou a kousek před křižovatkou vstoupil malými železnými vrátky ve zdi do bývalé klášterní zahrady Kateřinek.

Tady. ve stínu sošné věže jsem onehdy narazil na Gmünda s Rozetou a na přihlížejícího Prunslíka. Teď se tu nikdo potají

nemiloval, ale byl jsem si jist, že tato klidná místa navštěvují tucty jiných dvojic. Kampanila chápavé mlčela k morálním pokleskům smrtelníků, sama v trapné situaci, permanentně in flagranti v objetí Dientzenhoferovy nepovedené zvonice. Zprznění gotické flétny barokní bečkou, ostudné divadlo nastrojené zvrhlým architektem, na jehož vkus nedá nevkusné dvacáté století dopustit.

Potřebný útěchy proběhl jsem Lipovou a už od křižovatky s Ječnou zahlédl vítězný královský diadém na věži svatoštěpánské. Ten pohled mě uklidnil. Pomalu jsem došel k chrámu a ohmatával očima rozkošné nepravidelnosti jeho těžké, vydatné živené tváře: kamenný šnek se zkosenými okny na jižní straně průčelí a špalek renesančního schodiště v části severní, mohutný opěrák šikmo vystupující ze severního nároží. Mockerova ladná novogotická okna. náhrobníky měšťanů zasazené dole ve stěnách - to vše připomínalo časy, kdy ještě stálo za to plně žít, kdy ještě obavy o zítřek bylo lze svěřit Všemohoucímu. Záviděl jsem rytířům, kteří tu odpočívali, a měl jsem jim za zlé, že si mě ani jeden nevybral mezi hvězda-mi, aby mě zplodil. Ale uvítal bych otce i z řad chudáků, proč ne? Hlad a nouze v požehnaném čtrnáctém věku, i husitský omyl v nevydařeném patnáctém a příchod nabubřelé renesance v šestnáctém věku, ba i prokletá třicetiletá válka by byly lepší než tahle bída - otrava z přejedení zkaženým dvacátým stoletím.

Znepokojilo mne, jak neutěšené je bezprostřední okolí chrámu. Spodní patra činžáků měla rozbitá okna a opadané omítky, evidentní tu už nikdo nebydlel. Asfalt na chodnících byl roztlučený, ale nevypadalo to, že by se tu chystali spravovat plynovod. Terén znatelně poklesl a kostel, tyčící se z rozryté země, vypadal mnohem větší, širší a mocnější. Světla na křižovatce Štěpánské a Žitné nefungovala, uprostřed rušné vozovky stálo jakési nesmyslné dřevěné lešení a brzdilo provoz. Napadlo mě, že i tato ulice by se mohla propadnout do země a pohřbít ve svých útrobách pár zapřísáhlých betonářů. Přeběhl mi po zádech mráz. U zdi, kde byli vyfotografováni zabití sprejeři, ležela kytička shnilých kosatců.

Přehouplo se poledne, syrovátka se rozplynula a ukázalo se šedé, stínem zastřené slunce, špinavá skvrna na jinak čisté modré obloze. Postupně víc a víc tmavlo, snad jako při zatmění, soumrak se skláněl už od jedné odpolední a večer se nachýlil před čtvrtou. Silně se ochladilo. Tíseň, která mě sevřela před Svatým Štěpánem, jsem se

pokusil setřást rychlou chůzí ulicí Ke Karlovu. Cestou jsem si všiml, že Michnův letohrádek je uzavřen. Jeho zchátralost bila do očí a vytvářela nápadný kontrast k věži svatokateřinského kostela, kterou jsem nyní viděl z opačné strany a měl jsem od ní větší odstup. Přes zeď se mi ukazovala jen tři vrchní patra a hrot věže, a přece jsem viděl jasné známky oprav, jež musely být vykonány v posledních dnech: hrany krovu pokrývaly nové měděné pláty, kámen zářil bělostí, a kde byly ještě před týdnem otlučené římsy, tam se teď světlaly nové, přesné zabroušené kamenné dílce.

Spěchal jsem dál, ale nedalo mi to, abych se za věží ještě párkrát neotočil. Tak se stalo, že jsem několikrát zakopl o dlažební kostky, které někdo vytrhal z chodníku a navršil do nesymetrických pagod. V některých výmolech se držela dešťovka a tam, kde voda stačila vyschnout, vznikala ošklivá rozbahněná koryta plná hlíny, písku a nečistot. Rozmetaná sazba, rozlitá tiskařská čern. Jako by tu jakýsi cenzor řekl „Dost!“ a chystal se začít od začátku.

Ve vozovce bylo děr víc, pokud se do úzké uličky odvážilo auto, muselo jet velmi pomalu a legračně kličkovat. Za odbočkou do Wenzigovy byla ulice ještě rozbitější, tůňky a koryta tu a tam narušující dlažbu vystřídal černý močál, z něhož občas vystupovaly kamenné ostrůvky, na okrajích rozeklané a zatopené. Dokud to šlo. přeskakoval jsem z jednoho na druhý, pak jsem si musel vybírat alespoň nejsušší vyvýšeniny v blátě.

Za nárožím budovy lékařské fakulty jsem spatřil kostel. Po dlažbě tu už moc stop nezůstalo, jako by ji někdo odvezl. Vznikla tu však uježděná cesta, která mě zaujala tím, že výrazné stopy po kolech do ní otištěných postrádaly dezén pneumatik. Jako by tudy jezdily jen žebříňáky. Sebral jsem jednu ze zbylých kostek - upoutala mě barva. Nebyla šedá, bílá ani načervenalá jako níž ve městě. Tady na kopci prorůstaly opracovaným křemenem zelené žilky.

Kamení, jímž byla rozbita okna pražských architektů, pocházelo odtud.

Něco jsem zaslechl, znělo to jako netrpělivý povzdech, a zvedl jsem hlavu. Předě mnou stál v slavnostním majestátu kostel svátých Panny Marie a Karla Velikého na Karlově, šestý chrám pražského Sedmikostelí. Sluneční paprsky dopadaly na tři měděné bány téměř kolmo, lucerny a makovičky plály v té záři jako pochodně na mytickém majáku. Podruhé toho dne jsem musel zavřít rozbolavělé

oči. Když se konečně přizpůsobily tomu nepozemskému jasu a já se mohl opět rozhlédnout, uviděl jsem Rozetu.

Stála ve dveřích severního portálu na témž místě jako posledně Gmünd a upřeně mě pozorovala. Byla oblečená do dlouhé černé řízy, v níž vypadala jako řádová sestra, až na to, že neměla zakryté vlasy. Rozpuštěné jí splývaly podél bledé hubené tváře a spadaly na ramena a na prsa. Její výraz byl neproniknutelný: oči, jež na mě upírala, neměly žádný určitý výraz, ale jejich prázdnota byla tak nezvyklá, že jsem ji musel považovat za záměr, stejně jako sverepě semknuté rty, kdysi tak vábivé. Změnila se. nabyla podoby nepřístupné cizinky, kterou jsem už jednou spatřil... Ano, právě tato žena stála v okně Hlavova ústavu. Z její krásy šel strach.

Než jsem na ni stačil zavolat, ztratila se z dohledu. Byl jsem si jist, že zmizela vevnitř, ale dnes bych to s takovou určitostí netvrdil. Možná tam stála dál. ale já jsem ji neviděl, možná jsem to byl já. kdo nestál před kostelem, ale nacházel se někde úplně jinde - v odlišném čase než ona. V mrazivém vzduchu zavoněl sladký kouř, otevřený chrám mě zval dál. Věděl jsem, že je to průhledná past, a ochotně jsem do ní vkročil.

V kostele se nesvítilo, z jasu venku jsem vstoupil rovnou do zlatorudého přitmě, v němž nad oltářem v červeném pohárku poblikával plamínek věčného světla. Zlatočervené stěny se matně leskly, postavy na balkonech a oltářích strnule čekaly na toho, kdo je oživí. Těžká vůně visela v prostoru jako zlá předzvěst.

Ozvaly se tiché kroky. Nespěchaly. Měl jsem je za zády, s bušícím srdcem jsem se otočil. Loď byla prázdná, zvuk vycházel ze západní hranolové věže. Vykročil jsem k ní. Do očí mě udeřilo dějávu: Apolinář, schody, člověk ve věži. Bezděky jsem sáhl po pistoli a vytáhl ji z pouzdra v podpaží. Pojistku jsem neodjistil, ke střelbě by mě donutilo jen bezprostřední ohrožení života.

Vystoupal jsem do prvního patra a nakoukl na kruchtu s varhanami. Byla prázdná. Zaposlouchal jsem se, ale už se neozývalo vůbec nic. Ticho v kostele.

Do druhého patra jsem kráčet opatrně a našlapoval na zaprášené stupně co nejjemněji, abych se neprozradil. Pravé zápěstí se mi rozklepalo a nedalo se uklidnit ani pevným sevřením druhou rukou. Musel jsem vzít pistoli do levačky a pokusil se smířit s pocitem, že pokud na to dojde a já vystřelím, určité se střelím sám do sebe.

Zvony byly tentokrát tiché, nikdo tu zbůhdarma nevyzváněl, nikdo se nehoupal na jejich srdcích. V místnůstce pod nimi pusto, ale nikoli temno; šeré světlo sem pronikalo jedním ze dvou malých okýnek, druhé bylo zazděné. V koutě se válely nějaké provazy a složené pytle, o stěny se opíraly fošny. Tu jsem si všiml malých dvířek ve stěně, umístěných necelý půlmetr nad podlahou. Připomněla mi dvířka v Gmün-dově apartmá, do nichž se z druhé, skryté části bytu také vstupovalo takhle nešikovně. Tady chyběly schůdky.

Klika byla vysoko, zhruba v úrovni mého čela. Vzal jsem za ni a dvířka se hladce otevřela směrem ke mně. Byla železná a rezavá, ale jak jsem zjistil zběžnou prohlídkou, panty byly promazané. Zvedl jsem nohu, vyhoupl se do otvoru a ocitl se v cirkusové aréně.

Nebo to tak aspoň na první pohled vypadalo. Zůstal jsem skrčený ve dvířkách a v podřepu balancoval na úzkém kamenném prahu. Předě mnou zela propast, trychtýř zužující se temnoty, jenž pohlcoval téměř všechnu sirnatou záři pronikající sem lucernou v kopuli vysoko nad hlavou a také maličkými světlíky proraženými v kládě nad obvodem osmihranu. Vedle se černala druhá jáma, za ní další, a stejně tak po druhé straně. Čistotu osmihranného obvodu narušoval jediný nesourodý útvar: já sám. Celkem osm trychtýřů mrtvého, páchnoucího vzduchu, oddělených od sebe zaoblenými hřebeny, tak jako hory oddělují jedno údolí od druhého. Tyto strašidelné okvětní plátky pak ohraničovaly dokonale kulatý, mistrně vyzděný, žebrovím jako žilami prokvetlý střed kamenného květenství.

který se mírně zvedal uprostřed tohoto skrytého světa a slabě světélkoval. Den, jenž venku řval, si tady vystačil s šepotem. Čas, co se venku hnal, tu nesměle přešlapoval na místě. Odvrácená strana kostelní klenby, modlitebna z perspektivy adresáta všech modliteb. Nad hlavou se mi zvedala okrouhlá kopule - baldachýn chránící vzácný květ.

Přítímím na druhé straní prostoru se mihl stín. Zahlédl jsem vlající černou kápi a máchnutí širokého rukávu. Udělal jsem dva nejisté kroky po hladkém povrchu kamenného listu, jenž se na obou stranách ohýbal. Třetí krok byl pevnější a dodal mi odvahu k činu. Jak jinak - i tohle byla ode mě chyba.

Zavolal jsem Rozetu jménem.

Zvedl se mrak třepotavých stínů, rozvířil vzduch a vznesl se ke skulině svítla; zběsilý úprk z poklopu Gargantuovy vý-věvy. Kopule rezonovala jako starý zvon. Křídla bila o křídla a všude snížilo peří.

A pak, ve chvílce mé nepozornosti přišel úder. Padl ze zálohy, měkký jako duchna a stejní tak těžký. Žertovný štulec. Dvakrát jsem klopýtl a už bych byl odvrátil strašný pád, kdybych si nepřišlápl šos svého neslavného detektivního pláště. To on mí shodil do trychtýře - dárek od mrtvé vdovy. Podkrovím zařičel smích.

Levým loktem jsem narazil do vyzdívky, prsty pravačky drapaly po úchytu a nenašly ho. nohy marní stříhaly tmu. Směšně. ba trapně pomalu jsem sjel do kornoutu jako po dětské klouzačce a dole se zabořil patami do úzkého, měkce vystlaného, pevně uzavřeného ústí.

Zuřil jsem. byl jsem hotov střílet, teď už bez rozmyšlení. Ale nemohl jsem nahmatat zbraň! Neměl jsem ji, musela mi vypadnout, a tak jsem se schnul a zašmátral ve stísněném prostoru kolem chodidel. Něco jsem nahmátl a zkusmo to ohledal prsty. Chuchvalec peří a kostiček, lehounké tělíčko, jež se mi rozpadalo v dlaních. Zdechlý holub. A pod mýma nohama desítky, možná stovky dalších těl. Vězel jsem po kolena v ptačím hrobě, dozajista v tom nejzaneřáděnějším z osmi, co jich v podkroví bylo. Otupělé smysly se probudily a mršinný zápach mi slizce sklouzl k žaludku. S nejvyšším vypětím vůle jsem se ovládl; svinstva jsem měl pod sebou i tak dost. Zdechliny ve stropě kostela, krchov mezi nebem a zemí. Tohle mi chtěl Gmünd ukázat?

Zapřísahal jsem se. že se za tu zradu Rozetě pomstím. Procedil jsem přísahu mezi zuby a zopakoval ji nejméně stokrát. Zuřivost prý tlumí zoufalství. Tentokrát se to nepotvrdilo. Vždycky jsem byl výjimka.

Kopal jsem do klenebních polí a zbrkle hledal sebemenší vyčnělek, kde bych se mohl zachytit či kam bych si mohl stoupnout, mlel jsem se v té černé tůni jako topené kotě. Nikde nic. jen hladký leštěný kámen tvořící pruty žebrovní, kluzký jako led. a cihly, o něco mladší a na omak drsnější, ale jako opora nedostatečné. Rozkročil jsem se doširoka a zády se přilepil na nosnou zeď. Takto jsem povylezl asi o metr. Ovšem k místu, z něhož mě před chvílí někdo shodil, zbývaly ještě nejméně dva. Žebra se příliš rozbíhala, klenební prsa se rozestupovala do šíře. Nezbylo mi než sjet zpátky do smrduté jámy. Tímto způsobem by se nedostal nahoru ani horolezec. Pak

jsem si s úlekem uvědomil, jak mohou být stěny chatrné. Kdyby jedna praskla, vysypala by se i se mnou do hlavní lodi kostela. Co když právě s tím moji vězňitelé počítají? Utišil jsem svůj vztek a ihned ucítil ochromující sevření kolem páteře. Zalezla do mne úzkost a začala ze mé ždímat kapky smrtelného potu. Pálily mé v očích a mísily se se slzami bezmoci. Jak jsem jen mohl být takový hlupák! Shniju tady s ostatními mršinami.

A tu... ze tmy trychtýře se na mé usmála Luciina tvář. alabastrové bílá jako obličejík porcelánové panenky a stejné tak malá. Na droboučkém čele se rýsovaly tři vrásky. Hrůzný pohled. Jako by afričtí lovci lebek hlavu vysušili a zmenšili na hlavičku novorozeněte. Trhl jsem sebou, ale uhnout nebylo kam. Co nejdál jsem se odtáhl a v úžasu hleděl na toho homunkula. Všiml jsem si, že se nehýbe a že vlasy a tělo má stejně sinavé jako obličej. Byla to figurka z bílého kamene. Natáhl jsem ruku, ale nedosáhl jsem na ni. To bylo podivné, vždyť prostor ve výši mých ramen byl jen o něco širší než na napřaženou paži. Zkusil jsem se jí dotknout prsty, ale nahmatal jsem jen zvířený prach. Jako by se mi soška vždy vykroutila zpod prstů. Měla esovitě prohnuté tělo s vysedlým bokem a vystouplým životem. Pochopil jsem, na co se dívám: na gotickou sošku nastávající Bohorodičky. Ano, umělec zdůraznil vertikály v modelaci rysů v obličejí, v držení paží sepjatých pod břichem a ve zřasení bohatého roucha, dokonale halícího útlé tělo. Gotická madona. Podoba s Lucií byla neuvěřitelná a neměl jsem pro ni jediné vysvětlení. Mariina jemně modelovaná tvář se zavřenýma očima a nebesky mírným výrazem vystupovala ze tmy jasně a díky slabému světlu v kopuli neznatelně zářila, tělo však bylo vidět bídně, jeho obrysy jsem spíše tušil.

Madonka nebyla sama. V cihloví klenebního pole, které jsem měl po levé ruce, byl zazděn podstavec, z něhož vyrůstal kamenný strom. Jeho větve, bezlisté a zkřivené, podobné pažím starce stíženého pakostnicí, byly obsypány ovocem. To však haluze příliš neobtěžkávalo. jablíčka byla scvrklá a ležli po nich dopodrobna vyvedení červi. Zvědavě jsem se k jednomu sklonil a prohlédl si ho zblízka. Hned nato jsem vylekaně ucukl — měl lidskou hlavu, zvedal ji a šklebil se širokou nehezkou hubou plnou titěrných zoubků.

Koutkem oka jsem zahlédl další tvář vtesanou do bledého kamene, nyní v životní velikosti. Lysý žrout se špičatýma ušima a

širokým chřípím tu slastně mhouřil oči a něco žvýkal: ústa měl dokořán a přímo jsem slyšel jeho pomlaskávání. Nahlédl jsem do otvoru. Byla tam jen čern... ne, ještě něco.

V chřtánu se něco běhalo. Něco podlouhlého, tvarem povědomého, do sprosté tlamy umístěného s jakýmsi zlomyslným záměrem. Pochopil jsem, co to je: maličká lidská ruka, v úpěnlivé prosbě natažená k otvoru, který se už nezvratně uzavírá. Z temnoty za ní prosvítal obličej človíčka, který se smířil s tím, že zemře, ale je zdrcen způsobem skonu.

Na hlavě lidojeda šikmo seděl trojúhelník, který jsem zpočátku měl za šaškovský klobouk, potom za stylizované Boží oko, až jsem nakonec poznal prostou, od starověku známou geometrickou pomůcku. Byl do ní vpleten jakýsi malinkatý nebožák. Odvěsny svíraly pravý úhel, měl k nim připoutány roztažené paže. Nohy mu věznila přepona, připomínající kládu na pranýři. Panáček byl nahý. V hubeném hrudníku zela díra: někdo mu vyrval srdce.

Opodál seděl na trojnožce kamenný mnich s kapuci přetaženou přes hlavu. Byl příkrčený nad archem papíru či pergamenu, jedním šilhavým okem pozoroval holohlavce, druhým ukřižovaného a kreslil. Zpod kapuce mu vystupovala tvář, která nepatřila člověku, ale šelmě. Byla to tlama lva. Lehce se usmívala a na čenichu krčila kůži.

Za zády lva v kutně visela v prostoru olovnice, kterou jsem nejdřív měl za jeho ocas. I ona byla vytesána z kamene, místo provázku posloužil umělci drát. Trochu se vychylovala. Seděl na ní přihrblý skřet, podle růžků rarach. a oplzle se smál. Jeho kostnaté boky naznačovaly pohyb, jenž měl v divákovi patrně vzbuzovat dojem, že olovnicí rozhoupává.

Olovnice mířila na děsivý výjev: na ženskou tvář zrůzněnou bolestí, staženou v předsmrtných křečích. Patřila Rozetě. Ze zkřivených úst stékaly po bradě kamenné potůčky krve, kypré tělo. nahé a zkroucené, se zmítalo pod kopyty zvířete s širokým krkem a mohutnou šíjí. Považoval jsem je za hřebce, statného, divokého a neovladatelného, a pak jsem si povšiml vřetenovitého rohu. Vystupoval bestii z hlavy nad vejčitě vypouleným, k prasknutí naběhlým běsnícím okem. Špikoval Rozetu k podstavci, vězel jí v roztrhaném bříse a pustošil jí útroby s nelítostností řeznického nože.

Vmžiku jsem se vrátil očima k madonce, abych z jejího klidného

úsměvu načerpal sílu a nabyl ztracenou rovnováhu. Ale úsměv byl pryč. Vystřídal ho škleb, odporná, nevidaná směsice rozkoše a bolesti. Pootevřené oči zahlcoval kal kamenných slz. Tělo pod hlavou, prve tak nejasné, se nyní zúplna stavělo na odiv. Změnilo se. Trup byl dutý. paže jej samy otvíraly jako deskový oltář, aby do něj bylo vidět. Uvnitř sedě-lo Jezulátko na zdobeném trůně. Ručky mělo rozpřažené, avšak v jeho majestátu byla pýcha. „Pohled'te, co všechno dovedu!" Z hlavy mu rostly dva dlouhé vzpřímené růžky, přikloněné k sobě jako hroty na ramenou odpichovacího kružítko, jež se v imaginárním bodě vždycky setkají. A skutečné se musely protínat, jenže to nebylo vidět: vězely totiž v stylizovaném, romaneskné baculatém matčině srdci, odkud po nich kanula v těžkých krupějích krev. Dětská tvářička, podivně známá, se divoce smála bezzubými ústy a z jejích široce rozevřených očí prýštilo šílenství. Vídal jsem tu tvář. bylo to dávno, dlouho před příchodem do Prahy. Patřila smutnému, pro svět a život ztracenému dítěti, které jsem kdysi znával. Patřila mně.

Víc jsem nechtěl vidět. Vrhł jsem se na to divadlo pěstmi, bil do něj a kopal v záchvatu nepřičetnosti. Avšak jediné, na co narážely mé klouby, byly hladké vnitřní stěny klenební kápě. milosrdné ve své tvrdosti. Vrhł jsem se proti nim hlavou, a tu se se mnou trychtýř roztočil, proti směru hodin, pomaloučku, pak rychleji a brzy rotoval v divokém víru. Odstředivá síla mě nesmlouvavou, neviditelnou dlaní tlačila do stěny, zatímco nohy se jako vývrtka v špuntu zarývaly stále hloub. Rychlost vířícího trychtýře, v němž to hučelo, dunělo a burácelo, vykreslila v kalném vzduchu zářivý bílý kruh. a já jsem v té závratí nepoznával, zda jde o pouhý optický klam, anebo zda se vír zhmotnil v kámen. Podařilo se mi odtrhnout hlavu od zdi a nahlédnout do středu kruhu. Poslední, co jsem spatřil, byla hrozivá ozubená kola jakéhosi orloje a také kladivo, komíhající se tu na jednu, tu na druhou stranu, a zároveň to bylo srdce obrovitého rozkymáčeného zvonu. Bohužel jsem je zaznamenal až v okamžiku, kdy se řítilo přímo na mě. Ten úder jsem uvítal, byla to rána z milosti. Zcela mé zbavila utrpení.

XXIII

Zjasněte vzduch! Očistěte oblohu!

Omyjte vítr!

Vezměte kámen po kameni a omyjte je!

T. S. Eliot

Takovou barvu růží jsem doposud neviděl. Barvu čerstvé krve. husté, pomalu proudící tělní mízy s třpytem černé perleti. Květy byly mladé, poupata po rozvítí stísněna v trsech v porcelánových vázách, z nichž jedna stála na stolku, druhá na sekretáři a třetí na okně, a za tím oknem byla tma. Pokoj plný květin - to jistě kvůli mně. Nach aster a rumělka jiřin smíšené v dózách z granátového skla, na zemi u dveří květináč z pílené hlíny, v něm vysoký africký ibišek. Purpurových karafiátů nepočítaně, sem tam se mezi nimi pýřil tulipán. Instinktivně jsem pohlédl do výklenku, kde se kdysi zjevil fantom čínské vázy s drakem a richardiemi. Teď tu na malém skleněném podstavci leželo anthurium, utržené a pohozené s nedbalou rafinovaností: žlutý zobáček v rudém srdci už uvadal.

Šarlatový pokoj, vyzdobený pro mé potěšení. Jak si mě můžou předcházet s takovou bezostyšností? A co je to tamhle...?

Vedle květiny se válelo hrubé, nevábne vyhlížející železo, důmyslně spletené, matově lesklé. Rozšklebená lovecká past.

Někdo postřehl směr mého pohledu a pochopil můj údiv. „Pás cudnosti, " řekl na vysvětlenou.

Ano, byl to opravdu pás cudnosti a neviděl jsem ho poprvé. Posledně byl připevněn na nahém těle; nyní. pustý a hloupý, vystavoval na odiv svůj primitivní, a přece tak zvrácený mechanismus. Mimovolně jsem se otřásl a pevně před tím výjevem zavřel oči. ve víře. že až je zase otevřu, budu konečně vzhůru.

„Vy jste tam ale řádl. " řekl stejný hlas jako prve. „Byl jste zvědavý na Rozetu? Na to, co tam dělá, na pravdu, kterou před vámi skrývá? Nepochopil jste, že Čas je otcem pravdy. Čas vás za to potrestal."

Ten odrzlý tón - ten přece znám. Nebudu reagovat. Ozval se znovu.

„Čas je otcem pravdy."

Nemělo smysl dál předstírat spánek. „Nerozumím. " To slovo se mi vzpouzelo v krku a sotva jsem ho zachrčel, ale následující

odpověď mě přesvědčila, že bylo srozumitelné.

„Mluvím k vám já. Raymond. a to, co říkám, by se rovnou mílo tesat do podkroví karlovskeho chrámu, ale pozor, aby vás nenačapali.“

Lekl jsem se. zda nejsem ve společnosti toho blázna sám. Opatrně jsem se rozhlédl. Ležel jsem na pohovce pokryté karmínovým perským kobercem a někdo se nade mnou skláněl. Ano. Prunslík, ten jeho protivný hlas. Pomalu jsem se posadil. Držel jsem si hlavu v dlaních jako napuklý džbán, obávaje se, že kdybych ji pustil, rozsype se na tisíc střepů. Zaslechl jsem nezaměnitelný zvuk: ve sklenici s vodou šuměl prášek. Vida, někdo tu ví, jak mi je.

Otevřel jsem oči. Z blízkosti necelého metru si mě zkoumavě prohlížela masitá tvář rytíře z Lübecku. Usmívala se.

„Neříká to Prunslík. nýbrž filozof. A řekl to dávno, v dobách mladších, než jsou naše.“

„Snad starších, " řekl jsem ochraptěle.

„Mladších. Květoslavě. Čas, stejně jako člověk, stárne. Jen hlupák si mohl vymyslet pojmy jako, moderní doba', , novověk", „ mladý svět' a podobné pošetilosti, jen blázen mohl usoudit, že starší doba kamenná předcházela době mladší. Logika jazyka odporuje řádu kosmu, to je známá věc. Jazyk stvořily chytré, ale velmi nepokorné a nadmíru zpupné děti, nazývající se lidmi, a ty si navykly poměřovat všehomír svými titěrnými měřítky. Byl Čas v roce 1382 starší, anebo mladší než dnes? Z hlediska dějepisců starší - co vy na to jako historik?

Své předky nazýváme otci a pradědy a spojujeme je s vysokým věkem. Ale copak Čas od těch rajskeých dob nezestárl o šest století? Copak Čas mládne? Nikoliv! Čas je stařec nad hrobem, který před ním uhýbá. Máme tu začátek třetího tisíciletí - aspoň podle lidskeého počítání - a myslím, že nejsem sám. kdo cítí. že spolu s tímto zlomem nastává soumrak -soumrak lidí. Lidé se povýšili na bohy. božstva samozvaná, a teď je za to čeká trest. Je to jen spravedlivé. Ale najdou se takoví, kteří vše napraví: vyslanci Času. Zastaví úpadek a zabrání pádu.“

„Nerozumím vám. " Můj hlas žalostné sténal, v hlavě se tříštily střepy.

„ Nerozumíte, a přece už všechno víte. Buďte klidný, moudrý poznává vše, aniž kam jde, a rozlišuje vše, aniž na co hledí. Lao C' to

řekl jistě proto, že znal někoho, jako jste vy. Jsme vám vděční. Květoslave. Já, Raymond i... i ostatní členové našeho spolku."

„Nevím o žádném spolku."

„Ale víte. jenom to necháváte hluboko zasuté ve svém podvědomí, uvnitř své fenomenální intuice. Zábavné, že? Žádná vaše naučená schopnost vám to nepoví, nevytáhne to z vás. Potřeboval byste k tomu příslušný kámen, a ten je zatím nedostupný. Zatím."

„Kámen - ano. Ten mi vždycky řekl víc než učebnice. Jsem rád, že to taky vidíte. Dokazuje to, že ještě nejsem nepřítel."

„Z toho jste měl strach? Jak dojemné. Že je Květoslav dojemný, Raymonde?"

Prunslík na mě zašilhal svýma krutýma očima a potměšile poznamenal: „Dojemný jako jehňátko. Představte si, že po celou dobu, co dlel ve visuté jámě, kam ho shodila jeho nešikovnost - ne že bychom jí trochu nepomohli -, vůbec ho nenapadlo použít vysílačku, kterou měl v kapse toho svého nepraného pršipláště. Myslím, že je definitivně na naší straně, rytíři."

„To mě neskonečně blaží, opravdu. Dá se tedy říct, že jste s námi už v jednom kruhu, že? Už jsme jím semknuti. Ostatně ho máme ve znaku. Obruč a kladivo - symbol našeho bratrstva."

„Tak přece!" neudržel jsem se. „Není to trochu trapné, hrát si dnes na zednáře?"

Přeslechl mou nejapnost a pokračoval:

„Na počátku sedmdesátých let čtrnáctého století se dali do spolku čtyři věrní stoupenci císaře Karla, rádci z jeho nejužšího okruhu. Strašným nedopatřením pak přišel jeden z nich o život. Brzy nato císař zemřel a vedly se spory, co se na jeho smrti podepsalo nejvíc. Já to nyní vím: byl to žal nad tou ztrátou. Promiňte, těžko se mi o tom mluví, souvislosti jsem se dozvěděl teprve nedávno - díky vám. Tři zbývající hejtmané založili bratrstvo. Měli k tomu řadu bohulibých pohnutek, ale především jim šlo o to stavět v Praze chrámy Páně v takové velebnosti a kráse, jakou jim určil císař. Označili se za pokračovatele jeho díla. Kaple Božího těla byla Karlovým nápadem, za jeho života však na Dobytčím trhu vyrostla pouze dřevěná věž. matný příslib slávy pozdějšího kamenného skvostu. Takový byl osud většiny Karlových myšlenek: těch, jež stihl realizovat, byla jen nepatrná hrstka proti těm, které si odnesl do hrobu. I tak je třeba vzdát slávu jeho památce při každé příležitosti;

bez něj byste tu nebyl ani vy. ani já. ani naše město. Ani Bratrstvo Božího těla."

„Mohl jsem to tušit. Biskupská katedrála ve Štrasburku, dóm v Kolíně nad Rýnem, klášter v Batalze - všechno zednářské stavby. Chcete mi zřejmě naznačit, že mezi ně patřila i kaple Božího těla."

„Nikoli, nejsme zednáři, a svobodní jsme jen do té míry. kterou nám určuje Bůh. vladař a kruh, jež máme ve znaku. Je znamením toho, že jsme vázáni povinností ochraňovat stavby vztyčené našimi předky."

„Mluvíte asi o ochraně kulturních památek. Ale koho míníte tím vladařem?"

„Přiznávám, že s vladařem to v poslední době bylo špatné, ale náprava je na cestě. A pokud jde o tu ochranu - sám jste vytyčil, kterých kostelů se týká."

„Zatím jich bylo šest."

„Šest? Vskutku si myslíte, že bychom si zvolili d'áblovo číslo?"

„Je jich sedm, já vím. A už umím určit ten poslední. Je jím neexistující kaple Božího těla."

„Úžasné, " zachrčel Prunslík a vysekl posměšnou poklonu.

„Věděl jsem. že jste náš. " řekl radostné Gmünd. „Věděl jsem to od samého začátku. Obruč a v ní zavěšené kladivo, ciferník s rafii, hodiny se svým kyvadlem; nekonečný Čas a nástroj, který jej dělí na úseky představované lidskými životy. Nezdál se vám někdy takový sen?"

„Zdál. Jenže to nebyl sen, bylo to... něco jiného."

„Vaše jedinečná schopnost vidět do minulosti. Sjezdil jsem kvůli takovým jako vy celý svět, a pak jsem vás. nejlepšího ze všech, našel ve staré vlasti mého rodu. Nevěřím, že je to náhoda."

„Nechápu, jak jste mé mohl najít."

„Pomohla mi Rozeta. Vycítila to. Je stejně obdarovaná jako vy - sny, které vycházejí z jejího a vašeho těla. pramení z určitého nedostatku; hovoří o tom jedna středověká teorie. Jsou to sny zlé, nicméně pravdivé. Skrytý cit vám dává odlišovat přeludy od zjevení pravdy, promlouvá k vám skrze slova a obrazy. Tato vidění znal už svatý Augustin a ve svém pojednání je popsal Isidor ze Sevilly. Nic nového pod sluncem."

„Obruč a kladivo - takovou zástavu si může zvolit jen totalitní režim."

„Milý hochu. " řekl ztěžka Gmünd. „budete se muset smířit s tím, že naše bratrstvo nikdy nepřijalo principy demokracie. Ubírá se cestou vedoucí zpátky. Nevede do pekel, to jen lidé jsou pověřiví a bojí se jí - uvykli již pokroku, mají za to, že jinak než kupředu nelze. Politováníhodný omyl. Je třeba jim otevřít oči."

„A jak si to vaše bratrstvo představuje? Lidé by neměli žít svobodně?"

„Svobodné!" vyštěkl popuzeně. „Co je to svoboda? Pouta, která nevidíme; to proto stále klopýtáme, to proto padáme na tvář. Já nabízím lepší život ve feudální zemi řízené jediným vládcem, pro začátek voleným. Ať si plebs klidně volí - když je pán chytrý a má-li na to, nemůže chátra zvolit jiného. Dvacáté století je toho nejlepším příkladem. Já říkám něco jiného: světskou moc králi, duchovní církvi, ať všichni vědí, na Čem jsou. Absolutní moc Bohu."

„Kterou z církví máte na mysli?"

„Pochopitelně všeobecnou. Monarchie je tisíckrát lepší než demokracie. Demokracie je dynamická a rychlá, počítá s permanentním růstem všeho možného i nemožného, žije kultem nového. Jak obludné! Jak scestné! Proti řádu všehomíra! Ta velkohubá demokracie, vzývající osvícenství, blahobyt a účelovost, nás zavedla až sem - na konec éry západního lidstva. Ten konec se dlouho připravoval: kdo ví, kdy začal? Třeba to bylo v době, kdy zrušili pražské kláštery a přestavěli je na blázince; v den, kdy náhrobními kameny ze zdí nejsvětější kaple Božího těla vydělali Koňsky trh, a to na příkaz Josefových pohůnků. Můžeme se divit, že od těch dob je náměstí prokleté; že se z něho stala stoka s přízviskem Václavák? Mohl to zaonačit někdo jiný než antikrist? Osvícený císař se zasloužil o zrušení nevolnictví - ale nebyla to chyba? Anebo - neudělal to právě proto, aby se půldruhého století nato dostali k moci dva největší tyrani všech dob? Sproští plebejci, kteří se mstili za své uražené a ponížené ego! Vznešená krev by něco takového nikdy nepřipustila. Vůbec by nedovolila, aby nastalo něco tak nelidského, ba protilidského, jako bylo dvacáté století. Ono je nejpadnějším důkazem, že neurození si nedovedou vládnout.

Jde o to oddálit chvíli zániku. Zpomalit vývoj. Uzamknout ho. zmrazit. Monarchie nabízí pomalé, stálé plynutí, úctu ke starému, lásku k tradici. Neměnnost. Rád. Klid. Ticho. Čas. Oceán Času. Zlatý věk monarchie vždy znamenal nejkrásnější údobí našich dějin.

Čtrnácté století, a hned po něm devatenácté. Kéž bych byl jako vy a mohl se do nich vracet, kdykoli se mi zlíbí. Ani nevíte, jak hořce lituji, že jsem se narodil tak pozdě -do tohoto pekla s elektrizovanou mučící technikou.

Ale chtěl bych vám povědět něco o klubu, do něhož vás dnes přijímáme. Prosím najezte se. večer bude dlouhý."

Podíval se na hodinky a dvakrát netrpělivě klepnul hůlkou o podlahu. Pochopil jsem to jako důraznou pobídku k jídlu. Uvědomil jsem si bolest, již mi působil hlad po nekonečných hodinách strávených v podkrovním vězení.

Stolek se prohýbal pod stříbrnými podnosy, zdobenými mísami a přikrytými omáčníky, obsahujícími roztočivné pokrmy. Rytířova slova ve mně budila děs a zároveň byla sladce konejšivá, a vůbec mi nebrala chuť k jídlu. Věděl jsem, že s plným břichem se těžko odporuje, ale opravdu jsem se ještě hotovil protestovat?

Sbíhaly se mi sliny, ale nezvyklost jídel před mýma očima mě nutila k obezřetnosti. Nejdřív mě udivila zakalená huspenina, jež byla cítit rybinou, a skutečně jsem v ní objevil kousky lososa; moc mi nechutnala. Mou pozornost potom upoutala tmavá, skoro černá kaše smíchaná s naloženým zelím, vonící hřebíčkem, tymiánem a vinným octem. I z ní jsem opatrně okusil, ale byla tak kyselá, že jsem se musel ošklíbnout. Prunslíkovi, jenž mě bedlivě sledoval, to očividně udělalo radost, která se znásobila, když jsem zaváhal nad další mísou. Byly v ní tři celé ryby - odhadl jsem je na bělice - zatuhlé hluboko v bílé pastě, takže vypadaly jako uvězněné pod zamrzlou hladinou jezírka. V nepravidelném kruhu kolem jejich těl se leskly oranžové kuličky, v nichž jsem poznal jeřabiny. Když jsem průsvitnou hmotu nabral na špičku nože a olízl ji, zjistil jsem, že jde o vepřové sádlo. Chuť na ryby mě přešla. Rychle jsem zvedl poklici kameninového omáčníku stojícího diskrétně stranou a vzápětí ji s třesknutím pustil. Můj úlek byl oprávněný: to, co na mě vykouklo z cibulové omáčky, byla beraní hlava s prázdnými očními důlky a zakroucenýma žlutýma rohami.

Po dlouhém váhání, které by jiný hostitel považoval za neslušnost, ale Gmünd je přešel se shovívavým úsměvem, jsem naslepo nabral na vidličku malý šiřatý karbanátek, omočil jej v černofialové omáčce a strčil do úst. Chutnalo to velice zvláště. Červené maso nebylo mleté, nýbrž hrubě sekané a silně kořeněné, cítil jsem jalovec, šafrán

a ještě něco, snad puškvorec. Temná, dávno zapomenutá chuť kuchyně předků.

„Vidím, že vám to není nemilé. " pochválil mě Gmünd. přestože se mi ze všech koření stahovala ústa, „rychle si zvykáte. To je dobré znamení, brzy budete jíst takovou krmí každý den; jistě ne tak bohatou, to byste nám pak spal víc. než bychom potřebovali. " Bez úsměvu se zasmál a ihned mluvil dál: „Nenechte se pobízet a jezte a pijte, to Château-Landon je výtečné. Dovolte Raymondovi, aby vám nalil. Vidíte tu rubínovou jiskru?"

Víno bylo skutečně lahodné. Dával jsem si však pozor, aby mě neomámilo. Kývl jsem na Gmünda přes okraj sklenky a on se znovu rozhovořil.

„Byli jsme zámožné bratrstvo, ale přístup měl k nám otevřen každý - to by vás. můj milý demokrate, mohlo zajímat. Začátky byly smutné a byla nás jen hrst: čtyři hejtmané. Pak... už jen tři. A ti tři kolem sebe shromáždili čtyřicet bratří, rozrostli jsme se v dav téměř desateronásobný. Patronát nad námi držel samotný král a císař Václav IV., snad i proto nám stavba kaple netrvala více než jedenáct let. ačkoli nejeden z novoměstských kostelů byl vztyčován třikrát, dokonce i pětkrát déle a pár smolařů nebylo zcela dokončeno nikdy - kupříkladu Panna Marie Sněžná.

Gotický chrám Božího těla, nejdříve dřevěný a posléze přestavěný v kameni, měl půdorys buď osmicípé hvězdice, anebo složitého mnohohranu se základní křížovou dispozicí, symetrický podle osy vchod - kněžiště. Hluboké základy měly tvar ozubeného kola - proto dnes neumíme určit přesnou podobu stavby. Není jasné ani to, kolik paprsků sloužilo za postranní kaple, zda pět či šest, popřípadě všech sedm vyjma výklenku, v němž byl vchod. Krása novoměstského Božího těla neměla na světě obdoby a myslím, že nemá dodneška. Díky němu byl Dobytčí trh po staletí středem světa. Toužíte-li si alespoň vzdáleně představit jeho úžasnou podobu, ladnost a vybroušenou krásu, spojte si v mysli karlovský chrám s letohrádkem Hvězda a přidejte k tomu monumentalitu Královské kaple v Cáchách. Anebo jinak: představte si nikoli jedinou stavbu, ale celé městečko ježící se špičatými věžičkami, všude samý výstupek, výčnělek a mezi nimi tmavý kout. symfonii jehlanovitých a kuželovitých vertikál uskupených jako beránci kolem pastýře, jímž byla mohutná čtyřboká věž s vysokou stanovou střechou.

Náš kostel byl určen pro stálý výstav svatých ostatků, putovaly za nimi tisíce poutníků ze všech koutů naší země, z Branibor a z Polska, ba z celé Evropy. Navštívit kapli Nej-světějšího těla a krve Páně a Panny Marie, jak se tehdy jmenovala, znamenalo věc prestiže každého dobrého křesťana. O svátcích vyhlášených císařem se Dobytčí trh zcela zaplnil a kaple čněla z davu jako nehybný, stálý ostrov v pomíjivém proudu vod.

Pak nastala éra mně nemilá, ač o nic méně slavná. V třetím roce nešťastného patnáctého století darovalo naše bratrstvo kostel univerzitě, zcela dobrovolně, ale nemoudře. Brzy se tam začalo přijímat pod obojí a také tu byla vyhlášena ta hanebná kompaktáta. "

„To vím. Jako Mojžíšovy zákony je vytesali do dvou kamenných desek a pozlatili písmo."

„Strašné, vidíte? A pak je nechali vsadit do kostelní zdi! Takové znesvěcení; Karel se musel obracet v hrobě."

„A nadvakrát se obrátil, když tu později kázal Müntzer."

„Ten nevěřící Tomáš! Ten kverulantský panteista! Ten německý Jidáš! Bravo, Květoslave, mluvíte mi z duše. My dva opravdu najdeme společnou řeč. " Rytíř z Lübecku mi radostně potřásl pravicí. Nato přiskočil Prunslík a potřásl mi levicí. Jeho potrhlosti mě už nepřekvapovaly.

„Koncem osmnáctého století ji rozebrali na stavební materiál. Kde bylo vaše bratrstvo?"

Gmünd se zatvářil, jako bych mu dal políček. „Vaše otázka ťala do živého, ale máte na ni právo. Už za století sedmnáctého činnost bratrstva notně polevila, ale nejtěžší ránu mu uštědřilo osvícenství, opět ta prokletá doba. Tehdy se paradoxně vzrůstaly spolky svobodných zednářů, ale zaměřovaly se na úplně jinou, zcela zbytečnou činnost - hlavně osvětu."

„Osvětu považujete za zbytečnost?"

„Vy ne? K čemu kdy byla? Kam nás dostala? Nikam jinam než do d'áblova věku, kdy nás Smrt'ák kosil jak přezrálé obilí, padesát, šedesát milionů klasů, a ještě měl málo. A po celou dobu měl na svém kostlivém ksichtě nasazenou masku vlídného tatíčka toho či onoho národa."

„Dvacáté století zrodilo i vás."

„Každé zlo si pod sebou nakonec podřízne větev. Zásluhy za znovuoobnovení bratrstva však nemám já, ale moji předci, pokrevní i

nepokrevní. Můj praděd Petr Gmünd, o němž jsem vám druhdy vyprávěl, byl stavitel. Možná vás ani nepřekvapí, že spolupracoval s Mockerem a Wiehlem na plánu a uskutečnění regotizace novoměstských chrámů."

„Byli taky v Bratrstvu Božího těla?"

„Oni a mnozí jiní. Na přelomu století vstoupily do bratrstva první ženy."

„A Rozeta? Předpokládám, že jste ji získal. A kde vůbec vězí?"

„Slyším ve vašem hlase úzkost. Máte o ni strach?"

„Přirozeně."

„Milujete ji?"

Neodpověděl jsem. Oči mi zabloudily do výklenku ve zdi. k železu ležícímu vedle uvadajícího anthuria.

Gmünd se ohlédl po směru mého pohledu a smutně se usmál. „Ten pás cudnosti. " řekl tichým hlasem, „je stejně falešný jako Rozetina maska. Její tajemství není záhadné, spíše prozaické... a strašné. " Došel k železu, zvedl ho a pohladil je v místě, kde zely dva zubaté otvory. „Tohle je padělek, výplod chlípných choutek osmnáctého století. Středověk nebyl tak hrůzný, jak se traduje. Takový ho chtěli mít až osvícenci a naši historici hloupě převzali jejich lži. Tu věcičku jsem koupil v jednom anglickém starožitnictví, jakýsi sběratel to prodal, když se dozvěděl, že nejde o mučící nástroj z třináctého století, ale o žert. Takových padělků jsou spousty. Patří k nim i železná panna norimberská: potoky krve jejích milenců z ní nikdy netekly, řemeslníci ji sestrojili na objednávku někdy v roce 1830."

„Tak proč to měla Rozeta na sobě?"

„Kvůli vám. Nemáte zkušenosti se ženami, jinak byste věděl, že se nechají přistihnout jen tehdy, když samy chtějí."

„Takže věděla, že zabloudím do její koupelny?"

„Dříve či později jste to musel udělat. Chtěla vám dát na srozuměnou svou nepřístupnost, ale zároveň ve vás musela nějak vzbudit touhu."

„Proč, proboha?"

„Kvůli bratrstvu. Nezapomeňte, že to byla ona, kdo ve vás rozpoznal ten úžasný talent. Nachomýtl jste se právě včas. Její úkol byl původně jiný: zkorumpovat policejního náčelníka, aby pro nás začal pracovat. Ale vy jste byl mnohem vzácnější kořist. Olejář je

spolehlivý buldok, nemá však ani špetku vašeho talentu. Snaží se, seč může, a cedí pot, ale od cíle se tím víc vzdaluje. Až nám opravdu začne šlapat na paty, zastavíme ho. Je snadno vydíratelný, odhadl jste ho dobře, poznal jste, že to, co se mu valí z uší, je jeho černé svědomí. Spletl jste se jen v Barnabášovi - nic na náčelníka policie nevěděl. Já vím víc. Stačilo naznačit a Olejář byl můj. Myslíte, že by mi vás jinak dal k dispozici? Udělal by z vás oušlapka, co až do penze obchází jeden domovní blok. V životě byste se nedočkal povýšení."

„A Rozeta? Proč pro vás pracuje?"

„Zajímali vás důvod, proč vstoupila do Bratrstva Božího těla. zde je: Rozeta není opravdová žena."

„Co je to za nesmysl?"

„Jistěže je to osoba ženského pohlaví, k tomu neobyčejně krásná, ale nemůže počít dítě - lůno má truchlivě zjizvené. Ještě nedospělá se musela podrobit jisté operaci."

Něco třesklo. Byla to váza s karafiáty, kterou shodil Prun-slík, v obličeji bílý jako stěna, v očích velké, neuvěřitelné slzy. Rytíř povytáhl obočí a mluvil dál:

„Postižených bylo tenkrát víc, ona dopadla ještě dobře, když Bůh dá, dožije se vysokého věku. O tom případu si před nějakými dvanácti lety povídala celá Praha - takzvané veřejné tajemství. Kdysi žila s matkou někde v Holešovicích. Pak se musely přestěhovat kvůli stavbě podzemní dráhy, dostaly byt v panelovém domě na sídlišti Opatov. V domě smrti. Byl to takový malý architektonický experiment -"

„Zadržte, znám ten příběh! Patřila mezi oběti té nové protipožární technologie, že?"

Gmünd mlčky přikývl a k zemi se zřítíla další váza - tentokrát s růžemi. Voda se náraz vpila do koberce, v jeho hebkém předivu se zachytily střepy. Prunslík zašilhal po tulipánech, které měl ještě na dosah, a znovu napřáhl ruku k úderu. Instinktivně jsem se přikrčil, ale on jen vytáhl jeden tulipán a se zavřenýma očima k němu přivoněl. Pak mu bleskovým pohybem hlavy ukousl květ a bez žvýkání jej spolkl.

„Jak jsem již řekl, " pokračoval Gmünd, „Rozeta podstoupila operaci zhoubného nádoru na děloze a zachránila si život. Duševní otřes měl teprve přijít. Byla vynikající studentkou, veškerou svou

mladou energii upřela na složení maturitních zkoušek a přijímacích pohovorů na univerzitu. Chtěla být tlumočnicí. Zkoušky udělala, byla přijata a... zhroutila se. Pooperační trauma, zprvu latentní, poté více než zjevné. Dlouhá rekonvalescence. Dostala se z nejhoršího, ale od té doby trpí bulimií. Když šla k policii, zatajila to."

„Smutný příběh."

„Věděl jste o tom?"

„Kdepak. Jen mi bylo divné, že tak rychle ztrácí a pak zas nabírá váhu."

„Střídá se to náhle a nečekaně, vyčerpává ji to."

„A kde tedy je? Chtěl bych ji vidět. Být s ní chvíli o samotě."

„To vám rádi umožníme, vidíte, Raymonde?" Podíval se na hodinky. „Co myslíte, nenažral už čas, abychom Květoslava dovedli za jeho tajemnou kráskou?"

„Počkejte, " řekl jsem již pevnějším hlasem, „ještě mi odpovězte na tohle: byli jste to vy, kdo zabil inženýrku Pendelmanovou?"

„Kdo jiný?" odvětil pevně a v jeho tváři se nepohnul jediný sval. „Spikla se s největšími lotry a škodila našemu svatému městu po celá desetiletí. Nezáleží na tom, že to byla žena -ve svém úřadě si počínala jako avarský nájezdník. Naše město je ženského rodu - jeden ho ohrožuje, druhý jej obdivuje, ale každý se mu dvorí, každý se pokouší je dobýt, ať po dobrém či po zlém. Považuji se za soupeře architektů, stavitelů a úředníků - zatímco oni město chtějí využít, já se mu v úctě a obdivu skládám k nohám jako před paní svých snů."

„A nikdo vám nesmí stát v cestě."

„Divíte se? Řehoř a jemu podobní natahali do Prahy nové silnice a s nimi plechovou veteš, co po nich jezdí. Řehoř se kdysi podílel na stavbě betonového koryta přes nuselské údolí, přestože se nabízely desetkrát lepší návrhy. Například most s ocelovou konstrukcí, jakási Eiffelova věž na obou stranách rozšířená a položená přes údolí, anebo římský akvadukt z červených cihel, stojící na obloucích nesmírné výše - na spodní úrovni by jezdilo metro a cestující by se okny dívali ven, na vrchní by vedl široký chodník. Nakonec i nějaká silnice by tam mohla být. samozřejmě štíhlejší a střídmější než magistrála, ta jedovatá zmije dnes a denně krmená dobrodruhy. Bratrstvo bude mít plné ruce práce. Všiml jste si, jak kostel zkrásněl a povyrosl poté, co jsme pomstili jeho urážku?"

„Mluvíte o Řehořovi a Pendelmanové. A co Barnabáš?"

„Taky lotr k pohledání, a zasloužilý. Nejenže postavil polovinu všech obytných chlívků na Jižním městě - on se navíc krvavě namočil do aféry Opatov. schválil stavbu Kongresového centra, té vyšehradské hydry, a zasloužil se o erekci gigantického menhiru na Žižkově, hanebného to znamení novodobého pohanství Cechů. To Barnabáš byl zodpovědný za to, že v Praze neexistuje místo, odkud byste neviděl betonové baráky. Díky Bohu za hotel Bouvines, odtud panelák zaručeně neuvidíte."

„Pokud si nevylezete nahoru do věže, " dodal trpce Prunslík. „Je odtamtud vidět Prosek, Háje, Jinonice i Černý most, můžete se točit jak na obrtlíku, řehořové, barnabášové, záhirové a pendelmanové se podepsali na obzoru celého panoramatu. Naštěstí nikoli nezvratitelně."

„Řekl jste záhirové. Znamená to snad..."

„Bojíte se o něj?" řekl Gmünd. „Opravdu vám na něm záleží? Policie ho podezřívá z Barnabášovy vraždy, možná nám ještě stačí vyklouznout a posadit se do pohodlného vězení. Nebylo by to poprvé, co byste ho zachránil."

„Tenkrát v Apolináři! Celé jste to na mě políčili!"

„Takové už jsou naše metody - každý si do své pasti vleze sám. " zahihňal se Gmündův pobočník.

„Takže jste to byl vy. kdo rozhoupával zvon. Povězte mi ale, jak jste se odtamtud dostal."

„Počkal jsem. až se uráčíte sejít schody, vašnosti. " smál se Prunslík a pak mi vysvětlil, kde po celou dobu byl: krčil se na slepé severní straně věže docela jako rarach za komínem. V místě, kde se věž odpoutává od střechy lodě, byl dokonale ukrytý. Zkusil jsem si to představit a pochopil jsem, že se to dalo provést. Prunslík tam seděl a potají se nám chechtal.

„Za necelou hodinu má váš přítel Záhir schůzku s Rozetou, " řekl s pobaveným úsměvem Gmünd. „v jedné restauraci na Vinohradech. Domluvil si ji ze zahraničí. To jsou laskominy! Nepokusíte se něco podniknout?"

„Myslíte, že ona by... Ale ještě zbývá něco vysvětlit: proč jste mě shodili do klenebního trychtýře?"

„Samozřejmě proto, abyste nám dopověděl, co jste předtím jen nakousl. Odpusťte mi to. byl jsem zoufalý, že nechcete spolupracovat. Mohli jsme vás spoutat a páčit to z vás násilím, ale vy

byste se bránil a ublížil sobě nebo někomu z nás, anebo byste se k smrti vyděsil, co já vím. To jsem nemohl potřebovat. Ale copak - proč ten nešťastný výraz? Snad vám není líto, že jsem vás podvedl? Věřte mi. bylo to pro dobro věci. Neměl jsem času nazbyt: pokud vím. oblíbila si vás jistá dáma -netrvalo by dlouho a svedla by vás. Pak byste nám už nebyl k ničemu."

„Chcete říct... Má to znamenat, že...?"

„Jistě - vaši divotvornou schopnost podmiňuje tělesná neposkvrněnost. Neptejte se, proč to tak je, a buďte za svůj dar vděčný."

„Takže Rozeta je jako já?"

„Do jisté míry jste jeden jako druhý. Ona si však nemusí tak odpírat - po tělesné stránce. Nemějte jí to chudičké potěšení za zlé. se zdravím je na tom o dost hůř a její schopnost nahlížet do minulosti je slabší než vaše. Ale ani vy nezůstanete na ocet, nebojte se. Až nebudu potřebovat vašich služeb, vězte, že vás dobře ožením."

„Co takhle s vdovou?" zahihňal se Prunslík. „Znám jednu mladou a pěknou, její starý ještě žije, ale je to dědek nad hrobem. Stojí za to si počkat."

„Neměa právo mě zradit."

„Rozeta? Jako dívka, která vám učarovala, dozajista ne. Jako oběť moderní doby ano. Ta malá zrada napomůže její pomstě a nastolí cestu k nápravě. Tak si to přeje i bratrstvo a doufám, že vy si to brzy budete přát taky."

„Co jsem v tom podkroví říkal?"

„Blouznil jste. ale informace, o níž nám šlo, byla jasná a navazovala na to. co jste už načal, ale nedopověděl posledně. Václav Hazmburk, bývalý ústěcký hejtmán a Karlův důvěrník, se jednoho smutného rána léta Páně 1377 vypravil do nově zbudovaného kostela při klášteře augustiniánů, teprve nedávno zasvěceného Karlu Velikému a Panně Marii, aby tam osobně dohlédl na vytesání rituálních znaků takzvaného Svatokarlovského bratrstva, jež založil s třemi spřátelenými šlechtici. V ten jistý den se na scéně objevil císař, ač návštěva nebyla v programu - na řadě byl Svatý Apolinář, aby ho Jeho Jasnost poctila svou přítomností. Když však císař zavítal na Karlov a přistihl v podkroví dva řemeslníky a jejich pána, kterak tesají do kamene sedm příšer noci, vysvětlil si to jako znesvěcení svatostánku a následující ráno nechal všechny tři pověsit. Symboly

bratrstva byly rozbity na prach. Celé podkroví a podpůrný systém přestavěli a nechali přesvětit chrám. Jediné, co mu ponechali, byly chrliče, které roztloukli čtyřicet let nato husité. Pátral jsem v rodinné historii celý život, abych se dozvěděl, proč Václav Hazmburk ztratil královu přízeň a svou ušlechtilou hlavu, a řekl jste mi to vy, zázračné dítě vidoucí věci zaniklé.

Pravě od vás vím, že to celé byla nešťastná náhoda a hloupé nedorozumění. Historie si už takto zahrává. Ani tak prozíravý monarcha jako Karel nebyl neomylný. Sedm kamenných oblud uzavřených v obruči s kladivem mělo chránit tento a šest dalších kostelů. Jak víte, obludy na gotických katedrálách mají většinou prostou funkci: odvádějí ze střechy vodu. Podobu šklebících se gorgón a zamračených gryfů jim však nedal pouhý účel - dala jim ji víra v ochrannou moc.

Můj předek byl popraven, císař Karel se usoužil nad svou ukvapeností, život šel dál. Za hlavní kostel, v jehož podkroví vzniknou nové rituální symboly a který dá jméno novému bratrstvu, zvolili tři zbývající zemané kapli na Dobytčím trhu. Za vlády Václava IV. vzniklo Bratrstvo Božího těla, aby bránilo novoměstské chrámy a trestalo toho, kdo na ně vztáhne ruku.

Oko za oko, zub za zub. ruku za ruku, nohu za nohu, spáleninu za spáleninu, modřinu za modřinu, jizvu za jizvu. Je nejvyšší čas, aby se lidé vrátili ke smlouvě, již pro ně uzavřel Mojžíš s Hospodinem. Není lepší, zemřeli pár hloupých, neschopných a nemorálních architektů a úředníků, než abychom zahynuli všichni - než abychom se nechali zabít barbary třímajícími místo uzdy volant; než abychom se nechali udusit kouřem v našem vlastním městě? Řekněte - není to lepší?"

Domluvil a čekal na odpověď.

Mlčel jsem, ústa mi uzamkl děs - z něho, z bratrstva, ze sebe. Mlčel jsem a sčítal se vydat hlásku, přestože mě slova páčila na jazyku. Zavřel jsem oči a zkusil slova polknout, ale jícnem je nepřijal, uvízla v krku jako rybí kost a bodala k nesnesení. A tak jsem je vykašlal, vychrtil je ze sebe v záchvatu pochyb a nesouhlasu. Ale byla to slova přitakání. Matyáš Gmünd měl pravdu. Konečně mi byl seslán učitel.

XXIV

Kráčím.

V domácí těžkou prst' se boří můj krok.

Jíti - toť všechna má mysl.

S vámi - má touha jediná.

R. Weiner

Jako kdyby mě vedli na popravu - takové to bylo. Rytíř z Lübecku šel po mém boku a mlčel. Vedl mě na neviditelných okovech. Prunslík se držel za námi a pohvizdoval si. Možná hlídal každý můj pohyb, a možná by vůbec nereagoval, kdybych se pokusil o útěk.

Měsíc se pohádal s nocí. ač měly slavit úplněk; tma se černala bezedněji než všechny předchozí. Nepoznával jsem známé ulice, z luceren svítla sotva každá pátá. Zakopával jsem o dlažební kostky, kteří se všude válely, a dvakrát jsem div neupadl, kdyby mě Gmünd včas nezachytil. Sám se nebezpečným místům s obdivuhodnou jistotou vyhýbal, jako by věděl. kde je očekávat. Nikoho jsme nepotkali, neprojel kolem nás jediný automobil. Ani by nemohl - silnice už nebyly silnicemi. Uprostřed jedné z ulic, snad Kateřinské, stála černá mohyla, vyšší než dospělý člověk, a páchla na dálku spáleninou. Z jejího rozpáleného vršku se kouřilo, stěnami obloženými hlinou, dřevem a listům sálal oranžový žár. Neznal jsem její účel a neodvážil jsem se zeptat, ale takhle nějak jsem si vždycky představoval milíř. Ze štiplavého čmoudu mi slzely oči. Naštěstí foukal vítr. který ho rychle odnášel. Jednou jsem z dálky zaslechl skřípení brzd, potom se za sctmělým činžákem, který jsme míjeli, rozhoukala siréna sanitky a ihned umlkla. Když jsme šli kolem policejního velitelství, zakřupalo nám pod podrážkami sklo. Spousty skla. Vzhlédl jsem. V budově nesvítla jediná zářivka. Jen na zdi u hlavního vchodu, jehož dveře zely k mému překvapení dokořán, plála pochodeň. Cesta na Karlov nám netrvala ani půl hodiny.

Magistrála byla tichá, nikde známky pohybu; ani na chodnících jsme nepotkali živáčka. Veřejné osvětlení tu nefungovalo - nebo je někdo vypnul. Svítlo se jen v některých oknech činžovních domů. dole na ulici byla tma. Když jsem natáhl ruku, rozeznal jsem její bělost a obrysy, ale vše, co bylo dál, tonulo v chladné černi. Vysoko nad námi z ní vystupovaly tři kopule chrámu. Na pozadí nazelenalé záře města pod kopcem se vyjímalý jak vystřižené ze zlateného

papíru, suvenýr z Orientu, *Istanbul by night*. Kostel se už brzy dočká své původní střechy, tří stanových špiček třikrát vyšších než obvodní zdivo. Bude je vidět až z Hradčan.

Stáli tu nějací lidé, podupávali v mrazivém vzduchu jako v očekávání. Jejich bledé tváře slabě světélkovaly, při každém pohybu mizely a znovu se zjevovaly. Bylo jich hodně; zdálo se, že čekají právě na nás. Někdo přistoupil ke Gmündovi, vzal ho za loket a odtáhl ho stranou. Skoro nic jsem neviděl, zaslechl jsem jen šepot, v němž se ozývaly tóny nesouhlasu. Hovořil tlumený ženský hlas. Žena pak udělala krok směrem ke mně - aspoň se mi to tak jevilo -, ale zastínila ji rozložitá silueta s kloboukem. Znovu vzrušené hlasy, pak ji zavalitý stín nechal jít.

Přistoupila ke mně, byla najednou tak blízko, že jsem i potmě dobře rozeznal její podobu. Patřila té druhé Rozetě, útlé mladé ženě s podlouhlou tváří, propadlými lícemi a znepokojivýma očima. Byla v nich stejná tma, z jaké se obličej nořil, takže vypadal jako bílá maska zavěšená v tmavém prostoru. „Ke kostelu. “ řekla maska tvrdým hlasem a já jsem šel. Jasně jsem viděl světlou skvrnu sevřené dlaně a domyslel si, co ta dlaň třímá.

Plot kolem karlovského areálu byl ten tam, poznal jsem to podle toho, že jsme do parku vstoupili v místě, kde nikdy nebyla branka. Pod zdí presbyteria, kde hořely v železných držácích dvě pochodně, mě Rozeta zastavila. Mířila mi na obličej mou vlastní pistolí.

Byl jsem si jist, že v příštím okamžiku zmáčkne spoušť. Udělala to těsně před tím, než se mi podlomila kolena. Do ticha se ozvalo kovové cvaknutí a já jsem padl jak podťatý. A žil jsem dál. Sklonila se ke mně a ukázala mi druhou ruku. Měla v ní plný zásobník. Zasunula ho do rukojeti a zbraň mi podala. Vzala mě pod paži a pomohla mi vstát.

Řekla: „Viděl jsi mě nahou, musela jsem tě potrestat.“

„Vždyť to byla léčka!“

Pohládila mě po tváři. „Já vím. Žes za to nemohl. Kdyby ano, zemřel bys dnes večer spolu se Záhirem. Už by tu měl být.“

Do zkřehlé dlaně mi z pažby pistole sálalo teplo Rozetina těla: schoval jsem zbraň do náprsní kapsy. Netlačila. Hřála jako darovaný medailon. Dívka odvrátila tvář a zadívala se k pote-mnělému Nuselskému mostu. Tu jí tvář osvětlil záblesk reflektorů. Vlídne se usmívala. Přes hlavu měla přehozenou kápi mnišské kutny. Háv

zdobil na prsou emblém vyšitý stříbrnou nití: obruč s kladivem.

Světla se probíjela hustou tmou, dva bílé kužely proměni-ly ústí mostu v divadelní scénu. Stačilo pár vteřin, abych přehlédl ty, co se shromáždili na jevišti. V půlkruhu tu stálo na čtyřicet anonymních postav, oděných podobné jako Rozeta, všichni měli na hlavách kápě, ale některým bylo vidět na obličeji. Poznal jsem Gmünda, největšího ze shromážděných spik-lenců. Hledal jsem rychlým pohledem jeho opak, ale nikde jsem ho neviděl. Zahlédl jsem však profesora Netřeska, který nesledoval blížící se vůz, ale posmutněle se usmíval a upíral zrak ke kostelu, jako by jeho krátkozraké oči hledaly ve stínech mezi kamennými opěráky svého nejnadanějšího žáka. Jeho úsměv byl provinilý a nepatřil k tím, jaké vídáme na nemladých tvářích.

O kus dál se ze záhybů kapuce mračila Trugova tvář. počerná a zavilá, s rysy zrůzněnými vztekem. Dívala se přímo na mě. Když si doktor všiml mého pohledu a krátkého zamávání, odvrátil zrak. odplivl si a vydoloval ruku z širokého rukávu, aby zkontroloval čas na hodinkách.

A ještě jedna tvář mi tu byla povědomá: malá hlavička, zlostně stažená ústa, veliké brýle. Malá paní, co pod Svatým Apolinářem sňala soše dívky podbělový věneček.

Automobil se vyřítil z mostu a na okamžik zmizel za zatáčkou. V tu chvíli někde stranou zaburácel motor, něco se pohnulo ve stínech na druhé straně ulice. A pak magistrálu překřížil oranžový nákladní vůz - pojízdný jeřáb. Kabina vypadala prázdná, ale tu a tam za oknem zřetelné proskočil plamínek rudých vlasů, jak se maličký řidič potýkal s volantem.

Záhir vždycky jezdil moc rychle. Jeho auto teď ani nepři brzdilo, ani nevybočilo z hladké trasy, která končila tam, kde začínalo Sedmikostelí. Náraz do jeřábu téměř nebylo slyšet, ozval se jen nepopsatelný zvuk, jako když prudce zmáčknete plechovku od limonády. Udělala se úplná tma, pak se světlo vynořilo do nočního vzduchu a zase utonulo, znovu se vynořilo a znovu zhaslo. Automobil se točil jako ruské kolo, které se utrhl z podstavce, stoupal tiše nocí a dělal nádherná světelná salta. Vylétl kolmo vzhůru, vysoko nad naše hlavy, a pak se jeho dráha zvolna zakřivovala. Rozeta se usmála a zatleskala jako dítě v divadle. Za nic na světě bych se jí teď nechtěl podívat do obličeje.

Věděl jsem, co udělám: Seběhnu po schodech na Albertov, ztratím se mezi budovami univerzity a co možná nejdříve zavolám Olejářovi. Pokud mé budou pronásledovat, začnu střílet, nábojů mám dost. A jestliže mé dostihnou, poslední budu mít připravený pro sebe. Předtím se však budu bránit a neušetřím nikoho. Pomstím se za Záhira, jehož mi právě vraždí před očima, za starého Netřeska, kterého vlákali do svého krvavého klubu, za sebe, neboť mě zneužili pro své cíle. A pomstím se také za Rozetu: za to, že z nešťastné oběti vědeckého pokroku udělali krvelačnou stvůru. Věděl jsem, co udělám, a přece jsem to neudělal. Tato překrásná nešťastná dívka mi darovala život, umožnila mi útěk a vyhnout se šílenství, jež na mě čekalo v předhusovském bratrstvu. Jak bych ji mohl opustit?

Pohled'te, auto se na vrcholu své dráhy zastavilo, jeho let se láme a ono začíná opisovat druhou, stejně ladnou výkyvnou křivku, nyní však sestupnou, než se zřítí kolmým pádem na magistrálu: zatím však visí nad půlkruhem Bratrstva Božího těla a bíle osvětluje temně planoucí ciferník měsíce, který se v červené záři vynořil nad Prahou jako na plátně Caspara Friedricha, železné kladivo kyvadla, jež se přestává komíhat, zvolňuje tempo a zkracuje výchytky, až ustává docela... ne -neznatelně se chvěje. Všichni hledí vzhůru, nikdo se nehýbá a já nejsem schopen být otočit hlavou. Stalo se nemožné. Čas stál a čekal na pokyn.

A potom... potom se kyvadlo samo od sebe poznovu pomalu rozhoupává. Než obrovský ciferník zahalí černé šláře, něco se pohne v jeho akvarelové tváři, snad je to opravdu rafije, snad pouhá vodová šmouha neviditelným štětcem, a náhle už netáhne k půlnoci, ale ztrácí svou strnulost, vlní se a kroutí, aby nakonec sklouzla o několik dílků zpátky - do neznámého bezčasí.

Dívka přede mnou sledovala to divadlo nehybně jako socha. Náhle se jí kápě svezla na ramena a odhalila tmavé vlasy a s nimi kroužek, který se světlal na temeni hlavy: věneček žlutých květů. Jsem slabý člověk. Procitl jsem z ustrnutí a jedině, co jsem dokázal, bylo udělat krok, poodhrnout ty těžké vlasy a vtisknout polibek na bledou šíji pod nimi.

Lomeným obloukem, který do noci vepsal malý sportovní vůz, jsem jako gotickým oknem vhlédl do úžasného. Božím požehnáním prozářeného světa, a Rozeta byla se mnou. V ten děsivě krásný, zázrakem prodloužený okamžik jsem byl vzat na milost a konečně

jsem se zamiloval.

EPILOG

*Nač darmo spěchat? Zadrž marný let! Tu
před zázrakem končí všečen chvat. Mrtvý
den začal oči otvírat. A čas se vrací zpět.*

K. Kraus

Bud' Bohu chvála, že je zima pryč, dlouhá, ledová a nekonečná, trvající bezmála sedm staletí. Nový rok a šest týdnů po něm jsem se zmítal v horečkách. Ustlali mi kdovíproč v červené chodbičce rytířova apartmá v bývalém hotelu Bouvines. Poddajné stíny skýtaly teplo a bezpečí, když jsem do nich bil hlavou, oplácely hebkým pohlazením. Celou dobu mě někdo krmil a ošetřoval, nejspíše Rozeta, a hluboce se stydím, že mě den co den nacházela v tak bedném stavu. Bez ustání jsem nařikal a většinou o sobě nevěděl. A přece ta zima skončila a já jsem jednoho dne vystoupil ven jako znovuzrozený.

Jaro se přivleklo se zpožděním, stromy vypučely až koncem dubna a teď, o měsíc později, teprve kvetou šeříky, pomalu, avšak štědře až rozmařile. Z Bouvines mě přestěhovali sem. jakmile jsem byl schopen pohybu, a rozsvícené bílé keře byly to první, co jsem spatřil z oken svého nového příbytku. Jak se té krásy zmocnit? Uchopit ji do dlaní, uschovat v kapse, přitisknout pod košilí k tělu? Taková krása umí člověka zle potrápit, je neslitovná, nemravná ve své netečnosti. Hledím na květy z okna. celé hodiny, voním k nim na dálku a hladím je v představách, nechávám si je nosit do pracovny a utápím tvář v jejich omamných mračnech, a kolikrát si tajné přeji stát se některou z váz a živit je ze svých hlubin.

Ke starému jménu mi příbylo nové: žertem, nikoli zlomyslným, mi studenti ze semináře říkají Dalimil. Stal jsem se totiž, a přiznávám, že tak trochu z nouze, kronikářem našeho malého světa. Tou činností by se měl zabývat nějaký mnich, ale protože tu mniši zatím nejsou, svěřil pán tento úkol mni.

Z oken Faustova domu, jenž je mi žalářem, příbytkem i pracovnou, se dívám na stranu půlnoční. Světlo oblévající náměstí je k malíři štědré: poránu mu chladivými prsty omývá mysl a zrak, vykreslujíc na sítnici dokonalé předlohy pro jeho neohrabanou ruku, zvečera mu rozverní proniká k srdci a lechtá mu tento orgán, v němž sídlí cítění.

Můj pán Matyáš mí nadále vodí po kostelech, pro jistotu zatím v poutech a s šátkem přes oči, a nepřestává naslouchat hlasům, jež ze mi hovoří. Největší hlad po vědění ukojil v podkroví karlovského chrámu, od té doby pro něj jen doplňuji postavy, stavby a krajiny. Ví, že to plátno, které maluji, nebude - nemůže být dokončeno. Proto mí nevyhledává tak často jako dřív. Jsem tomu rád; mám spoustu práce s iluminacemi kroniky, kterou píšu brkem a duběnkovým inkoustem a vybarvuji pestrými pigmenty. Jsem mistrem iniciál, mí propletení stvolý, lístky a kvíty, mezi nimiž vykukují příšery, si chodí prohlížet celí místo. Jsem jejich, oni jsou mí. Kdyby k nám přišel potulný malíř a ucházel se o zakázku, vyhnali by ho. Pohled'te na tohle K - že je zvlášť povedení? A to zlacení! Postavíte-li písmeno na pravý bok, připomíná M. Natočení na levý pak vypadá jako W. M jako Mocker? W jako Wohlmuth? K jako...?

Staří mistři.

Co v kronice nedovedu popsat slovy, to vymaluji v iluminacích, nikdy to dělám i naopak. Mám významní postavení, vděčím za ní Všemohoucímu, neboť On mě obdařil zpětnou jasnozřivostí a výjimečným vědomím o časech minulých. Bez znalosti dějin by nás sužoval zmatek. Dobrý pán Matyáš od nás na počátku dostal přízvisko Veliký, kterému jsme se zpočátku smáli a dnes je vyslovujeme s největší úctou a vážností. Vždyť je nám vzorem, nejpilnějším žákem našich předků a pravou rukou Prozřetelnosti. Nehodíš se pro vědu, nehodíš se pro praxi, možná se hodíš pro umění, řekl mi, když jsem se zotavil. (Tady se tomu však umění neříká.) To on ve mně objevil malířské nadání, a já mu za to věrně sloužím. Jak bych si také vydělal na chleba, až pán jednou nenajde upotřebení pro můj zpětný zrak? Na jiné řemeslo než písafské a malířské se nehodím a žádný z cechů by mé nevzal za tovaryše. Hrnčíři, řezníci, barvíři, šrotěři, bradýři, zlatníci, sedláři, dřevaři, bednáři, truhláři, krejčí, platnéři, porybní, sanytrníci, zvonáři, alchymisté, koželužové, inkoustníci, švadleny, rybářky, mydlářky, lékárnice, slanečkářky, soukenice a domkářky si střeží své živobytí a nevpuští k sobě konkurenci ani za vysoký úplatek. Odměnou je jim poklidný život a hmotné zaopatření, vždyť nejeden z nich je již majitelem několika domů. Čas dnes plyne pomalu - čas dnes plyne dobře.

Největší náměstí na světě, jež od rána do noci ohledávám

zvědavýma očima, je nové ustrojené, a když říkám nové. míním tím, že byla dokonale zrekonstruována jeho podoba ze čtrnáctého století. Horní Nové Město pražské alias Sedmikostelí zvítězilo nad odvěkou lidskou bořivostí: odteď se tu nic nezmění, konečně zůstane kámen na kameni. Jak přikázal císař Karel, všechny budovy budou brzy jen z kamene, o jednom poschodí s vysokým krovem, klenuté sklepy, někdy podloubí, a vzadu dlouhé úzké zahrádky na domácí zeleninu. Jen s půdorysem ulic bude potíž: zkušenost minulých časů ukázala, že přímký svádějí pošetilce k rychlé jízdě a přivolávají neštěstí. Naše předhusovské bratrstvo se na rozdíl od zbytku lidstva nechává poučit dějinami a hodlá protkat město osvědčenými úzkými uličkami a lomenými zatáčkami, temnými průjezdy a nečekanými nárožími. Ať jezdec či pěší, každý zvolní tempo v úctě před kamenným městem.

Nevím, jak to dnes vypadá za městskými branami, dosud jsem tam nebyl. Sedmikostelí chrání kamenné hradby se zubatým cimbuřím a pět opevněných bran; největší je Svinská, její prapory jsou vidět ze všech koutů našeho malého světa. Hradby nezabrání jedovatým plynům, aby k nám pronikaly z oblastí, kde doposud používají nepřirozené dopravní prostředky, ale aspoň budí respekt a odrazují vandaly a jiné neznabohy. Ti venku si zase stěžují na zápach z našich hnojišť a splaškových struh; občas jim pošleme pár trakařů prakem přes cimbuří. Kanalizaci jsme zrušili už v zimě, její podzemní tunely využíváme jako zbrojnice a sklady. Až dojde k válce se Starým Městem - soudím, že se tak stane, než se rok sejde s rokem -, povede podzemím úniková cesta k řece.

Na protější straně náměstí, vedle radnice, stojí Nová brána, s podsebitím. střílnami a devíti věžičkami s praporci v barvách našeho pána. Každý, kdo jí projede, pocítí nad hlavou moc gotického oblouku: když pak vstoupí do našeho města, chová se jako beránek.

Před radnicí vztyčili zbrojnoši pranýř a je to vskutku účinný vynález, jak přivést tvrdohlavého měšťana k rozumu. Existuje dokonce seznam hříšníků-čekatelů. Vedle pranýře stojí šibenice, zatím jen pro výstrahu.

Nájezdníci tu byli několikrát. Projížděli se v okolovaných krabicích po náměstí a ohrožovali naše lidi. Také si je fotografovali - dokud jim ty jejich mašinky na obrázky nebyly roztlučeny před očima. Pokud Sedmikostelští takového ptáčka dopadli, zpohlavkovali ho a zavřeli na pár nocí do klády. Vůz. pomalovaný d'ábly, shořel na

hranici. Kovové části si odnesli kováři, aby je roztavili a ukovali z nich meče a mříže. Jednou se stalo neštěstí. Malou bránou z Ječné, v jarmareční den otevřenou, se na Dobytčí trh vřítlo auto, oslíňovalo kupce elektrickými reflektory a usilovalo jim o život. Připletlo se mu do cesty dítě - bylo na místě mrtvé. Řidič chtěl ujet, ale od slanečkárný, nového traktu domů uprostřed rynku, se přihnál pekař, říkáme mu Martin Houska, a mrštil do okénka vražedného stroje svou sázecí lopatu. Snadno ho prorazil. Vůz dostal smyk a zastavil, řidič se vypotácel ven, tvář zbrocenou krví, sténal, mluvit nemohl pro přeraženou sanici. Troufalost ho však neopustila. Zamával paží a měl v ní revolver, zastaralou, ovšem stále účinnou zbraň, a tu teď zvedl, krátce zalícil a střelil pekaře do prsou. Tu se z radniční věže snesla na vetřelce sprška šípů; jeden mu rozerval rameno, druhý provrtal bok. Vrhli se na něj měšťané, ale oproti všeobecnému očekávání ho neubili. Odvedli ho na pranýř a zamkli do klády. Nazítří mu vyloupili oči, neboť oči dopustily zabití dítěte, které měly střežit. Další den ho mu probili hřeby pravou nohu, protože tou šlapal na plynový pedál, primitivní zbraň pohanského dávnověku. A třetí den mu řeznickou sekerou usekli ruce, protože ony byly pravými vražedkyněmi, třímající volant. Cizák vykrvácel. Sám jsem ten incident neviděl, byv zaneprázdněn v Emauzích, ale to ukrutné divadlo bez soudce a bez kata mílo celý sbor přihlížejících, mezi nimi pány konšely v oknech radnice. Netroufli si zasáhnout. Pekař se ze zranění vylízal, odvarem z podbělu ho vyléčila mastičkářka. ona malá paní z počátku příběhu. Martin byl jmenován pomocným hejtmanem. Též automobil byl potrestán: propíchli mu gumy, vykopali světla a vytrhli řadící páku. Spolu s řidičovými rukama ji pro výstrahu přibili na odvrácenou stranu Nové brány, čelící milovníkům pořádků dvacátého století. Od té doby se k nám nikdo vytahovat nepřijel.

O sobotách se koná rybný, vaječný a obecný trh. masný též o čtvrtcích. Kramáři a šmejdiři vystavují své zboží i ve dnech půstu, konšelé jsou vlídní a trestají zřídka. Kvete obchod s dobytkem. Po zboření domů, jejichž parcely císař Karel nevytýčil a pro které nemáme upotřebení, přibude pastvin. Pod hradbami se zelená vinná réva a v létě budeme poprvé sklízet obilí z našich políček.

O nedělích chodím na mši do Emauz, ty mám nejbliž, a párkrát jsem byl u Svatého Václava, mají tam dobrého kanovníka.

Jednou týdně za mnou zajde Netřesk zahrát si trik-trak. Churaví,

doktoři medicíny a apatykáři. co bydlí v přízemí pode mnou a vzadu za domem obdělávají bylinkářskou zahrádku, mu nedávají valně času. A tak, otáčeje při hře přesýpací hodiny, mě starý profesor připravuje na život s Lucií, mladou ženou s ustaraným čelem a nahořklým úsměvem. Je to od něho hezké. Slíbil jsem mu. že až odejde na věčnost, budu dobrým otcem jeho dceři.

Lucie mě navštěvuje v jeho společnosti, jak se na ženu sluší. Když ke mně zvedne své chytré šedé oči. vidím v nich melancholii a důvtip, dokonce příslib něhy, a pak si s úžasem uvědomím. že jedinou nedokonalostí této krásné ženy. mé pozemské snoubenky, je její dosažitelnost. Bývá mi teskno.

Ráda poslouchá (či možná jen předstírá zájem?), když vyprávím o jednorožci, kterého nikdy neviděla a jehož já vídám často, aniž bych o to stál. Jak lhotejní býváme ke svým darům! Za středověce stříbrných úplňku, které už nehasnou za výbojkami pouličních lamp, se neokované zvíře toulá v okolí domu a zvedá na pozdrav svůj vřetenovitý roh. Rozumíme si. Až mě pán ožení, jednorožec zmizí navždy. Zatím však přichází a umí se vlichotit mě marnivosti.

S prvním troubením ponocného odkládám brk i štětec,. za svitu loučí a lojových lamp pracovat nedovedu. Ve zbytku světla chvátávám k oknu popatřit na náměstí, kam zvečera přichází v doprovodu suity Matyáš Veliký, aby si obhlédl postup stavebních prací. Někdy s ním chodí Rozeta, občas mě potěší krátkým zamáváním a tím podivným přímým pohledem, jenž mě doposud nepřestal udivovat; pohledem, jenž o jejím nitru neprozrazuje vůbec nic. Když ji maluji, halím jí obličej v průsvitný závoj, splývající jí ze složitého účesu na prsa. Znáám její strašné tajemství, a přece jí nikdy neporozumím. Utišuji se sněním o černém andělovi; bude mou nevěstou, až spolu přijdeme do očiště.

Stejně jako Rozeta, i Matyáš náleží vyššímu řádu. Rytíř se strojí skvostně, nosí volné červené roucho a silný kožený pás, na němž se houpe vévodský meč, vykládaný acháty a vltavíny. Šperky kráslený šat jeho družky, modrý nebo černý, s nízkým pasem, širokými rukávy a zlatým řetízkem se zvonečky kolem beder, splývá až na zem. Mé vlastní oblečení je skromné: hrubá halena, úzké nohavice, škorně s módné protáhlou, nikoli však nepřiměřenou špičkou. Nepovyšuji se nad svůj stav - jsem s ním smířen a spokojen.

Mnohokrát jsem je zvěčnil v iluminacích, v nichž přebírám

tvarosloví vysokých chrámových oken, které jsou panu rytíři tak milé, a bujně je zdobím květinovými motivy; Jednou jsem Matyáše s Rozetou vymaloval jako Adama a Evu a dovolil si zažertovat na účet pana Prunslíka, našeho nejvyššího komořího, vypodobniv ho jako hada: jindy jsem je uspořádal jako svatou rodinu ve chlěvě, vévodu jako Josefa, paní jako Marii, a děťátku, k němuž se oba sklání, jsem propůjčil svoji podobu. Víím, byl to hřích, avšak už jsem se vyzpovídal a na znamení pokání slíbil faráři připravit návrhy nových vitráží pro slovanský klášter.

Za jasných podvečerů čekám na západ slunce. Musím se hodně vyklonit z okna. abych v červených paprscích rozeznal vížku paláce Bouvines. dnes prozatímního vévodského sídla. Na tři veletucty sáhů vlevo ční nad střechami jiná věž: hrádek císaře Václava, budovaný na starém místě. Nemohu se dočkat, až se slunce zableskne na jeho cimbuří a pan Matyáš mě pozve na návštěvu do svého nového domu.

Pohled mému srdci nejmilejší skýtá rozrůstající se staveniště za velkou, umně tesanou kašnou, kam si řemeslníci a hospodyně chodí s vědry a se džbány pro vodu. Jako Fénix z popela tu z trosek byvšího parku vyrůstá kaple Božího těla, navlas taková, jaká tu byla. Stane tu jako nejryzejší symbol naší změněné doby. Stavební huť nevede nikdo jiný než mistr Záhir. Poté co přežil svou popravu, rytíř se otázel Rozety, zda mu neudělí milost. Váhala jen okamžik. Inženýr si na nové poměry rychle zvykl a zdá se, že mu jeho stav příliš nevadí - ve zbylých sedmi kočičích životech už nebude chodit, je z něho chromý kocour. Čtyři tovaryši ho přenášejí po staveništi v nosítkách a nebývá v nich nikdy sám. Vymaloval jsem ho -vidíte? - v náruči krásné lazebnice.

Zatímco se na náměstí staví, mše se slouží v provizorní stavbě dřevěné, jež chrání zlatý oltář z petropavlovského chrámu na Vyšehradě. Naši lidé vedení pánem jej nedávno vytáhli ze dna řeky, vévoda tím stvrdil své svaté právo vládnout. Už nyní putují k oltáři zástupy zbožných Pražanů a před týdnem se mu byl poklonit olomoucký arcibiskup.

Pod sluncem není nic nového a nikdy nebude. Vraťme se k prověřenému, je nejvyšší čas. Jsme vyznavači starých cest — cest vedoucích zpátky. Naši přátelé v Písku, Kutné Hoře, Ústěku, Českém Dubu, Sezimové Ústí a Jindřichové Hradci jdou s námi. Když se Bůh slituje, navrátí do náruče středověku celou zemi. Novověk končí,

vzdejme slávu Hospodinu a moudrému vládci Matyášovi. Kdyby jich nebylo, zřítíme se do zkázy spolu se zbytkem lidstva - ve chvíli poslední v nás probudili vnitřní zrak, obrátili náš pohled zpátky. Jen s touto vyhlídkou přečkáme apokalypsu, jen s touto vírou pronikneme do nového rajského věku. krásného a blahoslaveného čtrnáctého století.

KONEC

Poděkování

Děkuji autorům, z nichž jsem si v této knize dovolil citovat, a dále překladatelům J. Valjovi, J. Jařabovi, }. Schwarzovi. Z. Hronovi. A. Opletalové a M. Jacobsenové.

Miloš Urban

SEDMIKOSTELÍ

Gotický román z Prahy

Ilustroval, graficky upravil
a sazbu provedl Pavel Růt.

Foto autora Lenka Urbanová.

Odpovědná redaktorka Milena
Masiková.

Technický redaktor Milan Dorazil.

Vydalo nakladatelství Argo,
Milíčova 13, 130 00 Praha 3.

roku 1999 jako svou 324. publikaci.

Vytiskl PBtisk Příbram.

Vydání první.

Náklad 1000 výtisků.

Doporučená cena (Včetně DPH) 249
Kč

ISBN 80-7203-220-8